

ΠΑΝΑΘΗ- ΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἑθνικὴ λατρεία.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗ

Εἰς τὴν γυναῖκα — ποίημα.

Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Πρὸ ἐνὸς αἰῶνος.

ΣΕΛΛΕΥ

Στὴν νύχτα — ποίημα — μετάφρ. Κ. Πρινάρη

Σ. Ι. ΔΟΥΣΜΑΝΗ

ὑποπλοιάρχου Β. Ν.

Τὰ ὑποβρύχια.

Μ. ΜΕΤΕΡΛΙΓΚ

Ὁ Παρεΐσακτος — δράμα — μετάφρ. Ν. Ἑπ.

ΟΡΑΤΙΟΥ

Εἰς τὸν Θαλίαρχον — μετάφρ. Σίμου Μενάρδου.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ

Ἀπὸ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ.

ΤΖΟΒΑΝΝΙ ΦΙΟΡΕΝΤΙΝΟ

Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας — παραμῦθι — μετάφρ. Κ. Μ.

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Φιλολογικὴ ζωή.

Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Θεατρικὴ ζωή.

ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

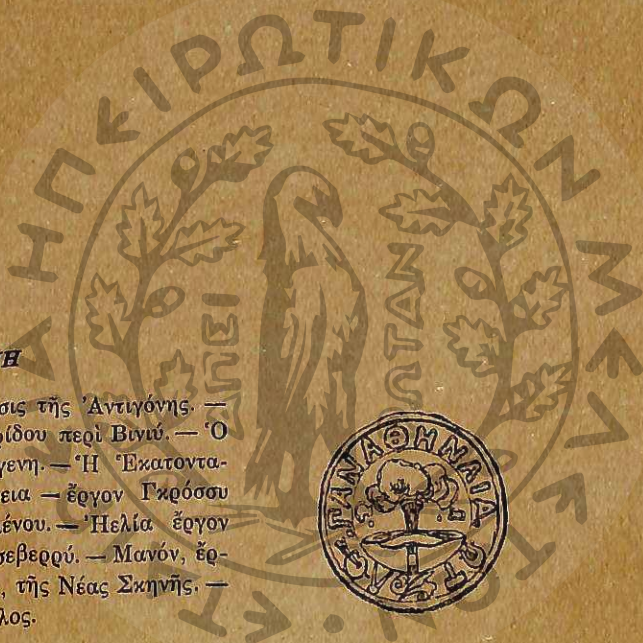
Ἡ τελευταία ἀπ' ὅλαις.

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΓΚΩΜΠΕΡ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Γαλλίας.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΗ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἡ Ἰφιγένεια τοῦ Μωρεᾶς. — Ἡ μετάφρασις τῆς Ἀντιγόνης. — Γουσταῦος Λαρρουνμέ. — Ἡ Ἑμμα Σακελλαρίδου περὶ Βινύ. — Ὁ κ. Χατζηδάκις περὶ τῆς γλώσσης. — Τρισεύγενη. — Ἡ Ἑκατονταπυλιανή. — — Εἰκόνας: Ἡ ἁγία οἰκογένεια — ἔργον Γκρόσσου ἀπὸ Παρισίων σαλὸν — ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — Ἡελία ἔργον Τουλίου Λεφέβρ. — Εἰς τὸν χορόν, ἔργον Ἑτσεβεργύ. — Μανόν, ἔργον Ι. Μαρτινιόν. — Δις Εἰμαρμένη Ξανθάκη, τῆς Νέας Σκηνῆς. — Μιλτιάδης Μαλακάσης. — Γρηγόριος Ξενόπουλος.

Με τὸ τεῦχος τοῦτο διανέμεται ὁ πῖναξ τῶν περιεχομένων τῆς προλαβούσης ἐξαμηνίας τοῦ τρέχοντος ἔτους.

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἔτος δρ. 25
" δι' ἔξ μῆν. " 13
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἔτος φρ. 25
" δι' ἔξ μῆν. " 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΑΘΗΝΑΙ, 35, ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αἱ ἐγγράφαι λογίζονται ἀρχόμε-
ναι ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἢ 15 Ἀ-
πριλίου.
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέ-
φονται.
Ἐν τεύχος ἀποστέλλεται δωρεάν
ὡς δῶγμα.
Ἀγγέλλεται πᾶν νεὸν βιβλίον τοῦ
ὁποῦν ἀποστέλλονται εἰς τὸ γρά-
φειον δύο ἀντίτυπα.

Ἐκαστον ἔτος τῶν «Παναθηναίων» ἀποτελοῦν δύο ὁγκώδεις καὶ πλουσίως εἰκονογραφημένοι τόμοι
ΤΙΜΩΜΕΝΟΙ: Πολυτελὲς χρυσόδετοι φρ. χρ. 30
" Ἀπλῶς " " 28 } ἐλεύθεροι ταχ. τελῶν
Χαρτόδετοι " " 25
Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αἱ τιμαὶ αὐταὶ εἰσδραχμας.

— Πᾶσα αἰτισίς πρὸς ἐγγράφην συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.
† ταχ. ἐπιταγὴν.
πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ὁδὸς Φιλελλήνων 18, Ἀθήνας,
ἢ πρὸς τὴν
ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ—ΑΘΗΝΑΣ

Ὁ ἐγγράφων 3 συνδρομητὰς καὶ συναποστέλλον τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς τῶν
λαμβάνει τὰ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ ἐπὶ ἓν ἔτος δωρεάν.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος,
Ὁδησὸς rue Pouschkin N° 70.

ΔΩΡΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

	Τιμαὶ διὰ τὸ κοινόν	Τιμαὶ διὰ τοὺς συνδρο- μητὰς μας
Βικέλα Δ. Δουκῆς Λάρας. Ἐκδόσεις 4η πολυτελεστάτη εἰς μέγα 8ον μετὰ 75 εἰκόνων λαμπρῶν Θ. Ράλλη σελ. 240 Δρ.	6.	3.90
Δροσίνη Γ. Ἀμάραντα. Προῖνὰ ὄνειρα—Ἀγάπη—Στὰ ξένα—Ἀντίλαλοι σελ. 160 Διηγήματα Ἑλληνικά. Τόμος περιλαμβάνων 34 πρωτότυπα ἑλλήν. διηγήματα μετὰ τῶν εἰκόνων τῶν συγγραφέων Σελ. 530. »	2.50	1.30
Χρυσόδετα »	4.	1.95
Ξενοπούλου Γ. Στρατιωτικὰ Διηγήματα. σελ. 117 »	5.	2.95
Παγανέλη Σ. Πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ. Πελοποννησιακαὶ ἐντυπώσεις καὶ ἀναμνή- σεις μετ' εἰκόνων. »	1.	0.65
Πολίτου Ν. Κολόμβα. Διήγημα Προσπέρου Μεριμῆ μετ' εἰκόνων »	3.	1.05
Ταγκοπούλου Δ. τοῦ Νουμά. Φαινόμενα καὶ Πράγματα. 1900 »	2.	1.05
Ψυχάρη Ι. Τ' ὄνειρο τοῦ Γιαννίρη 1897 σελ. 512 »	2.	0.65
Βικέλα Δ. Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν. Ἐπιστολαὶ πρὸς φίλον 16ον σελ. 148 Γρηγοροβίου Φ. Ἀθηναῖς, ἱστορικὸν διήγημα. Μετάφρασις Σπ. Π. Λάμπρου 16ον Δὲ Ἀμίση Ἐδμόνδου. Ἡ Κων/πολις μετ' εἰκόνων σελ. 408 »	4.	1.30
Καρολίδου Π. Ἱστορία τοῦ 10. αἰῶνος εἰς 3 τόμους »	1.50	0.65
Παπαρηγοπούλου Κ. Ἱστορ. Πραγματεῖαι »	2.	0.65
Ραγκαβῇ Ἀλεξ. Ἀπομνημονεύματα. Τόμ. α'. 1894 16 σελ. 392 »	3.	1.05
" " Τόμος β'. 1895. 16ον σελ. 475. »	25.	13.
Πουλλίου Χαρ. Ὁππελ Κ. Τὸ βιβλίον τῶν γονέων ἥτοι πρακτικὸς ὁδηγὸς περὶ ἀνατροφῆς τῶν παίδων. Μεταφρασθεὶς τὸ δεύτερον ἐκ τῆς τε- τάρτης διασκευασμένης ἐκδόσεως 1899. 8ον σελ. 480. »	3.	0.65
Γούδα Μ. Στοιχεῖα Πρακτικῆς Ναυτιλίας πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων ἐμπορο- πλοιάρχων καὶ τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, τῇ ἐγκρί- σει τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργείου. Μετὰ πολλῶν σχημάτων 1899. »	5.	1.30
Δημητριάδου Ρ. Γεωργικά, ἥτοι ποῖα τὰ μέσα πρὸς αὔξησιν τῆς παραγω- γῆς καὶ ἐπικερδῇ καλλιέργειαν σιτηρῶν, ἀμπέλου, σταφιδάμπελου, κα- πνοῦ, λαχανικῶν κλπ. μετὰ 2 χρωματ. σελ. 222 »	5.	1.30
Δημητριάδου Ρ. Ἑλλην. Κτηνοτροφία. — Πρακτικαὶ ζωοτεχνικῆς γνώσεις— Περὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων—Περὶ βοῶν καὶ γαλακτοπαραγωγῆς—Περὶ προβάτων καὶ αὐγῶν—Περὶ χοίρων—Περὶ ὀρνέθων κλπ.—Γαλακτοκο- μικά—Τυροκομία—Βουτυροκομία »	3.	1.30
	4.	2.60

— συνέχεια εἰς τρίτην σελίδα —

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Καλλιτεχν. Διακοσμηθεὶς Οἰκοδομῶν

Ἀδελφοὶ Ρόδιοι, ὁδὸς Βουλῆς, 8.

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κουμώδεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Ἐδωδιμοπωλεία

Ι. Κ. Ἀσπιώτης, ὁδὸς Κολοκοτρώνη, ἔναντι Βουλῆς, 3

Ἀποκλειστικὴ ἀποθήκη τῶν φημισμένων ἐγγωρίων κον-
τερῶν: χορταρικά, ὀπῶραι, τουρσιά κλπ.

Μodes

Ερμεῖον, Γαλλίδες ράπτριαι, ράπται, τὰ καλ-
λίτερα φορέματα ὅλοι οἱ νεωτερισμοί.

Μαρουσογλυφεῖα

Ιωάννης Γ. Χαλδούκης ὁδὸς Πανεπιστημίου 6'

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκη, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδου, ὁδὸς Ἡλείρου 67.

“ΑΤΛΑΝΤΙΣ,,

Ἑλληνικὴ Ἐφημερὶς Ἰδρυθεῖσα τῷ 1894,
Εκδιδομένη δις τῆς ἐβδομάδος ἐν Νέα-Υόρκη.

Ἐτησίᾳ Συνδρομὴ Φράγκα Χρ. 15.

THE “ATLANTIS”, 2 Stone St. NEW-YORK, U. S. A.

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μηνιαῖον Ἐπισημονικὸν περιοδικὸν
Συντάκτης καὶ Διευθυντὴς

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Νευρολόγος καὶ ψυχίατρος

Γραφεῖα: 16 ὁδὸς Ζήνωνος 16 ἐν Ἀθήναις

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ δρ. 6: ἑξωτερικῶν φρ. χρ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ὑπνωτισμός, Πνευματισμός, ψυ-
χοπαιδαγωγία, Ὑγιεινὴ τοῦ πνεύματος, Εγκληματο-
λογικὴ ἀνθρωπολογία, Ψυχοθεραπεία, Ἠλεκτροθερα-
πεία, Κοινωνιολογικὴ Φρενολογία, Ἱατροδικαστικὴ
Ἱστορία τῆς Ψυχιατρικῆς, Φυσιολογικὴ Ψυχολογία
κλπ. κλπ.

“ΡΩΣΣΙΑ,, ΕΤΑΙΡΙΑ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

ΖΩΗΣ, ΠΥΡΚΑΙ Σ
ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΘΡΑΥΣΣΕΩΣ ΥΕΛΩΝ

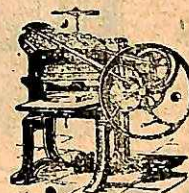
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΝΩ ΤΩΝ 200.000.000 ΔΡ.

ΕΠΛΗΡΩΘΗΣΑΝ ΤΟΙΣ ΗΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙΣ ΠΛΕΟΝ ΤΩΝ 400.000.000 ΔΡ.

Διευθυντὴς τῶν ἐν Ἑλλάδι Πρακτορείων: ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΟΡΕΣΣΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 21

ΔΕΚΤΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ—ΟΡΟΙ ΣΥΜΦΕΡΟΤΑΤΟΙ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ
& ΓΡΑΜΜΟΤΑΓΦΕΙΟΝ

ΣΠΥΡ. ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀθήναι, ὁδὸς Κολοκοτρώνη, 7.

Ἐργασία καλλιτεχνικὴ. — Ὑλικά
α' τάξεως. — Τιμαὶ συγκαταβατικά.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. Ν. ΠΑΠΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὁδὸς Σταδίου 23

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΜΕΓΑ ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς

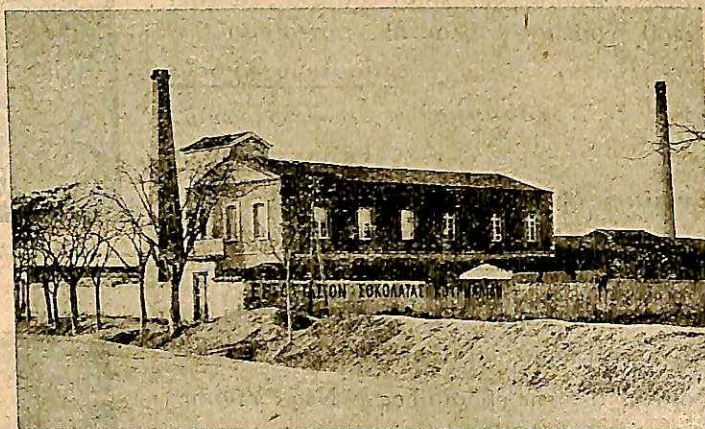
Θ. ΚΟΥΡΜΑΛΙΔΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

· ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ

ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤ. ΝΑΙΣ

Ὁδὸς Σταδίου 26.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον εταιρικὸν 10.000.000.— Ἀποθεματικὸν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Ἀλεξανδρεῖα, Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, ἐισπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων. Τρεῖς νοὶ λ. σμοὶ ἡγγυημένοι, Φ. λαῖς χρεωγράφων, Ἑνοικίας χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χροσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3% εἰς πρώτην ζήτησιν.— 3½% ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας.— 4% μετὰ ἓν ἔτος.— 5% μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ λειτουργοῦν καθ' ἐκάστην, πρὸς 4%.

„ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ“

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής: Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δέκα συντάχεται καὶ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον συνεργατῶν.

Ἄρθρα ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας, εἰδήσεις ἀκριβέσταται,

Τηλεγραφήματα ἐξ Εὐρώπης

Τὸ ποικιλώτερον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερικοῦ. Τρίμηνος Δρ. 8. — Ἑξάμηνος Δρ. 15. — Ἔτησια Δρ. 30.

Ἐξωτερικοῦ. Ἑξάμηνος Χρ. φρ. 25. — Ἔτησια Χρ. φρ. 45.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν (ὁδὸς Βουλῆς ἀριθ. 6).

Bibliothèque Wilberg

ΛΕΙΒΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ

CIRCULATING LIBRARY

CABINET DE LECTURE

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΟΔ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΡ. 8

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

ΑΘΗΝΑΙ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Γ. Ι. ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΥ & ΣΑΣ

Ὁδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

Κ. ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ

ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΟΝ

Λεωφόρος Πανεπιστημίου 4.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ

Ἀνδρῶν καὶ Κυριῶν

ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Ὁδὸς Σταδίου 41.

Δ. ΣΟΥΛΤΑΤΟΣ

ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑ

Ἀθῆναι ὁδὸς Σταδίου 28

ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

ΨΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΛΕΤΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΡΥΘΜΩΝ

ΤΑΠΗΤΕΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ	ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου	Τόμοι 3.	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλώτου		» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλώτου		» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Δ. Ι. Ὀλυμπίου		» 360	» 9
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου		» 1087	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου		» 1100	» 10
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Περγάνογλου		» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Περγάνογλου		» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη		» 1146	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ρ. Ρουσοπούλου		» 1080	» 12

Εὐρίσκονται ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῇ βιβλιοπωλείᾳ
Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

ΕΠΙΠΛΟΠΟΙΟΣ

Ὁδὸς Νομισματοκοπείου 7.

ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΓΝΩΣΤΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΡΕΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΜΨΟΤΗΤΑ

Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

56 — Ὁδὸς Σταδίου — 56

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ Α. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Κυριῶν.

N. CONSTANTINIDES

MARCHAND-TAILLEUR

56 — Rue de Stade — 56

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIÈRE & Co

Costumes-tailleur pour Dames.

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὁργανον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεῦχος ἀποτελεῖται ἐκ 5 τυπογραφικῶν φύλλων 8ου σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἄρθροις εἰδικῶν δημοσιολόγων ἅπαντα τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα, ὡς καὶ πᾶν δημοσίευμα ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Ἑσωτερικοῦ Δραχμαὶ 8
Συνδρομὴ: Ἑξωτερικοῦ Φράγκα 8

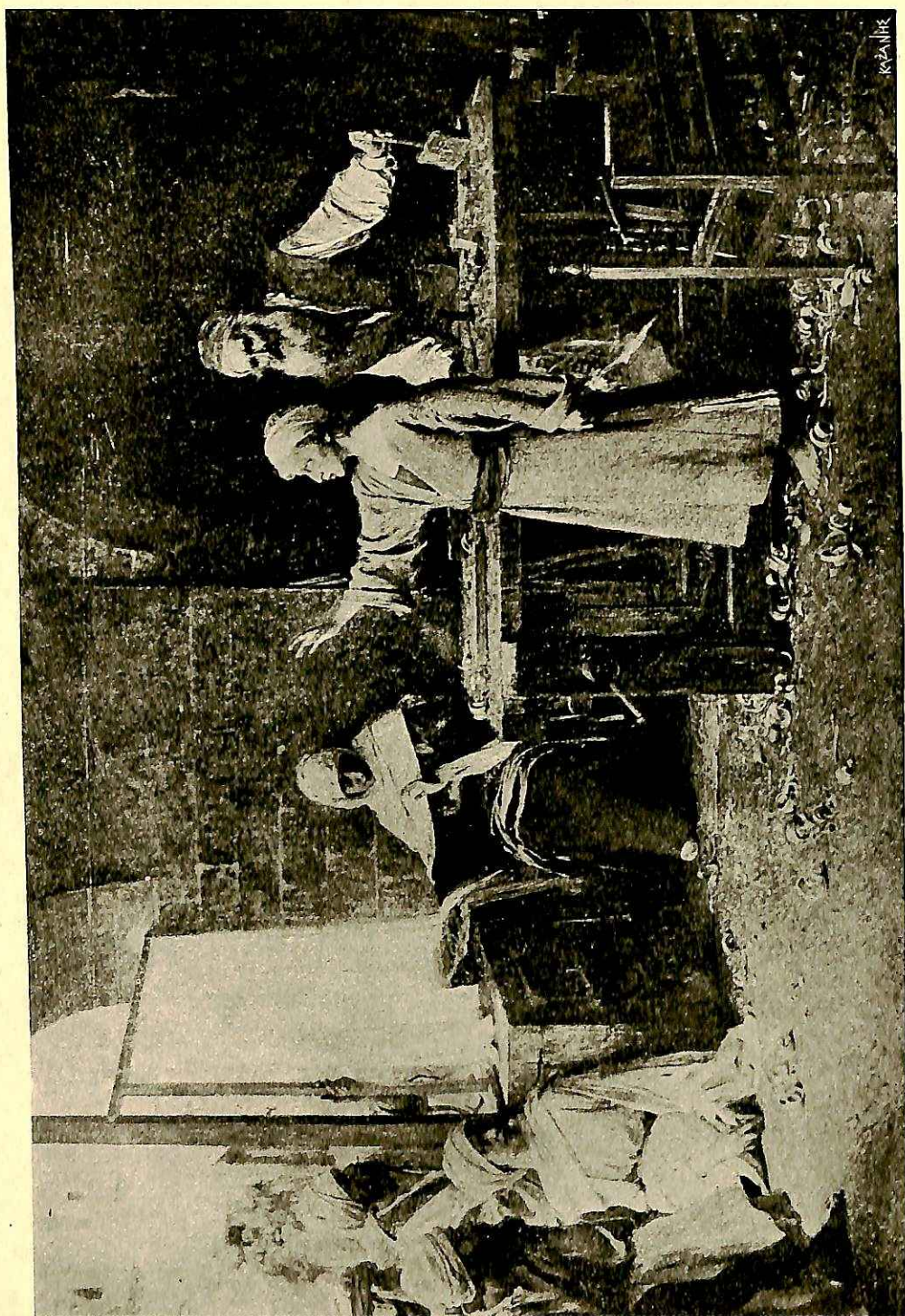
Τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνουσι τὸ ἥμισυ τῆς συνδρομῆς.

Πᾶσα αἴτησις ἀπευθυντέον:

Κον Πρόεδρον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ

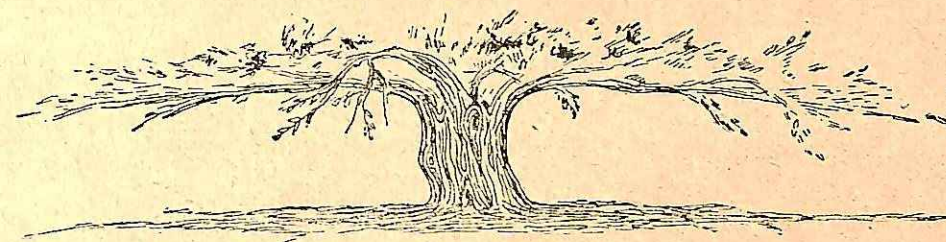
Εἰς Ἀθήνας

Η ΑΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΕΡΓΟΝ ΓΚΡΟΣΣΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙΝΟΝ ΣΑΛΟΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'
15-31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1903

ΕΘΝΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Φαντάζομαι την θείαν Λατρείαν ὡς μίαν ὡραίαν Τέχνην, ποῦ συνδυάζει ὅλας τὰς ἄλλας: ποίησιν, μουσικὴν, ζωγραφικὴν, ἀρχιτεκτονικὴν, γλυπτικὴν, ἀπαγγελίαν, ἠθοποιίαν. Ὅταν ὁ θύτης, πρὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς βωμοῦ, περιβεβλημένος χρυσοποίκιλτα ἄμφια, ἐνῶ ἐκπνέουν ἡρέμα πρὸς τὸν γιγάντειον θόλον αἱ ἀρμονίαι τοῦ χοροῦ, ψαλμωδοῦντος ἀργὰ τὸ τελευταῖον Ἀμήν, καὶ τρέμει τὸ ἐλαφρὸν ὑποκύανον σύννεφον τοῦ θυμιάματος, ἐπισκιάζον μυστηριωδῶς τὰς ἱερὰς τοιχογραφίας, — ὅταν ὁ θύτης προσλαμβάνῃ τὴν ἔκφρασιν τῆς ὑπερτάτης ἐκστάσεως, καὶ γονυπετῶν ἀνατείνῃ διὰ τῶν δύο χειρῶν τὰ συμβολικὰ δῶρα, καὶ μὲ ἰσχυράν, μὲ τρομώδη, καὶ παλλομένην φωνὴν ἀνακράξῃ: «τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρωμεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα», — ὁ θεατὴς αἰσθάνεται νὰ τὸν περιζώνῃ ἕνα ῥίγος θαυμάσιον, ποῦ μόνον ὁ σοφὸς συνδυασμὸς τῶσων ὡραίων πραγμάτων, μόνον μία ὑπερφυῆς ἠθοποιία θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ μεταδώσῃ τόσῳ σύσσωμον καὶ τόσῳ σύμπνυχον. Εἶνε ἴσως αὕτη ἡ ὡραιότερα στιγμή τῆς θείας λειτουργίας, τὸ ἐπικαιρότερον σημεῖον τοῦ μεγάλου συμβολικοῦ δράματος, τὸ ὁποῖον ἀναπαριστάνεται εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ναοὺς. Αἰσθάνεται κανεὶς τὸ μεγαλεῖόν του καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ ναὸς εἶνε μικρὸς καὶ γυμνός, καὶ ὅταν ὁ γιγάντειος θόλος χαίνῃ ὡς ἄβυσσος μόνον εἰς τὴν φαντασίαν, καὶ ὅταν ὁ χορὸς ἀποτελῆται μόνον ἀπὸ δύο ψάλτας, καὶ ὅταν ὁ ἱερεὺς, ἀντὶ χρυσοπαρύφου στολῆς, φορῇ ἄπλοῦν λευκὸν φελόνιον μὲ ἕνα κόκκινον σταυρόν...

Κάποτε μάλιστα, ἡ συγκίνησις τοῦ ἐκκλησιαζομένου εἶνε ἰσχυροτέρα καὶ ἀγνοτέρα εἰς τὰ πτωχικὰ ἐξωκλήσια, παρὰ εἰς τοὺς μεγαλοπρεπεῖς καὶ πολυανθρώπους ναοὺς τῶν πόλεων. Προπάντων ἐδῶ, εἰς τὰς ὀψιπλούτους Ἀθήνας, ὅπου ἡ πολυτέλεια εἶνε ἀκόμη πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν καλαισθησίαν, καὶ ὅπου δὲν κατορθώθῃ νὰ συνδυασθῇ ἀρμονικῶς, — οὔτε εἰς τοὺς ναοὺς, οὔτε εἰς τὰ θεάτρα, οὔτε πονηρά, — τὸ ἀληθῶς ὡραῖον μὲ τὸ πραγματικῶς πλούσιον. Ἐγὼ τοὐλάχιστον, ὁσάκις θέλω νὰ πολαύσω μίαν τελείαν Λατρείαν, ἱκανὴν νὰ μοῦ δώσῃ ὅλην τὴν συγκίνησιν ποῦ ἐπιδέχεται τὸ ἔμφυτον θρησκευτικὸν αἶσθημα, δὲν πηγαίνω οὔτε εἰς τὴν ἐπίσημον Μητρόπολιν, οὔτε εἰς τὴν ἀστικὴν Ἀγίαν Εἰρήνην, οὔτε εἰς τὸν ἀριστοκρατικὸν Ἅγιον Γεώργιον: Προτιμῶ ἕνα οἰονδήποτε λαϊκὸν ναῖσκον μὲ τὴν λιτότητά του καὶ τὴν ἀπλότητα. Ὅχι διότι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πολυτέλεια εἶνε πράγματα περιττά διὰ τὴν συγκίνησιν, ἀλλὰ διότι, ἐκτὸς αὐτῶν, χρειάζεται καὶ κάτι ἄλλο, ποῦ δὲν τὸ εὗρισκω εἰς τοὺς ἀθηναϊκοὺς ναοὺς. Καὶ εἶμαι σημειώσατε, καλοσυνειδημένος... Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸ εὗρισκα πάντοτε εἰς τοὺς ναοὺς τῆς πατρίδος μου, — τῆς ὡραίας ὅσον καὶ πολυτιμῆς Ζακύνθου, — ὥστε ἡ ἔλλειψις του ἐδῶ νὰ μοῦ κάμνῃ ζωηροτέραν ἴσως ἢ εἰς ἄλλους ἐντύπωσιν. Καὶ ἂν ὑπάρχῃ πρᾶγμα τῆς πατρίδος μου, τὸ ὁποῖον νὰ νοσταλγῇ θεομώτατα ὁ ἐντὸς μου ἀκοίμητος ζακυνθινός, εἶνε μία ζακυνθινὴ λειτουργία.

Μία... μία περισσότερο ἀπ' ὅλας: ἡ πανηγυρική, ἡ ἀρχιερατικὴ λειτουργία, — ὅπως ἐγί-

νετό τουλάχιστον πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν, — εἰς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας τῆς Φανερωμένης, τὴν 15 Αὐγούστου, ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως. Ἄ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, θὰ ἦτο κάπως δύσκολον νὰ φαντασθῇτε τὴν καλλιτεχνικὴν τελειότητα αὐτῆς τῆς λειτουργίας, ὅσοι ἐκκλησιαζέσθε εἰς τὴν Ἀγίαν Εἰρήνην! Εἶνε τόσῳ διαφορετικὸν πρᾶγμα! Καὶ ὅμως, θὰ προσπαθῶ νὰ σας δώσω κάποιαν ἰδέαν.

Ὅχι μακρὰν τῆς θαλάσσης, παρὰ τὸν Ἄμμον, ὑπάρχει μία μικρὰ πλατεῖα, ἓνα πλάτωμα ὅπως τὸ λέγουν εἰς τὸν τόπον¹, περιτριγυρισμένον ἀπὸ σπίτια ἀρκετὰ μεγάλα, τὰ ὅποια ὅμως φαίνονται ὡς νάνοι ἀπέναντι τοῦ γίγαντος: τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὑψηλοῦ της κωδωνοστασίου. Εἶνε οἰκοδόμημα δύο αἰώνων, ἀλλὰ τὸσον στερεὸν ὥστε οἱ ἀλλεπάλληλοι σεισμοὶ δὲν τὸ ἐπείραξαν, καὶ τὸσον καλὰ διατηρούμενον, καὶ ἀπέξω καὶ ἀπὸ μέσα, ὥστε νομίζεις ὅτι πρὸ ὀλίγου τὸ ἄφισαν οἱ τεχνῖται. Αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμιναν πάντοτε τὰ ἄφθονα ἐκεῖνα παλαιὰ χρυσώματα, τὰ ὅποια λάμπουν εἰς τοὺς τοίχους, εἰς τὸ φάινωμα, εἰς τὸ εἰκονοστάσιον, ὡς χθесινά. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶνε οὔτε μεγάλη οὔτε μικρὰ: ρυθμοῦ δὲ ἀπλουστάτου, χωρὶς περιστύλια, χωρὶς κίονας, χωρὶς πτέρυγας, χωρὶς θόλον. Ὅλη της ἡ ἀρχιτεκτονικὴ μεγαλοπρέπεια συνίσταται εἰς τὴν συμμετρίαν, εἰς τὴν αὐστηράν ἀναλογίαν τῶν τριῶν διαστάσεων. Ἄλλ' ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος, ὅ,τι κομψόν, ὅ,τι πλούσιον, ὅ,τι ἀρμονικόν. Θαῦμα ἰδέσθαι τὸ ἐκ γλυπτοῦ ξύλου χρυσοῦν εἰκονοστάσιον, αἱ τοιχογραφίαι αἱ ἄνωθεν τῆς διπλῆς σειρᾶς τῶν κομψῶν στασιδίων, ὁ γυναικωνίτης μετὰ τὸ δικτυωτόν του καὶ τὸ ζωγραφημένον του περίζωμα, ἡ ὀροφή, προπάντων ἡ ὀροφή, μετὰ τρεῖς πελωρίας συνθέσεις τοῦ Δοξαρά, μέσα εἰς θαυμάσια διακοσμητικὰ πλαίσια χρυσᾶ. Ὅλα ἐκεῖ μέσα ταιριαστά, ἀπὸ τὸ μεγαλοπρεπὲς κουβούκλιον τῆς Ἀγίας Τραπέζης, μέχρι τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς χρυσῆς περιστερᾶς τοῦ ὑψηλοῦ ἁμβωνος, μέχρι τῶν χρυσῶν καρφίων, ποῦ εἶνε ἐπάνω ἀπὸ τὰ στασίδια διὰ τὰ καπέλλα. Σκεῦη, εὐαγγέλια, ἅμφια, σταυροί, θυμιατήρια, κανδηλαί, πολυέλαιοι, κηροπήγια, μανουάλια, μέχρι τοῦ ἐλαχίστου, ὅλα παλαιά, ὅλα σφραγισμένα μετὰ τὴν ἰδίαν σφραγίδα τοῦ πλούτου, τῆς κομψότητος καὶ τῆς καλαισθησίας.

Τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως, ἡ Ἐκκλησία

¹ Ἐσχάτως ὠνομάσθη «Πλατεῖα Δοξαρά», πρὸς τιμὴν τοῦ ζωγράφου τῆς Ἐκκλησίας.

ἔχει ἀκόμη ἓνα θαυμάσιον στόλισμα: τὸν Ἐπιτάφιόν της. Εἶνε ἓνα χαριτωμένον κουβούκλιον, ἀπὸ χρυσοῦ ξύλου, διάγλυφον, περιενδεδυμένον ἀπέξω μετὰ βελούδον βύσσινον βαθύ, καὶ ἀπὸ μέσα μετὰ μεταξωτὸν ἰόχρουν ἀνοικτόν. Ἐπ' αὐτοῦ ἀναπαύεται ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου νεκρᾶς, καὶ τὸ ὅλον τοποθετεῖται ἐπὶ τριπλοῦ βάθρου εἰς τὸ μέσον τοῦ Καθολικοῦ. Ἦθελα νὰ ἤξευρα, ἂν ὁ τεχνίτης ὁ ὁποῖος ἐσχέδιασεν αὐτὸ τὸ κομφοτένημα, ἐβασανίσθη πολὺ, διὰ νὰ εὕρῃ τὰς ἀναλογίας αἱ ὁποῖαι θὰ ἤρμोजαν. Διότι εἶνε τὸσον ἀνάλογον, ὥστε θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἐσχέδιασθη μαζὶ μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἄνθρωπον.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, εἰς τὴν παιδικήν μου φαντασίαν, ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος τὰ ἔκαμεν ὅλα αὐτά, ἦτον ὁ Δεσπότης. Ἀργότερα ἐνόμιζα ὅτι ὅλα ἔγιναν διὰ τὸν Δεσπότην. Καὶ ἀργότερα, ὅταν ὁ Δεσπότης ἀπέθανε, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἡ Φανερωμένη, — ἡ ὡραία Ἐκκλησία, — ἔμεινε χήρα...

Ἦτον ὁ Νικόλαος Κατραμῆς, ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου. Ὁ ὡραιότερος, ὁ μεγαλοπρεπέστερος, ὁ κομψότερος, ὁ λεπτότερος καλλιτέχνης - κληρικός, ἀπ' ὅσους εἶδα εἰς τὴν ζωὴν μου. Ὑψηλός, ἰσχνός, εὐλύγιστος, ὅλος χάρις καὶ εὐγένεια, μετὰ γλυκεῖαν φωνήν, μετὰ ἄβροῦς τρόπους, μετὰ θαυμασίας ὑποκλίσεις, μετὰ ἀγγελικὰς εὐλογίας, μετὰ ἄσπρα γένεια, μετὰ χρυσὰ γυαλιά. Λεπτὴ καὶ μακρὰ ἡ χροῦσῃ ἄλυσις τοῦ σταυροῦ του, καὶ ὁ σταυρός του στενόμακρος, ὅπως αὐτός. Ὁ λαὸς τὸν ἐλάτρευεν. Οἱ ἐργάται ἐπεταῦσαν τὰ σύνεργα κ' ἔτρεχαν νὰ τὸν θαυμάσουν, ὅταν ἐπερνοῦσεν. Οἱ ἀπλοῖκοι θαυμάσται του τὸν ἔλεγον «Χρυσόστομον», μολονότι δὲν ἦτο ρήτωρ ὅσον ὁ Λάττας, — ὁ διάδοχός του, — ἀλλ' εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ ὁ Χρυσόστομος εἶνε τὸ ἄκρον ἄκρον τοῦ ἀρχιερατικοῦ μεγαλείου. Οἱ ἐχθροὶ του τὸν ἔλεγον «πριμαντόνα», καὶ μόνον αὐτό, νομίζω, εἶνε ἀρκετὸν διὰ νὰ δείξῃ πῶς ἐννοοῦσε τὴν Λατρείαν. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ κ. Χρηστομάνος, ὁ διευθυντὴς τῆς «Νέας Σκηνῆς», τοῦ ὁποίου κατήντησε πλέον παροιμιώδης ἡ λεπτολόγος καὶ φαντατικὴ καλαισθησία, ἂν ἐγνώριζε τὸν Δεσπότην αὐτόν, θὰ ἐδάγκανε τὰ χεῖλη ἀπὸ τὴν ζήλειαν. Ὁ κ. Χρηστομάνος εἶνε ἱκανὸς νὰ ῥογήσῃ τὴν ἔναρξιν τῆς παραστάσεως μισὴν ὥραν, διὰ νὰ σιᾷ ἓνα φιόγκον εἰς τὸ φῶρεμα τῆς δεσποινίδος Ξανθᾶς. Ὁ Κατραμῆς ἦτο ἱκανὸς νὰ κάμῃ τὸ ἴδιον, διὰ νὰ δεθῶν οἱ φιόγκοι τοῦ τριχηρίου καὶ τοῦ δικηρίου δύο δάκτυλα παρακάτω ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ τοὺς ἔδεσεν ὁ Εὐταξίας του. Μὴ νομίζετε ὅτι λέγω ὑπερβολήν τὸν

εἶδα μετὰ τὰ μάτια μου νὰ στέλλῃ ὀπίσω εἰς τὸ Ἱερὸν «γιὰ νὰ φτεριάσουν καλλιτέρα τὰ τρικέρια», τοὺς δύο διακόνους, ποῦ ἐξῆλθαν κάποτε νὰ τὸν περιστοιχίσουν «διὰ νὰ πάρῃ καιρὸ» μετὰ διτρίκηρα δεμένα ἀκαλαισθήτως. Ἄλλοτε τὸν ἤκουσα, αὐτὸν τὸν ἀγαθώτατον καὶ μελίγλωσσον, νὰ ὑβρίζῃ τὸν Εὐταξίαν, διότι εἶχε τοποθετήσῃ τὶς τόρτσες¹ μετὰ κάποιαν ἀσυμμετρίαν, ἀνεπαίσθητην διὰ κάθε ἄλλον, ἀλλ' ἀνυπόφορην διὰ τὸν Δεσπότην. Καὶ ὁ καλὸς Ἀναγνώστης ὑπέκυψε κατησχυμένος, μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἶχε διαπράξῃ ἔγκλημα ὀλίγον ἐλαφρότερον ἀπὸ σιμωνίαν.

Ὁ Κατραμῆς ἦτον ἐρωτευμένος μετὰ τὴν Φανερωμένην. Ἦτον ἡ Ἐκκλησία ποῦ τοῦ ἐταίριαζε. Πρὶν γίνῃ Δεσπότης ἐξημέριος ἐφημέριός της, καὶ ἀφοῦ ἔγινε Δεσπότης, δὲν ἔπαυσε νὰ τὴν προτιμᾷ καὶ ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν. Ἐκεῖ μετέβαινε μόνον ὁσάκις τοῦ τὸ ἐπέβαλλε τὸ καθήκον, ἐνῶ εἰς τὴν Φανερωμένην ἐκκλησιαζέτο κάθε Κυριακὴν, καὶ εἰς τὴν Φανερωμένην ἐτέλει συνήθως τὰς χειροτονίας του, καὶ τῆς Φανερωμένης τὰς ἑορτὰς ἐλάμπρυνε προθυμότερα διὰ τῆς παρουσίας του. Ὁ ἀρχιερατικὸς θρόνος τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, ὑψηλὸς καὶ αὐτὸς καὶ στενός, ὡς νὰ κατεσκευάσθῃ ἐπίτηδες, ἦτον ὁ κατ' ἐξοχὴν θρόνος τοῦ Κατραμῆ².

Ἄλλ' ἂς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς 15 Αὐγούστου. Τὸ πλακόστρωτον δάπεδον τοῦ ναοῦ εἶνε σπαρμένον μετὰ μύρτα. Παρὰ τὰς βαθμίδας τοῦ θρόνου ἀπλοῦται τάπης, κ' ἐπ' αὐτοῦ μία πολυθρόνα βυσσινόχρους. Οἱ νεωκόροι ἀνάπτουν τὰ τελευταῖα κηρία. Ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν πύργον διακύνεται ἡ μουσικὴ τῶν γλυκυλάων κωδῶνων. Εἶνε τὸσον ἀρμονικὴ, ὡς νὰ παρήγετο ἀπὸ γιγάντειον κλειδοκύμβαλον. Οἱ παρὰ τὴν θύραν δίδουν τὴν εἴδησιν: «Ἐρχεται ὁ Δεσπότης!» Ὁ λαὸς συγκινεῖται, παραμερίζει, ἀνοίγει εὐλαβῶς δίοδον ἀπὸ τῆς εἰσόδου μέχρι τοῦ καθολικοῦ. Βιαστικὸς καὶ ἀσχο-

¹ Τόρτσες = λαμπάδες. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ζακύνθου μεταχειρίζονται ὑψηλὰς λαμπάδας, σχηματισμένας ἀπὸ τέσσαρα κηρία συγκεκολλημένα, αἱ ὅποια βαστάζονται ἀπὸ παιδία καὶ τοποθετοῦνται κατὰ ζεύγη, δύο, τρία ἢ καὶ περισσότερα, ἀναλόγως τοῦ πλούτου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐπισήμου τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐαγγελίου, τὴν ἐκφορὰν τῶν Τιμίων Λώρων, κτλ.

² Ὁ Νικόλαος Κατραμῆς εἶνε γνωστὸς καὶ ὡς συγγραφεὺς τῶν πολυτίμων ἐκείνων «Φιλολογικῶν Ἀναλέκτων Ζακύνθου». Ἐγεννήθη τῷ 1820 καὶ ἀπέθανε τῷ 1886. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσεν ἐφημέριος τῆς ἐν Νεαπόλει ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἀρχιεπίσκοπος χειροτονήθη τῷ 1868.

λοφανῆς εἰσορμᾷ πρῶτος ὁ Εὐταξίας, ῥίπτων παντοῦ τὸ ἑξεταστικὸν βλέμμα του, διὰ νὰ ἰδῇ ἂν εἶνε ὅλα ἐν τάξει... Ἐπειτα εἰσέρχονται οἱ διάκονοι, καὶ σχεδὸν συγχρόνως παρουσιάζεται ὁ Δεσπότης μετὰ τὴν ἀκολουθίαν του, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ψάλτας. Φορεῖ ἀπλῶς τὸ μαῦρον του ῥάσον καὶ τὸ ἐπανωκαλύμανχον. Εἶνε σοβαρός: οἱ ὀφθαλμοὶ του βλέπουν εἰς τὸ κενὸν καὶ τὰ χεῖλη του ψιθυρίζουν: «Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου...» Προχωρεῖ μέχρι τῆς Ὁραίας Πύλης, κύπτει, σταυροκοπεῖται, καὶ μεταστρεφόμενος, ἀνατείνει τὴν χεῖρα κ' εὐλογεῖ τὸν λαόν. Τότε ὁ χορὸς τῶν ψαλτῶν μελωδεῖ: «Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα ἡμῶν, Κύριε φύλαττε...» Καὶ τὸ πρῶτον ῥίγος διατρέχει τὴν ἐκκλησίαν: διὰ τὴν πανήγυριν, ἔχουν συναχθῇ οἱ καλλιτέροι ψάλται τῆς πόλεως, καὶ ὁ χορὸς τῶν εἶνε θαυμασιῶς κατηρητισμένος: εὐφραίνει τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν καρδίαν ἡ ἀρμονία τοῦ ψαλμοῦ: εἶνε ἡ ὑπόσχεσις μιᾶς τελείας μουσικῆς ἀπολαύσεως.

Ἦδη ὁ Δεσπότης ἐκάθησεν εἰς τὴν πολυθρόναν του. Πλησίον του στέκεται μόνον ὁ γηραιὸς τελετάρχης καὶ ὁ νεαρὸς ἀναγνώστης, ὁ κρατῶν τὴν πατερίτσαν: οἱ ἄλλοι ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι ἐμβῆκαν εἰς τὸ Ἱερὸν διὰ νὰ ἐνδυσθῶν. Τὴν ὥραν αὐτὴν τῆς ἀναμονῆς, ὁ Δεσπότης εἶνε ἀπλοῦς, ἱλαρὸς καὶ ἐπίχαρις. Τείνει τὴν χεῖρα πρὸς ἀσπασμὸν εἰς τοὺς προσερχομένους νὰ ὑποβάλουν τὰ σέβη των, ἐπιτρόπους, ψάλτας, ἐνορίτας. Δι' ὅλους ἔχει ἓνα καλὸν λόγον, κάποτε μίαν εὐφυολογίαν. Εἶνε ὡς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου εἰς τὸ σαλόνι του.

Ἄλλ' οἱ ἱερεῖς ἐνεδύθησαν. Οἱ διάκονοι ἐφόρεσαν στιχάρια καὶ ὀράρια ὁμοιόμορφα, ἀπὸ κόκκινον μεταξωτὸν μετὰ χρυσοκέντητα κλαδιά. Ὁ ἐφημέριος, ὁ ὡραῖος ἐκεῖνος γέρον μετὰ τὰ κάτασπρα γένεια καὶ τὰ ἀργυρόλευκα μαλλιά, περιβλήθη τὴν ἐορτάσιμον στολήν, τὴν ὁποίαν μόνον τρεῖς φορὰς τὸν χρόνον φορεῖ, — τὸ Πάσχα, τὰ Χριστούγεννα καὶ σήμερον, — ἓνα θαῦμα ρωσικῆς ἀμφιοιουρίας, ἀπὸ ἀργυρόχρουν στόφαν μετὰ μεγάλα κόκκινα ἢ ἰόχροα τριαντάφυλλα, μετὰ χρυσὰ κλαδιά. Ἀπὸ τὸ ἴδιον ὕφασμα εἶνε καὶ ὅλα τὰ καλύμματα τῆς Προθέσεως. Ὁ Κατραμῆς ἐβλεπε ζηλοτύπως τὴν ἱερατικὴν αὐτὴν στολήν, ἡ ὁποία συνήκονε τὴν ρωσικὴν πολυτέλειαν μετὰ τὴν παρισινὴν χάριν, καὶ πολὺ εὐχαρίστως, ἂν τοῦ ἦτο δυνατόν, θὰ διέτασσε τὸν Εὐταξίαν, — ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ὁ ἰδιαίτερος ῥάπτης του, — νὰ τοῦ μεταβάλῃ τὸ φελόνιον εἰς κροταλίαν σάκκον. Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτὸ ἦτο ὄνειρον,

ήρκειτο νὰ δανείζεται, δσάκις ήκολούθει τήν λει-
τανίαν τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, τὸ ἐπιπραχί-
λιον, τὸ ἐπιγονάτιον καὶ τὰ ἐπιμανίκια.

Ὁ Δεσπότης ἐσηκώθη. Ὁ τελετάρχης καὶ ὁ
Εὐταξίας τοῦ ἐφόρεσαν τὸν μακρόουρον μαν-
δύαν, ὁ ἀναγνώστης τοῦ ἔβαλε στὸ χέρι τήν
πατερίτσαν, καὶ οἱ δύο διάκοι μὲ τὰ διτρίκηρα
τὸν ἐπεριστοίχισαν. Τόρα ἔρχεται εἰς τήν μέ-
σην, πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης. Θὰ «πάρῃ καιρὸ»
διὰ τὴν λειτουργίαν. Κ' ἐνῶ ψιθυρίζει τὰς πρώ-
τας προσευχάς, οἱ ψάλλται, διαιρεθέντες εἰς δύο
χορούς, τονίζουν τὸ προκαταρκτικὸν ἐκεῖνο: «Ἐν
τῷ νῶ ἑστῶτες τῆς δόξης σου, ἐν οὐρανῷ
ἐστάναι νομίζομεν...»

Ἡ μελωδία εἶνε ἀπλῆ, σεμνὴ καὶ βραδεῖα.
Αἱ ὥραιαι φωναί, ἀπὸ τοῦ μπάσου μέχρι τῆς
σουλτάνας, συνοῦνται εἰς ἀγγελικὴν ἁρμονίαν,
κ' ἐνῶ ὁ πύργος σημαίνει μὲ τὴν μίαν — τὴν
μικρὰν καμπάναν, σύνθημα ὅτι ἀρχίζει ἡ λει-
τουργία, — κ' ἐνῶ εἰς τὰ μικρὰ διαλείμματα
τῆς ψαλμωδίας, ἀκούεται ὁ γλυκὺς, ὁ κατανυ-
κτικὸς ψίθυρος τοῦ προσευχομένου ἀρχιερέως,
οἱ πιστοί, μέσα εἰς τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο περι-
βάλλον τοῦ Ναοῦ, ὅπου βασιλεύει ὁ χρυσὸς καὶ
ἡ πορφύρα, τὰ ζωηρὰ χρώματα τὰναδεικνυό-
μενα εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, τὸ ὁποῖον εἰσορμᾷ
ἄρθρον ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ παράθυρα,
εἰς τὴν ἡμεροκαλλὴ αἴγλην ὅπου ἀγωνίζονται
ὡχρὰ τὰ μύρια φῶτα τῶν κηρίων καὶ τῶν
κανδυλῶν, μέσα εἰς ὅλην ἐκείνην τὴν λαμπρό-
τητα, τὴν τάξιν καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὅπου
καθένας εἰξεύρει τὴν θέσιν του καὶ τὸ ἔργον
του, ναί, οἱ πιστοὶ νομίζουν πραγματικῶς ὅτι
«ἴστανται ἐν οὐρανῷ...»

Οἱ χοροὶ ψάλλουν, ὁ Ἀρχιερεὺς προσεύχε-
ται. Τόρα ἀσπάζεται τὰς εἰκόνας, τὸ Τρίμορ-
φον, τὴν νεκρὰν Παναγίαν εἰς τὸν Ἐπιτάφιον,
τὴν χρυσὴν εἰκόνα τῆς Φανερωμένης, τὴν εὐ-
ρεθεῖσαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐκεῖ κοντὰ ὅπου
ἐκτίσθη ὁ ναός. Ἐπιστρέφει πρὸ τῆς Ὁραίας
Πύλης, πάντῃτε περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τοὺς
Διακόνους, προσκλίνει εὐλαβῶς, ἀπαγγέλλων
ἀσκεπὴς τὴν τελευταίαν εὐχήν: «Κύριε, ἐξαπό-
στειλον τὴν χεῖρά σου ἐξ ὕψους κατοικητηρίου
σου καὶ ἐνίσχυσόν με εἰς τὴν προκειμένην δια-
κονίαν σου...» καὶ μὲ μίαν ὥραιαν στροφὴν,
μὲ μίαν βαθεῖαν μετάνοιαν πρὸ τοῦ λαοῦ, εἰς-
έρχεται διὰ τῆς Ὁραίας Πύλης εἰς τὸ Βῆμα καὶ
ἀσπάζεται τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν.

Τώρα ὁ πύργος πανηγυρίζει μὲ ὅλους τοὺς
κώδωνας θριαμβευτικῶς, καὶ ὁ χορὸς ψάλ-
λει μὲ τὴν ἰδίαν ἀργοστάλακτὴν ἁρμονίαν:

«Ὑπερευλογημένη Θεοτόκε, ἄνοιξον ἡμῖν τὴν
θύραν τοῦ ἐλέους σου...» Ὁ Δεσπότης ἐκ-
βάλλει τὸν μανδύαν, τὰ ἐγκόλπια καὶ τὸ ἐξώρ-
ρασον. Οἱ διάκονοι ἐκφωνοῦν: «Ἱερεῖς ἐξέλ-
θετε!...» Καὶ οἱ ἱερεῖς, κρατοῦντες ἐπὶ προσ-
κεφαλαίων τὰ ἀρχιερατικὰ ἄμφια, ἐξέρχονται
ἀπὸ τοῦ Βῆμα καὶ παρατάσσονται παρὰ τὰς
βαθμίδας τῆς Ὁραίας Πύλης. «Θὰ ντυθῇ ὁ Δε-
σπότης», — μία ἀπὸ τὰς ὡραιότερας τελετὰς τῆς
ἀρχιερατικῆς λειτουργίας. Ἄλλοτε, εἰς τὴν Ζά-
κυνθον, κατεσκεύαζαν *πάρκον* εἰς τὸ μέσον τοῦ
καθολικοῦ, — πολυτελῆ ἐξέδραν ἐπὶ τῆς ὁποίας
ἀνερχόμενος ὁ Ἀρχιερεὺς ἐνεδύετο. Ἄλλ' ἡ καλαι-
σθησία τοῦ Κατραμῆ ἔκρινε τὸ *πάρκον* ὑπὲρ τὸ
δέον πομπῶδες, καὶ τὸ κατήργησεν. Ἐπρωτι-
μοῦσε νὰ ἐνδύεται εἰς τὴν Ὁραίαν Πύλην, κα-
τάντικρυ τοῦ λαοῦ. Καὶ ἰδοὺ ἐπαρουσιάσθη, ὑψη-
λότερος ὅλων, ἀσκεπής, μὲ τὸ ἐσώρρασον, ἀπὸ
βαθὺ καφόχρουν ὕφασμα, θαμβόν. Ὁ τελετάρχης
καὶ ὁ Εὐταξίας, — οἱ μόνοι μαυροφόροι κληρι-
κοί, — σπεύδουν νὰ τοῦ φορέσουν τὸ μεταξωτὸν
κυανόλευκον στιχάριον. Ὁ χορὸς διακόπτει πρὸς
στιγμὴν τὴν ψαλμωδίαν, διὰ νὰ ἐκφωνήσῃ ὁ
ἀρχιδιάκονος τὴν εὐχὴν τοῦ στιχαρίου, καὶ πάλιν
τὴν ἐπαναλαμβάνει ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ ἔμεινε. Τὸ ἴδιον
γίνεται διὰ τὸ ἐπιπραχήλιον, τὴν ζώ-
νην, τὰ ἐπιμανίκια, τὸν σάκκον, τὸ ἐπιγονά-
τιον, τὸ ὁμοφόριον, τὴν μίτραν καὶ τὴν ρά-
βδον. Τοῦ τὰ φοροῦν τοῦ Δεσπότη ἕνα-ἕνα,
ἀλλὰ μόνος του ἐκεῖνος δίδει τὸ «τελευταῖον
χέρι», διότι θέλει τὸ κάθε τι νὰ πηγαίνει εἰς
τὴν θέσιν του ἀκριβῶς, νὰ ἐφαρμόζεται τελείως.
Καὶ ἀπὸ τὴν πολύφωνον ἁρμονίαν τοῦ χοροῦ,
ξεπροβάλλει κάθε τόσον μὲ ὥραιαν πτῆσιν τὸ
ὑψηλὸν καὶ διάτορον *σόλο* τῶν διακόνων, ἐκφω-
νούντων ἐκ περιτροπῆς τὰ θαυμάσια λόγια, ποῦ
ὑπενθυμίζουν ἢ διεξηγοῦν τὸν συμβολισμόν
ἐκάστου ἁμφίου: «Περὶζῶσαι τὴν ρομφαίαν σου
ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυνατέ, τῇ ὡραιότητί σου καὶ
τῷ κάλλει σου...» καὶ ἡ ρομφαία αὐτὴ εἶνε τὸ
ἐπιγονάτιον. «Ἐπὶ τῶν ὤμων, Χριστέ, τὴν ἀν-
θρωπίνην ἄρας φύσιν...» καὶ ἡ φύσις αὐτὴ εἶνε
τὸ λευκὸν ὁμοφόριον. «Καὶ ἔθηκες ἐπὶ τὴν κε-
φαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου...» καὶ ὁ
στέφανος αὐτὸς εἶνε ἡ μίτρα.

Τώρα ὁ Δεσπότης εἶνε *πάνοπλος*. Ἰσταται ἐκεῖ
μεγαλοπρεπής, πάγκαλος, θεῖος, ἀπαστρέπτων,
εἰς μέταξαν, εἰς χρυσόν, εἰς πολυτίμους λίθους.
Θάμβος κατέχει τὸν λαὸν πρὸ τῆς λάμπειος ἐκεί-
νης τῆς ἀπαρμιλλοῦ, ἐνῶ ὁ ἀρχιδιάκονος ἐκ-
φωνεῖ εἰς τὴν διαπασών: «Οὕτω λαμνᾶτω
τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων...»

Ὁ ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ τὸν λαόν, καὶ περιστοιχι-
ζόμενος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἱερεῖς, προχωρεῖ εἰς
τὸν θρόνον, τοῦ ὁποίου ἀναβαίνει τὰς ταπη-
τοστρώτους βαθμίδας. Ὁ χορὸς ἀργοψάλλει:
«Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ καὶ δύνα-
μις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι...» Καὶ ὁ τοῦ
ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ. Ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἀναι-
μάκτου θυσίας. Ἱερεῖς καὶ διάκονοι κλίνουν
ἀσκεπεῖς τὰς κεφαλὰς περὶ τὸν ἀρχιερατικὸν
θρόνον, ζητοῦντες τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν ἐνί-
σχυσιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀρχιερεὺς προσεύχεται
μαζί των, μὲ τὴν ἰδίαν συντριβὴν, μὲ τὴν
ἰδίαν ταπεινώσιν. Ἡ ἄφωνος αὐτῇ σκηνῇ τῶν
συλλειτουργῶν ἐνέχει τόσῃν κατάνυξιν, ὥστε ἡ
συναίσθησις, ἡ ἐπίγνωσις τοῦ μεγαλείου τῆς
στιγμῆς μεταδίδεται ἡλεκτρικῶς εἰς τοὺς ἐκκλη-
σιαζομένους, καὶ ὅταν ὁ χορὸς ψάλλῃ: «αὐτὸ τὸ
Πνεῦμα συλλειτουργήσει σοι πάσας τὰς ἡμέρας
τῆς ζωῆς σου», νομίζεις ὅτι ἡ οὐρανία περι-
στερὰ πτερυγίζει θεόσταλτη ὑπεράνω τῶν σε-
βασμίων κεφαλῶν.

Ὁ ἐφημέριος εἰσέρχεται εἰς τὸ Βῆμα καὶ
ἵσταται πρὸ τῆς ἁγίας Τράπεζης. Οἱ διάκονοι
λαμβάνουν τὰς θέσεις των πρὸ τῆς Ὁραίας
Πύλης. Ἡ ψαλμωδία ἐκπνέει ἡρέμα, εἰς τόνους
χαμηλοῦς, καὶ μετ' ὀλίγων δευτερολέπτων σιγὴν
ἱερὰν, ὁ ἀρχιδιάκονος ἐκφωνεῖ: «Εὐλόγησον,
Δέσποτα!» Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἱερέως ἀναποκρί-
νεται ὑψηλότερα: «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ
Πατρὸς...» Οἱ πιστοὶ σταυροκοποῦνται. Ἡ
λειτουργία ἤρχισε.

* *

Καὶ ἐξακολουθεῖ, καὶ τελειώνει, μὲ τὴν ἰδίαν
τάξιν, μὲ τὴν ἰδίαν ἀκρίβειαν. Διὰ τὴν πολυ-
λογίαν; Κάθε στιγμὴ τῆς εἶνε ὡραιότερα τῆς ἄλ-
λης καὶ μεγαλοπρεπεστέρα. Ὅλα γίνονται εἰς τὴν
ὥραν των καὶ εἰς τὸν τόπον των, χωρὶς χάσμα,
χωρὶς δισταγμόν, χωρὶς ἔλλειψιν. Νομίζεις ὅτι οἱ
ἄνθρωποι ἐκεῖνοι εἶνε *κουρδισμένοι*, ἢ τουλάχισ-
στον *ἐτιέκαμαν πρόβες*. Καὶ διατί ὅχι; Ἄν ἡθεῖα
λειτουργία εἶνε ἡ παράστασις ἑνὸς συμβολικοῦ
δράματος, ποιητικοῦ καὶ μουσικοῦ, διατί νὰ
μὴ θέλῃ καὶ αὐτὸ τὴν *πρόβαν* του, ὅπως
κάθε ἄλλο; Νὰ μὴ σας φανῇ λοιπὸν παράξενον
ἂν σὰς εἴπω, ὅτι εἰς τὴν Ζάκυνθον εἶδα ἱερέα
νὰ κάμνῃ *πρόβες* μὲ τὸν ψάλλον του. Ἐπρόκειτο
νὰ κανονισθοῦν αἱ φωναί, διότι ἡ ἐκφώνησις τοῦ
ἱερέως πρέπει νὰ εἶνε κατὰ μίαν κλίμακα ὑψηλο-
τέρα ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ψαλμωδίας καὶ ὁ καλὸς
ψάλτης ἤθελε νὰ ἰδῇ ἕως ποῦ φθάνει ἡ φωνὴ
τοῦ παπᾶ του, διὰ νὰ κανόνισῃ τὴν ἰδικήν του!

Μόνον αὐτὸ τὸ ἀνέκδοτον εἶνε ἱκανὸν νὰ
σὰς δώσῃ ἰδέαν περὶ τῆς ζακυνθινῆς ἱεροτελε-
στίας. Εἶνε μία ἐνότης, μία ἁρμονία συνόλου
καὶ μία τελικὴ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν εἰς μά-
την θὰ ἐξήτει κανεὶς εἰς οἰονδήποτε ἀθηναϊ-
κὸν ναόν, — ἐννοῶ ὁρθόδοξον. Δὲν εἶνε, βλέ-
πετε, μόνον ἡ μουσικὴ, ἡ διαφορὰ τῆς ζακυν-
θινῆς ἀπὸ τὴν ἀθηναϊκὴν ἐκκλησιαστικὴν μου-
σικὴν, ἡ ὁποία, δσάκις ἐκκλησιάζομαι ἐδῶ, μοῦ
προξενεῖ διαρκὴ δυσφορίαν καὶ ἀγανάκτησιν,
καταστρέφουσιν καὶ τὴν ἐλπίδα ἀκόμη τῆς συγ-
κινήσεως ἐκ τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου. Εἶνε τὰ χά-
σματα, ἡ ἀταξία, ἡ ἀτημελησία, ἡ πλήρης ἀ-
συμφωνία μεταξὺ χοροῦ, ἱερέων, διακόνων, ἐπι-
τρόπων καὶ ἐνοριτῶν...

Ἀλλὰ καὶ τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς δὲν εἶνε
βέβαια τὸ μικρότερον. Εἰς τὴν Ζάκυνθον ψάλ-
λουν κατὰ δύο τρόπους: *πολίτικα* ἢ *κρητικά*, —
μὲ ἄλλους λόγους, κατὰ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν
ἢ κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν. Ἀλλὰ καὶ οἱ δύο αὐτοὶ
τρόποι εἶνε σαφῶς καθωρισμένοι, χωρισμένοι
ἀπ' ἄλλήλων, ἀποκρυσταλλωμένοι πρὸ αἰώνων.
Ζήτημα «ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς» ἐκεῖ δὲν
ὑπάρχει ἡ ἐλευθερία τῶν ψαλτῶν εἶνε πολὺ
περιορισμένη, καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μουσικο-
συνθέται εἶνε πρᾶγμα πρὸ πολλοῦ ἄγνωστον.
Ὁ ἄμουσος ξένος, ὁ μεταβαίνων εἰς ζακυνθι-
νὴν ἐκκλησίαν καὶ νομίζων ὅτι αἱ ποικιλοφθόνοι
ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας δὲν ἐννοεῖ, εἶνε αὐτοσχε-
διάσματα τοῦ ψάλτου, θὰ ἐξεπλήσσειτο πολὺ
μανθάνων ὅτι εἶνε συνθέσεις παλαιαὶ καὶ πατρο-
παράδοτοι. Ἀπεναντίας, ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας
ψάλλουν κατὰ χιλίους τρόπους, — τουλάχιστον
μέχρι πρὸ ὀλίγου, — καὶ συνθέται *νέας* ἐκκλησι-
αστικῆς μουσικῆς, βεβηλοῦντες τὰ ἱερὰ καὶ τὰ
ὅσια. εἶνε τὸ συνηθέστερον φαινόμενον. Κα-
τήντησε κάθε ἀθηναϊκὴ ἐκκλησία νὰ ἔχῃ ἰδι-
κὴν τῆς μουσικῆς, ἰδικὸν τῆς σύστημα, ἰδι-
κὸν τῆς Μπάχ. Ἐπήγαινες ν' ἀκούσῃς τὸ τρο-
πάριον τῆς Κασσιανῆς, διὰ νὰ συγκινηθῇς μὲ
τὴν γνώριμην μουσικὴν, μὲ τὰ γνώριμα λόγια,
κ' ἐτρέπεσο εἰς φυγὴν, ἀπὸ φόβον μήπως δια-
πράξῃς ἀνθρωποκτονίαν... Ἐμβαίνεις εἰς ἄλλην
ἐκκλησίαν καὶ εὐρίσκεις πρὸ τοῦ ἰδίου βεβήλου
ἀκούσματος, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ μου-
σικὴ ἦτο ἄλλου εἴδους... ταραχῆς, ἄλλου χαρακτή-
ρος. Ἀλλὰ τί λέγω; Πολλάκις τῆς αὐτῆς λειτουρ-
γίας, τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας τὰ τεμάχια ἀπο-
τελοῦσαν τὸ παραδοξότερον μουσικὸν σύμφυρ-
μα, τὸ γελοιωδέστερον ψηφιδωτόν, ἀκούων δὲ
τὰ ἄρρητα ἐκεῖνα καὶ τὰ θέμιτα μέλη τῶν αὐ-
τοσχεδίων Παλεστρινῶν, ἡρώτας μὲ ἀγωνίαν

ποῦ θὰ καταλήξῃ τέλος πάντων ἡ ἀγαλίνωτος αὐτὴ ἀναρχία, τί θὰ προκύρῃ μίαν ἡμέραν ἀπὸ τὸ ἀπερίγραπτον αὐτὸ χάος.

Ἐπιτέλους ἐπενέβη ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν — ᾧ, ἦτο καιρός! — κατήργησε τὴν δῆθεν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, ἀλλὰ κυρίως ἀθηναϊκὴν ἀμουσίαν, κ' ἐπέβαλε παντοῦ τὴν βυζαντινὴν. Τώρα τὰ σεμνὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ βυζαντινὰ μέλη, τὰ πατροπαράδοτα καὶ αἰωνιόβια, κυριαρχοῦν ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς ἀθηναίους ναοὺς καὶ φαίνεται ὅτι θὰ κυριαρχήσουν. Διότι δὲν πιστεύω νὰ χαλαρωθῇ εἰς τὸ μέλλον ἡ αὐστηρότης τῆς ἀπαγορεύσεως. Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι δὲν ψάλλονται ἀκόμη ὅπως πρέπει, γνησίως καὶ ἀδιαφθόρως, καὶ προπάντων ἐν τέχνῳ. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ὁ κ. Νάζος, διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου, μετέβη μ' ἐντολὴν τοῦ Μητροπολίτου εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, διὰ νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖθεν τὴν ἀληθινὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, καὶ νὰ ἰδρῇ ἐδῶ σχολὴν τελείων ἱεροψαλτῶν. Τοῦτο θὰ λύσῃ ἄρ' αὖτε τὸ ζήτημα; Δὲν γνωρίζω. Περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν τοῦ κυρίου Νάζου, μᾶς ἐνδιαφέρει πρὸς τὸ παρὸν ἡ ἀπαγόρευσις τῶν μουσικῶν καινοτομιῶν. Δι' αὐτοῦ γίνεται τὸ πρῶτον βῆμα· τὰ ἄλλα θὰ ἔλθουν μόνον αὐτῶν, εἴτε μετὰ τὴν ἄδειαν τοῦ κ. Νάζου, εἴτε χωρὶς αὐτήν.

Τώρα γεννᾶται ἡ ἐξῆς ἀπορία. Ὅτι ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ εἶνε ἡ μουσικὴ τῆς ἐθνικῆς μας Λατρείας, δὲν ὑπάρχει ζήτημα. Ἀλλ' ἄρ' αὖτε εἰμπορεῖ νὰ μείνῃ αἰωνίως ὅπως εἶνε; Ἡ ἐποχὴ δὲν ἔχει κ' ἐδῶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς; Ἡ «θρηνῶδης ριναφωνία» — ὅπως τὴν λέγουν οἱ ἐχθροὶ τῆς, — εὐχαριστῇ, ἐνθουσιάζει, μεταρσιώνει πλέον ἀνθρώπους, ἀπολαύσαντας ἤδη τὰ θέλητρα κάποιας εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, ἀκούσαντας καὶ μερικὰ δρατόρια, εἰσελθόντας ὅπως δῆποτε εἰς τὴν ὁδὸν νέου πολιτισμοῦ;

Εἶπα, ὅτι εἰς τὴν Ζάκυνθον ψάλλεται καὶ ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ. Ἀλλ' ἡ Ζάκυνθος εἶνε τόπος πολιτισμένος. Τριακοσίων ἐτῶν κατάκτησις ἐνετικῆς, γαλλικῆς, ἀγγλικῆς, ἐδημιούργησαν ἓνα πολιτισμὸν εὐρωπαϊκόν, ὁ ὅποιος μόνον ἐσχάτως, μετὰ τὴν Ἐνωσιν, ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ. Πρὸ ἑκατὸν σχεδὸν χρόνων, ὅταν ἀκόμη αἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἄθροισμα καλυβδῶν κ' ἐρειπίων, εἰς τὴν Ζάκυνθον εἶχαν... μελόδραμα! Καὶ ὅμως, ἀνθρωποὶ ἀνατραφέντες μετὰ ταῦτα παραδόσεις, φοιτῶντες τακτικῶτα καὶ ἐμπαθέστατα εἰς τὸ θέατρον, μελομανεῖς σφριζόντες ἀπέξω κάθε ὅπεραν καὶ συχνάζοντες χάριν τοῦ ὁργάνου καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Δυτικὴν ἐκκλησίαν, — ἐνθουσιάζονται, ἐκστασιοῦνται, δακρύζουν ἀπὸ τὴν συγ-

κίνησιν, ὁσάκις πηγαίνουν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς πατρίδος των καὶ ἀκούουν τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν! Σᾶς βεβαίῳ, ὅτι δὲν εὐχαριστοῦνται ὀλιγώτερον τὴν Σαρακοστήν καὶ τὴν Μ. Ἑβδομάδα, ὅταν εἰς τὰς ζακυνθινὰς ἐκκλησίας ψάλλουν *πολίτικα*, ἀπὸ τὰς ἄλλας Κυριακάς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὅταν ψάλλουν *κρητικά*. Πῶς λοιπὸν τολμᾷ νὰ λέγῃ ἓνας Ἀθηναῖος, ὁ ὅποιος οὔτε νᾶντικρῦση εἶνε ἄξιος ἓνα Ζακύνθιον ὑπὸ ἐποψὴν πολιτισμοῦ, — τουλάχιστον μουσικοῦ, — ὅτι δὲν εἶνε πλέον διὰ τὸ αὐτὶ τοῦ ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ; Ὅχι! ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ εἶνε διὰ κάθε αὐτὴ ἑλληνικόν, εὐρίσκει ἡδὴ εἰς κάθε ἑλληνικὴν καρδίαν, καὶ δι' αὐτὸ ὁ Ζακύνθιος, ὁ ὅποιος, ὅσον καὶ ἂν εἶνε πολιτισμένος εἶνε πάντοτε Ἕλλην, συγκινεῖται ἀκούων βυζαντινὴν ψαλμωδίαν. Αὐτὸς εἶνε ὁ πρῶτος λόγος· ὁ δεύτερος εἶνε, ὅτι εἰς τὴν Ζάκυνθον ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ψάλλεται ἀπὸ τελείους καὶ καλλιφώνους ψάλτας, οἱ ὅποιοι τὴν γνωρίζουν κατὰ βάθος, καὶ ἔχουν τὸσον ἀνεπτυγμένον τὸ μουσικὸν αἰσθημα, ὥστε νὰ τὴν ψάλλουν κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς, — ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, ἂν ἐπιτρέπεται νὰ εἴπω οὕτω, — χωρὶς νὰ τὴν ἀλλοιώνουν κατ' οὐσίαν διόλου.

Λεῖπω πολλὰ χρόνια ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον. Ἰσως αὐτὰ ποῦ λέγω νᾶνῃσκουν πλέον εἰς τὸ παρελθόν... Ἰσως καὶ αὐτὴ ἡ λειτουργία τῆς Φανερωμένης, νὰ μὴ τελῇται σήμερον ὅπως προσεπάθησα νὰ τὴν περιγράψω ἀνωτέρω Ὁ Κατραμῆς ἀπέθανε πρὸ πολλοῦ, καὶ μετ' αὐτοῦ πόσοι καὶ πόσοι ἐκ τῶν *μακαρίων* ἐκείνων, τῶν ἀγαπῶντων ὅσον καὶ ὁ ἀλησμόνητος ἀρχιεπίσκοπος τὴν *εὐπρέπειαν* τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. Ἀδιάφορον! Κάτι θὰ σώζεται ἀπὸ τὸ ὥραϊον ἐκεῖνο παρελθόν. Τουλάχιστον ἡ μουσικὴ παράδοσις δὲν θὰ ὑπέστη διαφθοράν σημαντικὴν. Θὰ ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὴν Ζάκυνθον ἔμπειροι ἱεροψάλται, ἱκανοὶ νὰ συγκινήσουν πιστοὺς καὶ ἀπίστους, εἴτε μετὰ τὴν μίαν μουσικὴν εἴτε μετὰ τὴν ἄλλην. Καὶ ἂν ἤμουν Μητροπολίτης, θὰ ἐδοκίμαζα νὰ στείλω τὸν κ. Νάζον καὶ εἰς τὴν Ζάκυνθον.

Ὅταν εἰς ἓνα τμήμα τοῦ ἐλευθέρου Κράτους ὑπάρχῃ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, καλλιεργούμενη ἀπὸ αἰῶνων καὶ φθάσασα εἰς σημεῖον νὰ ἱκανοποιῇ τελείως καὶ νὰ συμβιβάζῃ τὰς νέας ἀπαιτήσεις μετὰ τὴν παλαιὰν παράδοσιν, νομίζω ὅτι ἔχει ὅλα τὰ δικαιώματα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπικρατήσεως. Ἡ κεφαλὴ τοῦ Κράτους ἡ πρωτεύουσα, ὀφείλει νὰ τὴν προσέξῃ, νὰ τὴν

γνωρίσῃ, νὰ τὴν δοκιμάσῃ. Ἰσως εἶνε ἡ πολυπόθητος καὶ ὀνειρευτὴ μουσικὴ, ἡ ὁποία θὰ ἔλυσεν διὰ παντὸς τὸ ζήτημα μᾶς νεοελληνικῆς Ἐκκλησίας, συνενούσης ἐναρμονίως τὸν βυζαντινισμόν μετὰ τὸν εὐρωπαϊσμόν. Ἄλλως τε, μία μελέτη ἐκ τοῦ πλησίον τῆς ἐν Ζακύνθῳ Ἐκκλησίας ἐκτὸς τῆς βυζαντινῆς, τῆς ψαλλομένης κατ' ἰδιαιτέρον τρόπον, — συμφωνότερον πρὸς τὰ γούστα μας, — θὰ μᾶς ἀπεκάλυπτε κ' ἓνα θησαυρὸν ἄγνωστον ἐθνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τὴν *εὐρωπαϊκὴν* ὅπως ψάλλεται ἐν Ζακύνθῳ. Εἶνε, ἂν δὲν ἀπατώμαι, αὐτὴ ἡ βυζαντινὴ τροποποιηθεῖσα, ἐξελιχθεῖσα. Ἐξευρωπαϊσθεῖσα βαθμυδόν, διὰ τῶν αἰώνων, — τελεία, μόνιμος, στερεά, ἀποκρυσταλλωμένη καὶ αὐτὴ ὅσον καὶ ἡ πρώτη. Τόσον ὥραία καὶ τόσον ὑψηλὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μείνῃ αἰωνίως περιωρισμένη εἰς τὴν νῆσόν της. Πολλὰ ἀπὸ τὰ εὐδὴ ἀνθὴ τοῦ πολιτισμοῦ της ἐδάνεισεν ἕως τώρα εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα ἢ Ἐπὶ τῆς. Καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τῆς Ζακύνθου, εἶνε ἐν ἀπὸ τὰ εὐωδέστερα τῶν ἀνθέων αὐτῶν. Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀργὰ ἢ γρήγορα, ἀποῦ ἐννοήσουν καὶ ἀγαπήσουν πρῶτα τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, θὰ ἀναγνωρίσουν ἔπειτα, — ὅπως τὸ ἀνεγνώρισαν πρὸ πολλοῦ οἱ Ζακύνθιοι, — ὅτι τὸ πένθιμον, τὸ θρηνῶδες τῆς ὕψος δὲν ἀρμόζει αἰσθητικῶς δι' ὅλας τὰς ἀκολουθίας τῆς ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ τὰς πανηγυρικὰς λειτουργίας, διὰ τὰς θριαμβευτικὰς τελετάς, διὰ τὰς χαρμοσύνης δοξολογίας, καὶ ἐπιθυμήσουν ὥς κάτι πρεπωδέστερον καὶ ὀλίγην εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, ὁ θησαυρὸς τῆς ζακυνθίας θὰ εἶνε πρόχειρος, καὶ τὸ νέον ζήτημα θὰ ἔχῃ τὴν λύσιν εὐκολωτάτην.

Ἀλλὰ μήπως εἶνε μόνον ἡ μουσικὴ; Πόσα ἄλλα διδάγματα καὶ παραδείγματα ἱεροτελεστικῆς εὐπρεπειᾶς θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ μᾶς δώσῃ ἡ ζακυνθινὴ Ἐκκλησία! Ὡς ἂν ἤμουν ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ πραγματοποιοῦν τὰ ὄνειρά των! Θάφιζον τὴν ζωὴν μου εἰς τὸ ὥραιότερον. Θὰ ἐζητοῦσα τὴν προστασίαν τῶν ἰσχυρῶν, — ὁ ζητῶν εὐρίσκει, — θὰ ἐνεργοῦσα νὰ γίνῃ ἓνας μέγας ἔρανος, καὶ θὰ ἔκτιζα εἰς τὰς Ἀθήνας μίαν μικρὰν ζακυνθινὴν ἐκκλησίαν. Μίαν Ἐκκλησίαν — ὦ, πῶς τὴν ὀνειρεύομαι... — κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Φανερωμένης ἐν μικρογραφίᾳ, μετὰ πλούσιον καὶ καλαίσθητον διάκοσμον, καὶ μετὰ πύργον ὑψηλόν, πανύψιλον, ἀρμονικόν, ἀντηχοῦντα ὥς γιγάντειον κλειδοκύμβαλον... Καὶ θὰ ἐγκαθίδρυα ἐκεῖ — μέσα ἅλφ ζακυνθινούς, ἀπὸ τοῦ πρώτου ἱερέως, μέχρι τοῦ τελευταίου νεοκώρου. Φυσικά, αἱ λει-

τουργίαι, αἱ ἀκολουθίαι, αἱ τελεταὶ τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἐγίνοντο ἀπαράλλακτα ὅπως γίνονται εἰς τὴν Ζάκυνθον, — μετὰ ὀλίγας μόνον μεταβολάς, ὅσας θὰ ὑπεργόρευεν ἡ ἀνάγκη, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐγκλιματίσεως. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἀποῦ παρήρχετο ἡ πρώτη κατάπληξις, καὶ ἀποῦ ἐξέπνεαν αἱ ἀναπόφευκτοι διαμαρτυρίαι τῶν ἀμούσων καὶ τῶν ὀπισθοδρομικῶν, ὅλος ὁ καλαίσθητος κόσμος τῶν Ἀθηνῶν θὰ ἐκκλησιάζετο εἰς τὴν ζακυνθινὴν ἐκκλησίαν. Θὰ παρίστατο ἑκαμβος εἰς ἐθνικὴν Λατρείαν, ὁρθόδοξον, ἑλληνικὴν, προσκολλημένην μετὰ φανατισμὸν εἰς τοὺς πατροπαράδοτους τύπους, — διότι ὁ οὐτήριος αὐτὸς φανατισμὸς ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον ἕνεκα τῆς σφοδρᾶς ἀντιζηλίας πρὸς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἄλλοτε εἶχεν ἐκεῖ ἴσα πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον δικαιώματα, — ἀλλὰ καὶ εἰς Λατρείαν πολιτισμένην, σύμφωνον πρὸς τὸ νεώτερον πνεῦμα, ἀρμόζουσαν πρὸς τὴν ἀθηναϊκὴν ἐποχὴν. Δὲν θὰ ἦτο τίποτε νέον, ἀποῦ εἰς τὴν Ζάκυνθον τελεῖται ἡ αὐτὴ ἀπὸ αἰώνων· ἀλλὰ διὰ τὰς Ἀθήνας θὰ ἦτο νεοφανής. Μία ἀνακαινίσις διὰ τοῦ παλαιοῦ, διὰ τοῦ ὑπάρχοντος. Καὶ θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ διανοίξῃ πολλοὺς ὀφθαλμούς, τυφλοὺς τώρα πρὸς τὸ κάλλος, πρὸς τὴν ἀληθινὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ πρὸς τὴν ἀληθινὴν σεμνότητα τῶν ὁρθοδόξων ἱεροτελεστιῶν. Διότι θὰ ἐβλεπαν φανερά, ὅτι αἱ τελεταὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, τὰς ὁποίας τόσον θαυμάζουν καὶ προβάλλουν πάντοτε ὡς ἀμίμητον ὑπόδειγμα, ἔχουν [καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς ἐφαμίλλους των, καὶ ὅτι τὸ Κράτος μας κατέχει πλέον ὅλα τὰ στοιχεῖα διὰ νὰ καταρτίσῃ μίαν νεοελληνικὴν Ἐκκλησίαν. Ὅχι μόνον ἐλευθέραν καὶ αὐτοκέφαλον, ἀλλὰ καὶ τὸν πολιτισμένην, ὥστε νὰ ανταγωνίζετο πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ μουσικὴ, ὁ τρόπος, τὸ σύστημα, τὰ ἔθιμα, ἡ εὐπρέπεια καὶ ἡ τάξις τῆς ζακυνθινῆς Ἐκκλησίας θὰ εἰσῆγοντο εἰς τὰς ἀθηναϊκὰς, καὶ ἡ ἀναμόρφωσις, ἀργὰ ἢ γρήγορα, θὰ ἐπῆρχετο πλήρης καὶ γενικῇ. Τότε καὶ τὸ κοιμώμενον θρησκευτικὸν αἰσθημα θὰ ἀφυπνίζετο, καὶ ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὴν Λατρείαν, τῶν ἀνεπτυγμένων προπάντων τάξεων, θὰ μετεβάλλετο εἰς θερμὸν νεοφώτιστον ἐνδιαφέρον. Διότι τότε θὰ ἐσύχναζαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οἱ ἀντιλαμβανόμενοι τὴν θείαν Λατρείαν ὡς μίαν ὥραϊαν Τέχνην.

Ὡς ἂν ἤμουν ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ πραγματοποιοῦν τὰ ὄνειρά των!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ἩΕΛΙΑ ΕΡΓΟΝ ΙΟΥΛΙΟΥ ΛΕΦΕΒΡ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙΝΟΝ ΣΑΛΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ

Υ Μ Ν Ο Σ

Ἔλα καὶ πάρε με, ψυχή,
 στή δόξα καὶ στὰ φτερουγίσματά σου,
 τέλος τοῦ κόσμου ἐσὺ κι' ἀρχή,
 σὺ φῶς, σὺ μάγια καὶ σὺ θαύματά σου.

Γυναικα, παίρνεις γιὰ κορμὶ
 τὸ σχῆμα τῶν μεγάλων ἀμφορέων,
 κι' ἀνθοῦν σ' ἐσένα οἱ λογισμοί,
 ψυχή, τῶν γλυκυσμάτων Ναζωραίων.

Μὲ τὰ μαλλιά σου, ντροπαλή,
 τ' ἀγνά σου κάλλη κρύβεις κι' ἀπ' τ' ἀστέρια,
 τῶν κρίνων πίνεις τὸ φιλί,
 ποῦ σὺν ἀγγέλων τρέμουνε τὰ χέρια.

Κι' ἀδιάκοπα δημιουργεῖς
 τὸν ἀνθρωπο στοὺς κόλπους τοὺς βαθεῖς σου,
 μοιάζεις τῆς Δήμητρος τῆς Γῆς,
 εἴν' ἡ ζωὴ σὺ στήθια του δική σου.

Ἀχόρταγα τήνε ρουφᾷ,
 τήν πίνει μὲ τὸ τίμιο σου τὸ γάλα,
 σὲ ναυουγίσματα κρυφά,
 ποῦ φτερουγίζουν ὄνειρα μεγάλα.

« — Πατρίδ', ἀλήθεια καὶ τιμή,
 — μικρό μου, ἀποκοιμήσου, — νάνι-νάνι! —
 πατρίδ' ἀλήθεια καὶ τιμή
 σοῦ πλέκουν τῶν ἡρώων τὸ στεφάνι... »

Καὶ λὲς σ' ἐκεῖνον, ποῦ γεννᾷς:
 « — Ξέρεις; ἡ Μοῖρα δόντια ἔχει θηρίου·
 παιδί μου, κἄπου μὴ ξεχνᾷς
 τὸ δρόμο ν' ἀνεβῇς τοῦ μαρτυρίου! »

Σ' ἀκούει ἐκεῖνο καὶ μεθ' ἃ
 δυνάμωσεν ἡ σκέψη τ' ὄνειρό του,
 καὶ νειός, σὲ κἄποιο Γολγοθᾶ,
 μονάχος του στυλώνει τὸ σταυρό του.

Κ' ἔτσι, γυρομένο μιὰν αὐγὴ
 σὺς δάφνες, τοῦ φορεῖς τὰ σάβανά του,
 — ὦ! τῆς ζωῆς χρυσόπηγῇ,
 μεγάλη καταλύτρα τοῦ θανάτου!

Μ' ἀτέλειωτες εἶν' οἱ μορφές,
 ψυχὴ, ποῦ πέρνεις κ' οἱ λαμπράδες
 στοῦ πόνου ἀσπρίζεις τις κορφές,
 ὁλόρθη, σ' ὑπερκόσμιες ὠμορφάδες.

Σ' ἀρέσουνε, νὰ στολισθῇς,
 στοὺς κήπους τὰ τριαντάφυλλα, τὰ κροῖνα,
 καὶ μέσ' στοὺς κάμπους, τοὺς βαθεῖς,
 τὰ στάχνα, ποῦ χορταίνουν κάθε πεῖνα.

— Τὰ στάχνα εἶν' ὠμορφα, χρυσᾶ,
 ἡ γῆ, χωρὶς νὰ τὰ μετρᾷ, τὰ δίνει
 κι' ὅταν ὁ ἀγέρας τὰ φυσᾷ,
 ἐκεῖνα κλαῖν καὶ λέν « — ἐλεημοσύνη! »

Σὰ βλέπης μέσ' στοὺν οὐρανὸ
 τᾶστρο, τὸ φῶς, ποῦ σιὸ σκοτιάδι ἀνάφτει
 σ' ἓνα κατάστι μακρονό,
 ἐπὶ κρυφοδακρύζεις γιὰ τὸ ναύτη.

— Ποῦ πᾶν τὰ ὁλόασπρα πανιά;
 "Αν πάλι θὰ γυρίσουν ποῖς τὸ ξέρει;
 — Γυναῖκα, πᾶν στὴ σκοτεινιά,
 ἡ θάλασσα ὅπου θέλει καὶ τ' ἀγέρι!

Μὰ ἐσύ, πεντάμορφη, γλυκειά,
 τῆς Μοίρας φέρνεις τὸν ξενητεμένο,
 μέσ' ἀπὸ νύχτα μαγικιά,
 σὲ κάποιον οὐρανὸ γαληνεμένο.

Κι' ἂν ἔλθ' ἡμέρα καὶ χαθῇ,
 ἀπ' τῇ ψυχῇ του τοῦ φωτὸς τ' ἀστέρι,
 γυναῖκα, θὰ τ' ἀνάγης πάλι ἐσύ,
 μὲ τ' ἄγιο, τὸ θαματουργό σου χέρι!

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΠΡΟ ΕΝΟΣ ΑΙΩΝΟΣ

Ἡ γαλλικὴ « Ἐφημερὶς τῶν Συζητήσεων », ἀκολουθοῦσα τὸ παράδειγμα τῶν ἀγγλικῶν « Τάϊμς » — διότι εἶναι αἰωνόβια καὶ τὰ δύο φύλλα, — ἀναδημοσιεύει εἰδήσεις, αἵτινες περιείχοντο εἰς τὰς στήλας αὐτῆς πρὸ ἐνὸς ἀκριβῶς αἰῶνος, ἥτοι κατὰ τὴν ἀντίστοιχον ἡμερομηνίαν τοῦ ἔτους 1803. Εἶναι περιεργότατον πρᾶγμα νὰ βλέπῃ τις εἰδήσεις ἀναφερόμενας εἰς τὴν τότε πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Εὐρώπης καὶ ἀναγραφόμενας μὲ ὅλον τὸ χρῶμα τῆς νωπότητος, τὸ ὁποῖον συνήθως ἔχουσιν αἱ καθημεριναὶ ἀναγραφαί. Καὶ Ἑλλὰς μὲν τότε δὲν ὑπῆρχεν, ὥστε νὰ κινῶσι τὰ ἡμέτερον ἐνδιαφέρον ἑλληνικὰ ἀγγέλματα πρὸ ἐνὸς αἰῶνος· ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὸ 1803 δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀναστηθῇ ἐκ τοῦ τάφου. Ὑπῆρχεν ὅμως ὁπωςδήποτε ἐν μικρὸν ἑλληνικὸν κράτος, ἡ Ἐπὶ τῆς Πολιτείας, ἰδρυθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1800, καὶ ὑπάρχουσιν εἰδήσεις ἀναφερόμεναι καὶ εἰς αὐτό.

Ἡ « Ἐφημερὶς τῶν Συζητήσεων » τῆς 12 Ἰουλίου 1803 εἶχεν ἐκ Βενετίας τὴν ἐξῆς ἀνταπόκρισιν· « Ἐν Βενετίᾳ τῇ 26 Ἰουνίου 1803. Ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ρωσσίας ἔλαβεν ἐγκύκλιον κοινοποιήσιν διαλαμβάνουσαν, ὅτι ἡ θέλησις τοῦ Αὐτοκράτορος εἶναι, ἡ Ἰονικὴ σημαία καὶ οἱ ὑπῆκοι τῆς Γαληνοτάτης Πολιτείας τῶν Ἐπτὰ νήσων νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ρώσων πρακτόρων καὶ προξένων ». Ἡ Ἐπὶ τῆς Πολιτείας διετέλει, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ρώσου Αὐτοκράτορος, διότι ἡ ρωσσοτουρκικὴ συμμαχία ἐξεδίωξεν ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων τοὺς δημοκρατικούς Γάλλους καὶ ἰδρυσεν τὴν ἀνεξάρτητον ἐκείνην πολιτείαν. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἶχε καὶ ἡ Πολιτεία ἰδίους προξένους. Ἐν τῇ ἐνταῦθα ἐκδιδομένῳ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας (τμ Β', 1885, σελ. 467-468) ἐδημοσιεύθη προξενικὸν δίπλωμα, δι' οὗ ὁ ἐκ Κέας Μιχαὴλ Πάγκαλος διωρίζετο πρόξενος τῆς Ἐπτανήσου ἐν Ἀθήναις. ἔχει δὲ ἐκδοθῇ τὸ δίπλωμα ἐκεῖνο τῇ 19 Μαΐου 1805. Ἡ Πολιτεία διήρκεσε μέχρι τοῦ ἔτους 1807, ὅτε ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὁ Α' παρεχώρησε τὰς νήσους εἰς τὸν

Μέγαν Ναπολέοντα διὰ τῆς εἰρήνης τοῦ Τιλσίτ.

Ὑπάρχει μία προκήρυξις τῆς Ἐπτανησιακῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ἔτους 1801, δι' ἧς γίνεται γνωστὴ ἐπισήμως εἰς τοὺς κατοίκους τῶν νήσων ἡ ἀναγνώρισις τῆς Ἰονικῆς σημαίας. Ἡ προκήρυξις αὕτη, τῆς ὁποίας εἶναι σπάνια τὰ ἀντίτυπα, δὲν εἶναι πολὺ γνωστὴ, διὰ τοῦτο δὲ δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ τὴν δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα, ἀφίνοντες μὲν ἀμετάβλητον τὴν γλῶσσαν, διορθοῦντες δὲ μόνον τὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

« Ἡμεῖς Σπυρίδων Γεώργιος Κόμης Θεοτόκης Πρίγκιψ καὶ Πρόβουλος τοῦ ἐξοχωτάτου Σενάτου τῆς ἐξοχωτάτης Ἐπτανήσου Ρεπούμπλικας, καὶ Κομμενδατόρος τῆς Ὑπερτάτης Τάξεως τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἡ ἐνδοξος παντιέρα τῆς ἰδικῆς μας Ρεπούμπλικας, εὐρίσκεται εἰς τὰ παρτίδα τῶν συννησιωτῶν μας βαλμένη, καὶ ἔχει ἀπέρασιν ἀπὸ τὸ Βυζάντιον ἕως Αἴγυπτον. Αὕτη ἐκυρώθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους βασιλεῖς ὅπου μᾶς τὴν ἐχάρισαν, γνωρισμένη εἶναι ὁμοίως ἀπὸ τὸν αὐγουστον μονάρχην ἡμετέρου καὶ βασιλέα τῶν Ἀλεμάνων, ἀπὸ τὴν Μεγάλῃν Βρετανίαν, ἀπὸ Πروسياν, ἀπὸ Ἀλγέριν. Πλησιάζει ἀκόμη ἡ εἰδησις ὅπου νὰ τὴν δεχθῶν καὶ νὰ τὴν κυρώσῃ καὶ ἄλλαις βασιλείαις. Ὅθεν ἀξέγνωστα ἡμποροῦν μὲ αὐτὴν νὰ ταξειδεύουν τὸν ὠκεανόν, τὸ μεντιπερᾶνεον, τὸ ἀρχιπέλαγος, τὸ ἀδριατικὸν καὶ ἰονικὸν πέλαγος καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐνα εἶναι ἐτοῦτο ἀπὸ τὰ πρῶτα κέρδη, ὅπου ἡ ἐλευθέρη κατάστασις μας ἀπολαμβάνει. Πρέπει ἡμεῖς καὶ νὰ τὸ ἀπολαύσωμεν, καὶ νὰ τὸ γνωρίσωμεν, καὶ νὰ δειχθῶμεν ἱκανοὶ εἰς τοιαύτην ἀπόλαυσιν.

Λοιπὸν μὲ τὸ παρόν, θέλει σταλθῇ εἰς ὅλα τὰ συνενωμένα Νησιά μας, προσκαλοῦνται ὅλοι οἱ Καπετάνιοι καὶ Καραβοκυροὶ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ρεπούμπλικας, ὅπου ὀρέγονται νὰ θέσωσιν εἰς τὰ μπαστιμέντα τοὺς τὴν αὐτὴν παντιέραν μας, νὰ δώσωσιν ἢ κάμουν νὰ δοθῇ εἰς τὸ ὀφφίκιον τῆς σεκρεταρίας μας τὸ ὄνομα τοῦ καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, τὸ ὄνομα τοῦ

παρτίδου με τὸν ἀριθμὸν τῶν καταρτίων του, πόσος ἢμπορεῖ νὰ εἶναι ὁ φόρτος του καὶ τίνος ἀπαρθιανέυει τὸ αὐτὸ παρτίδον, ποία νήσος εἶναι ἡ πατρίς τοῦ Καραβοκύρη, διὰ τί με τοιοῦτον φῶς ἢ ἀμέσως δι' αὐτοῦ ἢ διὰ πρεκουρατόρου γειναμέναις ἢ συνηθεισμέναις πιετσαρίαις καὶ ἑτεραις μέθοδοις, ἢμποροῦν ἔτι νὰ λάβουν τὴν κυρίαν πατέντα.

Καὶ διὰ νὰ γένῃ πλέον σίγουρη ἡ ἀπέρασις τῆς αὐτῆς παντιέρας καὶ τελείως ἀπείρακτη ἀπὸ τοὺς Μπαρπαρέσους, πρέποντας νὰ λάβουν καὶ τὸ φερμάνι τῆς Πόρτας, ἢμποροῦν αὐτὴν τὴν θέλησίν τους νὰ τὴν προσφέρουν εἰς τὸ Γοβέρνο, καὶ αὐτὸ μετὰ τὸ μέσον τοῦ μινίστρον του εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἢμπορεῖ νὰ τὸ λάβῃ καὶ νὰ τοὺς δώσῃ, ἐξοδεύοντας διὰ τὴν λαβὴν τοῦ αὐτοῦ φερμανίου ἀπὸ ἴδιον ἐδικὸν του ὁ κάθε Καραβοκύρης.

Ἀφ' οὗ λάβουν ὅμως τὴν πατέντα, πρὶν ὑψώσουν εἰς τὰ παρτίδα τους τὴν παντιέρα μας, θέλει δώσουν ὄρκον πρὸς τὸ Γοβέρνο, ὅθεν καὶ ἂν εὐρίσκωνται, ἐμπιστοσύνης καὶ πρὸς τὴν Ρεπούμπλικαν καὶ πρὸς τὴν παντιέραν.

Ἐπειδὴ ὅμως πλησιάζει ἡ Γενικὴ Ἀναστήλωσις τοῦ ἐλευθέρου συνενωμένου Γοβέρνου, θέλει διορισθῇ ἕνας κώδικας ἐπιταυτοῦ πρὸς φῶς τῶν Καπιτανέων, πρὸς σιγουρίαν τῶν ταξειδεύοντων, πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν τοῦ Γένους, πρὸς αὔξησιν καὶ μεγαλεῖον τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ συναλλάγματος, ἥτοι τοῦ κομμέρτσιου, ὅπου εἶναι ἡ ἀληθινὴ πηγὴ τῆς εὐτυχοῦς καταστάσεως καὶ μονίμου τοῦ κάθε κράτους.

Παραγγέλλομεν ὥς τόσον εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κάθε παρτίδου τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν καλοήθειαν. Τὸ Σενάτον τοὺς παρακινεῖ νὰ φανοῦν ἄξιοι διὰ νὰ ἀπολαύσουν τὰ πολῦτιμα κέρδη τῆς Ἐλευθερίας μας.

Τὸ παρὸν θέλει τυπωθῇ εἰς τὸ ρωμαϊκὸν ἰδίωμα, τυπωθῇ καὶ δημοσιευθῇ.

Ἀπὸ τὸ Σενάτον ἐν Κερκύρᾳ κείμενον εἰς τὰς 10 Ἀπριλίου 1801.

Σπυρίδων Γεώργιος Θεοτόκης

ΑΛΟΓΙΣΙΟΣ ΚΟΡΝΕΡ

Σεκρετάριος τοῦ Σενάτου».

Θὰ ἦτο ἄτοπον, ἂν τις, στηριζόμενος εἰς τὴν ἀνώμαλον καὶ ἀλλόκοτον γλῶσσαν καὶ τούτου τοῦ ἐγγράφου, ὅπως καὶ ἄλλων δημοσιευθέντων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας καὶ μετ' αὐτήν, ἤθελεν ἐξ αὐτῶν κρίνῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς γλώσσης

ἐν γένει κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐν Ἐπτανήσῳ. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, ἢ κάλλιον ἢ γραφειοκρατικὴ γλῶσσα ὄχι μόνον παρεῖχεν ἀνυπερβλήτους τότε δυσκολίας ἐνεκα μάλιστα τῶν τυπικῶν φράσεων καὶ τῶν ὄρων τῶν ἀπαραιτήτων εἰς τὴν διοίκησιν καὶ εἰσηγμένων ἤδη ἀπὸ αἰώνων διὰ τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἦτο παραδεδομένη εἰς ὑπαλλήλους συνήθως ξένους, Ἰταλούς, οἵτινες μετὰ κόπου καὶ μόχθου, ὄχι μόνον διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ ἐν γένει διὰ τὸ ἀκατάρτιστον αὐτῶν κατώρθωσαν νὰ μεταφράζωσιν ὅπωςδὴποτε, ἐνίοτε καὶ ἀκαταλήπτως, τὰ πρωτότυπα ἰταλικά ἐγγράφα. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι σύγχρονα πρὸς τὰ ἐγγράφα ταῦτα εἶναι τὰ Κυριακοδόρμια τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη συντεταγμένα εἰς γλῶσσαν καθαρῆς καὶ συγχρόνως εἰς πάντας καταληπτῆν. Λέγει δὲ περὶ τοῦ Νικηφόρου ὁ Δ. Θερεϊανὸς (ἐν τῷ περὶ Ἀδαμαντίου Κοραῖ συγγράμματι ἐν τμ. Α' σελ. 77), «ὅτι κατ' ἀνάγκην ἐγένετο οὕτως εἰπεῖν εἰσηγητῆς ὁρθοεποῦς καὶ εὐκρινοῦς γραπτοῦ λόγον». Τὸ ζήτημα τῆς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους καταστάσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν Ἐπτανήσῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν Κερκύρᾳ ἔδωκε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν (1885) ἀφορκὴν εἰς τὸν κ. Μάρκον Θεοτόκην νὰ γράψῃ ἑκτενὲς βιβλίον. Ἡμῖν δὲ ὑπὲρ τοῦ γλωσσικοῦ οὕτως εἰπεῖν ἑλληνισμοῦ τῆς Κερκύρας ὁ κ. Μάρκος Θεοτόκης ἐναντίον τῶν συμπερασμάτων, τὰ ὅποια ἐξ ἐπισήμου ἐγγράφου ὁμοίου περιήπου πρὸς τὸ ἀνωτέρω παρατεδὲν ἐξῆγεν ὁ μακαρίτης Παῦλος Λάμπρος.

Ἡ αὐτὴ «Ἐφημερίς τῶν Συζητήσεων» ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 16 Ἰουλίου 1803 (27 τοῦ θεριστοῦ τοῦ ἔτους ΙΑ') ἐδημοσίευσεν τὴν ἐξῆς ἐκ Κερκύρας ἀπὸ 26 Ἀπριλίου ἀνταπόκρισιν, ἣν ἀναδημοσιεύει εἰς τὸ φύλλον τῆς 16 Ἰουλίου 1903. «Ἐν Κερκύρᾳ 26 Ἀπριλίου 1803. Ὁ πληρεξούσιος πρέσβυς τῆς Ρωσσίας ἐδημοσίευσεν κοινοποίησιν περὶ ἰδρύσεως διδασκαλείου ἐν τῇ Πολιτείᾳ τῶν Ἐπτὰ Νήσων. Τὴν ἰδρυσιν τῶν διδασκαλῶν τούτων κατέστησεν ἀναγκαίαν ἡ ἀμάθεια, ἐν ἣ εὐρίσκονται οἱ κάτοικοι τῶν νήσων καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐβύθισεν αὐτοὺς ἡ Βενετικὴ κυβερνήσις, ἥτις ἐμίσει ἢ ἐφοβεῖτο τὸν ἐκπολιτισμὸν αὐτῶν καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματός των. Ὁ Ρῶσσος πρέσβυς προτείνει τὴν ἰδρυσιν ἑνὸς διδασκαλείου ἐν ἑκάστη τῶν Ἐπτὰ Νήσων. Θὰ διδάσκῃται δὲ εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια ἐκεῖνα ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα, ἡ ἰταλικὴ καὶ ἡ γαλλικὴ, κα-

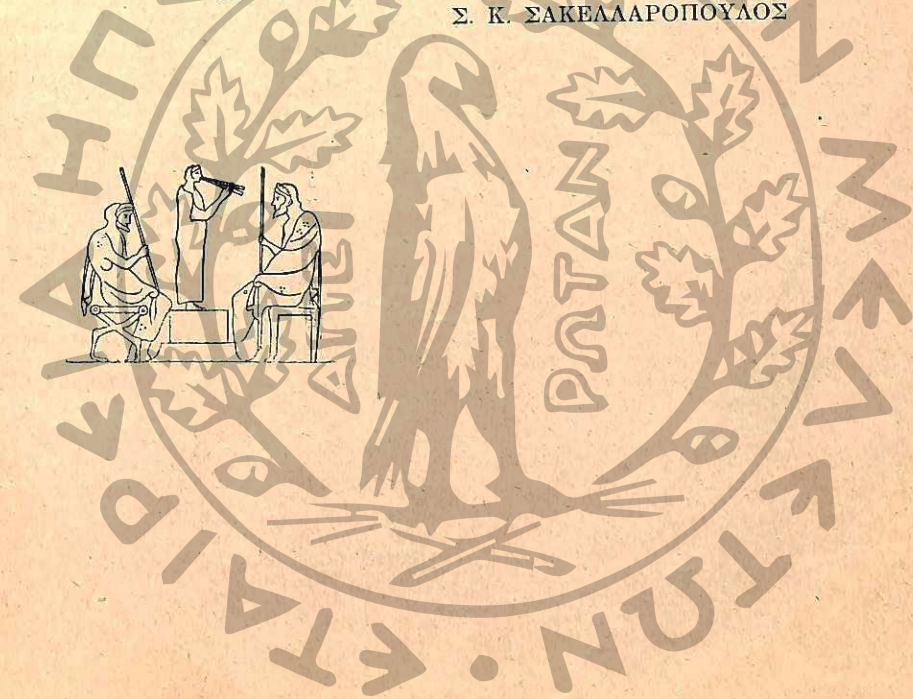
θῶς καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς φιλολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας». Σχετικῶς πρὸς τὴν εἴδησιν ταύτην τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων» περὶ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ρωσσίας (ὅστις ἦτο ὁ κόμης Μοτσενίγος) ὡς πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς παιδείας ἐν Ἐπτανήσῳ, ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῶν Ἰονίων νήσων τοῦ κ. Γερασίμου Μαυρογιάννη (τμ. Β' σελ. 102 ἐξ.) τὰ ἐξῆς:

«Καθιερωθείσης ἐν τῷ μέλλοντι ὡς ἐπισήμου τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ὥφειλεν ἡ Κυβέρνησις νὰ προνοήσῃ ὅπως γίνῃ τοῦτο δυνατόν κατὰ τὸν ὁρισμένον χρόνον διὰ συστάσεως σχολῶν πρὸς ἐκμάθησιν αὐτῆς. Ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις ἐν ταῖς νήσοις εὐρίσκετο ἐν τῇ αὐτῇ ἐλαεινῇ καταστάσει, εἰς ἣν εἶχον ἀφήσῃ αὐτὴν οἱ ἀπελθόντες Ἑνετοί. Τὰ ὑπὲρ τῆς παιδείας δοκίμια τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων ἔμειναν ἀνεκτέλεστα ἐν μέσῳ τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀσταθείας τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῆς Εὐρώπης δι' ἣν ἡ Γερουσία ἀνεγνώρισε τὴν ἄμεσον ἀνάγκην τοῦ νὰ τεθῶσι τοῦλάχιστον πρὸς τὸ παρὸν αἱ βάσεις τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσως καὶ σὺν τῷ χρόνῳ κλεισθῇ ἡ δίοδος εἰς τὴν ἀμάθειαν, ἥτις, ὡς ἀπεφαίνετο ἡ ἐπὶ τῶν διαπραγματεύσεων ἐπιτροπὴ, εἶναι τὸ στήριγμα τῆς τυραννίας, τοῦ τιμαριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀλαζονικῆς δοκησιοφίας. Χάριν τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ σκοποῦ τούτου ἐψηφίσθη ὁ περὶ παιδείας νόμος, κατὰ τὸν ὅποιον εἰς ἑκάστην τῶν τριῶν μεγάλων νήσων ἰδρύοντο δύο προκαταρκτικαὶ σχολαί, μία δὲ εἰς ἑκάστην τῶν μικροτέρων... Εἰς τὰ σχολεῖα τῶν μικρῶν

νήσων ἐδιδάσκοντο στοιχεῖα ἑλληνικῆς καὶ ἰταλικῆς γλώσσης, ἀρχαὶ τῆς γαλλικῆς καὶ τινα τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων, πρὸς δὲ ἔδει νὰ γίνηται εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ ἀνάπτυξις τῆς τοῦ πολιτεύματος τοῦ κράτους καὶ τῶν ἐθνικῶν κωδίκων. Εἰς τὰς σχολὰς τῶν μεγαλειτέρων νήσων προσετίθετο μία ἔτι ἀνωτέρα τάξις, καὶ προσετί ἐδιδάσκοντο στοιχεῖα λατινικῆς, ἀρχαὶ λογικῆς καὶ γραμματολογίας, ρητορικῆς καὶ στοιχεῖα γεωμετρίας. Διετάσσετο δὲ καὶ ἀνάπτυξις τῆς τῶν κυριωτέρων φυσικῶν φαινομένων καὶ τῶν μᾶλλον γνωστῶν τῆς φύσεως προϊόντων...» Λέγει δὲ ὁ Μαυρογιάννης, ὅτι εἶχεν ἐπισήμως καθιερωθῇ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, διότι τὸ ἄρθρον 212 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1803 ὥριζεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1810 καὶ ἐξῆς οὐδεὶς ἠδύνατο πλέον νὰ λάβῃ δημοσίαν θέσιν, ἂν δὲν ἐγίνωσκε νὰ γράψῃ καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1820 ἡ καθωμικλημένη ἔμελλε νὰ εἰσαχθῇ ἀποκλειστικῶς (ἀποκλειομένης δηλαδὴ τῆς ἐν χρήσει ἰταλικῆς) εἰς ἅπαντα τὰ δημόσια τοῦ κράτους γραφεῖα (Μαυρογ. ἱστορ. τμ. Β' σελ. 90). Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι καὶ τὸ ἐπὶ Ἀγγλων Σύνταγμα τοῦ 1817 τὴν ἑλληνικὴν καθιέρωνεν ἐν Ἐπτανήσῳ ὡς γλῶσσαν ἐπίσημον. Ἀλλὰ τόσαι ἦσαν αἱ πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως ἐκείνης ἀναφύεσαι πρακτικαὶ δυσχέρειαι, ἐνεκα τῆς ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας βενετοκρατίας, ὥστε τὸ ἄρθρον 212 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1803 μόνον μετὰ πεντήκοντα περίπου ἔτη, ἥτοι κατὰ τὸ ἔτος 1850, ἤρχισε νὰ ἐκτελῇται καὶ νὰ ἐφαρμόζεται.

30 Ἰουλίου 1903.

Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

PERCY SHELLEY

ΣΤΗΝ ΝΥΧΤΑ

Εἰς τὴν Κ^αν Ἑλ. Λουριώτου

Τῆς δόσεως τὰ κύματα
γοργὰ διάβα τα πέρα,
ἐσὺ τῆς Νύχτας Πνεῦμα!
Ἀπ' τ' ἄντρον τῆς ἀνατολῆς
ποῦ καταχνιὰ τὸ σκέπει
κι' ὅπου τὴν ὅλη μέρα,
τὴν ἔρημη καὶ μακρονή,
ὄνειρα φόβου καὶ χαρᾶς
ὕφαινεις, ποῦ σὲ κάνουν
καὶ τρομερὸν κι' ἀγαπητό,
ὦ! πέταξε γοργό!

Τὸ σῶμα σου σ' ἓνα σταχτὶ
μανδύα τύλιξέ το,
μ' ἀστέρια κεντημένο!
Μὲ τὰ μαλλιά σου, σκέπασε
τὰ μάτια τῆς ἡμέρας
καὶ δόσε τῆς φιλήματα
ὅσο νὰ τὴν κουράσῃς.
Ἀπέ, σὲ πολιτεῖες
γύρε, σὲ θάλασσες κι' ἀγροὺς
χαῖδεψε κάθε πρᾶγμα
μὲ τὸ ραβδὶ τὸ μαγικὸ
ποῦχει περίσσιο ὕπνο!
ὦ! ἔλα πολυπόθητο!

Ὅταν ἐγὼ σηκώθῃκα,
καὶ τὴν αὐγή, τὴν εἶδα,
ἐστέναξα γιὰ σένα.
Σὰν φῶς ἀνέβηκε ψηλά,
σὰν ἔφυγεν ἡ δρόσος,
καὶ μεσημέρι ξάπλωσε
βαρὺ σὲ δένδρα κι' ἄνθη,

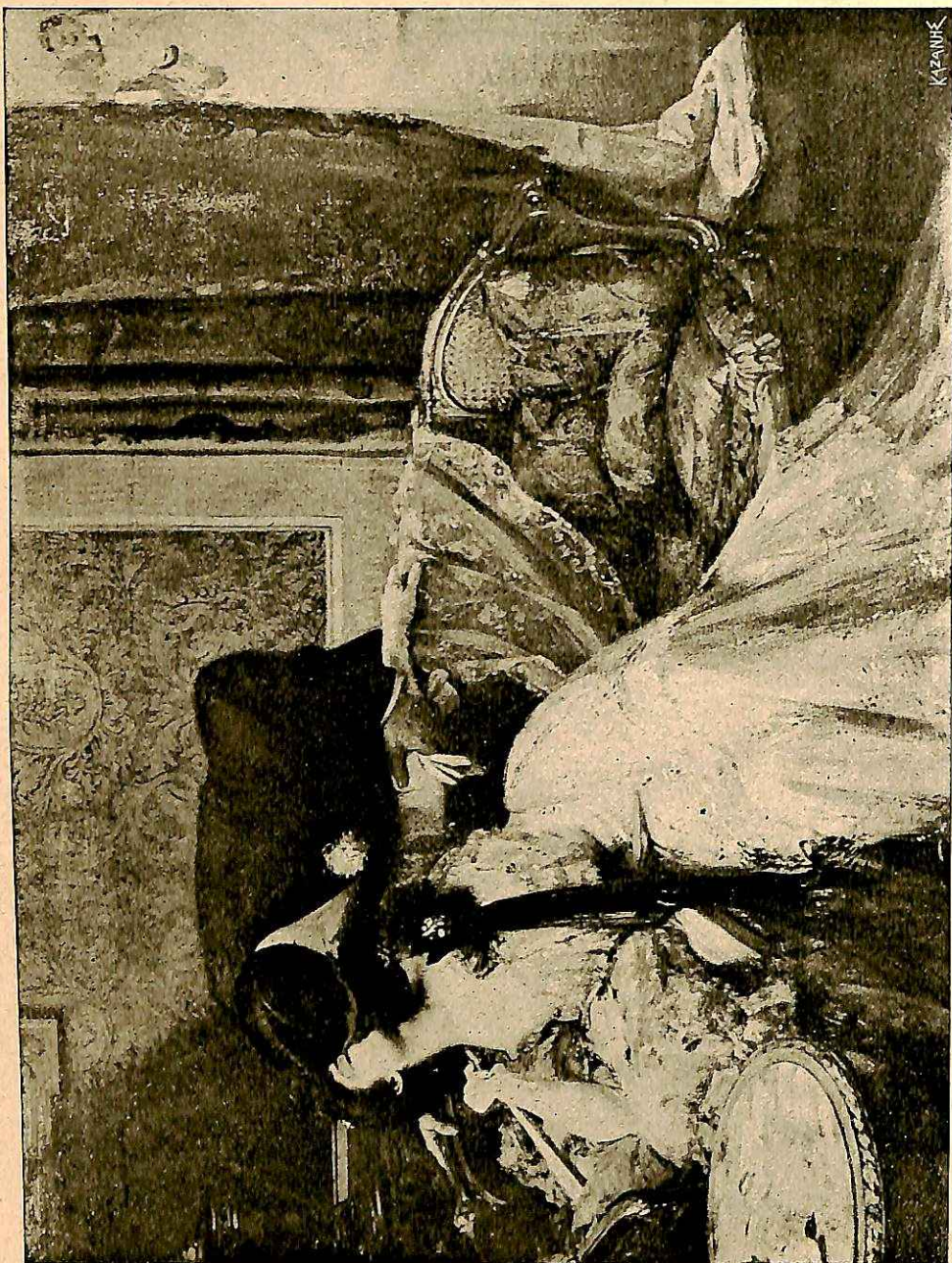
κ' ἡ κουρασμένη Μέρα,
ἐγύριζε ν' ἀναπανθῇ
— ποῦ λὲς πῶς ἔφυγεν ἀργά,
ὅπως ὁ ξένος τοῦ σπιτιοῦ
ποῦ δὲν τὸν ἀγαποῦμε —
Ἐστέναξα γιὰ σένα.

Ὁ ἀδελφός σου ἦρθε
ὁ Θάνατος, κι' ἐφώναξε:
« Μήπως μὲ θὲς ἐμένα; »
Καὶ τὸ γλυκὸ σου τὸ παιδί
ἀργεμομάτης Ὑπνος,
σὰν μέλισσα μεσημεριοῦ,
ψιθύρισε: « Στὸ πλάϊ σου
μὲ θέλεις νὰ φωλιάσω;
Μὲ θέλεις; » Κι' ἀποκρίθῃκα.
« Ὅχι ἐσέναν, ὄχι! »

Ὁ Θάνατος θὰ ἔρθῃ
ὅταν ἐσὺ θᾶσαι νεκρή,
γοργά, πολλὴ γοργά!
Ὁ Ὑπνος πάλι θ' ἔρθῃ
ὅταν θὰ ἔχῃς φύγει σύ!
Ἀπὸ κανένα τους ἐγὼ
τὴν χάρι δὲ ζητῶ,
ποῦ μόνον ἀπὸ σέναν
θὰ τὴν ζητήσω, Νύχτα!
Αὐτὸ ποῦ πᾶς ν' ἀρχίσῃς
Νᾶναι γοργὸ φτερούγισμα
Τώρα σὲ λίγο ν' ἔρθῃς!

Κ. ΠΡΙΝΑΡΗΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΟΡΟΝ

ΕΡΓΟΝ ΕΥΓΕΒΕΡΥ
ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙΝΟΝ ΣΑΛΟΝ

ΤΑ ΥΠΟΒΡΥΧΙΑ

Δέν είναι νέα ἡ ἰδέα οὔτε αἱ προσπάθειαι πρὸς κατασκευὴν πλοίου δυναμένου νὰ πλέῃ ὑποβρυχίως. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ὡς καὶ οἱ Ἀραβες, φαίνεται ὅτι ἀρκούντως περὶ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς ὑποβρυχίου ναντιλίας ἠσχολήθησαν. Βεβαίως ὅμως αἱ προσπάθειαι τῶν οὐδόλως ἐπηρεάσαν τὰς μεταγενεστέρας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐρεῦνας καὶ ἐργασίας, πρᾶγμα ἄλλως τε ὅπερ δὲν κατώρθωσαν οὔτε αἱ σοβαρώτεραι καὶ κάλλιον ἐπιτυχοῦσαι ἐν Λονδίῳ τῷ 1620, τοῦ Ὁλλανδοῦ ἱατροῦ Cornelius van Drebbel. Ἴσως αἱ τελευταῖαι αὗται θὰ εἶχον κάπως χρησιμεύσει ἂν ὁ ἔρηθεις ἱατρὸς ἦτο ὀλιγώτερον ἐγωῖστης καὶ δὲν παρελάμβανεν εἰς τὸν τάφον τὸ μυστικόν του.

Αἱ πραγματικαὶ λοιπὸν περὶ τὴν ὑποβρύχιον ναντιλίαν ἀσχολαὶ ἤρχισαν ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὁ Bushnell καὶ ὁ Fulton ἀπέδειξαν τὸ δυνατόν τῆς ὑποβρυχίου ἀναφλέξεως τῆς πυρίτιδος, ἐπομένως δὲ καὶ τῆς κατασκευῆς ὑπονόμων δυναμένων νὰ καταστρέφουν τὰ πλοῖα. Ἀπὸ τότε λοιπὸν, πολλῶν σοφῶν αἱ προσπάθειαι συνεκεντρώθησαν περὶ τὴν εὑρεσιν σκάφους ἱκανοῦ νὰ φέρῃ, ἐν βραχεὶ ὑποβρυχίῳ πλῆ, μίαν τοιαύτην ὑπόνομον ὑπὸ τὰ πλευρὰ ἐχθρικοῦ πλοίου.

Τῶν προσπαθειῶν τούτων τὴν ἱστορίαν, δὲν σκοπεύομεν νὰ γράψωμεν ἐνταῦθα. Τὸ τοιοῦτο θ' ἀπῆται τόμον ὀλόκληρον. Θὰ περιορισθῶμεν λοιπὸν μόνον, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν «Παναθηναίων» νὰ ἐξετάσωμεν ἐν πάσει τῇ δυνατῇ συντομίᾳ τὰ κατὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ὑποβρυχίου ναντιλίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τὰς προόδους αὐτῆς κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα, καὶ τέλος τὴν κληρονομίαν ἣν ὁ τελευταῖος οὗτος ἐπαφῆκεν εἰς τὸν νέον, μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν εἰμὴ τὰς σοβαρὰς, ἐπομένως δὲ καὶ πραγματοποιηθείσας ἀποπειράς.

* *

Τὸ πρῶτον λοιπὸν πάντων τῶν γνωστῶν σχεδίων ὑποβρυχίου πλοίου, φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ τοῦ William Bourne τῷ 1604. Ἀλλὰ μετὰ εἴκοσιν ἔτη, ὁ Ὁλλανδὸς ἱατρὸς Cornelius van Drebbel κατεσκεύασε πλοῖον καταδυόμενον ἐκ ξύλου, ὅπερ ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ περὶ τὰ εἴκοσιν ἄτομα ἐξ ὧν τὰ δώδεκα

ἐκρησόμενον διὰ τὸν χειρισμὸν τῶν κωπῶν. Ὁ van Drebbel μὲ τὸ πλοῖον τοῦτο καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλέως Ἰακώβου τοῦ Α' καὶ πλήθους θεατῶν, ἔκαμε παντοίους ἐλιγμούς εἰς τὸν Τάμεσιν, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι σοβαρῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἶχεν ἐργασθῇ.

Μετὰ τοὺς ἀνωτέρω κατεσκεύασαν ὑποβρύχια καὶ οἱ γάλλοι κληρικοὶ Marsenne καὶ Fournier τῷ 1634, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ Day τῷ 1660, ὁ ὁποῖος ὅμως, ὀλιγώτερον εὐτυχῆς τῶν ἄλλων, ἔμεινε μετὰ τοῦ ὑποβρυχίου του εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Πραγματικῶς ὅμως τὸ πρῶτον ἀληθινὸν ὑποβρύχιον σκάφος εἶναι ἡ «Χελώνη» τοῦ ἀμερικανοῦ David Bushnell. Τὸ σκάφος τοῦτο ἀδιαφιλονεικῶς ἔδωσε λαμπρὰ ἀποτελέσματα, ἂν δὲ καὶ τὸ σχῆμα του, εἰς ὃ ἄλλως τε ὀφείλει τὸ ὄνομά του, δὲν ἦτο τὸ καταλληλότερον διὰ τὴν ταχύτητα, ἐν τούτοις τῷ ἠσφάλιζε μεγάλην εὐστάθειαν. Τὸ εἰρημένον σκάφος ἐκινεῖτο, κατὰ τινὰς μὲν διὰ δύο κωπῶν, κατ' ἄλλους δὲ δι' ὀριζοντίου ἑλικῆς στρεφομένης διὰ τῶν χειρῶν. Ἀλλὰ περὶ τοῦ τελευταίου τούτου τρόπου τῆς προώσεως, πρέπει μεγάλως ν' ἀμφιβάλωμεν· ὅπωςδήποτε ὅμως εἴτε ὁ Bushnell πρῶτος πάντων εἰσήγαγε τὰς ἑλικὰς εἰς τὴν πρόωσιν τῶν πλοίων, εἴτε οὐχί, πάντως εἶναι ὁ ἱδρυτὴς τῆς ὑποβρυχίου ναντιλίας, καθότι τὸ ὑποβρύχιόν του, καίτοι εἰς ἐμβρυώδη κατάστασιν, ἐν τούτοις κατεῖχε πάντα τὰ ὄργανα ἅτινα πάντες οἱ μετ' αὐτὸν ἐφευρέται τελειοποιήσαντες μετεχειρίσθησαν. Εἶχε μάλιστα ἡ «Χελώνη» καὶ εὐφυᾶ ἐγκατάστασιν πρὸς κοχλίωσιν τορπίλλης εἰς τὰ πλευρὰ ἐχθρικοῦ πλοίου καὶ ἥς ἡ ἐκρηξὶς ἐκανονίζετο διὰ μηχανήματος ὥρολογίου. Ἡ δὲ ἀπόπειρα ἡ διὰ τῆς «Χελώνης» γενομένη τῷ 1776 πρὸς καταστροφὴν τοῦ ἀγγλικοῦ τρικρότου Eagle, ἂν καὶ ἀποτυχούσα, δεικνύει ὅτι ὁ ἐφευρέτης ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ του. Ἀπέτυχε δὲ ἡ ἀπόπειρα μόνον καὶ μόνον χάρις εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ Eagle τοῦ ὁποίου τὰ ὕψαλα ἦσαν ἐπενδεδυμένα διὰ χαλκοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ κοχλίας τῆς τορπίλλης δὲν ἠδυνήθη νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ σκάφους. Τούτου ἕνεκα, ὁ κυ-

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐλάχιστα πολεμικὰ σκάφη ἦσαν ἐπιχαλκωμένα.

βερών την «Χελώνην» λοχίας Lee ήναγκάσθη να εγκαταλείψη την εκ πυρίτιδος τορπίλ-λην, ήτις μίαν ώραν αργότερον εξερράγη ανυψώσασα παμμεγίστην στήλην ύδατος, πρὸς με-γάλην κατάπληξιν τοῦ πληρώματος τοῦ ἀγ-γλικοῦ πλοίου, οὔτε πόρρωθεν φαντασθέντος τὸν κίνδυνον ὃν εἶχε διατρέξῃ.

Μετὰ τὸν Bushnell, ὁ διάσημος μηχανικὸς Fulton, ἀμερικανὸς ἐπίσης, κατεσκεύασε τὸν «Nautilus» (1800-01), ὑποβρύχιον ὅλερ πα-ρουσιάζει πολλὰς προόδους ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν «Χελώνην». Τὸ σκάφος τοῦ «Ναυτίλου» εἶχε σχῆμα ἰχθύος, ἐκινεῖτο δι' ἑλικος τεθειμέ-νης εἰς τὴν πρύμναν αὐτοῦ, καὶ τέλος εἶχε ἰστὸν καὶ ἰστιὸν διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θα-λάσσης πλεῖσιν.

Μετὰ τὰ προκαταρκτικὰ πειράματα τὰ γε-νόμενα εἰς τὸν Σηκουάνα καὶ ἄτινα ἐπέτυ-χον, τὸ ἄνω ὑποβρύχιον ἐστάλη εἰς Βρεσίαν, ὅπου ἐπίσης ἐπιτυχῇ ἐξετέλεσε πειράματα. Ἡδυ-νήθη μάλιστα νὰ προσβάλλῃ διὰ τορπίλης, παλαιόν τι σκάφος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς ἐπι-τροπῆς διατεθέν, καὶ νὰ παραμείνῃ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἐπὶ πέντε περίπου ὥρας.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ «Ναυτίλος» διὰ τὴν ἐπο-χὴν του, ἦτο ὑποβρύχιον ἐπίσης φοβερόν, ὅσον καὶ τὰ τελειότερα τῆς σήμερον, πάντα δε τὰ ἄλλα ὑποβρύχια, ἅτινα εἴτε κατεσκευάσθησαν εἴτ' ἐμελετήθησαν μέχρι τῶν μέσων τοῦ παρελ-θόντος αἰῶνος, ἐλαχίστας σημειοῦσι προόδους ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν «Ναυτίλον».

Κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος νέαν ὥθησιν δίδει εἰς τὰ τῆς ὑποβρυ-χίου ναυτιλίας τὸ ὑποβρύχιον τοῦ ἀμερικανοῦ Phillips (1851). Τὸ σκάφος τοῦ Phillips, ὁλόκληρον ἐκ σιδήρου, φέρει κατάλληλον πρὸς ἐπισκόπησιν πυργίσκον, κιβώτια ύδατος χάριν τῆς διαμήκους ἰσορροπίας, καὶ συμπυκνωτὰς πεπιεσμένου ἀέρος χάριν τὴν ἀναπνοῆς.

Μετὰ δεκαετίαν περίπου ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Phillips κατασκευῆς τοῦ ἄνω ὑποβρυχίου, νέον τοιοῦτον σκάφος ἐμφανίζεται, ὑπὸ τοῦ ἐπίσης ἀμερικανοῦ Alstitt ἐπινοηθέν (1863). Τὸ σκά-φος τοῦτο, ἀληθῶς πραγματικὴν ἀρχίζει νὰ παρουσιάζῃ πρόοδον ἐφ' ὅλων τῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατασκευασθέντων ὑποβρυχίων. Εἰς τὸ ὑποβρύχιον τοῦ Alstitt ἐφαρμόζεται πρῶ-ματι διὰ πρῶτην φοράν, ἡ μηχανικὴ δι' αἵματος πρῶσις διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θα-

λάσσης πλεῖσιν, διὰ πρῶτην δ' ἐπίσης φοράν ἡ ἠλεκτρικὴ διὰ τὴν ὑποβρύχιον τοιαύτην.

Συγχρόνως ὅμως (1863) καὶ ἐν Γαλλίᾳ διὰ τοῦ «Plongeur» τοῦ ναυάρχου Bourgeois καὶ τοῦ Brun, φθάνουν εἰς τὰ αὐτὰ ἀποτε-λέσματα. Τὸ ὑποβρύχιον τοῦτο μήκους 44 μ. 50, ἐκινεῖτο διὰ μηχανῆς ἐργαζομένης διὰ πεπιεσμέ-νου ἀέρος, δυνάμεως δὲ 80 ἵππων. Ἡ κατά-δυσις κατωρθοῦτο δι' εἰσαγωγῆς ύδατος, τοῦ βάθους αὐτῆς κανονιζομένου δι' ὑδροστατικοῦ παρασκευάσματος καὶ διὰ καθέτου ἑλικος. Διὰ τοῦ «Plongeur», πολυάριθμα ἐγένοντο πει-ράματα, εἶναι δὲ ταῦτα τὰ πρῶτα τοῦ εἶδους τούτου, τὰ δι' ἐπιστημονικῶν μεθόδων γενό-μενα. Δυστυχῶς ὅμως, ἂν καὶ ὁ ναύαρχος Bour-geois, ἰδιαιτέρως εἶχε σπουδάζῃ τὰς πολυ-πλόκους συνθήκας τῆς ὑποβρυχίου εὐσταθείας, ἐν τούτοις μόνον κατὰ τὴν εὐστάθειαν ὑπε-λείφθη ὁ «Plongeur». Διὰ τὸν λόγον τοῦ-τον, τῷ 1864 ἐγκατελείφθη καὶ ἀφωπλίσθη τὸ ὑποβρύχιον τοῦτο, αἱ μελέται ὅμως καὶ τὰ δι' αὐτοῦ πειράματα, δὲν ἀπέβησαν εἰς μάτην διότι τ' ἀποτελέσματα αὐτῶν μεγάλως, φαίνεται, ἐλή-φθησαν ὑπ' ὅψει εἰς τὰς μελέτας τῶν μετα-γενεστέρων καὶ τῶν νεωτάτων γαλλικῶν ὑπο-βρυχίων, περὶ ὧν κατωτέρω.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ προβῶμεν περαιτέρω, κρίνο-μεν καλὸν χάριν τῆς ἱστορίας τῆς ὑποβρυχίου ναυτιλίας, νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις καὶ περὶ τῶν Davids τοῦ ἐνωτικοῦ πολέμου τῆς Ἀμε-ρικής.

Τὰ μικρὰ ταῦτα πλοῖα, ἂν καὶ πολὺ ὀλιγώ-τερον τέλεια τῶν προηγουμένως ἀναφερθέντων, ἐν τούτοις κατέστησαν διάσημα διὰ τὰς πολε-μικὰς αὐτῶν ἐπιτυχίας. Σκάφη σιδηρᾶ, μήκους 15 μέτρων, κινούμενα δι' ἑλικος στρεφομένης ὑπὸ ὀκτὼ ἀνδρῶν, ὡς μόνον δὲ ὄπλον ἔχοντα τορπίλιν ἐπακόντιον ἀπέχονσαν 4 μ. 50 ἀπὸ τῆς πρῶρας αὐτῶν, ἰδοὺ τί ἦσαν τὰ φοβερά ἐκεῖνα πολεμικὰ σκάφη, ἅτινα ἐνέπνευσαν τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον εἰς τοὺς ἀντιπάλους των, καὶ ἅτινα δὲν ἦσαν τόσον φοβερὰ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, ὅσον ἐνεκα τῶν ἡρωϊκῶν πληρω-μάτων ἅτινα ἐπέβαινον αὐτῶν.

Διὰ τῶν ὑποβρυχίων τούτων προσεβλήθη-σαν τὰ πλοῖα τῶν ἐνωτικῶν Ironside καὶ Houssatonie (5 Ὀκτωβρίου 1863 καὶ 7 Φε-βρουαρίου 1864). Καὶ τὸ μὲν Ironside διέ-φυγε τὴν καταστροφὴν χάρις εἰς τὴν μικρὰν πο-σότητα τῆς πυρίτιδος τῆς τορπίλης τῆς παρὰ

τὰ ὕφαλα αὐτοῦ ἐκτραγείσης. Δὲν συνέβη ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸ «Houssatonie», ὅπερ δὲν διέφυγε τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ κατεβυθίσθη συμ-παρασύραν ὅμως εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὸ προσβαλὼν αὐτὸ μικρὸν Davids. Τότελευταῖον τοῦτο ὀφείλει ἴσως τὴν καταστροφὴν του εἰς τὴν μικρὰν ἀπὸ τῆς πρῶρας του ἀπόστασιν τῆς ἐπακοντίου τορπίλλης, εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς ὁποίας παραχθεῖσαν δίνην, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνθέξῃ.

Τὰ Davids ἦσαν ἡμικαταδυόμενα (semi-submersibles) δι' ὅταν ἔβαινον πρὸς ἐπί-θεσιν, ἂν καὶ εἶχον ἐλευθέραν τὴν ὄρασιν, ἐν τούτοις παρουσιάζον τόσῳ μικρὸν στόχον εἰς τὸν ἐχθρὸν ὥστε οὗτος οὐχὶ μόνον ἠδυνάτει νὰ τὰ πυροβολήσῃ ἀλλὰ καὶ ταχέως ἔχανε τὰ ἴχνη των.

Εἰς τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα τῶν σκαφῶν τούτων βασιζόμενοι οἱ ἀμερικανοί, προσεπά-θησαν νὰ τὰ τελειοποιήσουν. Ἐναυπήγησαν οὕτω οἱ βόρειοι ἀμερικανοὶ τῷ 1864, μεγα-λείτερον πλοῖον τὸ «Stromboli», τοῦ ὁποίου τὸ σκάφος ἦτο ξύλινον, ἡ πρόωσις δι' αἵματος, ἡ δὲ ταχύτης 10 μιλίων. Ἐν ἔτος δ' αργότε-ρον, ἐναυπήγησαν (οἱ ἀμερικανοὶ πάντοτε) ἕτερον ὑποβρύχιον, μεγαλείτερον τοῦ «Strom-boli», τὸ «Spuyten Duyvil» ἐπίσης ξύλι-νον καὶ αἰμοκίνητον. Διὰ τὴν ἐποχὴν του δέ, τὸ σκάφος ἐκεῖνο ἦτο ἐν τῶν φοβερωτέρων πολεμικῶν πλοίων, καλῶς ἐξοπλισμένον καὶ καλῶς ὑπερασπιζόμενον, διότι τὸ μικρὸν μέ-ρος τοῦ σκάφους ὅπερ κατὰ τὴν μάχην ἔμενεν ἐκτὸς τοῦ ύδατος. ἦτοι τὸ κατάστρωμα καὶ μέ-ρος τῶν τοίχων, ἦτο ἰσχυρῶς τεθωρακισμένον καὶ καθίστα οὕτω αὐτὸ ἀδιαπέραστον ἀπὸ τὰς ὀβίδας τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ. Ἦτο δὲ ὀπλισμένον, δι' εἰδικῆς ἐπακοντίου τορπίλλης τεθειμένης πρὸς πρῶραν, καὶ διὰ δύο πλευ-ρικῶν ἐκσφενδονιζομένων ὑποβρυχίως.

Ἡ ναυπήγησις ἐν Ἀμερικῇ τῶν τοῦ τύπου τούτου ἡμικαταδυομένων σκαφῶν, δὲν σταματᾷ ἐνταῦθα. Οὕτω, κατεσκευάσθη ὁ «Porter» (1873) οὗ τὸ σκάφος ἦτο σιδηροῦν καὶ ὀπι-σμένον διὰ βαρέος πυροβόλου ἐπὶ τῆς πρῶ-ρας, αργότερον δὲ ὁ «Kathadin» (1894), ὅστις εἶναι ἡ τελευταία λέξις τῶν τοῦ εἶδους τούτου σκαφῶν, μὲ πλευρὰς καὶ κατάστρωμα ἰσχυρῶς τεθωρακισμένα. Ὁ «Kathadin», οὗ τὸ κύριον ὄπλον εἶναι τὸ ἐμβολον, ἐν ὧρα ἐνεργείας καταδύεται ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ν' ἀφίγη ἐκτὸς τοῦ ύδατος, μόνον τὸ ἐν σχήματι χελώ-νης καὶ ἰσχυρῶς ὡς εἶπομεν τεθωρακισμένον

κατάστρωμα αὐτοῦ. Ἡ διάταξις αὕτη, οὐχὶ μό-νον καθιστᾷ αὐτὸν σχεδὸν ἀόρατον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐπιτρέπει ν' ἀψηφῇ τὰς βολὰς τοῦ ἐχθρι-κοῦ πυροβολικοῦ.

Μετὰ τὴν μακρὰν ταύτην, ἀλλ' ἀναγκαίαν παρέκβασιν, συνεχίζομεν τὴν σύντομον ἐξιστό-ρησιν τῶν κατὰ τὴν ὑποβρύχιον ναυτιλίαν. Καὶ δὴ:

Μετὰ τὰ σκάφη τοῦ Phillips, τοῦ Alstitt καὶ τοῦ Brun (1863), πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ἔτος 1885, ὅπως παραστῶμεν ἐκ νέου εἰς πραγματικὰς προσπάθειας πρὸς κατασκευὴν ὑποβρυχίων σκαφῶν, διὰ τοῦ πρώτου ὑποβρυ-χίου Nordenfelt. Ἐφθάσαμεν ἄλλως τε εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς μεγάλης, τῆς ὀξυκῆς μετατροπῆς τῶν πολεμικῶν ναυτικῶν. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ θώρακος, ἡ τελειοποίησις τοῦ πυροβολικοῦ καὶ αἱ νέαι ἐν γένει μηχανικαὶ προόδου, αἵτινες ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κυριολεκτικῶς κατέστησαν καταπληκτικαί, μετέβαλον ἄρδην τὰ τῆς ναυ-πηγήσεως τῶν πολεμικῶν πλοίων. Βλέπομεν οὕτω, τὰ ὥραία ἀλλ' ἀνίσχυρα πολεμικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης σκάφη, τὰ ὁποῖα πρό τινων ἀκόμη ἐτῶν ἐκυρίαρχουν τῶν θαλασσῶν, νὰ παραχωροῦν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν θέσιν των εἰς τὰ νέα, τὰ βαρέα καὶ τεθωρακισμένα πλοῖα τῶν νεωτέρων στόλων, ἅτινα περικλείουν ἐν-τὸς αὐτῶν πᾶν ὅ,τι τέλειον ἡ ἐπιστήμη ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ. . . . Φυσικὸν ἐπομένως ἦτο, ὅπως καὶ ἡ ὑποβρύχιος ναυτιλία ἐπαφελήθῃ τῶν νέων ἰδεῶν, τῶν νέων μηχανικῶν προόδων. Πράγ-ματι, ὁ Σουηδὸς Nordenfelt, ὁ ὁποῖος μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μόνον περὶ τὴν κατασκευὴν πυροβόλων, ὡς γνωστὸν, ἠσχολεῖτο, ἀντιμετω-πίζει τὸ πρόβλημα τῆς ὑποβρυχίου ναυτιλίας καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν, διὰ τῆς ναυπη-γήσεως πλοίου ὑποβρυχίου μεγάλης ἀκτίνος ἐνεργείας καὶ καλῆς ταχύτητος.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Nordenfelt κατασκευασθὲν ὑποβρύχιον, ἔπλεε εἰς τὴν ἐπιφάνειαν μὲν τῆς θαλάσσης δι' αἵματος, ὑποβρυχίως δὲ (καὶ ἐπὶ μικρὸν διάστημα μόνον), τῇ βοηθείᾳ ἐνεργείας θερμοαντικῆς προηγουμένως ἀποταμιευθείσης. Ὡς ὄπλον, τέλος, εἶχε τορπίλιν ἐκσφενδονι-ζομένην ὑποβρυχίως ἐκ τῆς πρῶρας.

Ὁ Nordenfelt, διὰ τῶν τεσσάρων ὑπο-βρυχίων ἅτινα κατεσκεύασεν, ἐφείλκυσε τὴν προσ-οχὴν πάντων τῶν ναυτικῶν. Ἀλλὰ παρὰ τὴν

Καὶ τὸ ἡμέτερον ναυτικὸν εἶχε προμηθευθῇ ἐν

καλὴν ταχύτητα ἦν ταῦτα εἶχον (14 ἕως 15 μίλια καθ' ὥραν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, τὰ τοῦ τελευταίου τύπου) καὶ παρὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν εὐχέρειαν περὶ τὴν κατάδυσιν καὶ τὴν ἀνάδυσιν ἐγκατελείφθησαν, οὐ μόνον διὰ τὰ οὐχὶ καλὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκσφενδονιστικῶν αὐτῶν μηχανημάτων, ἀλλ' ἰδίως διὰ τὸ ἀρχικὸν αὐτῶν ἐλάττωμα καθ' ὃ ἡ πρόωσις ὑποβρυχίως ἐγίνετο τῇ βοηθείᾳ ἀτμοῦ ἐναποταμιευομένου εἴτε εἰς εἰδικὰς ἀποθήκας εἴτε εἰς αὐτοὺς τοὺς λέβητας. Ἡ διάταξις αὕτη συνετέλει εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ὑποβρυχίων θερμοκρασίας εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε, τὸ προσωπικὸν αὐτῶν ἠδυνάτει νὰ ὑποφέρει αὐτὴν καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν μικρῶν ἀκόμῃ διάπλων. Ἐν τούτοις, πολλὰ διατάξεις τῶν τοῦ τύπου τούτου ὑποβρυχίων, ὡς π. χ. ἡ ἐπιφύλαξις ἐλαφρᾶς πλευστότητας, ἥτις κατενικατο διὰ τῆς ἐνεργείας εἴτε ἐλίκων εἴτε πηδαλίων, ἡ καταδίκη τῶν ἐξωτερικῶν ἐκσφενδονιστικῶν μηχανημάτων καὶ ἡ παραδοχὴ ἐσωτερικῶν τοιούτων, ὡς καὶ ἄλλαι ἐπίσης, εἶναι τοιαῦτα ὥστε καὶ τὴν σήμερον ἀκόμῃ ὅτε τὰ ὑποβρύχια εἶναι σχεδὸν τέλεια, εὐρίσκονται ἐν χρήσει.

**

Μετὰ τὸ ὑποβρύχιον τοῦ Nordenfelt, εἰσερχόμεθα εἰς ἄλλην περίοδον, τὴν περίοδον τῶν μικρᾶς ἀκτίνος ἐνεργείας ὑποβρυχίων, ἥτοι τῶν ἀμυντικῶν ὑποβρυχίων (ἠλεκτροκινήτων καθ' ὅλοκληρίαν). Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται τὸ «Peral» (ἰσπανικόν), ὁ «Gymnote» (γαλλικόν), ὁ «Delfino» (ἰταλικόν), ὁ «Zedé» (τόνων 266) καὶ ὁ «Goubet» (γαλλικά). Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐμελετήθησαν μὲ ἀρχὰς ἀληθῶς ἐπιστημονικὰς καὶ μὲ σκοποὺς καθαρῶς διαγεγραμμένους, πάντα ἐκεῖνα τὰ ζητήματα τῆς ὑποβρυχίου ναυτιλίας ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν κληρονομίαν, ἥς ἐπωφελήθησαν τὰ πολεμικὰ ναυτικά τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, διὰ νὰ κατασκευάσουν τὰ τελευταῖα αὐτῶν ὑποβρύχια ἅτινα εἶναι τὰ μᾶλλον μέχρι τῆς σήμερον τελειοποιημένα σκάφη τοῦ εἴδους τούτου. Εἰς τῆς περιόδου ταύτης τὰς μελέτας ἐπίσης ὀφείλονται οἱ

τοιοῦτο ὑποβρύχιον ὅπερ ὁμως δὲν ἐγένετο δεκτὸν ὡς μὴ ἐκπληρώσαν τοὺς ὅρους τῶν συμφωνιῶν. — Πολλὰ πειράματα δι' αὐτοῦ ἐγένοντο ἐν Πειραιεῖ. Ὑποβρύχιον κατασκεύασεν ἐπίσης καὶ ὁ Ἕλλην Γρυπάρης, ὅστις καὶ ἐξετέλεσε δι' αὐτοῦ πολλὰ πειράματα. Ἀλλ' οὐτε τὸ ὑποβρύχιον τοῦτο ἐγένετο δεκτόν.

καλλίτεροι τύποι ἠλεκτρικῶν συμπυκνωτῶν, ὡς καὶ τὰ περισκόπια¹.

**

Ἐρχόμεθα ἤδη εἰς τὴν τελευταίαν τῶν ὑποβρυχίων περίοδον, καθ' ἣν ἡ κατασκευὴ αὐτῶν μεγάλως προώδευσε. Εἰς τοῦτο κυρίως συνέτεινε ὁ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1896 προκηρυχθεὶς διεθνὴς διαγωνισμὸς ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, τοῦ ὁποῦ σκοπὸς ἦτο ὅτε καταρτισμὸς σχεδίου ὑποβρυχίου πλοίου, ὡς καὶ ἡ εὕρεσις τῶν δευτερευόντων μηχανημάτων τῶν χρησίμων εἰς τὴν ὑποβρύχιον ναυτιλίαν.

Εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦτον, εἰς ὃν πολλοὶ ναυπηγοὶ ἔλαβον μέρος, ἐβραβεύθη σχέδιον καταδυομένου αὐτονόμου τορπιλλοφόρου (torpilleur submersible autonome), ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ ναυπηγοῦ τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ Laubeuf. Ἐβραβεύθη ἐπίσης καὶ κινητήριος μηχανὴ ἐνεργοῦσα διὰ βαρέος ὀρυκτοῦ ἐλαίου, ὑπὸ τοῦ ναυπηγοῦ Forest προταθεῖσα, ὡς καὶ σύστημα ἐκσφενδονίσεως τορπιλλῶν τοῦ ρώσου ναυπηγοῦ Drzewiecki.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ διαγωνισμοῦ, ἤρξατο ἡ ναυπήγησις ὑποβρυχίου σκάφους ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ βραβευθέντος σχεδίου τοῦ ναυπηγοῦ Laubeuf. Τὸ πλοῖον τοῦτο, ὅπερ ὠνομάσθη Narval, ἀποτελεῖται ἐκ δύο χωριστῶν σκαφῶν ἐξ ὧν τὸ ἐν εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ ἑτέρου, τὸ μεταξὺ δὲ τῶν δύο σκαφῶν κενὸν χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν κατάδυσιν, εἰσαγομένου εἰς αὐτὸ τοῦ ἀναγκαιοῦντος διὰ ταύτην θαλασσίου ὕδατος. Ὁ «Narval» φέρει διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης κίνησιν μηχανὴν Forest διὰ βαρέος ὀρυκτοῦ ἐλαίου ἐνεργοῦσαν, δι' ἧς δύναται νὰ διατρέξῃ 252 μίλια μὲ ταχύτητα 12 μιλίων καθ' ὥραν, ἢ 624 μίλια μὲ ταχύτητα 8 μιλίων. Διὰ τὴν ὑποβρύχιον κίνησιν αὐτοῦ χρησιμοποιεῖται συνήθης ἠλεκτρικὴ μηχανή, τῇ βοηθείᾳ τῆς ὁποίας δύναται νὰ διατρέξῃ 25 μίλια μὲ ταχύτητα 8 μιλίων ἢ 72 μίλια μὲ ταχύτητα 5 μιλίων. Ὡς ὀπλισμὸν τέλος φέρει τέσσαρας τορπίλλας ἐκσφενδονιζομένας διὰ μηχανημάτων συστήματος Drzewiecki. Ἐφωδιάσθη δηλ. ὁ «Narval» διὰ πάντων τῶν ἐν τῷ διαγωνισμῷ βραβευθέντων μηχανημάτων.

¹ Περισκόπιον εἶναι ὄργανον ἐπιτρέπον εἰς τὰ ὑποβρύχια τὴν ἔμμεσον ἐπισκόπησιν τοῦ ὀρίζοντος. Τοιαῦτα εἶναι διαφόρων τύπων.

Τὰ πειράματα τοῦ «Narval» διήρκεσαν ἐπὶ μακρόν. Τ' ἀποτελέσματα δὲ αὐτῶν ὑπῆρξαν ἀρκούντως ἐνθαρρυντικὰ ὑπὸ τὴν ἐποψιν καὶ τῆς εὐσταθείας καὶ τῆς ταχύτητος καὶ τῆς ταχύτητος τῆς καταδύσεως, ὡς καὶ τῆς ἐκσφενδονίσεως τῶν τορπιλλῶν. Ὁ ἀπὸ Cherbourg δὲ εἰς St Malo καὶ τὰν ἀπάλιν πλοῦς αὐτοῦ, δεικνύει τὸν βαθμὸν τῆς τελειότητός του. Συνεπείᾳ τῆς ἐπιτυχίας ταύτης, τὸ γαλλικὸν ναυτικὸν προέβη καὶ προβαίνει διαρκῶς εἰς τὴν κατασκευὴν πολλῶν ὑποβρυχίων σκαφῶν. Οὕτω ἔχει ἤδη περὶ τὰ 37 τοιαῦτα σκάφη ἐν ἐνεργείᾳ εἰς τοὺς διαφόρους πολεμικοὺς τῆς λιμένας, 31 δ' ἑτέρων προβλέπεται ἡ κατασκευή.

Πρὸ τῶν θητικῶν τούτων ἀποτελεσμάτων, καὶ τὸ ἀγγλικὸν ναυτικὸν ὅπερ μέχρι καὶ πρὸ δύο ἀκόμῃ ἐτῶν ἀδιαφόρως ἔβλεπε τὴν ἐξέλιξιν τῆς ὑποβρυχίου ναυτιλίας, ἤρξατο ἀποδίδον μεγαλειτέραν εἰς τὸ ζήτημα προσοχήν. Παρήγγειλεν οὕτω (1900) πέντε ὑποβρύχια τύπου Holland (περὶ τούτων κατωτέρω), δι' ὧν ἔγιναν πολλὰ πειράματα κατόπιν τῶν ὁποίων ἀπεφάσισε νὰ κατασκευάσῃ τέσσαρα ἀκόμῃ, ἀλλὰ τελειότερα.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀμερικανικὸν ναυτικὸν δὲν ἔμεινε ἀδιάφορον εἰς τὸ ζήτημα τῶν ὑποβρυχίων. Οὕτω, ὑπὸ τοῦ ἀμερικανικοῦ ναυαρχείου προκηρύχθησαν διαγωνισμοὶ κατὰ τὰ ἔτη 1887 καὶ 1893, ἀποτελέσματα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ εἰς τὴν Holland Company παραγγελία ἐνὸς ὑποβρυχίου τοῦ «Plunger». Κατὰ τὸ διάστημα ὁμως τῆς κατασκευῆς τοῦ ὑποβρυχίου τούτου ἡ αὐτὴ ἐταιρία κατεσκεύασεν ἕτερον τοιοῦτο, ἀλλ' ἰδίου αὐτῆς τύπου, ὅπερ ὠνομάσθη Holland.

Τὰ πειράματα τοῦ «Holland» (ὅπερ ἔφερε τορπιλλοβλητικὸν σωλῆνα καὶ δύο πυροβόλα τῶν 215 χιλ.), ὑπῆρξαν ἀρκούντως ἐνθαρρυντικά, δι' ὃ τὸ ἀμερικανικὸν ναυτικὸν, παρήγγειλε τὴν κατασκευὴν ἑξ τοιούτων ὑποβρυχίων εἰς τὰ ὁποῖα ὁμως δὲν ἐτέθησαν πυροβόλα. Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν τοῦτο τὸ περίεργον ὅτι ὁ John Holland, ὁ σχεδιάσας τὰ ἄνω ὑποβρύχια, ἤρchiσε τὰ πειράματα καὶ τὰς μελέτας του ἀπὸ τοῦ ἔτους 1877, ὡς ἔαν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οὐδὲν τῶν προβλημάτων τῆς ὑποβρυχίου ναυτιλίας εἶχε μελετηθῇ. Οὕτω δέ, ὅταν εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὰς πρώτας του μελέτας, ἥτοι τῷ 1897, καθεῖλκυσε τὸν «Plunger», μόλις κατάρθωσε νὰ παρουσιάσῃ ὑποβρύχιον ὄργανον ἀξίον τῆς ἐποχῆς! Ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας, ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τοῦ Delfino καὶ ἐν

Γαλλίᾳ διὰ τοῦ Gymnote καὶ τοῦ Zedé ἔφθασαν εἰς ἀνάλογα ἀποτελέσματα ἐνωρίτερον καὶ πολὺ ταχύτερον αὐτοῦ.

Ἀμερικανικὴ καὶ αὐτὴ ἰδιοτροπία!

**

Ὅπως ἀνακεφαλαιώσωμεν τ' ἀνωτέρω, παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τρεῖς περιόδους δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὴν ἱστορίαν τῆς ὑποβρυχίου ναυτιλίας. Ἡ πρώτη περίοδος εἶναι ἡ τοῦ Bushnell καὶ τοῦ Fulton, ἥς χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ ἀπλότης τῶν μηχανικῶν μέσων καὶ τὰ θητικὰ ἀποτελέσματα.

Ἡ δευτέρα διέρρευσεν εἰς δοκιμὰς καὶ ἔβαινε ψηλαφητῶς, οὕτως εἰπεῖν. Προσεπάθουν, οἱ περὶ τὴν κατασκευὴν τῶν ὑποβρυχίων ἀσχολούμενοι, νὰ ἐφαρμόζουν τὰς διαφόρους μηχανικὰς προόδους, ἐφ' ὅσον αὗται παρουσιάζοντο. Ἡ περίοδος αὕτη, ἂν καὶ στεῖρα εἰς ἀποτελέσματα, ἐν τούτοις λίαν γόνιμος ὑπῆρξεν εἰς ἰδέας. Κατὰ ταύτην, ἐγκαταλείπονται ὀριστικῶς τὰ πρωτογενῆ μέσα τῆς προώσεως. Δὲν ἀρκοῦν πλέον αἱ κῶπαι, καταδικάζεται δὲ ἡ διὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος περιστροφή τῶν ἐλίκων. Συγχρόνως ὁμως ἐμφανίζονται αἱ δι' αἰθέρος, αἱ διὰ πετρελαίου, αἱ δι' ἠλεκτρισμοῦ κινούμεναι μηχαναί, ἐν ᾗ ἔξ ἄλλου ἡ κατάδυσις κατορθοῦται διὰ τεσσάρων τρόπων, ἥτοι διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ὕδατος, διὰ τοῦ ὀριζοντίου πηδαλίου, διὰ τῆς καθέτου ἑλίκας καὶ διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὄγκου, δηλ. τοῦ ἐκτοπίσματος.

Ἐπειδὴ ὁμως οὐδὲν τῶν ἄνω μνημονευθέντων μέσων προώσεως, ἔδωκεν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, ἐσκέφθησαν νὰ τὰ συνδυάσουν. Οὕτω, διὰ τοῦ Ναυάρχου Bourgeois καὶ τοῦ Brun ἐν Γαλλίᾳ, καὶ τοῦ Alsitt ἐν Ἀμερικῇ, ἐμφανίζονται τὰ μικτὰ μέσα (ἅτις ἢ πεπιεσμένος ἀὴρ διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἠλεκτρισμὸς ὑπ' αὐτήν), ἅτινα καὶ σήμερον, μὲ τινὰς παραλλαγὰς ἐννοεῖται, εἶναι ἐν χρήσει.

Ἡ τρίτη τέλος περίοδος περιλαμβάνει τὰ νεώτερα ὑποβρύχια («Holland», «Narval»), ἅτινα πλέον εἶναι ἀληθῆ καὶ τέλεια σχεδὸν πολεμικὰ μηχανήματα. Ταῦτα, διαρκῶς τελειοποιούνται, βεβαίως δὲ ὅταν τοῦτο κατορθωθῇ καὶ ἡ χρῆσις των γενικευθῇ, μεγάλως θὰ μεταβληθῶν αἱ καθόλου συνθήκαι τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου, ἰδίως μάλιστα, ἂν ἐπιτύχῃ τὸ νέον ἡμικαταδυόμενον τύπον Kathadin, ὅπερ κατασκευάζεται ἐν Ἀμερικῇ.

Ἦδη, ὥς ἀνωτέρω εἵπομεν, ἡ Γαλλία ἔχει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της περὶ τὰ τεσσαράκοντα ὑποβρύχια, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ κατασκευὴν ἐτέρων τριάκοντα. Ἡ Ἀγγλία, ἥτις στηριζομένη εἰς τὸν κραταιότατον στόλον της, μέχρι πρὸ διετίας ἀκόμη ἀδιαφόρως ἔβλεπε (φαινομενικῶς τοῦλάχιστον) τὰς προσπάθειάς τῶν γειτόνων της πρὸς τελειοποίησιν τῶν ὑποβρυχίων, ἤλλαξε γνώμην καὶ ἀποτινάξασα τὴν προτέραν φαινομενικὴν ἀπάθειαν, ἤρξατο ἐπιλαμβανομένη τοῦ ζητήματος τοῦ ὑποβρυχίου πολέμου. Κέκτηται οὕτω, πέντε ὑποβρύχια σκάφη, ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἅτινα ἔχει ὑπὸ κατασκευὴν. Ἡ Ἀμερική, ἡ πατρίς τῶν περιφήμων Davids, μετὰ τὴν διακρίνουσαν τοὺς κατοίκους της ἐπιμονήν, ἀπὸ ἑτῶν ἐργαζομένη, κατῳρῶσεν ἂν ὅχι νὰ λύσῃ τελειῶς τὸ ζήτημα, βεβαίως ὅμως νὰ φθάσῃ εἰς τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα, εἰς ἃ καὶ

ἡ Εὐρώπη. Ἡ Ἰταλία, ἡ Γερμανία, ἡ Σουηδία, ἡ Πορτογαλία καὶ αὐτὴ ἡ Βραζιλία, ἔχουν εἴτε εἰς ἐνέργειαν, εἴτε ὑπὸ δοκιμῆς, ὑποβρύχια σκάφη. Παντοῦ, τέλος, ὅπου ὑπάρχει πολεμικὸν ναυτικὸν ἐργαζόμενον, τὸ ζήτημα τοῦ ὑποβρυχίου πολέμου, εὐρίσκεται ὑπὸ μελέτην.

Ἐν τούτοις, πρὸ ἐνὸς μόλις αἰῶνος ὁ γάλλος ναύαρχος Dacres ἔλεγεν εἰς τὸν Φούλτων, ἀποδείξαντα τὸ δυνατόν τῆς ὑποβρυχίου ἀναφλέξεως τῆς πυρίτιδος καὶ ἐπομένως τῆς καταστροφῆς τῶν πλοίων, ὅτι ὁ νέος τρόπος τοῦ μάχεσθαι ὑποβρυχίως ἦτο «ἀντάξιός ἀλγερίνων πειρατῶν, οὐχὶ ὁμῶς τῶν Γάλλων!», ὁ δὲ κόμης Stanhope εἰς τὴν Βουλὴν τῶν λόρδων, ὥριζε τ' ἀποτελέσματα τῶν ὑποβρυχίων ὑπονόμων, ὥς «λυπηρὸν καὶ φοβερὸν μέσον καταστροφῆς τῶν πλοίων»!...

Σ. Ι. ΔΟΥΣΜΑΝΗΣ
υποπλοίαρχος Β. Ν.

Μ. ΜΕΤΕΡΛΙΓΚ

Ο ΠΑΡΕΙΣΑΚΤΟΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο ΠΑΠΠΟΣ (ὅστις εἶνε τυφλὸς) — Ο ΠΑΤΗΡ — Ο ΘΕΙΟΣ — ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΚΟΡΑΙ — Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΟΥ ΕΛΕΟΥΣ — Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ.

Αἰθουσα σκοτεινὴ εἰς παλαιὸν πύργον. — Μία θύρα δεξιὰ, μία ἀριστερὰ καὶ ἄλλη κρυμμένη εἰς τὸ βάθος. — Ὑελωτὰ χρωματιστά, μετὰ τὸ πράσινον ὡς κυριαρχοῦν χρῶμα. — Ἐν ὠρολόγιον φλαμανδικὸ ρυθμοῦ

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΚΟΡΑΙ — Ἐλάτε ἐδῶ, παπποῦ, νὰ καθῆσθε κάτω ἀπὸ τὴ λάμπα.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Μοῦ φαίνεται πῶς δὲν εἶνε πολὺ φῶς ἐδῶ.

Ο ΠΑΤΗΡ — Πηγαίνομε στὴν ταράτσα ἢ θὰ μείνωμε σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο;

Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν εἶναι καλλίτερα νὰ καθίσωμε ἐδῶ; Ἐβρεχε ὅλη τὴν ἐβδομάδα καὶ κάμνει τὴν νύκτα ὑγρασία καὶ κρύο.

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Εἶναι κατάστρεψις ἡ νύκτα μολαταῦτα.

Ο ΘΕΙΟΣ — ὦ, δὲν θὰ πῇ τίποτε πῶς ἔχει ἄστρα.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Καλλίτερα νὰ μείνωμε ἐδῶ· δὲν ἡξεύρει κανεὶς τί ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ.

Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἀνησυχῇ κανεὶς πλέον. Ἐσώθη, δὲν ὑπάρχει κανεὶς κίνδυνος.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Νομίζω πῶς δὲν εἶναι καλά.

Ο ΠΑΤΗΡ — Γιατί τὸ λὲς αὐτό;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἀκουσα τὴν φωνὴν της.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἄλλ' ἀφοῦ οἱ ἱατροὶ λέγουν πῶς ἡμποροῦμε νὰ ἡμεῖθα ἡσυχοί;

Ο ΘΕΙΟΣ — Ξεύρεις ὅτι ἀρέσει τοῦ πεθεροῦ σου νὰ μᾶς ἀνησυχῇ χωρὶς αἰτία.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἐγὼ δὲν βλέπω ὅπως βλέπετε σεῖς.

Ο ΘΕΙΟΣ — Πρέπει τότε νὰ ἔχετε πεποίθῃσιν σὲ μᾶς ποῦ βλέπομε. Σήμερον τὸ ἀπὸ γευμα ἦταν πολὺ καλά. Τώρα κοιμᾶται βαθεῖα καὶ εἶναι περιττὸν νὰ δηλητηριάσωμε ἀνωφελῶς τὴν πρώτη καλὴ βραδεῖα ποῦ μᾶς δίδει ἡ τύχη. Νομίζω πῶς ἀπόψε ἔχομε τὸ δικαίωμα νὰ ἀναπαυθοῦμε χωρὶς φόβον καὶ νὰ γελάσωμε καὶ λίγο.

Ο ΠΑΤΗΡ — Εἶναι, ἀλήθεια, ἡ πρώτη φορὰ ποῦ αἰσθάνομαι πῶς εἶμαι στὸ σπίτι μου καὶ μέσα στοὺς δικούς μου ἔπειτα ἀπὸ τὸν φοβερὸν ἐκείνον τοκετόν.

Ο ΘΕΙΟΣ — Ἀμα ἡ ἀρρώστεια μῆ σ' ἔνα σπίτι, νομίζει κανεὶς πῶς εἶναι ἕνας ξένος μέσα στὴν οἰκογένεια.

Ο ΠΑΤΗΡ — Καὶ τότε μόνον ἐπίσης ἀναγνωρίζει κανεὶς πῶς ἐκτὸς ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του σὲ κανένα δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐλπίζῃ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Ἐχεῖς δίκαιο.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Γιατί νὰ μένῃ ἐδῶ τὸ καὶ μένο τὸ κορίτσι μέσα σήμερον;

Ο ΘΕΙΟΣ — Ξεύρετε πῶς ὁ ἱατρὸς τὸ ἀπηγόρευσε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν ξεύρω κ' ἐγὼ τί νὰ σκεφθῶ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Περιττὸν ν' ἀνησυχῇτε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — (δεικνύων τὴν πρὸς τὰ ἀριστερὰ θύραν). Δὲν ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ἀκούσῃ;

Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν θὰ μιλοῦμε πολὺ δυνατά. Ἀλλωστε ἡ θύρα εἶναι πολὺ παχειά, καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους θὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ ἂν κάμνωμε πολὺ θόρυβον.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — (δεικνύων τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ θύραν). Οὔτε αὐτὸ δὲν ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ἀκούσῃ.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ὁχι, ὅχι.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Κοιμᾶται;

Ο ΠΑΤΗΡ — Νομίζω.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἐπρεπε νὰ πάῃ κανεὶς νὰ ἰδῇ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Περισσότερο ἀπὸ τὴν γυναῖκα σου μετ' ἀνησυχεῖ αὐτὸ τὸ μικρό. Εἶνε ἐβδομάδες τώρα ποῦ γεννήθηκε καὶ μόλις κουνιέται χωρὶς οὔτε μιὰ φωνὴ νὰ βγάλῃ ὡς τώρα. Φαίνεται σὰν νὰ ἦταν ἀπὸ κερί.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Νομίζω πῶς θὰ μείνῃ κουφό, ἴσως καὶ ἄλαλο. Αὐτὰ κάμνουν τὰ συνοικέσια μεταξὺ συγγενῶν.

(Ἀποδοκιμαστικὴ σιωπὴ)

Ο ΠΑΤΗΡ — Τὸ ἀντιπαθῶ σχεδὸν διὰ τὸ κακὸ ποῦ ἔκαμε στὴ μητέρα του.

Ο ΘΕΙΟΣ — Πρέπει νάσαι κανεὶς λογικός. Τί πταίει τὸ καὶ μένο τὸ μικρό! — Εἶνε μόνο του εἰς τὸ δωμάτιο;

Ο ΠΑΤΗΡ — Ναί, ὁ ἱατρὸς δὲν θέλει νὰ μένῃ πλέον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μητέρας του.

Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν εἶνε μαζί του ἡ παραμάνη;

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐπῆγε λίγο νὰ ἀναπαυθῇ, ὕστερα ἀπὸ τόσες ἡμέρες. — Ὁρσοῦλα, πήγαινε νὰ ἰδῇς μιὰ στιγμὴ ἂν κοιμᾶται.

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Μάλιστα, πατέρα.

(Αἱ τρεῖς ἀδελφαὶ ἐγείρονται καὶ κρατοῦνται ἀπὸ τῆς χειρὸς εἰσέρχονται εἰς τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ δωμάτιον).

Ο ΠΑΤΗΡ — Τί ὥρα θὰ ἔλθῃ ἡ ἀδελφὴ μας;

Ο ΘΕΙΟΣ — Νομίζω πῶς θὰ ἔλθῃ εἰς τὰς ἑννέα.

Ο ΠΑΤΗΡ — Εἶνε ἑννέα περασμένες ἤθελα νὰ ἤρχετο ἀπόψε ἡ γυναῖκα μου ἐπιθυμεῖ πολὺ νὰ τὴν ἰδῇ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Χωρὶς ἄλλο θὰ ἔλθῃ. Εἶνε πρώτη φορὰ ποῦ ἔρχεται ἐδῶ;

Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν μῆκε ποτὲ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.

Ο ΘΕΙΟΣ — Τῆς εἶνε δύσκολον ν' ἀφήσῃ τὸ μοναστήρι.

Ο ΠΑΤΗΡ — Θὰ εἶνε μόνη;

Ο ΘΕΙΟΣ — Νομίζω πῶς θὰ τὴν συνοδεύσῃ καμμιά καλογορά. Δὲν ἡμποροῦν νὰ ἐξέλθουν μόναι.

Ο ΠΑΤΗΡ — Εἶναι μολαταῦτα ἡγουμένη.

Ο ΘΕΙΟΣ — Ὁ κανονισμὸς εἶνε ὁ ἴδιος δι' ὅλας.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν ἔχετε πλέον ἀνησυχία.

Ο ΘΕΙΟΣ — Γιατί τάχα νὰ ἔχομε ἀνησυχία; Εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ ξαναποῦμε ὅτι δὲν ὑπάρχει φόβος;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Εἶνε μεγαλύτερη ἀπὸ σὰς ἡ ἀδελφὴ σας;

Ο ΘΕΙΟΣ — Εἶνε ἡ πρεσβυτέρα ὄλων.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν ξεύρω τί ἔχω καὶ δὲν εἶμαι ἡσυχος. Ἦθελα νὰ ἦταν ἐδῶ ἡ ἀδελφὴ σου.

Ο ΘΕΙΟΣ — Θὰ ἔλθῃ. Τὸ ὑπεσχέθη.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Θὰ ἤθελα νὰ εἶχε περάσῃ αὐτὴ ἡ βραδεῖα.

(Ἐπιστρέφουν αἱ τρεῖς ἀδελφαί).

Ο ΠΑΤΗΡ — Κοιμᾶται;

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Κοιμᾶται βαθεῖα, πατέρα.

Ο ΘΕΙΟΣ — Τί νὰ κάμωμε τώρα περιμένοντας;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Περιμένοντας τί;

Ο ΘΕΙΟΣ — Τὴν ἀδελφὴ μας.

Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν βλέπεις νὰ ἔρχεται κανένας, Ὁρσοῦλα;

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — (εἰς τὸ παράθυρον.) Ὁχι, πατέρα.

Ο ΠΑΤΗΡ — Καὶ στὴ δεινδροστοιχία; Διακρίνεις τὴ δεινδροστοιχία;

Η ΚΟΡΗ — Ναί, πατέρα, εἶνε σελήνη καὶ βλέπω τὴ δεινδροστοιχία ἕως ἐκεῖ ποῦ εἶνε τὸ δάσος ἀπὸ κυπαρίσσια.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Καὶ δὲν βλέπεις κανένα, Ὁρσοῦλα;

Η ΚΟΡΗ — Κανένα, παπποῦ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Τί καιρὸς εἶνε ἔξω;

Η ΚΟΡΗ — Εἶνε ὥραίος καιρὸς, δὲν ἀκούτε τ' ἀηδόνια;

Ο ΘΕΙΟΣ—Ναί, ναί.
 Η ΚΟΡΗ—Σηκώθηκε λίγος αέρας στη δενδροστοιχία.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Όλιγος αέρας στη δενδροστοιχία, "Ορσολα;
 Η ΚΟΡΗ—Ναί, τὰ δένδρα τρέμουν λιγάκι.
 Ο ΘΕΙΟΣ—Περίεργο πώς ἡ ἀδελφή μου δὲν ἔφθασε ἀκόμη.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Δὲν ἀκούω πλέον τ' ἀηδόνια, "Ορσολα.
 Η ΚΟΡΗ—Νομίζω πὼς κάποιος ἐμπήκε στὸν κήπο, παπποῦ.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Ποιὸς εἶνε;
 Η ΚΟΡΗ—Δὲν ξέρω, δὲν βλέπω κανένα.
 Ο ΘΕΙΟΣ—Δὲν βλέπεις διότι δὲν εἶνε κανεῖς.
 Η ΚΟΡΗ—Κάποιος πρέπει γὰρ εἶνε στὸν κήπο, τ' ἀηδόνια ἔπαψαν μονομιᾶς.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Μολαταῦτα δὲν ἀκούω κανένα νὰ περιπατῇ.
 Η ΚΟΡΗ—Κάποιος περνᾷ κοντὰ ἀπὸ τὴ λίμνη, διότι οἱ κύκνοι ἐφοβήθηκαν.
 ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΚΟΡΗ—Όλα τὰ ψάρια τῆς λίμνης βούτηξαν μονομιᾶς.
 Ο ΠΑΤΗΡ—Δὲν βλέπεις κανένα;
 Η ΚΟΡΗ—Κανένα, πατέρα.
 Ο ΠΑΤΗΡ—Ἡ λίμνη μολαταῦτα εἶνε μέσα στὴ σελήνῃ.
 Η ΚΟΡΗ—Ναί, βέλεπω μόνον πὼς οἱ κύκνοι φοβοῦνται.
 Ο ΘΕΙΟΣ—Εἶμαι βέβαιος πὼς ἡ ἀδελφή μου τοὺς ἐτρόμαξε. Θὰ ἔμπηκε ἀπὸ τὴ μικρὰ θύρα.
 Ο ΠΑΤΗΡ—Δὲν ἤμπορῶ νὰ καταλάβω διατὶ δὲν γαυγίζουν τὰ σκυλιά.
 Η ΚΟΡΗ—Βλέπω τὰ σκυλιά μέσα στὸ σπιτάκι τους. Οἱ κύκνοι ἐπῆγαν στὴν ἄλλην ὄχθη.
 Ο ΘΕΙΟΣ—Φοβοῦνται τὴν ἀδελφή μου, θέλω νὰ ἰδῶ (φωνάζει). Ἀδελφή μου, ἀδελφή μου, ἐσὺ εἶσαι;—Δὲν εἶνε κανεῖς.
 Η ΚΟΡΗ—Εἶμαι βεβαία πὼς κάποιος ἐμπήκε.
 Ο ΘΕΙΟΣ—Μά, θὰ μοῦ ἀπεκρίνετο ἂν ἦτο αὐτή.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Μήπως ξανάρχισαν τὰ ἀηδόνια νὰ τραγουδοῦν, "Ορσολα;
 Η ΚΟΡΗ—Δὲν ἀκούω πλέον κανένα σ' ὅλην τὴν ἐξοχή.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Δὲν εἶνε θόρυβος μολαταῦτα.
 Ο ΠΑΤΗΡ—Εἶνε ἀπεναντίας νεκρική σιγή.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Κάποιος ἄγνωστος θὰ τὰ τρόμαξε, διότι ἂν ἦτον ἄνθρωπος τοῦ σπιτιοῦ δὲν θὰ ἐσιωποῦσαν.

Η ΚΟΡΗ—Μένει ἓνα ἐπάνω στὴ μεγάλην ἰτέα. Ἦτάξε!
 Ο ΘΕΙΟΣ—Θὰ ἀρχίσετε νὰ ἐνδιαφέρεσθε διὰ τ' ἀηδόνια τώρα;
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Εἶνε ἀνοκτὰ ὅλα τὰ παράθυρα, "Ορσολα;
 Η ΚΟΡΗ—Ἡ γυάλινη πόρτα εἶνε ἀνοικτή, παπποῦ.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Μοῦ φαίνεται ὅτι μπαίνει κρύο στὸ δωμάτιο.
 Η ΚΟΡΗ—Εἶνε, παπποῦ, λίγος ἄνεμος στὸν κήπο, καὶ πέφτουν τὰ φύλλα τῶν ῥόδων.
 Ο ΠΑΤΗΡ—Κλείσε λοιπὸν τὴν θύρα. "Ορσολα, εἶνε ἀργά.
 Η ΚΟΡΗ—Ἀμέσως, πατέρα. Δὲν μπορῶ νὰ κλείσω τὴν θύρα, πατέρα.
 ΑΙ ΑΛΛΑΙ ΚΟΡΑΙ—Δὲν μπορούμε νὰ κλείσωμε τὴν θύρα.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Τί εἶνε λοιπὸν, κορίτσια, στὴ θύρα;
 Ο ΘΕΙΟΣ—Γιατὶ τὸ λέτε αὐτὸ μὲ παράξενη φωνή; πᾶμε νὰ τῆς βοηθήσουμε.
 Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ—Δὲν κατορθώνομε νὰ τὴν κλείσωμ' ἐντελῶς.
 Ο ΘΕΙΟΣ—Εἶνε ὑγρασία. Ἐλᾶτε νὰ σπρώξωμε μαζί. Κάτι θὰ εἶνε ἀνάμεσα στὰ θυροφύλλα.
 Ο ΠΑΤΗΡ—Αὔριο ὁ ξυλουργὸς θὰ τὴν διορθώσῃ.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Θὰ ἔλθῃ αὔριο ὁ ξυλουργός;
 Η ΚΟΡΗ—Ναί, παπποῦ, θὰ ἔλθῃ αὔριο νὰ ἐργασθῇ εἰς τὸ ὑπόγειον.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Θὰ γεμίση ἀπὸ θόρυβον ὅλο τὸ σπίτι.
 Η ΚΟΡΗ—Θὰ τοῦ πῶ νὰ ἐργάζεται σιγά.
 (Αἰφνιδίως ἀκούεται ὁ θόρυβος δρεπάνου τὸ ὁποῖον τροχίζουν ἔξωθεν).
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—"Ω!
 Ο ΘΕΙΟΣ—Τί εἶνε, "Ορσολα;
 Η ΚΟΡΗ—Δὲν ξέρω ἀκριβῶς κ' ἐγώ, νομίζω πὼς εἶνε ὁ κηπουρός. Δὲν βλέπω καλὰ γιατί εἶνε στὴ σκιά ποῦ ρίχνει τὸ σπίτι.
 Ο ΠΑΤΗΡ—Εἶνε ὁ κηπουρὸς ποῦ κόβει τὰ χόρτα.
 Ο ΘΕΙΟΣ—Ἐργάζεται τὴν νύκτα;
 Ο ΠΑΤΗΡ—Δὲν εἶνε αὔριο Κυριακή;—Ναί.
 —Παρατήρησα ὅτι τὸ χόρτο εἶνε πολὺ ψηλὸ γύρω στὸ σπίτι.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ—Κάνει τόσο θόρυβο τὸ δρεπάνι του.
 Η ΚΟΡΗ—Κόβει τὸ χόρτο τριγύρω στὸ σπίτι.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Τὸν διακρίνεις, Ὁρσολα;
 Η ΚΟΡΗ — Ὁχι, παπποῦ, εἶνε στὸ σκοτάδι.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Τὸ δρέπανό του κάμνει τόσον θόρυβο.
 Η ΚΟΡΗ — Ἐχεις πολὺ λεπτή τὴν ἀκοή, παπποῦ.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Φοβοῦμαι μήπως ξυπνήσῃ τὴν κόρη μου.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Μόλις τὸν ἀκούω.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἐγὼ τὸν ἀκούω σὰ νὰ ἐθέριζε μέσα στὸ σπῖτι.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ἡ ἄρρωστη δὲν θὰ τὸν ἀκούσῃ, δὲν ὑπάρχει φόβος.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Μοῦ φαίνεται πὼς δὲν καίει ἀπόψε ἡ λάμπα.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Πρέπει νὰ βάλουμε λάδι.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν εἶδα νὰ βάλουν σήμερα τὸ πρωί. Ἀπὸ τότε ποῦ ἐκλείσαμε τὸ παραθύρο δὲν καίει καλά.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Μοῦ φαίνεται πὼς ἐμαύρισε τὸ γυαλί.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Σὲ λίγο θὰ καίῃ καλλίτερα.
 Η ΚΟΡΗ — Ὁ παπποῦς ἐκοιμήθηκε. Εἶχε νὰ κοιμηθῇ τρεῖς νύκτες.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ἀνησυχῆσε πολὺ.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Πάντοτε ἀνησυχεῖ ὑπερβολικά. Εἶνε στιγμὲς ποῦ δὲν θέλει τίποτε νὰ ἀκούσῃ.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Στὴν ἡλικία του τὸ πρᾶγμα δικαιολογεῖται.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ὁ Θεὸς ξεύρει τί θὰ γίνωμε στὴν ἡλικία του.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Εἶνε ὀγδοῇντα ἐτῶν περίπου.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Τότε ἔχει δίκαιον νὰ εἶνε παράξενος.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Εἰς τὴν ἡλικίαν του ἴσως θὰ εἴμεθα πιὸ παράξενοι ἀπὸ αὐτόν.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν ξεύρει κανεὶς τί ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ. Εἶνε στιγμαὶς ποῦ εἶνε ἀλλόκοτος.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ὅπως ὅλοι οἱ τυφλοί.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Σκέπτονται ὑπὲρ τὸ δέον.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐχουν πολὺ καιρὸ γιὰ χάσιμον.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν ἔχουν τίποτε ἄλλο νὰ κάμουν.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐπειτα δὲν ἔχουν καὶ ἄλλη διασκέδασι.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Θὰ εἶνε φοβερό.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Φαίνεται ὅτι συνηθίζει κανεὶς.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν ἡμπορῶ νὰ τὸ φαντασθῶ.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Βέβαια εἶνε ἀξιολύπητοι.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Νὰ μὴν ἡξεύρῃ κανεὶς ποῦ εἶνε, ἀπὸ ποῦ ἔρχεται, ποῦ πηγαίνει. Νὰ μὴ διακρίνῃ πλέον τὸ μεσημέρι ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, καὶ

τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὸ καλοκαίρι... καὶ πάντα αὐτὸ τὸ αἰώνιο σκοτάδι, καὶ πάντα αὐτὸ τὸ σκοτάδι τὸ αἰώνιο. Θὰ προτιμοῦσα νὰ μὴν ὑπάρχω καλλίτερα. Καὶ δὲν ἔχει καμμιά θεραπεία.

Ο ΠΑΤΗΡ — Φαίνεται ὅχι.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν εἶνε ὅμως ἀπολύτως τυφλός.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Διακρίνει τῆς μεγάλης λάμπης.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ἄς προσέχωμε τὰ κακόμοιρα τὰ μάτια μας.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐχει κάποτε παράξενες ιδέες.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Εἶνε στιγμὲς ποῦ δὲν εἶνε καθόλου διασκεδαστικός.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Λέγει κάθε τι ποῦ σκέπτεται.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ἀλλὰ δὲν ἦταν ἄλλοτε ἔτσι;
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ὁχι, ἄλλοτε ἦτο λογικὸς σὰν ἐμᾶς δὲν ἔλεγε τίποτε παράξενο. Εἶνε ἀλήθεια ὅτι καὶ ἡ Ὁρσολα ὀλίγον τὸν ἐνεθάρρυνε, διότι ἀπαντᾷ εἰς ὅλας του τὰς ἐρωτήσεις.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Καλλίτερα θὰ ἦτον νὰ μὴν τοῦ ἀπαντᾷ κανεὶς. Δὲν τοῦ κάμνει καθόλου καλὸ.

(Δέκα ὥραι κτυποῦν)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — (ἀφυπνιζόμενος). Μήπως ἐγύρισα κατὰ τὴ γυάλινη θύρα;
 Η ΚΟΡΗ — Naί, παπποῦ.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν εἶνε κανεὶς στὴ γυάλινη θύρα;
 Η ΚΟΡΗ — Ὁχι, καλὲ παπποῦ, δὲν βλέπω κανένα.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἐνόμιζα πὼς κάποιος ἐπερίμενε. Δὲν ἦλθε κανεὶς, Ὁρσολα;
 Η ΚΟΡΗ — Κανεὶς, παπποῦ.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — (εἰς τὸν θεῖον καὶ τὸν πατέρα). Καὶ ἡ ἀδελφή σας δὲν ἦλθε;
 Ο ΘΕΙΟΣ — Εἶνε πολὺ ἀργὰ δὲν θὰ ἔλθῃ πλέον. Δὲν ἔκαμε ὅμως καλά.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ἀρχίζει νὰ μὲ ἀνησυχῇ.

(Ἀκούεται φόρυβος ὥς νὰ εἰσέρχεται κάποιος ἐν τῇ σκιά).

Ο ΘΕΙΟΣ — Ἐκεῖνη εἶνε, ἀκούσατε;
 Ο ΠΑΤΗΡ — Naί, κάποιος μπῆκε ἀπὸ τὰ ὑπόγεια.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ἡ ἀδελφή μας θὰ εἶνε, ἀκουσα τὸ περπάτημά της.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἀκουσα νὰ περπατοῦν σιγά.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐμπῆκε σιγά.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ξέρει πὼς ἔχομε ἄρρωστο.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν ἀκούω πλέον τίποτε τώρα.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Θὰ ἀνέβῃ, καὶ θὰ τῆς ποῦν ἀμέσως πὼς εἴμεθα ἐδῶ.

Ο ΠΑΤΗΡ — Εἶμαι εὐχαριστημένος ὅπου ἦλθε.

Ο ΘΕΙΟΣ — Ἦμουν βέβαιος πὼς θὰ ἦρχετο ἀπόψε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἀργεῖ ν' ἀνέβῃ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Αὐτὴ μολαταῦτα βέβαια θὰ εἶνε;

Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν περιμένομεν ἄλλες ἐπισκέψεις.

Ο ΠΑΠΠΟΣ Δὲν ἀκούω κανένα θόρυβον εἰς τὸ ὑπόγειο.

Ο ΠΑΤΗΡ — Θὰ φωνάξω τὴν ὑπηρετρία καὶ θὰ μάθωμε τί συμβαίνει.

(Σύρει τὸν κωδωνίσκον)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἀκούω θόρυβον στὴ σκάλα.

Ο ΠΑΤΗΡ — Εἶνε ἡ ὑπηρετρία ποῦ ἀνεβαίνει.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Νομίζω πὼς δὲν εἶνε μόνη.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἡ ὑπηρετρία κάμνει τόσον θόρυβο.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Νομίζω πὼς δὲν εἶνε μόνη.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐγινε φοβερὰ παχειὰ νομίζω πὼς εἶνε ὑδροπικὴ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Θὰ ἦτο καιρὸς νὰ ἀπαλλαχθῇτε ἀπὸ αὐτὴν γιὰ νὰ μὴν τὴν ἔχετε κατόπιν στὴ ράχι σας.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἀκούω τὰ βήματα τῆς ἀδελφῆς σας.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐγὼ μόνον τὴν ὑπηρετρίαν ἀκούω.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Εἶνε ἡ ἀδελφή σας, εἶνε ἡ ἀδελφή σας.

(Κρούουν τὴν μικρὰν θύραν)

Ο ΘΕΙΟΣ — Κτυπᾷ τὴν θύραν τῆς κρυφῆς σκάλας.

Ο ΠΑΤΗΡ — Πηγαίνω ν' ἀνοίξω μόνος μου, ἐπειδὴ ἡ μικρὰ θύρα κάμνει πολὺν κρότο. Δὲν χρησιμεύει παρὰ μόνον ὅταν θέλει κανεὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιον χωρὶς νὰ τὸν ἰδοῦν. (ἡμιανοίγει τὴν μικρὰν θύραν, ἡ ὑπηρετρία μένει ἔξω)

Ποῦ εἶσαι;

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Ἐδῶ, κύριε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἡ ἀδελφή σας εἶνε εἰς τὴν θύραν;

Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν βλέπω παρὰ τὴν ὑπηρετρίαν.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἡ ὑπηρετρία μόνον εἶνε (πρὸς τὴν ὑπηρετρίαν).

Ποῖος ἐμπῆκε στὸ σπῖτι;

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Ἐμπῆκε κανεὶς εἰς τὸ σπῖτι, κύριε;

Ο ΠΑΤΗΡ — Naί, κάποιος ἦλθε πρὸ ὀλίγου.

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Κανεὶς δὲν ἦλθε, κύριε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ποῖος στενάζει ἔτσι;

Ο ΘΕΙΟΣ — Ἡ ὑπηρετρία ἀσθμαίνει.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Μήπως κλαίει;

Ο ΘΕΙΟΣ — Ὁχι, καλὲ. γιὰτί θὰ κλαίῃ;

Ο ΠΑΤΗΡ — (εἰς τὴν ὑπηρετρίαν).

Ἦλθε κανεὶς πρὸ ὀλίγου;

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Ὁχι, κύριε.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἀλλὰ ἐμεῖς ἀκούσαμε ν' ἀνοίγῃ ἡ θύρα

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Ἐγὼ ἐκλείσα τὴν θύρα.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἦταν ἀνοικτὴ;

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Naί, κύριε.

Ο ΠΑΤΗΡ — Γιατί ἦταν ἀνοικτὴ τέτοιαν ὥρα;

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Δὲν ἡξεύρω, κύριε, ἐγὼ τὴν εἶχα κλείσει.

Ο ΠΑΤΗΡ — Τότε λοιπὸν ποῖος τὴν ἀνοίξε;

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Δὲν ἡξεύρω, κύριε. Κάποιος φαίνεται θὰ ἔξηλθε ἔπειτα ἀπὸ ἐμέ.

Ο ΠΑΤΗΡ — Πρέπει νὰ προσέχῃς. — Γιατί σπρώχνεις τὴν θύρα, δὲν ξεύρεις πὼς κάνει θόρυβο;

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Δὲν ἄγγιξα τὴν θύρα, κύριε.

Ο ΠΑΤΗΡ — Πὼς ὅχι! Σπρώχνεις σὰν νὰ ἠθελες νὰ μπῆς μέσ' τὸ δωμάτιο.

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Εἶμαι τρία βήματα μακριὰ ἀπὸ τὴν θύρα, κύριε.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ὁμίλει σιγότερα.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Μήπως ἐσβυσαν τὸ φῶς;

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Ὁχι, παπποῦ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Μοῦ φάνηκε πὼς μονομιᾷς ἐσκοτείνιασε.

Ο ΠΑΤΗΡ — (πρὸς τὴν ὑπηρετρίαν). Μπορεῖς νὰ κατέβῃς, ἀλλὰ μὴν κάμῃς πάλιν τόσον θόρυβο στὴ σκάλα.

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Δὲν ἔκαμα θόρυβο στὴ σκάλα, κύριε.

Ο ΠΑΤΗΡ — Σοῦ λέγω ὅτι ἔκαμες θόρυβο. Κατέβα σιγὰ νὰ μὴν ξυπνήσῃς τὴν κυρία.

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ — Δὲν ἔκαμα ἐγὼ θόρυβο.

Ο ΠΑΤΗΡ — Καὶ ἂν ἔλθῃ κανεὶς τώρα, νὰ πῆς πὼς δὲν εἴμεθα ἐδῶ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Naί, πῆς πὼς δὲν εἴμαστε ἐδῶ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — (Φοίσων). Δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ πῆτε αὐτό.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐκτὸς ἂν εἶνε ἡ ἀδελφή μου ἡ ὁ ἱατρός;

Ο ΘΕΙΟΣ — Τί ὥρα θὰ ἔλθῃ ὁ ἱατρός;

Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἔλθῃ πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα

(Κλείει τὴν θύραν. Ἐνδεκα ὥραι κτυποῦν)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Έμπηκε;
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ποιός;
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ή ύπηρέτρια.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Όχι, καλέ, κατέβηκε.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ένόμιζα πώς είχε καθήσει εις
 τὸ τραπέζι.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ή ύπηρέτρια;
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ναί.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν μπήκε κανεὶς εἰς τὸ δω-
 μάτιο;
 Ο ΠΑΤΗΡ — Μὰ ὅχι, κανεὶς.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Καὶ ἡ ἀδελφή σας δὲν εἶνε
 ἐδῶ;
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ή ἀδελφή μας δὲν ἦλθε. Τί
 ἐπάθαιτε;
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν μοῦ λέτε τὴν ἀλήθεια.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Πῶς δὲν σᾶς λέμε ἀλήθεια;
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Γὰρ τὸν Θεό, Ὁρσοῦλα, πές
 μου σὺ τὴν ἀλήθεια.
 Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Παπποῦ μου, τί
 ἔχετε;
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Κάτι συνέβη. Εἶμαι βέβαιος
 ὅτι ἡ κόρη μου εἶνε χειρότερα.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ὁνειρεύεσθε.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν θέλετε νὰ μοῦ τὸ πῆτε.
 Ἀλλὰ βλέπω ὅτι καὶ συμβαίνει.
 Ο ΘΕΙΟΣ — Τότε βλέπετε καλλίτερα ἀπὸ μᾶς.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Πές μου τὴν ἀλήθεια, Ὁρ-
 σοῦλα.
 Η ΚΟΡΗ — Σᾶς λέν' ἀλήθεια, παπποῦ.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν ἔχεις τὴ συνηθισμένη σου
 φωνή.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Βέβαια ἀφοῦ τὴν τρομάζετε.
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Καὶ σένα ἡ φωνή σου ἄλ-
 λαξε.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Μὰ τρελλαθήκατε λοιπόν; (ὁ
 πατήρ καὶ ὁ θεῖος συνεννοοῦνται διὰ σχημά-
 των ὅπως βεβαιωθοῦν ὅτι ὁ πάππος ἀπώλεσε
 τὸ λογικόν του).
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Αἰσθάνομαι ὅτι φοβεῖσθε.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Ἀλλὰ τί νὰ φοβηθοῦμε;
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Γιατί τάχα θέλετε νὰ με ἀπα-
 τήσετε;
 Ο ΘΕΙΟΣ — Ποιὸς ἐφρατάσθηκε νὰ σᾶς ἀπα-
 τήσῃ;
 Ο ΠΑΠΠΟΣ — Γιατί ἐσβύσετε τὸ φῶς;
 Ο ΘΕΙΟΣ — Τὸ φῶς δὲν ἐσβύσθηκε εἶνε τόσο
 φῶς ὅσο καὶ πρῶτα.
 Η ΚΟΡΗ — Νομίζω ὅτι ἡ λάμπα ἐχαμήλωσε.
 Ο ΠΑΤΗΡ — Βλέπω τόσο καθαρά ὅσο συνή-
 θως.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Έχω λοιπὸν γυαλόπετρα μπρο-
 στὰ στὰ μάτια μου.

Πέστε μου, κορίτσια, τί συμβαίνει; Γὰρ τὸ
 Θεό, ἐσεῖς ποῦ βλέπετε πέστε μου τί συμβαί-
 νει. Εἶμαι μόνος ἐδῶ εἰς τὸ αἰώνιο σκοτάδι,
 δὲν βλέπω ποιὸς ἦλθε καὶ ἐκάθησε κοντά μου.
 Δὲν ξέρω πλέον τί συμβαίνει δύο βήματα μα-
 κρὰ ἀπὸ μένα. Γιατί ἐμιλοῦσατε σιγὰ πρὸ
 ὀλίγου;

Ο ΠΑΤΗΡ — Κανεὶς δὲν ἐμίλησε σιγὰ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Έμιλήσατε σιγὰ στὴ θύρα.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ό,τι εἶπα τὸ ἀκούσατε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Έμβάσατε κάποιον εἰς τὸ δω-
 μάτιο.

Ο ΠΑΤΗΡ — Σᾶς λέγω ὅτι κανεὶς δὲν ἐμ-
 πήκε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Εἶνε ἡ ἀδελφή σας ἢ ὁ παπ-
 πᾶς. Δὲν πρέπει νὰ θέλετε νὰ με ἀπατήσετε.
 Πές μου ποῖος ἐμπήκε, Ὁρσοῦλα;

Η ΚΟΡΗ — Κανεὶς, παπποῦ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν πρέπει νὰ θέλετε νὰ με
 ἀπατήσετε. Ό,τι ξέρω, ξέρω· πόσοι εἴμεθα ἐδῶ;

Η ΚΟΡΗ — Εἴμαστε ἕξη τριγύρω στὸ τρα-
 πέζι, παπποῦ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Εἴσθε ὅλοι τριγύρω στὸ τρα-
 πέζι;

Η ΚΟΡΗ — Μάλιστα, παπποῦ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Έκεῖ εἶσαι, Παῦλε;

Ο ΠΑΤΗΡ — Ναί.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Έκεῖ εἶσαι, Ὁλιβιέ;

Ο ΘΕΙΟΣ — Ναί, ναι ἐδῶ εἶμαι εἰς τὴν συνη-
 θισμένη μου θέσι. Τί ἐπάθαιτε;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Έκεῖ εἶσαι, Γενεβιέβη;

ΜΙΑ ΚΟΡΗ — Μάλιστα, παπποῦ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Εἶσαι ἐκεῖ, Γερτρούδη;

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΚΟΡΗ — Ναί, παπποῦ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ὁρσοῦλα, εἶσαι ἐδῶ;

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Μάλιστα, παπποῦ
 εἶμαι κοντά σας.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Κ' ἐκεῖ ποιὸς κάθεται;

Η ΚΟΡΗ — Ποῦ λοιπὸν παπποῦ; δὲν κάθεται
 κανεὶς.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Έκεῖ, ἐκεῖ εἰς τὸ μέσον.

Η ΚΟΡΗ — Δὲν κάθεται κανεὶς.

Ο ΠΑΤΗΡ — Σᾶς εἶπα ὅτι δὲν εἶνε κανεὶς.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Μὰ δὲν βλέπετε λοιπὸν σεῖς;

Ο ΘΕΙΟΣ — Θέλετε νὰ γελάσετε;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν ἔχω καμμίαν ὀρεξὶ νὰ γε-
 λάσω, σᾶς βεβαίῳ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Τότε πιστεύετε ἐκείνους ποῦ
 βλέπουν.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — (ἀναποφάσιτος). Ένόμιζα ὅτι

κάποιος ἦταν. Νομίζω ὅτι δὲν θὰ ζήσω πολὺ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Γιατί νὰ σᾶς γελάσωμε; Τί θὰ
 μᾶς ὠφελοῦσε;

Ο ΠΑΤΗΡ — Θὰ ἔπρεπε ὅπωςδήποτε νὰ σᾶς
 ποῦμε τὴν ἀλήθεια.

Ο ΘΕΙΟΣ — Πρὸς τί τάχα νὰ γελᾷ ὁ ἕνας
 τὸν ἄλλον!

Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν θὰ μπορούσατε νὰ ζήσετε
 πολὺ εἰς τὴν ἀπάτην.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Θὰ ἤθελα νὰ ἦμουν εἰς τὸ
 σπίτι μου.

Ο ΠΑΤΗΡ — Στὸ σπίτι σας εἴσθε.

Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν ἦμασθε στὸ σπίτι μας.

Ο ΠΑΤΗΡ — Σὲ ξένους εἴσθε;

Ο ΘΕΙΟΣ — Παράξενος εἴσθε ἀπόψε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Σεῖς μοῦ φαίνεσθε παράξενοι.

Ο ΠΑΤΗΡ — Σᾶς λείπει τίποτε;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν ξέρω τί ἔχω.

Ο ΘΕΙΟΣ — Θέλετε νὰ πάρετε τίποτε;

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Τί σᾶς χρειάζεται,
 παπποῦ;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δόστε μου τὰ χέρια, κορίτσια.

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΚΟΡΑΙ — Ἀμέσως, παπποῦ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Γιατί τρέμετε καὶ οἱ τρεῖς, κο-
 ρίτσια;

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Δὲν τρέμομε κα-
 θόλου σχεδόν, παπποῦ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Νομίζω ὅτι καὶ οἱ τρεῖς εἴσθε
 ὠχραί.

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Εἶνε ἀργά, παπποῦ,
 καὶ εἴμεθα κουρασμένες.

Ο ΠΑΤΗΡ — Έπρεπε νὰ κοιμηθῆτε, καθὼς
 καὶ ὁ παπποῦς καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἀναπαύεται
 ὀλίγο.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν θὰ μπορούσα νὰ κοιμηθῶ
 ἀπόψε.

Ο ΘΕΙΟΣ — Θὰ περιμείνωμε τὸν ἱατρό.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Προετοιμάσατέ με εἰς τὴν ἀλή-
 θεια.

Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀλήθεια.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Τότε δὲν ἤξεύρω τί συμβαίνει.

Ο ΘΕΙΟΣ — Σᾶς λέγομεν ὅτι δὲν συμβαίνει
 τίποτε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ήθελα νὰ ἐβλέπατε τὸ καῦ-
 μένο τὸ κορίτσι μου.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ξεύρετε καλὰ ὅτι εἶνε ἀδύνατον.
 Δὲν πρέπει νὰ τὴν ξυπνήσετε ἀνωφελῶς.

Ο ΘΕΙΟΣ — Θὰ τὴν ἰδῆτε αὔριο.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν ἀκούω κανένα θόρυβον
 εἰς τὸ δωμάτιόν της.

Ο ΘΕΙΟΣ — Θὰ ἦμουν ἀνήσυχος, ἂν ἤκουα
 θόρυβον.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Εἶνε πολὺς καιρὸς ποῦ δὲν εἶδα
 τὴν κόρη μου! . . Τῆς κρατοῦσα τὰ χέρια χθὲς
 τὸ βράδυ καὶ δὲν τὴν ἔβλεπα! . . Τί γίνεται;
 Δὲν ἤξεύρω πῶς εἶνε. . . . Δὲν θυμοῦμαι τὸ
 πρόσωπόν της. . . Θὰ ἤλλαξε αὐτὸ τὸν καιρό.
 Αἰσθανόμουν τὰ κοκκαλάκια της κάτω ἀπὸ τὰ
 χέρια μου. Μόνον τὸ σκοτάδι βλέσω μεταξύ μας!
 . . Δὲν εἶνε ζωὴ αὐτή. . . Δὲν εἶνε ζωή. Ὅλοι
 εἴσθε ἐδῶ καὶ βλέπετε με τὰ ἀνοικτά σας τὰ
 μάτια, τὰ μάτια τὰ ἰδικά μου ποῦ εἶνε νεκρὰ
 καὶ κανεὶς δὲν με εὐσπλαχνίζεται. . . Δὲν ξέρω
 τί ἔχω. . . κανεὶς δὲν λέει ὅτι ἔπρεπε νὰ πῇ . .
 καὶ εἶνε φρικτὸ ἄμα τὸ συλλογισθῇ κανεὶς. . .
 Γιατί τώρα δὲν μιλεῖτε πλέον; . .

Ο ΘΕΙΟΣ — Τί θέλετε νὰ ποῦμε ἀφ' οὗ δὲν
 μᾶς πιστεύετε;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Φοβᾶσθε μήπως προδοθῆτε.

Ο ΠΑΤΗΡ — Έλα στὰ καλά σου ἐπὶ τέλους.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Πρὸ πολλοῦ μοῦ κρύβετε κάτι
 τι. . . Κάτι συνέβηκε στὸ σπίτι. . . — Τώρα ἀρ-
 χίζω ὅμως νὰ ἐννοῶ . . Πρὸ πολλοῦ με ἀπα-
 τοῦν. — Νομίζετε λοιπὸν πῶς δὲν θὰ μάθω τίποτε
 ποτέ. Εἶναι στιγμὲς ποῦ εἶμαι λιγότερο τυ-
 φλὸς ἀπὸ σᾶς, τὸ καταλαβαίνετε; . . Νομίζετε
 πῶς δὲν σᾶς ἀκούω νὰ ψιθυρίζετε ἀπὸ μέ-
 ρες, σὰν νὰ εἶχε πεθάνει κανεὶς. Δὲν τολμῶ
 νὰ πῶ τί ξέρω ἀπόψε. Ἀλλὰ θὰ μάθω τὴν
 ἀλήθεια. Θὰ περιμείνω νὰ μοῦ τὴν πῆτε τὴν
 ἀλήθεια ἀλλὰ εἶνε πολὺς καιρὸς ποῦ τὴν ξέρω
 χωρὶς νὰ τὸ θέλω. — Τώρα αἰσθάνομαι ὅτι εἴσθε
 ὠχρότεροι ἀπὸ νεκρόν.

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΚΟΡΑΙ — Παπποῦ μου. Τί ἔχετε,
 παπποῦ;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν μιλῶ γιὰ σᾶς, κορίτσια
 μου. Ὁχι δὲν μιλῶ γιὰ σᾶς. Ξέρω ὅτι θὰ μοῦ
 τὴν λέγατε τὴν ἀλήθεια, ἂν δὲν σᾶς ἐμπόδι-
 ζαν. Ἀλλως τε εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ σᾶς, σᾶς
 ἀπατοῦν. Θὰ ἰδῆτε κορίτσια, θὰ ἰδῆτε. Μήπως
 δὲν σᾶς ἀκούω νὰ κλαῖτε καὶ τῆς τρεῖς;

Ο ΘΕΙΟΣ — Έγὼ δὲν μένω ἐδῶ.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ή γυναῖκα μου εἶνε λοιπὸν τό-
 σον κακά;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν πρέπει νὰ προσπαθῆτε νὰ
 με ἀπατήσετε εἶνε πολὺ ἀργὰ πλέον, καὶ ξέρω
 καλλίτερα ἀπὸ σᾶς τὴν ἀλήθεια.

Ο ΘΕΙΟΣ — Ἐπὶ τέλους δὲν εἴμεθα τυφλοὶ
 ἐμεῖς!

Ο ΠΑΤΗΡ — Θέτε νὰ εἰσέλθετε εἰς τὸ δωμά-
 τιον τῆς κόρης σας; Αὐτὴ ἡ παρενόησις πρό-
 πει νὰ παύσῃ. Θέλετε;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ὁχι, ὅχι τώρα, ὅχι ἀκόμη.

Ο ΘΕΙΟΣ — Βλέπετε ὅτι δὲν εἴσθε λογικός.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Κανείς δὲν ἤξεύρει τί δὲν ἡμ-
πόρεσε νὰ πῇ ἕνας ἄνθρωπος εἰς τὴν ζώην
του. — Ποιὸς κάνει θόρυβον;

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Ἡ λάμπα κάνει
ἔτσι, παπποῦ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Μοῦ φαίνεται πῶς εἶνε πολὺ
ἀνήσυχη, πολὺ ἀνήσυχη.

Η ΚΟΡΗ — Ὁ κρύος ἀέρας τὴν ἐνοχλεῖ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν ὑπάρχει κρύος ἀέρας ἀφ' οὗ
εἶνε κλειστά τὰ παράθυρα.

Η ΚΟΙΤΗ — Νομίζω ὅτι σβύνει.

Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν ὑπάρχει πλέον λάδι.

Η ΚΟΡΗ — Ἐσβυσε.

Ο ΠΑΤΗΡ — Δὲν ἡμποροῦμε νὰ μείνωμε στὰ
σκοτεινά.

Ο ΘΕΙΟΣ — Διὰ τί ὅχι; εἶμαι συνηθισμένος.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐχει φῶς εἰς τὸ δωμάτιον τῆς
γυναίκος μου;

Ο ΘΕΙΟΣ — Θὰ ἀνάψωμε ἅμα ἔλθῃ ὁ γιατρός.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι βλέπει κα-
νεὶς ὀλίγον. Ἐξω εἶνε φῶς.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Εἶνε φῶς ἔξω;

Ο ΠΑΤΗΡ — Περισσότερον ἀπὸ ἐδῶ.

Ο ΘΕΙΟΣ — Ἐμὲ μοῦ ἀρέσει νὰ ὀμιλῶ καὶ
εἰς τὸ σκοτάδι.

Ο ΠΑΤΗΡ — Καὶ ἐμὲ τὸ ἴδιο.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ ρολοῦ
κάνει πολὺ θόρυβο.

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΚΟΡΗ — Δὲν μιλοῦμε πλέον
γὰρ αὐτὸ σὰς φαίνεται.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Γιατί σιωπᾶτε;

Ο ΘΕΙΟΣ — Τί θέλετε νὰ ποῦμε; Ἀπόψε δὲν
εἴσθε καλά.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Εἶνε πολὺ σκοτάδι στὸ δω-
μάτιο.

Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν εἶνε πολὺ φῶς.

(Σιγή)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν αἰσθάνομαι καλά, Ὁρσοῦλα.
Ἄνοιξε ὀλίγον τὸ παράθυρο.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ναὶ ἄνοιξε, κόρη μου, λίγο τὸ
παράθυρο. Ἀρχίζω καὶ ἐγὼ νὰ αἰσθάνομαι
ἀνάγκην ἀέρος.

(Ἡ κόρη ἀνοίγει τὸ παράθυρον)

Ο ΘΕΙΟΣ — Νομίζω καὶ ἐγὼ ὅτι ἐμείναμε
πολλὴν ὥρα κλεισμένοι.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἄνοιξε τὸ παράθυρο, Ὁρ-
σοῦλα;

Η ΚΟΡΗ — Ναί, παπποῦ, ἄνοιξε.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι δὲν εἶνε
ἀνοικτό. Κανένα θόρυβο δὲν ἀκούω.

Η ΚΟΡΗ — Ναί, παπποῦ, δὲν ἀκούεται κα-
νένα θόρυβο.

Ο ΠΑΤΗΡ — Εἶνε φοβερὰ σιωπή.

Η ΚΟΡΗ — Θὰ ἀκούγε κανεὶς τὸ φτερούγι-
σμα ἑνὸς ἀγγέλου.

Ο ΘΕΙΟΣ — Γὰρ αὐτὸ δὲν μοῦ ἀρέσει ἡ ἐξοχή.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Θὰ ἤθελα νὰ ἀκουα ὀλίγον
θόρυβο. Τί ὥρα εἶνε, Ὁρσοῦλα;

Η ΚΟΡΗ — Σχεδὸν μεσάνυχτα, παπποῦ.

(Ὁ θεὸς ἀρχίζει τώρα νὰ περιπατῇ κατὰ μῆκος
τοῦ δωματίου.)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ποιὸς περιπατεῖ ἔτσι τριγύρω
μας;

Ο ΘΕΙΟΣ — Ἐγὼ εἶμαι, ἐγώ! Μὴν ἔχετε κα-
νένα φόβον. Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ περ-
πατήσω λίγο. (Σιγή.) — Ἀλλὰ θὰ ξανακαθήσω
διότι δὲν βλέπω ποῦ πηγαίνω.

(Σιγή)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ἦθελα νὰ μὴν ἦμουν ἐδῶ.

Η ΚΟΡΗ — Ποῦ θέλετε νὰ πάτε, παπποῦ;

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Δὲν ἤξεύρω καὶ ἐγὼ ποῦ. Σὲ
ἕνα ἄλλο δωμάτιο, ὅπουδὴποτε.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ποῦ θὰ πάμε!

Ο ΘΕΙΟΣ — Εἶνε πολὺ ἀργὰ γιὰ νὰ πάμε
ἀλλοῦ.

(Σιγή. Κάθονται ἀκίνητοι περὶ τῆς τραπέζης.)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Τί εἶνε αὐτὸ ποῦ ἀκούω, Ὁρ-
σοῦλα;

Η ΚΟΡΗ — Τίποτε, παπποῦ. Πέφτουν τὰ
φύλλα.

Εἶνε τὰ φύλλα ποῦ πέφτουν εἰς τὴν ταράτσα.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Πήγαινε νὰ κλείσῃς τὸ παρά-
θυρο, Ὁρσοῦλα.

Η ΚΟΡΗ — Ἀμέσως, παπποῦ.

(Κλείει τὸ παράθυρον καὶ ἐπιστρέφουσα κάθεται
πάλιν.)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Κρυώνω. (Σιγή. Αἱ τρεῖς κό-
ραι ἀσπάζονται ἀλλήλας.) Τί ἀκούω τώρα;

Ο ΠΑΤΗΡ — Εἶνε τὰ τρία κορίτσια ποῦ φι-
λιοῦνται.

Ο ΘΕΙΟΣ — Μοῦ φαίνεται πῶς εἶνε πολὺ
ὥχρὸς ἀπόψε.

(Σιγή.)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Τί ἀκούω τώρα, Ὁρσοῦλα;

Η ΚΟΡΗ — Τίποτε, παπποῦ. Εἶνε τὰ χέρια
μου, τὰ ὁποῖα ἔνωσα τὰ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο.

(Σιγή)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Τί ἀκούω, τί ἀκούω, Ὁρ-
σοῦλα;

Η ΚΟΡΗ — Δὲν ξεύρω, παπποῦ. Ἴσως οἱ
ἀδελφές μου τρέμουν ὀλίγον.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Καὶ ἐγὼ φοβοῦμαι, κορίτσια.

(Μία ἀκτὶς σελήνης εἰσέρχεται διὰ τῆς γωνίας τέ-
λου καὶ διαχέει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ παραδόξους λάμπεις εἰς
τὸ δωμάτιον. Μεσονύκτιον κτυπᾷ καὶ εἰς τὸ τελευ-
ταῖον κτύπημα ἀκούεται κρότος ὡς ἀνθρώπου ἐγει-
ρομένου ἐσπευσμένως.)

Ο ΠΑΠΠΟΣ — (τρέμων ἰδιαίτερος). Ποιὸς
σηκώθηκε;

Ο ΘΕΙΟΣ — Δὲν σηκώθηκε κανεὶς.

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἐγὼ δὲν σηκώθηκα.

Αἱ ΤΡΕΙΣ ΚΟΡΑΙ — Οὔτε ἐγὼ — Οὔτε ἐγὼ —
Οὔτε ἐγώ.

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Κάποιος σηκώθηκε ἀπὸ τὸ
τραπέζι.

Ο ΘΕΙΟΣ — Ἀνάψετε τὴ λάμπα.

(Ἀκούεται τώρα αἰφνιδίως ἕνας κλαυθμὸς τρόμου
νετε! Μὲ ἀφῆκαν μόνον!)

δεξιὰ εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ νεογνοῦ καὶ ὁ κλαυθμὸς
οὗτος ἐξακολουθεῖ μέχρι τοῦ τέλους τῆς σκηνῆς.)

Ο ΠΑΤΗΡ — Ἀκοῦτε τὸ παιδί.

Ο ΘΕΙΟΣ — Ποτὲ δὲν εἶχε κλάψει.

Ο ΠΑΤΗΡ — Πάμε νὰ ἰδοῦμε.

Ο ΘΕΙΟΣ — Φῶς! Φῶς!

[Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀκούονται βήματα ἐσπευσμένα
καὶ ὑπόκοφα εἰς τὸ πρὸς τὰ ἀριστερὰ δωμάτιον.
Ἐπεὶ σιγὴ θανάτου. Καὶ ἀκούονται ἀφῶνοι ἐκ
τοῦ τρόμου μέχρις ὅτου ἡ θύρα ἀνοίγεται βραδέως, τὸ
φῶς τοῦ γειτονικοῦ δωματίου εἰσβάλλει εἰς τὴν αἰθούσαν
καὶ ἡ Ἀδελφὴ τοῦ ἑλέους ἐμφανίζεται εἰς τὸ κατώ-
φλιον μὲ τὰ μελανὰ τοῦ σταυροῦ ὅπως ἀναγγεῖλη
κάνουσα τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ὅπως ἀναγγεῖλη
τὸν θάνατον τῆς γυναίκος. Μετὰ στιγμὴν ἀμφιβολίας
καὶ τρόμου εἰσέρχονται ἐν σιγῇ εἰς τὸν νεκρικὸν
θάλαμον ἐνῶ ὁ θεὸς πρὸ τῆς θύρας παραμερίζει
εὐγενῶς διὰ νὰ εἰσέλθουν πρῶτα αἱ τρεῖς κόραι. Ὁ
Τυφλὸς μείνας μόνος ἐγείρεται παραπαίει καὶ ψαύει
πέρα εἰς τὰ σκοτὶ.]

Ο ΠΑΠΠΟΣ — Ποῦ πηγαίνετε! Ποῦ πηγαί-
νετε! Μὲ ἀφῆκαν μόνον!

[Μετάφρασις Ν. Ἑπ.]

Τ Ε Λ Ο Σ

ΟΡΑΤΙΟΥ

VIII ᾠδὴ τοῦ I βιβλίου

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΛΙΑΡΧΟΝ

Θωρεῖς πῶς λάμπει κατάστρο ἀπὸ χιόνι
Τὸ Σώρακτο, καὶ τώρα φορτωμένο
Τὸ βάρος κάθε δέντρο δὲ σηκώνει,
Κάθε ποτάμι ἐστάνη παγωμένο.

Πῶς νὰ νικᾷς τὸ κρύο παρατήρα:
Ἀφθονα ξύλα βάξε στὴ φωτιά σου
Καὶ τράβα ἀλύπητα μὲ τὴν κροστήρα,
Θαλίαρχε, τὰ πὺρ παλιὰ κρασιά σου.

Σημ. Ἡ ᾠδὴ εἶναι καλὸν ἀντίγραφον τοῦ σωζομένου σχολίου τοῦ Ἀλκαίου εἰς τὸν χειμῶνα. Ὅτι μὲν ὁ
Ζεὺς, ἐκ δ' ὀράνω μέγας χεῖμων, πεπάγασι δ' ὕδατον ῥοαί, καὶ εἶναι ἀκόμη γνωστὴ, διότι ὁ Μπαίρον ἔλαβεν
ἀπὸ τὸ Σώρακτον ἀφοσμὴν νὰ γράψῃ ὅτι δὲν ἠγάπησε ποτὲ τὴν λατινικὴν ποιήσιν ἐπειδὴ τὴν ἔμαθε μικρὸς
εἰς τὸ σχολεῖον, (Child Harold IV, 74-78.)

Ἄφησε τᾶλλα σιὺς θεοὺς ἐκεῖνοι
Θὰ στρώσουν τοὺς ἀνέμους, ποῦ παλεύουν
Στὰ πέλαγα, καὶ πὰ δὲ θὰ σαλεύουν
Τὰ κυπαρίσσια μὴδ' οἱ γέροι· οἱ πρῖνοι.

Τί αὔριο θὰ γένη, μὴ γυρεύης.
Κι ὅ,τι σοῦ δώσ' ἡ τύχη, νὰ λογίζης
Γιὰ κέρδος, καὶ ποτὲ μὴ βαριεστίζης,
Παῖδί μου, ν' ἀγαπᾷς καὶ νὰ χορεύης,

Ὅσον ἀργοῦν τᾶσπρα μαλλιά γιὰ σένα.
Ἀγῶνες καὶ παλαῖστρες ζήτα τώρα,
Ζήτα κρυφὰ λογάκια λιγωμένα
Τὴν νύκτα σὲ συμφωνημένην ὥρα.

Ζήτα τὸ γέλιο, ποῦ ξεφανερώνει
Τὴν κόρη, τὴν κρυμμένη σὺ καρτέρι,
Καὶ ζήτα ἐνέχυρο, παρμένον ἀπὸ χέρι
Ἡ δάκτυλο, ποῦ δὲν πολυπεισμώνει.

1892

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Δημοσιεύομεν πολύτιμον καὶ ὅλως νέαν συμβολὴν εἰς τὸν βίον τοῦ ποιητοῦ.

Τὸ μικρὸν τοῦτο σημείωμα, νομίζομεν ὅτι θὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» καὶ δὴ τοὺς μελετῶντας τὰ ἀθάνατα ἔργα τοῦ Σολωμοῦ.

Τὰς περισσοτέρας πληροφορίας ἐλάβομεν ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τοῦ ποιητοῦ, τὴν δέσποιναν Ἀγγελικὴν Κυβετοῦ καὶ τοὺς κ. κ. Δημήτριον Λούντζην Σολωμόν καὶ Γεώργιον Κυβετόν. Ἐπίσης ἀπὸ τοὺς κ. κ. Στέφανον Βοῦλτσον, Ἀγγελὸν Ψωρούλαν νομάρχην Ζακύνθου, Ἰωάννην Μάργαρην ἱατρόν, Ἰούλιον Δομενεγίνην καὶ τὸν ἐπιζῶντα κουρέα τοῦ ποιητοῦ Νικόλαον Ταμποῦρον Προκόπην.

Κατὰ πρῶτον δίδομεν τὸ ἐπίσημον ἔγγραφον, σωζόμενον εἰς τὸ ἐνταῦθα ἀρχαιοφυλακεῖον, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἀνεγνωρίσθη ὡς νόμιμος Σολωμὸς ἐνώπιον τοῦ Νόμου ὁ ποιητής. Ἰδοὺ τὸ ἔγγραφον:

«Ὁ εὐγενὴς κύριος Νικόλαος Σαλαμόν¹ εὐρισκόμενος ἐν ἀσθενείᾳ βαρυτάτῃ καὶ φοβούμενος τὸ ἄωρον τοῦ θανάτου καὶ τὴν μέλουνσαν ἀπολογίαν, ἠθέλησε αὐτοπροαιρέτως νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ ἀκολούθως νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ ἔργα τῆς Μετανοίας. Ὅθεν κράζοντας ἐμὲ τὸν κάτωθεν ὑπογεγραμμένον ἱερέα ἐκλεγμένον παρ' αὐτοῦ καὶ ἀρχινόντας τὴν ἐξομολόγησίν του μοῦ εἶπε πρῶτον πῶς αὐτὸς ἔκρινε διὰ ἔργον σωτηρίας τῆς ψυχῆς του νὰ στεφθῇ καὶ νὰ λάβῃ διὰ γυναῖκα του νόμιμον καὶ ἐδλογητικὴν τὴν κυρίαν Ἀγγελικὴν θυγατέρα τοῦ Δημητρίου Νίκλη, μετὰ τὴν ὁποίαν συνέζησε σχεδὸν χρόνους ἑνδεκα (11) καὶ μετ' αὐτὴν ἐγέννησε δύο υἱούς².

«Τὸ ζήτημά του ὄντας νόμιμον καὶ χρεωστικὸν ὡς ἀφρευκτον μέσον τῆς θείας μετανοίας, ἔλαβον διὰ ζωσῆς φωνῆς τὴν ἄδειαν

¹ Εἶνε ὁ πατὴρ τοῦ Σολωμοῦ ἀποθανὼν τῇ 28 Φεβρουαρίου 1807, μίαν ἡμέραν μετὰ τὸν γάμον του. Ὡς γνωστὸν τὸ ἐπώνυμον τοῦτο ἐγράφετο: Σάλαμον, Σαλαμόνε, Σάλομον, Σάλωμον, Σαλωμόν, Σάλωμος, Σόλωμος.

² Τὸν ποιητὴν καὶ τὸν Δημήτριον.

» ἀπὸ τὸν Παναϊδεσιμώτατον Πρωτοπαπᾶν, ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπον καὶ εὐλόγησα αὐτοὺς, τὸν μὲν εἰς γάμον β'. τὴν δὲ εἰς γάμον α'. καὶ ἦταν μάρτυρες οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι.

«Τὸ παρὸν στεφάνωμα γέγονε εἰς τὸ 1807 Φεβρουαρίου 27 ἔ. π.

«Γέγονε τὸ παρὸν ἀντίγραφον εἰς ἔνδειξιν ἀληθείας ὅπως καὶ τὰ ἑξῆς.

«Ἐδόθη 1807 Μαρτίου 2 ἔ. π.

«Πέτρος ἱερεὺς ὁ Μαρῖνος ἐφημέριος τῆς ἁγίας Παρασκευῆς.

«Κωνσταντῖνος Ραφτόπουλος μαρτυρῶ.

«Μανώλης Λεονταράκης μαρτυρῶ.

«Ἡμεῖς Παρθένιος Νεράντζης

«Μέγας οἰκονόμος καὶ Πρωτοπαπᾶς Ζακύνθου.

«Πᾶσι τοῖς ἐντυχάνουσι καὶ τὰ ἑξῆς.

«Πίστις πεποίθησις ὅτι δι' ἡμετέρας ἀδείας, χρείας οὐσης, μετὰ τὴν διὰ ζωσῆς φωνῆς ἡμῶν ἄδειαν, ὡς εἴρηται, ἐστεφάνωσε τοὺς ἄνωθεν καὶ βεβαιούντες προσέτι τὴν ἄνωθεν ὑπογράφην τοῦ λογιωτάτου ἐν Ἱεροδιδασκάλοις Πέτρου Μαρῖνου, εἶναι ἀληθῆς ὁ χαρακτήρ τῆς ἰδίας χειρὸς του. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας ἀφίεται ἡ παροῦσα καὶ βεβαιούται ἡ ἰδία ὑπογραφή καὶ ἀρχιερατικὴ σφραγίς.

«Ἐδόθη εἰς τὰς 2 Μαρτίου 1807.

«Παρθένιος Νεράντζης ἐπίτροπος, Μέγας Οἰκονόμος καὶ Πρωτοπαπᾶς Ζακύνθου».

Ὡς γνωστὸν, ὁ ποιητὴς ἦτο φυσικὸς υἱὸς τοῦ Νικολάου Σολωμοῦ καὶ διὰ τοῦ ἐπιγενομένου γάμου ἐγένετο ἡ νομιμοποίησις αὐτοῦ δυνάμει τοῦ Novissimum Statutorum ac Venetarum legum, ἐν ἰσχύϊ τότε ἐν Ἑπτανήσῳ. Ὁ ἐνετὸς νομοθέτης ἐν βιβλίῳ τετάρτῳ καὶ κεφαλαίῳ XXIX. νομοθετεῖ ὅτι, ipso jure ὁ μοιχογέννητος υἱὸς (filius) διὰ τοῦ ἐπιγενομένου γάμου θεωρεῖται νόμιμος καὶ κληρονόμος (legitimus et haeres), ὡς ἂν ἐγεννᾶτο μετὰ τὸν γάμον (ac si post contraktum matrimonium natus esset).

Γνωστὸν εἶνε ὅτι ὁ Σολωμὸς ἐσύχναζεν εἰς

τὴν ἐκκλησίαν. Ὅταν ἦτο μεγαλούτσικος μετέβαινεν εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον τῶν Κομούτων καὶ ἀνεγίνωσκε τὸν Ἀπόστολον. Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἦτο πλησίον τῆς οἰκίας ὅπου κατοίκει. Μίαν ἡμέραν, ἐπιστρέφων τῆς ἐκκλησίας, εὔρεν εἰς τὴν οἰκίαν του ἐπισκέπτας. Εἷς ἐξ αὐτῶν παίρνει τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λέγει σοβαρῶς:

— Παιδί μου, ποῦ ἦσουν ἀπὸ τοῦ νὰ γεννηθῇς;

— Εἰς τὸν νοῦν τοῦ Θεοῦ. Ἀπῆντησεν ἀμέσως, χωρὶς καὶ νὰ σκεφθῇ.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἐνεποίησεν ἐκπληξιν εἰς ὅλους τοὺς παρευρισκομένους, ἕνεκα τῆς μικρῆς τοῦ παιδίου ἡλικίας.

Ὁ ποιητὴς εὐρισκόμενος μόνος, συχνὰ ἐπαλεάμβανε τοὺς ἑξῆς στίχους:

Nume benefico,
Che il giusto difendi
Propizio ti rendi;
Soccorso, pietà.

Ὑπάρχει εἰς τὴν κατοχὴν τῶν συγγενῶν του χειρόγραφον δεμένον εἰς ὄγδοον ἐκ σελίδων 316, περιέχον ἀποσπάσματα καὶ ποιήσεις τοῦ Σίλλερ καὶ τοῦ Γκαίτε εἰς ἰταλικὴν μετάφρασιν. Μερίστην στοργὴν ἠσθάνετο πρὸς τὴν ἰταλικὴν γραμματολογίαν, τὴν ὁποίαν ἐγνώριζε κατὰ βάθος καὶ πάντοτε ἐμελέτα μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ἀφοῦ ὁ ποιητὴς ἐμορφώθη πλέον καὶ ἤθελε νὰ εἶνε ἐνήμερος καὶ τῆς γερμανικῆς φιλολογίας καὶ ἰδίως τῆς ποιήσεως, παρεκάλεσε τὸν συγγενὴ τοῦ Νικόλαου Λούντζην, ἄνδρα ἐπιστήμονα καὶ λόγιον, κάτοχον τῆς γερμανικῆς, νὰ τοῦ μεταφράσῃ εἰς πεζὸν ἰταλιστὶ ὅ,τι καλὸν ἐκ τῆς γερμανικῆς φιλολογίας καὶ ὅ,τι νέον ἐδημοσιεύετο.

Ὁ Λούντζης οὗτος ἡμέραν τινὰ εἶπεν εἰς τὸν ποιητὴν:

— Διὰ τὴν πᾶς νὰ κάμῃς ἓνα ταξίδι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ποῦ τόσον λατρεύεις;

— Φοβοῦμαι. Ἀπεκρίθη ὁ ποιητής.

Τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἔδιδεν, ὡς γνωστὸν, εἰς ὅσους τὸν προέτρεπον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Ἐφοβεῖτο, διότι ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἔχανε τὸ ἰδεῶδες, ὅπερ εἶχε διὰ τὴν Ἑλλάδα τοῦ τὴν ἀγαπητὴν.

Τὸν φόβον αὐτὸν εἶχεν ὁ ποιητὴς δι' ὅλα τὰ ὥραϊα πράγματα.

Ἡμέραν τινὰ εἶπε πρὸς φίλον του ἀγαπῶντα ἑμμανῶς κόρην.

— Καὶ θὰ τὴν στεφανωθῇς;

— Βέβαια, ἀφοῦ τὴν ἀγαπῶ τόσον.

— Καὶ δὲν φοβᾶσαι νὰ χάσῃς τὴν ποιήσιν;

ἢ ὁποία σὲ ὑψώνει καὶ σὲ κάνει εὐτυχισμένον;

— Ὅχι· θὰ εἶμαι, κόντε, πλέον εὐτυχισμένος ἅμα τὴν πάρῳ γυναῖκα μου.

— Μπορεῖ!

Ἡ δέσποινα Ἀγγελικὴ Κυβετοῦ, συγγενῆς

του, μᾶς διηγήθη ὅτι ὁ Σολωμὸς, ὅταν ἔβλεπε γυναῖκα τρώγουσαν, ἔχανε τὸ ἰδεῶδες ποῦ εἶχε διὰ τὰς γυναῖκας. Πολὺ εὐχαριστεῖτο ὁ ποιητὴς ὁσάκις ἔβλεπε γυναῖκα καὶ μάλιστα κόρην μὲ κατὰλευκα φορέματα. Τότε ἐνθουσιάζετο καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν λευκοφοροῦσαν ἔλεγε:

— La mia Vestale.

Ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τοῦ Νικολάου Λούντζην, νομίζομεν ἐπικαιρὸν νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἰωάννην, ὅστις ἦτο ἐπίσης πολὺ ἀγαπητὸς εἰς τὸν Σολωμόν.

Ὁ Ἰωάννης Λούντζης ἦτο ἀνὴρ λόγιος καὶ ποιητής. ἔγραφεν ἰταλικὰς ποιήσεις καὶ μετέφρασεν ἰταλιστὶ τὸν Ὑμνον.

Εἰς τὰ χειρόγραφα τοῦ Ἰωάννου Λούντζην, ὑπάρχουν καὶ τὰ ἑξῆς δύο ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ, τὰ ὁποῖα δὲν εἶδομεν δημοσιευμένα:

ALLA MIA BELLA INSENSIBILE

Sei bella al primo raggio
Della nascente aurora
E sei più bella ancora
All' apparir del sol.

Sei bella in sul meriggio,
Bella se l' aria inbruna,
Bella al chiaror di luna
E fra tenebre ancor.

Bella se il cielo è torbido,
Bella s' egli è sereno,
Bella di gioia in seno,
E bella nel dolor.

Se fredda ed insensibile,
Si bello è il tuo sembiante,
Se mai diventi amante
Che cosa mai sarà!

Ἰδοὺ ἡ κατὰ λέξιν μετάφρασις:

Σ ΤΗΝ ΟΜΟΡΦΗ ΜΟΥ ΑΝΑΙΣΘΗΤΗ

«Εἶσαι ὁμορφή 'ς τὴν πρώτην ἀκτῖνα τῆς αὐ-
» γούλας ποῦ προβαίνει, εἶσαι πλὺθ ὁμορφή
» ἀκόμα σὰν βγαίνει ὁ ἥλιος.

«Εἶσαι ὁμορφή τὸ μεσημέρι, ὁμορφή ὅταν
» σουρπώνει, ὁμορφή μὲ τὸ φῶς τοῦ φεγγα-
» ριοῦ, ὁμορφή καὶ στὸ σκοτάδι ἀκόμα.

«Ὁμορφή, ἂν ὁ οὐρανὸς εἶνε συννεφιασμέ-
» νος, ὁμορφή κ' ἂν εἶναι ὁ οὐρανὸς καθαρὸς,
» ὁμορφή ἂν ἔχῃς τὴν καρδιὰ χαρούμενη,
» ὁμορφή κ' ἂν τὴν ἔχῃς λυπημένη.

«Ἄν, ποῦ εἶσαι κοῦα καὶ ἀναίσθητη, τόσην
» ὁμορφιά ἔχῃς στὸ πρόσωπο, ἂν γίνῃς ἀγα-
» πητικία μου, ὦ, τί πρᾶμα θὲ νᾶνε τότε!

Io pastorello misero,
Che posso offrirti mai?
Sol del mio cor son arbitro,
Questo è già tuo, lo sai

Se pur ti sembra povero
Di un core il picciol dono,
Il cuore ancor tu donami
Ed io contento sono.

Ἰδοὺ ἡ μετάφρασις, ἐπίσης κατὰ λέξιν:

«Εγώ, ὁ φτωχὸς βοσκός, τί ἡμπορῶ νὰ
» σοῦ δώσω; Εἶμαι νοικοκύρης μοναχὰ μιᾶς
» καρδιᾶς καὶ ξέρεις πῶς εἶνε δική σου.

«Μὰ ἂν σοῦ φαίνεται πῶς εἶνε φτωχὸ μιᾶς
» καρδιᾶς τὸ μικρὸ δῶρο, δόσε μου καὶ σὺ τὴν
» καρδιά καὶ ἐγὼ θὰ εἶμαι εὐχαριστημένος».

«Ενας συγγενήσου, διὰ λόγους συμφέροντος
ἔγραψεν ἰταλιστὶ κατὰ τοῦ Νικολάου Λούντζη
μυθιστόρημα, τοῦ ὁποίου ὁ ἥρωας ἦτο τρελλὸς
ἐπικίνδυνος, ὀνόματι Candore. Σημειωτέον ὅτι
ὁ Λούντζης οὗτος ἐκαλεῖτο καὶ Conrado. Ὁ
Σολωμὸς ἰδὼν τὸν λίβελλον τοῦτον κατὰ συγ-
γενοῦς, γραμμένον ἀπὸ συγγενῆ, δυσηρεστήθη.
Τὸ ὄνομα Candore δηλοῖ ὅ,τι ἀδῶν, εὐλικρι-
νές. Ὁ Σολωμὸς ἰδὼν τὸν ἀναγραμματισμὸν τοῦ
ὀνόματος τοῦ Λούντζη, ὑβρίζοντος ὡς τρελ-
λοῦ ἥρωος τοῦ μυθιστορήματος, καὶ ἐπιστρέ-
φον πρὸς τὸν ἴδιον συγγραφέα λιβελλογράφον
τὸ βιβλίον, γράφει ἐπὶ τοῦ ἰδίου βιβλίου τὰ
ἑξῆς:

«Dionisio Salamon galantuomo
» restituisce a

» Saria inver Candor demente
» Se ad un Demente al dir ponesse
» mente!

«Διονύσιος Σολωμὸς τίμιος ἄνθρωπος
» ἐπιστρέφει τῷ
» Θὰ ἦτο ἀληθῶς τρέλλα καθαρά
» Ἄν εἰς τοὺς λόγους ἐνὸς τρελλοῦ ἔδιδε
» προσοχὴν».

Ὁ Βούλτσος δέχεται τὴν πρότασιν τοῦ ποιη-
τοῦ νὰ τοῦ βαπτίσῃ τὸ παιδί του, ὑπὸ τὸν
ὄρον ὅμως νὰ μὴ προσφέρῃ κανένα δῶρον
κατὰ τὴν βάπτισιν, ὡς εἶναι συνήθεια. Ὁ ποιη-
τὴς δέχεται τὸν ὄρον, βαπτίζει τὸ παιδί καὶ
ὀνομάζει αὐτὸ Στέφανον.

Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας μεταβαίνει νὰ ἴδῃ τὸ
παιδί καὶ κρυφὰ θέτει εἰς τὴν φασκιά ἐν χρυ-
σοῦν ὥρολόγιον μὲ δύο ὠραῖα χρυσᾶ σιγίλια
καὶ τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν:

«Prendi, o bellissimo figliuolo dell'
amico mio, questa piccola macchina che
segna a noi mortali le ore della felicità
e della sventura. Nè il padre tuo di
questo si offenderà, perchè sa che la re-
ligione nostra vuole che si dia qualche
cosa al fanciullo che si tiene a battesi-
mo, come ricordo. E questa poi ti sarà
cara un giorno, perchè non fu da me
compra un giorno, ma la porto meco da dieci
anni in qua: e benchè abbia segnato
per me pochissime ore liete, prego For-
tuna quanto so e posso, che le segni
tutte per te, quali te le posson desi-
derare il padre tuo e la madre tua, li
quali tu apprendrai a rispettare tanto
più, quanto più ti innoltrerai nella strada
della virtù».

Che se io non fossi più vivo per aju-
tarti a nulla, in compagnia de' tuoi geni-
tori ricordati qualche volta di me, al-
meno per la brama che avevo di giovarti.

Dionisio Salamon

A Stefano Bulzo.

Ἰδοὺ ἡ μετάφρασις:

«Αἶβε, ὦ ὠραιότατον τέκνον τοῦ φίλου
» μου, αὐτὴν τὴν μικρὰν μηχανήν, ἡ ὁποία
» σημειώνει εἰς ἡμᾶς τοὺς θνητοὺς τὰς ὥρας τῆς
» εὐτυχίας καὶ τῆς δυστυχίας. Δὲν θὰ προσβληθῇ
» ὁ πατήρ σου διὰ τοῦτο, διότι γνωρίζει ὅτι

» ἡ θρησκεία μας θέλει νὰ δοθῇ καὶ εἰς τὸν
» βαπτιζόμενον, ὡς ἐνθύμημα.

» Θὰ σοῦ εἶνε προσφιλὴς μίαν ἡμέραν, διότι
» δὲν τὴν ἠγόρασα τώρα. Ἀλλὰ τὴν ἔχω ἀπὸ
» δέκα ἐτῶν, καί, μολονότι ἐσημείωσε δι' ἐμὲ ὅλι-
» γίστας εὐχαρίστους ὥρας, παρακαλῶ τὴν Τύ-
» χην, ὅσον γινώσκω καὶ δύναμαι, νὰ τὰς ση-
» μειώῃ ὅσας δι' ἐσέ, ὁποίας τὰς ἐπιθυμοῦσιν
» ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ σου, τοὺς ὁποίους
» θὰ μάθῃς νὰ σέβῃσαι τόσον περισσότερον,
» ὅσον περισσότερον θὰ προχωρήσῃς εἰς τὴν
» ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

» Ἄν δὲν θὰ εἶμαι ζωντανὸς διὰ νὰ σὲ συν-
» δράμω μετὰ τῶν γονέων σου, ἐνθυμήθητι
» ἐνίοτε ἐμοῦ τοῦλάχιστον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν
» τὴν ὁποίαν εἶχον νὰ σοῦ εἶμαι ὠφέλιμος.

» Διονύσιος Σολωμὸς.

» Εἰς τὸν Στέφανον Βούλτσον».

Ἀπὸ τὰ δύο σιγίλια τοῦ ὥρολογίου τὸ ἐν
φέρει τὸ οἰκόσημον, τὸ δὲ ἄλλο τὴν λατινικὴν
ἐπιγραφὴν: *Verum amo. verum volo.*

Ὁ σεβαστὸς γέρων κ. Στέφανος Βούλτσος,
διαφυλάττει θρησκευτικῶς τὰ κειμήλια ταῦτα
τοῦ μεγάλου νοικοῦ του, καὶ μετὰ συγκινήσεως
μᾶς ἔδειξεν αὐτά. Τὸν εὐχαριστοῦμεν καὶ δη-
μοσίᾳ διὰ τὴν εὐγένειαν μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπε-
τράπη ἡ ἀντιγραφὴ.

Ἡ ἐνδυμασία τοῦ ποιητοῦ ἦτο ἀπλὴ καὶ ἡ
ἐν γένει κόμμωσίς του σοβαρὰ καὶ εἰς ἄκρον
καθαρά. Ἐφοροῦσεν ὑψηλὸν πῖλον. Πανταλόνι
πλατύ. Ὁ ἐπενδύτης του κωνοειδής, γορέα, μὲ
ἓνα μόνον κουμπὶ πρὸς τὸν λαιμόν. Πρὸς εὐ-
κολίαν, εἰς τὴν γορέαν εἶχε ραμμένον καὶ τὸ
γελέκι. Πάντοτε ἐφοροῦσε λευκὸν λαιμοδέτην
καὶ λευκὰ χειρόκτια. Ὁ ὑπηρέτης του Λάμ-
προς ἦτο ὑποχρεωμένος κάθε πρωὶ νὰ θέτῃ
ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ δωματίου του καθαρὸν
λαιμοδέτην καὶ καινουργὴ χειρόκτια καὶ νὰ
παίρῃ τὸν λαιμοδέτην τῆς προηγούμενης ἡμέ-
ρας καὶ τὰ χειρόκτια, ὡς ἄχρηστα.

Κατὰ τὸ ἔθιμον τῆς ἀριστοκρατίας τῆς ἐπο-
χῆς του ἐξύριζεν ὅλον τὸ πρόσωπον.

Εἰς τὸν κουρέα του ἔδιδε δέκα τάλληρα κατὰ
μῆνα. Ἐπειτα προσέλαβε κουρέα τὸν Νικόλαον

Ταμποῦρον Προκόπην, ὅστις εἶχε μεταβῇ καὶ
εἰς τὴν Κέρκυραν. Τοῦ ἔδιδε δὲ δύο σελίνια ἢ
ἡμίσειαν κορόναν δι' ἕκαστον ξύρισμα¹. Τὴν
κόμην ἔκοπτεν εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ
ἀνάγκην νὰ κάμῃ χωρίστραν, εἶδος κορρέ.

Μίαν περίπου ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως Ζα-
κύνθου, πρὸς τὸν δρόμον τοῦ Βασιλικοῦ, (ἐπισή-
μως ὁδὸς Λομβάρδου), ὑπάρχει γραφικώτατον
ἀκρωτήριον ὀνομαζόμενον *Laβίας*. Ἀπὸ παι-
δικῆς ἡλικίας ὁ ποιητὴς ἐσύχναζεν ἐκεῖ εἰς τὴν
ὠραίαν ἔπαυλιν τῆς οἰκογενείας Δομενεγίνης.
Ἐκεῖ ὑπάρχει μεσαιωνικὴ οἰκία, πύργος ὀνομα-
ζομένη, ἐν ἣ κατὰ τὴν λαϊκὴν παράδοσιν δια-
μένουσιν οἱ διαβόλοι, καὶ ἐνοχλοῦσι τοὺς δια-
βάτας. Ὁ Σολωμὸς ἐκεῖ εἰς τὰ σιόματα διήρ-
χeto ὀλοκλήρους ὥρας ρεμβάζων καὶ μελετῶν
τὴν ὠραίαν φύσιν. Ἐκεῖ ἔγραψε καὶ δύο σο-
νέττα ἰταλικά ὑμνῶν μίαν πηγὴν πλησίον εἰς
τὰ σιόματα².

Ὁ Σολωμὸς ἦτο οἰκεῖος τῆς οἰκογενείας
Δομενεγίνης Ἡ κόρη τοῦ Δομενεγίνης ἐφημί-
ζετο διὰ τὴν καλλονὴν τῆς. Ὁ ποιητὴς ὅμως
οὐδέποτε τὴν εἶχεν ἰδῆ, διότι δὲν ἐπετρέπετο
κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους αἱ κόραι νὰ πα-
ρουσιάζωνται εἰς τοὺς νέους. Ἡμέραν τινὰ με-
ταβάς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ φίλου του ἀκούει
εἰς τὸ διπλανὸν δωμάτιον νὰ παίζουν κλει-
δοκύμβαλον. Ὁ ποιητὴς σιγὰ σιγὰ ἀνοίγει τὴν
θύραν καὶ παρατηρεῖ ἐν θαυμασμῷ τὴν ὠραίαν
κόρην. Αἶφνης δυνατὸν ράπισμα εἰς τὸ πρό-
σωπον τὸν συνετάρaxe. Ἦτο ἡ *βάγια*, ἡ πρώτην
τῆς κόρης τροφός, ἥτις τὸν ἐξοράτισε θυμωμένη.
— Τί εἶναι αὐτά, κόντε; δὲν ντρέπεσαι νὰ
παραμονεύῃς τὴν ἀρχοντοπούλα!

Ὁ ποιητὴς οὐδὲ λέξιν εἶπεν, ἐχαμήλωσε τοὺς
ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπῆγε εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ φί-
λου του, πατρὸς τῆς κόρης, ὅπου διηγήθη τὰ
πάντα, ἐπαινῶν τὴν διαγωγὴν τῆς φιλοτίμου
καὶ πιστῆς *βάγιας*.

Ἐπεται συνέχεια

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

¹ Ὁ κουρέας οὗτος ἦν ἀπόπληκτος καὶ ἐπατεῖ.

² Τὰ σονέττα ταῦτα ἐδημοσίευσε τὸ πρῶτον ὁ Στρά-
νης τῷ 1822 ἐν Κερκύρᾳ ἐν τῇ γνωστῇ συλλογῇ τῶν
Σονέτων τοῦ Σολωμοῦ.

ΤΖΟΒΑΝΝΙ ΦΙΟΡΕΝΤΙΝΟ

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ *

Εζούσε στη Φλωρεντία, στο σπίτι των Σκάλι, ένας έμπορος που τον έλεγαν Μπίντο. Πολ-
λές φορές είχε ταξιδέψει στην Τάνα και την
'Αλεξάνδρεια και παντού όπου συνειθίζουν να
ταξιδεύουν οι έμποροι. 'Ο Μπίντος ήταν πολυ-
πλούσιος και είχε τρεις υιούς μεγάλους. Όταν
έπλησίαζε να πεθάνει ή τελευταία του ώρα,
έκαλε τον πρωτότοκον και τον δεύτερο, και
έκαμε την διαθήκη του αφήνοντας αυτούς
κληρονόμους του. Είς τον μικρότερον τίποτε
δεν άφησε.

'Ο μικρότερος Τζαννέττος που έμαθε τα τρέ-
χοντα, έπηρε στού πατέρα του και του είπε:

— Πατέρα, πολύ με ξάφνισε αυτό που
έκαμες να μη με θυμηθής καθόλου στη δια-
θήκη σου.

— Τζαννέττο μου, απήντησεν ο πατέρας, δεν
είναι άλλος από σένα που να ποθώ την ευ-
τυχία του, μα δεν θέλω, όταν πεθάνω, να
μείνης έδω. Θέλω να πᾶς στη Βενετία, να
βοήθης τον ανάδοχό σου τον 'Ανσάλδο, που δεν
έχει παιδιά, και πολλές φορές μου έγραφε να
σέ στείλω κοντά του. Πρέπει να σου πῶ πῶς
είναι ο πιο πλούσιος χριστιανός έμπορος που
υπάρχει. Θέλω λοιπόν, όταν πεθάνω, να πᾶς
να τον εύρης με τοῦτο έδω το γράμμα, και
αν ξέρης να τα καταφέρεις, θά γίνης πλούσιος.

'Ο υιός είπε:

— Πατέρα, είμαι έτοιμος να κάνω ὅ,τι με
διατάξεις.

'Ο πατέρας του έδωκε την ευχήν του και
έπειτα από λίγες ημέρες απέθανε. Όλα του τα
παιδιά τον έκλαψαν πολύ και τον έθαψαν
ὅπως του ήξευρε.

Έπειτα από ὀλίγον καιρό, έκάλεσαν οι δύο
άδελφοί τον Τζαννέττο και έτσι του μίλησαν:

— 'Αδελφέ, είναι αλήθεια πῶς ο πατέρας
μας, κάμνοντας τη διαθήκη του, άφησε εμάς
μονάχα κληρονόμους του χωρίς να θυμηθῇ και
σένα. Μα είσαι άδελφός μας και το μερίδιό σου
από την κληρονομιά είναι δικό σου!

— 'Αδελφια, ευχαριστῶ για την προσφορά

σου, απήντησε ο Τζαννέττος, μα εγώ έχω σκοπό
να ταξιδέψω ναῦρω τύχη αυτή είναι ή από-
φασίς μου κρατήστε εσείς την κληρονομιά.

Οι άδελφοί του του έδωσαν τότε ένα άλλογο
και χρήματα δια τα έξοδά του. 'Ο Τζαν-
νέττος τούς απέχαιρέτησε κ' έτράβηξε για την
Βενετία. Έκει έπηρε στο κατάστημα του με-
σέρ 'Ανσάλδου και του έδωσε το γράμμα του
μεσέρ 'Ανσάλδος ὅτι ο Τζαννέττος ήτο υιός
του αγαπητού φίλου του Μπίντου* και άμα
το έδιάβασε, τον έφίλησε λέγοντας:

— Καλῶς ήρθε ο βαφτισμιός μου, που
τόσον καιρό επιθυμούσα να τον ιδῶ.

Και ήρώτησε άμέσως τί γίνεται ο Μπίν-
τος. Όταν ο 'Ανσάλδος έμαθε πῶς ο φίλος
του απέθανε, με μάτια γεμάτα δάκρυα αγ-
κάλιασε τον Τζαννέττο και τον έφίλησε λέγον-
τας:— «Πόσο λυπούμαι τον φίλο μου Μπίντο!
αὐτός μ' έβοήθησε να κερδήσω πολλά! Μα ή
χαρά μου που σε βλέπω γλυκαίνει τον πόνο μου.»

Και τον έπηρε στο σπίτι του και έδωσε
διαταγήν εις ὅλους τούς ανθρώπους του, τούς
ίπποκόμους, τούς υπηρέτας του σπιτιού, να
περιποιούνται τον Τζαννέττο καλλίτερα και
από αὐτόν τον ίδιο. Και αρχίζοντας, του
έδωσε τα κλειδιά του, μ' αὐτά τα λόγια:

— 'Ο,τι έχω είναι δικά σου· ντύσου ὅπως
σου άρέσει, προσκάλεσε στο τραπέζι μας, γνω-
ρίσου με τούς ανθρώπους. Αὐτή είναι ή δου-
λειά σου· ὅσο πιο αγαπητός θά ήσαι από τον
κόσμο, τόσο και ή δική μου άγάπη θά
μεγαλώνη.

Έτσι ο Τζαννέττος άρχισε να πηγαίνει με
τούς ευγενείς της Βενετίας· έκαμε φίλους, έδωσε
γεύματα, έμοίραζε στους πτωχούς φορέματα.
'Αγόρασε ὡραία άλογα, έπήγαινε στα ίππο-
δρόμια και έπερνούσε εύθυμη ζωή, σαν ανθρω-
πος έμπειρος, μεγάλῳψυχος και ευγενής εις
κάθε τί. Είς κάθε περίστασιν ήξευρε να κα-
νονίζει τα ζητήματα της τιμής και ευγενείας
και πάντοτε έδειχνε σέβας προς τον μεσέρ
'Ανσάλδο, χίλιες φορές περισσότερον παρά αν
ήταν πατέρας του.

Τόσον καλά έφέρετο με ὅλους που ὅλη ή
κοινότης της Βενετίας ήθελε το καλόν του
βλέποντάς τον φρόνιμον, αγαθόν και ευγενή,
τόσον, που άνδρες και γυναίκες ήσαν σαν έρω-
τευμένοι μαζί του. 'Ο 'Ανσάλδος του είχαν άτε-
λείωτην άγάπη, τόσον του ήρεσαν οι τρόποι
του και ή διαγωγή του. Δεν έγινε τίποτε
στην Βενετία χωρίς να προσκληθῇ ο Τζαν-
νέττος, διότι ὅλοι τον αγαπούσαν.

Δύο απ' τούς καλλιτέρους του φίλους ήθέ-
λησαν να ταξιδέψουν στην 'Αλεξάνδρεια με δύο
καράβια γεμάτα πραγματείες, ὅπως ευνείθι-
ζαν κάθε χρόνο. Και είπαν του Τζαννέττου:

— Έπρεπε και σὺ να χαρῆς τη θάλασσα
και να ιδῆς κόσμο και μάλιστα την Δαμασκὸ
και άλλες χῶρες πιο μέσα».

— Βέβαια, απήντησεν ο Τζαννέττος. θά πῆ-
γαινα με πολλήν ευχαρίστησι, αν μου έδινε
την άδεια ο πατέρας μου μεσέρ 'Ανσάλδος.

— Θα τα καταφέρουμε να σου την δώση,
είπαν οι άλλοι, και θά είναι κ' ευχαριστη-
μένος.

Και άμέσως έπῆγαν εις του μεσέρ 'Αν-
σάλδου και του είπαν:

— Έρχόμεθα να σε παρακαλέσωμε να
επιτρέψης· του Τζαννέττου να έλθῃ μαζί μας
τώρα την άνοιξη στην 'Αλεξάνδρεια και να του
δώσης ένα καράβι για να ιδῇ λίγο τον κόσμο.

— Θα ευχαριστηθῶ αν το θέλῃ κ' αὐτός,
είπεν ο μεσέρ 'Ανσάλδος.

— Το θέλει και το επιθυμῶ, απήντησαν.

'Ο μεσέρ 'Ανσάλδος είπε και του ετοίμα-
σαν άμέσως ένα λαμπρό καράβι και το εφόρ-
ωσαν με πολλές πραγματείες και σημαίες και
τόπλα, ὅπως του έπρεπε. Τότε ο μεσέρ 'Αν-
σάλδος έπροστάξε τον άρχηγὸ και ὅλους τούς
άνθρώπους του καραβιού να υπακούουν τον
Τζαννέττον εις ὅ,τι τούς διατάξῃ και ὅ,τι επι-
θυμήσῃ.

— Δεν τον στέλνω, έλεγε, να κερδήσῃ χρή-
ματα αλλά να ταξιδέψῃ και να ιδῇ τον κόσμο.

Όταν έφθασεν ή ημέρα δια να ξεκινήσουν,
ὅλη ή Βενετία ήλθε να προπέμψῃ τον Τζαν-
νέττο· χρόνια τώρα δεν είχε βγῇ από το λι-
μάνι έτσι ὡμορφο και πλούσιο καράβι και
μάνι έτσι λυπημένοι που έφευγε. Αὐτός και
ὅλοι ήσαν συντροφοί του απέχαιρέτησαν τον με-
σέρ 'Ανσάλδο και έκαμαν πανιά για την 'Αλε-
ξάνδρεια με την βοήθεια του Θεοῦ.

Έταξίδευαν τα τρία καράβια μέρες και μέ-
ρες όταν ένα πρωί, πρὶν ξημερώσῃ είδε ο Τζαν-
νέττος ένα κόλπον με ὡραίο λιμάνι. 'Ηρώτησε

τον πιλότον το ὄνομα του λιμανιού και ο πι-
λότος του απήντησε:

— Μεσέρ, αὐτό το μέρος άνήκει σε μιὰ
χήρα ευγενική, που πολλούς άφέντες άφάνισε.

— Και πῶς; ήρώτησε ο Τζαννέττος.

— Μεσέρ, ή γυναίκα αὐτή είναι νέα και
φιλάρεσκος και έχει επιβάλει ένα νόμον: ὅποιος
φθάσῃ έδῶ, αν ήμπορέσῃ να την κάνῃ δική
του, θά την πάρῃ και γυναίκα του και θά
έξουσιάζῃ το λιμάνι και ὅλη τη χῶρα. "Αν
ὄχι, τότε θά χάνῃ ὅ τι έχει.

'Ο Τζαννέττος έσκέφθηκε λίγο και είπε:

— Κάμε ὅπως ξέρεις, μα θέλω να με βγά-
λῃς στη χῶραν αὐτή.

— Μεσέρ, σκεφθῆτε αὐτό που λέτε, γιατί
πολλοί άρχοντες που έπῆγαν κατεστράφηκαν.

'Ο Τζαννέττος είπε:

— Μη σε μέλῃ για τίποτε και κάμε εκείνο
που σε διατάσσω.

Και έτσι έγινε. Το καράβι έγύρισε άμέσως
και μπῆκε στον κόλπο χωρίς να το ενοήσουν
οι σύντροφοί του από τα άλλα καράβια.

Το πρωί διεδόθη ή είδησις ὅτι ένα ὡραίο
καράβι έφθασε και ὅλος ο κόσμος έβγῆκε να
το ιδῇ. 'Η χήρα έστειλε και έμῆνυσε τον Τζαν-
νέτον. Εκείνος έπηρε άμέσως και την εχαιρέ-
τησε. Τον έπηρε από το χέρι και τον ήρώ-
τησε ποῖος είναι, και από που έρχεται και αν
γνωρίζῃ το έθιμον του τόπου. 'Ο Τζαννέττος
απήντησε ναί και ὅτι αὐτός ήτον ο σκοπὸς
του έρχομῶ του.

— Καλῶς ὤρισες, λοιπόν, και πάλι καλῶς
ὤρισες, είπε ή χήρα.

Όλην την ημέρα του απέδωκε της μεγα-
λήτερες τιμές και έπροσκάλεσε διαφόρους άρ-
χοντας ὑποτελεῖς της, δια να του κρατήσουν
συντροφιά. Οι ὡραίοι τρόποι του Τζαννέττου,
ή ευπροσηγορία και ή ὁμιλία του ήρεσαν
πολύ εις ὅλους τούς βαρώνους, τόσον, που
καθένας έρωτεύθηκε μαζί του και ὅλην την
ημέραν έχόρευαν, έτραγουδοῦσαν και εῶρτα-
ζαν εις το παλάτι δια τον Τζαννέττο, γιατί
ὅλοι επιθυμούσαν να γίνῃ κύριός των.

Όταν έβράδυασε, ή χήρα τον έπηρε από
το χέρι, τον ὡδήγησε στο δωμάτιόν της και
του είπε:

— Μοῦ φαίνεται πῶς είναι ή ὥρα του ὕπνου.

'Ο Τζαννέττος απήντησε:

— Είμαι ὅσας διαταγὰς σου.

'Αμέσως παρουσιάσθηκαν δύο νέες, ή μιὰ
με κρασιά, ή άλλη με γλυκίσματα· και ή άρ-
χόντισσα είπε:

* Εκ του τελευταίως εκδοθέντος βιβλίου: Oυντις
Galantes des Conteurs Italiens.

— Ξέρω πώς διψάτε πολύ· όρίστε.

— Ο Τζαννέττος έπηρε γλυκίσματα και ήπιε από τó κρασί, ποϋ είχε ύπνωτικό.

— Ο Τζαννέττος ποϋ δέν ήξευρε τίποτε, ήπιε μισό ποτήρι, διότι τοϋ ήρεσε. Έπειτα έγδύθηκε και έπλάγιασε. Μόλις έμπηκε στο κρεβάτι απόκοιμήθηκε. Η χήρα έπλάγιασε δίπλα του χωρίς εκείνος νά ξυπνήση έως το πρωί. Είχε πιά περάσει ή ώρισμένη ώρα.

— Όταν ξεημέρωσε, ή χήρα έσηκώθηκε και άρχισε νά ξεφορτώνη τó καράβι, γεμάτο από πλούσιες και καλές πραγματείες· όταν έπέρασε ή ώρισμένη ώρα, αί γυναίκες τής άρχόντισσας έπήγαν και έξύπνησαν τόν Τζαννέτο, λέγοντάς του ότι έπρεπε νά φύγη με τήν βοήθειαν τοϋ Θεοϋ, γιατί έχασε τó καράβι του και ό,τι άλλο είχε μαζί του. Ήτον έντροπιασμένος και τοϋ εφάνηκε πώς είχε κάμει κακό. Η χήρα τοϋ έδωσε ένα άλλογο και χρήματα διά τά έξοδά του και επέστρεψε μελαγχολικός στη Βενετία. Όταν έφθασε, δέν ήθέλησε νά πάη στο σπίτι, τόσον έντρέπετο, και τήν νύκτα έπήγε εις ένός φίλου του. Εκείνος άπόρησε ποϋ τόν είδε και τοϋ λέγει:

— Τζαννέττο, τί είναι αυτά,

— Ο Τζαννέττος απήντησε:

— Τό καράβι μου έχτύπησε τή νύκτα σ' ένα σκόπελο και έγινε κομμάτια· ό καθένας έσώθηκε όπως ήμπούρεσε. Έγώ έπιάσθηκα από ένα ξύλο ποϋ μ' έφερε στην παραλία κ' έγύρισα έδω διά ξηράς.

— Ο Τζαννέττος έμεινε μερικές ήμέρες στο σπίτι τοϋ φίλου του, ό όποιος έπήγε ένα πρωί εις τοϋ μεσσέρ 'Ανσάλδου και τόν εύρηκε πολϋ μελαγχολικόν. Ο μεσσέρ 'Ανσάλδος τοϋ είπε:

— Τόσο φοβοϋμαι μήν πέθανε ό γυιός μου ή μή χάθηκε στο πέλαγος, ποϋ δέν έχω ήσυχία. Πώς τόν αγαποϋσα!

— Ο νέος απήντησε:

— Ξέρω έγώ πώς τó καράβι του έχάθηκε και, μαζί μ' αυτό, ό,τι είχε· μόνον αυτός έσώθηκε.

— Άς είναι εύλογημένο τó όνομα τοϋ Θεοϋ! Φθάνει ποϋ είναι καλά, και είμαι εύχαριστημένος· δέν με μέλει γιά τά πράγματα ποϋ έχάθηκαν· ποϋ είναι εκείνος;

— Ο νέος απήντησε:

Είναι στο σπίτι μου.

Και εύθϋς ό μεσσέρ 'Ανσάλδος ήθέλησε νά πάη νά τόν ιδή. Άμα τόν είδε, έπεσε επάνω του και τόν κατεφίλησε λέγοντας:

— Παιδί μου, δέν πρέπει νά μ' έντρέπεσαι,

δέν είναι πρώτη φορά ποϋ πνίγονται καράβια· μή στενοχωριέσαι. Είμαι εύχαριστημένος ποϋ έσύ δέν έπαθες τίποτε.

Και τόν πήρε στο σπίτι με λόγια παρηγορητικά. Η είδησις διεδόθη εις όλην τήν πόλιν και όλοι έλυποϋντο διά τά συμβάντα.

— Έπειτα από όλίγον καιρό, επέστρεψαν οί σύντροφοι τοϋ Τζαννέττου από τήν 'Αλεξάνδρεια, όλοι πλούσιοι. Άμα έφθασαν ήρώτησαν διά τόν Τζαννέτο και έμαθαν, όλη τήν ιστορία. Έτρεξαν νά τόν ιδοϋν και τοϋ είπαν:

— Πώς σ' έχάσαμε; ποϋ έπήγες; Τίποτε δέν ήμπορέσαμε νά μάθωμε γιά σένα· όλόκληρη μέρα σ' έζητούσαμε χωρίς νά κατορθώσωμε νά σέ ανακαλύψωμε. Όλο μας τó ταξίδι επίκρανε αυτό τó συμβάν, γιατί έννομιζαμε πώς ήσουν πεθαμένος.

— Ο Τζαννέττος απήντησε:

— Ένας άνεμος έναντίος έσπασε τó καράβι μου επάνω σ' ένα σκόπελο και μόλις κατώρθωσα νά σωθώ.

Αυτά διηγήθη ό Τζαννέττος διά νά κρύψη τó σφάλμα του. Και όλοι μαζί έώρτασαν τήν σωτηρία του εύχαριστούντες τόν Θεόν.

— Τήν ερχόμενη άνοιξη, είπαν, με τήν ευχή τοϋ Θεοϋ, θά κερδίσωμε ό,τι έχασες αυτή τή φορά τώρα άς διασκεδάσωμε και άς περιμένωμε.

Και διεσκεδάσαν περιμένοντες όπως και άλλοτε. Άλλ' ό Τζαννέττος έσκέπτετο μόνον πώς νά επιστρέψη εκεί και έκαμνε σχέδια λέγοντας:

— Η θά τήν πάρω γυναίκα μου ή θά πεθάνω.

Δέν ήμπορούσε νά διασκεδάση. Όταν τόν έβλεπε έτσι λυπημένον ό μεσσέρ 'Ανσάλδος, συχνά τοϋ έλεγε:

— Μή σέ μέλη, έχομε τόσα πλούτη ποϋ μπορούμε νά ζήσωμε πολϋ καλά.

— Τότε μόνον θά είμαι εύχαριστημένος, άπεκρίνετο ό Τζαννέττος, όταν ήμπορέσω νά ξανακάνω αυτό τó ταξίδι.

Τότε ό μεσσέρ 'Ανσάλδος, βλέποντας τήν επιμονήν του, άμα ήλθε πάλιν ό καιρός, τοϋ έδωσε ένα καινούργιο καράβι με περισσότερες και πλουσιώτερες πραγματείες, ποϋ έστοίχισαν τó μεγαλείτερον μέρος τής περιουσίας του. Όταν οί φίλοι του έτοίμασαν τά καράβια των, έσήκωσαν τά πανιά κ' έξεκίνησαν με τόν Τζαννέτο.

Έταξίδεψαν μέρες όλόκληρες και ό Τζαννέτος έπερίμενε νά ιδή τó λιμάνι, ποϋ τó έλεγαν λιμάνι τής Κυρίας τοϋ Μπελμόντε.

Έφθασαν μιá νύκτα έξω από τó λιμάνι και ό Τζαννέτος τó ανεγνώρισε. Έγύρισε άμέσως τά πανιά και τó τιμόνι και μπήκε στο λιμάνι, χωρίς οί φίλοι του νά τó έννοήσουν. Η χήρα όταν έξύπνησε τó πρωί και ανεγνώρισε τής σημαίες τοϋ πλοίου, ήρώτησε μιάν από τής σκλάβες τής:

— Γνωρίζεις αυτές τής σημαίες;

— Κυρία, μοϋ φαίνεται πώς είναι τó καράβι ποϋ ήλθε πέρσει και μās έφερε τόσα πλούτη.

— Βέβαια αυτό είναι· και πρόπει νά είναι πολϋ έρωτευμένος μαζί μου ό άνθρωπος αυτός, γιατί ποτέ, κανένας δέν ήρθε δυό φορές έδω.

— Η σκλάβα είπε:

— Ποτέ δέν είδα άρχοντα πιδ εύγενικό και χαριτωμένο.

— Η χήρα έστειλε πολλούς έπποκόμους και ύπηρέτας νά τόν δεχθούν με μεγάλες τιμές.

— Ο Τζαννέτος ήλθε στο παλάτι και παρουσιάσθηκε εις τήν Κυρίαν. Όταν εκείνη τόν είδε έτσι χαρούμενον, τόν εφίλησε και εκείνος με πολλήν σεβασμόν τήν εφίλησεν επίσης. Κ' έπροσκάλεσε ή Κυρία πολλούς εύγενείς και άρχόντισσες, κ' έπέρασεν έτσι όλη ή ήμέρα μέσα σέ χαρά γιά τόν ερχομόν τοϋ Τζαννέτου. Όλοι σχεδόν οί βαρώνοι ήσαν στενοχωρημένοι, γιατί όλοι τόν ήθελαν γιά κύριόν τους, τόση ήτον ή χάρις του και ή άρχοντιά του και όλες ή γυναίκες ήταν έρωτευμένες μαζί του βλέποντάς τον νά οδηγεί τόσον ωραία τόν χορό και νά έχη πάντοτε τόσο εύθυμον πρόσωπο. Όλοι έλεγαν πώς είναι γυιός μεγάλου άρχοντα. Όταν ήλθεν ή ώρα τοϋ ύπνου, ή Κυρία έπηρε τόν Τζαννέτον από τó χέρι και τοϋ είπε:

— Πάμε ν' αναπαυθώμε.

— Έπήγαν στην κρεβατοκάμαρα και εκάθησαν, και τήν ίδια στιγμή εφάνηκαν δύο νέες με κρασιά και γλυκίσματα. Ήπιαν, έφαγαν κ' έμπηκαν στο κρεβάτι όπου ό Τζαννέτος άμέσως απόκοιμήθηκε. Η χήρα έπλάγιασε δίπλα του. Ο Τζαννέτος δέν έξύπνησε όλη τήν νύκτα. Και όταν ξεημέρωσε, διέταξεν ή χήρα νά ξεφορτώσουν τó καράβι.

— Ο Τζαννέτος έξύπνησε, μὰ είχε περάσει ή ώρισμένη ώρα. Ήτον μόνος. Εσήκωσε τά μάτια και είδε πώς ή ήμέρα είχε προχωρήσει· έσηκώθηκε ντροπιασμένος. Τοϋ έδωσαν τότε ένα άλλογο και χρήματα διά τά έξοδά του και τοϋ είπαν: «Πήγαινε», και εκείνος γεμάτος έντροπή και μελαγχολικός άνεχώρησε και δέν

έσταμάτησε ήμέρες όλόκληρες ως ποϋ έφθασε στη Βενετία. Έπήγε τήν νύκτα στοϋ φίλου του. Εκείνος ξαφνίσθηκε και τοϋ είπε:

— Πά! τί είναι πάλι αυτό;

— Ο Τζαννέτος απήντησε:

— Είμαι άτυχος. Καταραμένη νά είναι ή ώρα ποϋ έπήγαινα σ' αυτή τή χώρα.

— Βέβαια, έμπορείς νά τήν καταρασθής· είπε ό φίλος του, αφού κατέστρεψες τόν μεσσέρ 'Ανσάλδο, ποϋ ήτον ό πιδ μεγάλος και ό πιδ πλούσιος χριστιανός έμπορος· και άκόμα ή ντροπή είναι μεγαλείτερη από τή ζημιά.

— Ο Τζαννέτος έμεινε μερικές ήμέρες εις τοϋ φίλου του και ήθελε νά επιστρέψη στη Φλωρεντία χωρίς νά ειδοποιήση τόν μεσσέρ 'Ανσάλδο. Τέλος αποφάσισε νά πάη νά τόν ιδή. Ο μεσσέρ 'Ανσάλδος, όταν τόν είδε, έτρεξε νά τόν αγκαλιάση λέγοντας:

Καλό 'στονε τó γυιό μου!

— Ο Τζαννέτος τόν εφίλησε κλαίοντας και ό μεσσέρ 'Ανσάλδος είπε:

— Ξέρεις, Τζαννέττο; Μήν έχης καμμιάν ανησυχία, φθάνει ποϋ σέ ξαναείδα, είμαι εύχαριστημένος, έχω άκόμα άρκετά νά ζήσωμε ήσυχα. Έτσι είναι ή θάλασσα· σ' άλλους δίνει, απ' άλλους παίρνει.

— Η είδησις έτρεξε όλη τή Βενετία και όλοι έλεγαν τήν λύπη τους διά τόν μεσσέρ 'Ανσάλδο. Ο 'Ανσάλδος έπούλησε πολλά κτήματά του διά νά πληρώση τής πραγματείες ποϋ έχάθηκαν. Αργότερα επέστρεψαν από τήν 'Αλεξάνδρεια οί σύντροφοι τοϋ Τζαννέττου με πολλά πλούτη και έμαθαν πώς ό Τζαννέτος είχε ναυαγήσει με τó καράβι του. Όλοι έμειναν έκπληκτοι.

— Ποτέ δέν είδαμε τέτοιο παράδοξο πράμα, είπαν.

Και έπήγαν εις τοϋ μεσσέρ 'Ανσάλδου και χαρούμενοι είπαν:

— Μεσσέρ, μή στενοχωρησθε, τó ερχόμενον έτος θά εργασθώμε γιά σας, γιατί έμεις σχεδόν έπροξενήσαμε τó κακό αυτό. Έμείς παρεκινήσαμε τόν Τζαννέτο τήν πρώτη φορά νά έλθη μαζί μας. Μή φοβήσθε καθόλου και ό,τι έχομε είναι δικό σας.

— Ο μεσσέρ 'Ανσάλδος τούς εύχαρίστησε και είπε ότι έχει άκόμη άρκετά διά νά ζήση με τόν Τζαννέτο.

— Άλλ' ό Τζαννέτος ήτον όλήμερις σκεπτικός και δέν ήμπορούσε νά διασκεδάση. Ο μεσσέρ 'Ανσάλδος τόν ήρώτησε τί έχει. Ο Τζαννέτος απήντησε:

— Ποτέ μου δεν θά είμαι ευχαριστημένος αν δεν ξανακερδήσω ό,τι έχασα.

Ο μεσσέρ Άνσάλδος είπε:

— Παιδί μου, δεν θέλω να ξαναφύγης καλλίτερα είναι να μείνω με τα λίγα που έχωμε παρά να πάμε να τα κινδυνεύσωμε.

Ο Τζαννέττος απήντησε:

— Είμαι αποφασισμένος να κάμω ό,τι ήμπορέσω, γιατί θά ήμουν πάντα ντροπιασμένος να μείνω σ' ατή τη θέσι.

Τότε ο μεσσέρ Άνσάλδος, βλέποντας την επιμονήν του, αποφάσισε να πουλήση ό,τι είχε στον κόσμο και ν' άρματώση ακόμη ένα καράβι για τον βαφτισμίο του. Επούλησε πραγματικώς όλα, και τίποτε δεν του έμεινε με τό ν' άρματώση ένα ωραιότατο καράβι και να τό φορτώση με πραγματείες. Έπειδή του έλειπαν δέκα χιλιάδες δουκάτα, έπηγε εις τό Μέστροι, εις ένα Έβραϊον, όπου του τά έδάνεισε με την συμφωνίαν: αν δεν τά επιτρέψη από την ήμέραν εκείνην έως του αγίου - Ιωάννου τον ερχόμενον Ιούνιον, να του παίρνη ο Έβραϊός μια λίτρα κρέας απ' ό,τι μέρος του σώματος θελήση αυτός. Και ο μεσσέρ Άνσάλδος έδέχθηκε. Ο Έβραϊός έκαμε επίσημον συμβόλαιον με μάρτυρας και έλαβε όλα τα μέτρα του δια να είναι ασφαλισμένος. Τότε του έμέτρησε δέκα χιλιάδες δουκάτα χρυσά και μ' αυτά έπληρωσε ό,τι έχρειάζετο, που αν και τα δύο άλλα καράβια ήσαν ωραία, τό ιδιόν του ήτο ακόμη πλουσιώτερο. Οί σύντροφοί του έφόρτωσαν και αυτοί τα καράβια των με τον σκοπόν, ό,τι κερδήσουν να τό δώσουν του Τζαννέττου.

Όταν ήλθε ο καιρός να φύγουν, την ώρα που ήθελαν να ξεκινήσουν, ο μεσσέρ Άνσάλδος είπε του Τζαννέττου:

Παιδί μου, φεύγεις και ξέρεις την υποχρέωσι που έπηρεα. Μια χάρι σου ζητώ: αν τύχη και σου συμβή τίποτε, σέ παρακαλώ να έλθης όπισω να σέ ξαναϊδώ και έτσι να πεθάνω ευχαριστημένος.

Ο Τζαννέττος του απήντησε:

— Μεσσέρ Άνσάλδο, θά κάνω ό,τι πρέπει να σάς ευχαριστήσω.

Ο Μεσσέρ Άνσάλδος του έδωκε την ευχήν του και ο Τζαννέττος ανεχώρησε.

Οί δύο φίλοι του επρόσεχαν διαρκώς τό πλοϊον του Τζαννέττου, μη εκείνος ήτον πάντα έτοιμος ν' άράξη στο λιμάνι του Μπελμόντε και τά κατάφερε τόσον καλά με έναν από τους ναύτας του, που μια νύκτα ώδήγησε τό καράβι εις τό λιμάνι της Κυρίας. Τό πρωί, όταν

έφεξε ή ήμέρα, οί σύντροφοί του από τα άλλα δύο πλοία, κυττάζοντας γύρω δεν είδαν πουθενά τό πλοϊον του Τζαννέττου και είπαν μεταξύ των: «χωρίς άλλο τον κυνηγά ή ατυχία».

Και αποφάσισαν να εξακολουθήσουν τον δρόμον των, μη γνωρίζοντες τί συμβαίνει.

Τό πλοϊον έμπηκε στο λιμάνι και όλος ο κόσμος ήλθε να τό ιδή. Όταν έμαθε ότι ο Τζαννέττος επέστρεψε και πάλιν. Όλοι άπορούσαν και έλεγαν:

— Κάποιου μεγάλου γινός θά είναι για νάρχεται κάθε χρόνο με τόσες πραγματείες και τόσον ωραία καράβια. Ο θεός να δώση να γίνη κύριός μας.

Όλοι οί μεγάλοι της χώρας, οί ιππότες και οί βαρώνοι έπήγαν να τον ιδούν και είδοποίησαν και την Κυρίαν ότι ξαναήλθε. Εκείνη έβγήκε στο παράθυρο του παλατιού της, είδε τό ωραίο καράβι και ανεγνώρισε της σημαίες. Και έκαμε τον σταυρόν της λέγοντας:

— Χωρίς άλλο έχω να κάνω με μεγάλον άνθρωπο, γιατί πλουτίζει τον τόπο μας.

Και έστειλε να τον ζητήση.

Ο Τζαννέττος έπηγε, χαιρετήθηκαν κ' έφιλήθηκαν, και όλη ή ήμέρα επέρασε εύθυμη και χαρωπή. Προς τιμήν του Τζαννέττου έγιναν άγώνες ιππευτικοί. Πολλοί βαρώνοι και ιππότες έλαβαν μέρος και ο Τζαννέττος ήθέλησε επίσης ν' αγωνισθή. Όλος ο κόσμος τον έθαύμασε: τόσον καλά ήπνευσε και αγωνίσθηκε, και ήρεσε τόσον εις όλους τους βαρώνους που όλοι ήύχοντο να γίνη κύριός των.

Όταν έβράδυνασε, ή χήρα έπηρε τον Τζαννέττον από τό χέρι και του είπε:

— Πάμε ν' αναπαυθούμε.

Την ώρα που έμπαινε ο Τζαννέττος εις τό δωμάτιον, μία της από σκλάβες της Κυρίας, που τον έλυπήθηκε, τον έπλησίασε και του είπε σιγά:

— Καμώσου πώς πίνεις, μη μὴν πιης απόψε.

Ο Τζαννέττος άκουσε αυτά τα λόγια και έμπηκε. Η χήρα του είπε:

— Θα διψάτε χωρίς άλλο, έλάτε να πιήτε πριν να πλαγιάσετε.

Και άμέσως δύο νέες, που έμοιαζαν σαν άγγελοι, επροχώρησαν με κρασιά και γλυκίσματα καθώς ήταν συνήθεια και του επρόσφεραν να πιή.

Ο Τζαννέττος είπε:

— Ποιός δεν θά έπινε βλέποντας τόσον ωραίες νέες;

Και ή χήρα άρχισε να γελά. Ο Τζαννέττος έπηρε τό ποτήρι και κάμνοντας πώς πίνει έχυσε

τό κρασί στον κόρφο του. Εκείνη ένόμιζε πώς τό ήπια και είπε μέσα της. «Θά ξαναφέρης κι άλλο καράβι, γιατί έτοῦτο είνε χαμένο».

— Ο Τζαννέττος επλάγιασε και ήτον πολυ χαρούμενος και του εφαινετο πώς χίλια χρόνια περνούσαν ως να έλθη ή εύλογημένη στιγμή. Και έλεγε μέσα του:

— Χωρίς άλλο την έπιασα στα δίχτυα μου. Έκαμε τον λογαριασμό χωρίς τον ξενοδόχο.

Και κάμνοντας τον κοιμισμένον άρχισε να ροχαλίζει. Η Κυρία έσκέφθηκε: ωραία! Και επλάγιασε δίπλα του. Εκείνος την αγάλιασε και είπε:

— Είσαι δική μου ύστερα από τόσον καιρό που σ' έποθοῦσα.

Και ή ειρήνη του γάμου τους εύλόγησε και τό πρωί πριν ξημερώση, επροσκάλεσε όλους τους βαρώνους και τους ιππότες και τους πολίτας και τους είπε:

— Χαρήτε! Ο Τζαννέττος είναι κύριός σας.

Και άμέσως όλη ή χώρα άρχισε να φωνάζη: Ζήτω ο ήγεμών, ζήτω ο ήγεμών. Και οί καμπάνες και τα όργανα άρχισαν ν' αναγγέλλουν την εορτήν. Εμήνυσαν όλους τους ευγενείς που ήσαν έξω από τό παλάτι λέγοντας:

Έλάτε να ιδήτε τον άρχοντά σας.

Και άρχισε μεγάλη και ωραία εορτή. Όταν ο Τζαννέττος παρουσιάσθηκε, χειροτονήθηκε ιππότης και εκάθησε στον θρόνο.

Του έδωκαν τό σκήπτρον και τον ώνόμασαν ήγεμόνα θριαμβευτικώτατα.

Όταν όλοι οί ευγενείς και ή άρχόντισσες ήλθαν στο παλάτι, έγινε ο γάμος με τόσην χαράν που δεν είμπορεί κανείς να την φαντασθή. Όλοι οί ευγενείς και οί βαρώνοι της στή. Όλοι οί ευγενείς και οί βαρώνοι της χώρας ήλθαν εις τας εορτάς να χορέψουν, να τραγουδήσουν, να εύθυμήσουν. Ο μεσσέρ Τζαννέττος, σαν άρχοντας που ήταν, άρχισε να μοιράζη τα μεταξωτά και τα άλλα πλούσια πράγματα που είχε φέρει μαζί του. Έπειτα ήτον αὐστηρός και δίκαιος εις όλους, από τον μεγαλύτερον έως τον μικρότερο.

Έξουσε έτσι με χαρά και εύθυμία χωρίς να σκέπτεται ούτε να ένθυμῆται τον μεσσέρ Άνσάλδο τον δυστυχισμένο, που είχε δανεισθή της δέκα χιλιάδες δουκάτα από τον Έβραϊον.

Μιάν ήμέρα, που έστέκετο ο Τζαννέττος στο παράθυρο με την γυναίκα του, επέρασεν από την πλατεία μια λαμπαδηφορία. Τότε ο μεσσέρ Τζαννέττος ήρώτησε:

— Τί σημαίνει αυτό;

Εκείνη απήντησε:

— Είναι εργάτες και πάνε να κάμουν προσφορά στον άι-Γιάννη που εορτάζει σήμερα.

Τότε ο Τζαννέττος ένθυμήθηκε τον μεσσέρ Άνσάλδο, ανεστέναξε και εχλώμιανε. Επήγαινε μπρός-πίσω στο δωμάτιον και ή γυναίκα του τον ήρώτησε τί έχει. Ο Τζαννέττος αποκρίθηκε.

— Τίποτε.

Τότε εκείνη άρχισε να τον εξετάζει λέγοντας:

— Κάτι έχεις χωρίς άλλο και μου τό κρύβεις.

Και τόσον επέμενε που εκείνος της διηγήθη τον τρόπον που είχε δανεισθή ο μεσσέρ Άνσάλδος της δέκα χιλιάδες δουκάτα.

Και σήμερα λήγει ή προθεσμία, ειπεν ο Τζαννέττος: πόσο λυπούμαι να πεθάνη έξ αιτίας μου ο πατέρας μου, γιατί αν δεν πληρώση σήμερα, θά του πάρουν μια λίτρα κρέας από τό σώμα του.

Η γυναίκα του είπε:

— Μεσσέρ, καβαλλίκεψε άμέσως ένα άλογο και πάρε τον δρόμο της στεριάς που είναι πιό κοντινός και όσους ανθρώπους θέλεις και εκατό χιλιάδες δουκάτα και μη σταματήσης πριν φθάσης στη Βενετία. Αν ο πατέρας σου δεν είναι πεθαμένος, προσπάθησε να μās τον φέρης εδώ.

Ο Τζαννέττος διέταξε να σαλπίσουν, καβαλλίκεψε με είκοσι ανθρώπους του, έπηρε μαζί του πολλά χρήματα κ' εκίνησε για τη Βενετία.

Μα ή προθεσμία είχε λήξει και ο Έβραϊός επέτυχε να συλληφθή ο μεσσέρ Άνσάλδος δια να του πάρη μια λίτρα κρέας. Ο μεσσέρ Άνσάλδος τον παρακάλεσε να αναβάλη τον θάνατόν του μερικες ήμέρες δια να ήμπορέση να ιδή τον Τζαννέττο του αν επέστρεψε. Ο Έβραϊός είπε:

— Ευχαρίστως σου παραχωρώ της λίγες ήμέρες που μου ζητάς, μα και χίλιοι Τζαννέτοι να έλθουν, θά σου πάρω τη λίτρα που έχωμε συμφωνήσει.

Ο μεσσέρ Άνσάλδος απήντησε πώς ήταν σύμφωνος. Όλη ή Βενετία όμιλούσε δια τό συμβάν με πολλήν θλίψιν και πολλοί έμποροι έσυμφώνησαν να πληρώσουν τό χρέος του.

Ο Έβραϊός δεν επείσθηκε ήθελε να πεθάνη τον άνθρωπον δια να ήμπορη να λέγη ότι έσκότωσε τον μεγαλύτερον χριστιανό έμπορο.

Ένόσφ λοιπόν έτρεχε στη Βενετία ο Τζαννέττος, ή γυναίκα του, ντυμένη δικαστής, έφυγε κατόπι του με δύο υπηρέτας. Φθάνοντας στη Βενετία, ο μεσσέρ Τζαννέττος έπηρε εις του Έβραϊου και χαρούμενος έφίλησε τον μεσ-

σέρ 'Ανσάλδο. Ἐπειτα εἶπε τοῦ Ἑβραίου πῶς ἤθελε νὰ τοῦ δώσῃ τὰ χρήματά του καὶ ἀκόμα περισσότερα ἂν ἦτον ἀνάγκη. Ὁ Ἑβραῖος ἀπήντησε ὅτι δὲν ἤθελε τὰ χρήματα, ἀφοῦ δὲν τὰ ἔλαβε εἰς τὴν προθεσμίαν, καὶ ὅτι ἤθελε νὰ πάρῃ μιὰ λίτρα κρέας τοῦ μεσσήρ 'Ανσάλδου. Τότε ἔγιναν πολλαὶ συζητήσεις. Ὅλοι ἔδιδαν ἄδικον εἰς τὸν Ἑβραῖον, ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἡ Βενετία ἐφημιζέτο χώρα δικαιοσύνης, καὶ ὁ Ἑβραῖος εἶχε κατὰ τύπους δίκαιο, κανεὶς δὲν ἐτολμοῦσε ν' ἀντιτείνῃ καὶ μόνον μὲ τὰς παρακλήσεις ἠμποροῦσαν κάτι νὰ κάμουν. Ὅλοι οἱ ἔμποροι τῆς Βενετίας λοιπὸν ἦλθαν νὰ τὸν βικτεύσουν μολοντί αὐτὸς ἦταν σκληρότερος ὁλοένα. Ὁ Τζαννέττος ἠθέλησε νὰ τοῦ δώσῃ εἴκοσι χιλιάδες δονκάτα, ὁ Ἑβραῖος δὲν ἐδέχθηκε. Ὁ Τζαννέττος ἔφθασε στὴς τριάντα χιλιάδες, ἔπειτα στὴς σαράντα, ἔπειτα στὴς πενήντα καὶ τέλος στὴς ἑκατὸ χιλιάδες.

Ὁ Ἑβραῖος εἶπε:

— «Ξέρεις τί συμβαίνει καὶ ἄλλα ἀκόμη νὰ μοῦ δώσῃς, δὲν θὰ τὰ πάρω, θέλω νὰ κάνω ὅτι λέγει ὁ νόμος.

Ἐτσι ἦταν ἡ ὑπόθεσις ὅταν ἔφθασε στὴ Βενετία ἡ γυναῖκα τοῦ Τζαννέττου ντυμένη δικαστῆς. Ἐπῆγε εἰς ἓνα πανδοχεῖον. Ὁ ξενοδόχος ἠρώτησε τὸν ὑπηρέτη:

— Ποιὸς εἶναι ὁ ἀφέντης σου;

Ὁ ὑπηρέτης, ποῦ εἶχε διαταγὴν τί νὰ ἀπαντήσῃ ὅταν θὰ τὸν ἐρωτοῦσαν, εἶπε:

— Εἶναι νέος δικαστῆς, ποῦ ἐσπούδασε στὴ Μπολόνια καὶ ἐπιστρέφει στὴ χώρα του.

Ὁ ξενοδόχος τότε τὸν ἐδέχθηκε μὲ πολλὰς τιμὰς. Στὸ τραπέζι ὁ δικαστῆς ἠρώτησε τὸν ξενοδόχο:

— Πῶς κυβερνᾶται ἡ πόλις σας;

— Μεσσέρ, τοῦ ἀπήντησε ὁ ξενοδόχος, ὑπάρχει ἐδῶ μεγάλη δικαιοσύνη.

Ὁ δικαστῆς εἶπε:

— Καὶ πῶς αὐτό;

— Νὰ σὰς τὸ εἰπῶ, μεσσέρ, ἀπήντησε ὁ ξενοδόχος. Ἦλθε στὴ χώρα μας ἀπὸ τὴ Φλωρεντία ἓνας νέος Τζαννέττος νὰ ἰδῇ ἓνα συγγενὴ τοῦ τοῦ ὀνομάζεται μεσσέρ 'Ανσάλδος.

Ἦταν τόσο καλὸς καὶ εἶχε τόσο καλοὺς τρόπους ποῦ ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἦταν ἐρωτευμένοι μαζί του. Ποτὲ δὲν ἦρθε ἐδῶ ἄνθρωπος τόσον εὐπροσήγορος. Ὁ ἀνάδοχος τοῦ λοιπὸν τρεῖς φορὰς τοῦ ἀρμάτωσε ἀπὸ ἓνα καράβι, πολὺ μεγάλης ἀξίας, καὶ κάθε φορὰ ἦταν τόσο ἄτυχος ποῦ γιὰ τὸ τελευταῖο δὲν εἶχε ἀρκετὰ χρήματα καὶ ἐδανείσθηκε ὁ μεσσέρ 'Ανσάλδος δέκα χιλιάδες δονκάτα ἀπὸ ἓνα

Ἑβραῖο, μὲ τὴ συμφωνία ἂν δὲν τὰ πλήρωνε ὕστερα ἀπὸ ἓνα ἔτος τὴν ἡμέρα τοῦ αἰ-Γιάννη, νὰ τοῦ παίρῃ ὁ Ἑβραῖος μιὰ λίτρα κρέας ἀπὸ τὸ σῶμα του, σὲ ὅποιο μέρος ἤθελε. Τώρα, ὁ εὐλογημένος νέος ἐγύρισε ὀπίσω καὶ γιὰ τῆς δέκα χιλιάδες δονκάτα ἠθέλησε νὰ δώσῃ ἑκατὸ χιλιάδες, μὰ ὁ κακὸς Ἑβραῖος δὲν δέχεται. Ὅλοι οἱ πλούσιοι τῆς χώρας ἐπῆγαν νὰ τὸν παρακαλέσουν, τοῦ κάκου.

Ὁ δικαστῆς ἀπήντησε:

— Εὐκόλα τελειώνει αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις.

— Ἄν θέλῃς νὰ τὴν τελειώσῃς καὶ νὰ μὴν πεθάνῃ ὁ καλὸς αὐτὸς ἄνθρωπος, θὰ κερδήσῃς τὴν εὐνοία καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ πιδὲ ἑνάρτου νέου ποῦ γεννήθηκε ποτέ, καὶ ὅλου ἐδῶ τοῦ κόσμου.

Τότε ὁ δικαστῆς ἐδημοσίευσεν ἀγγελίας ὅτι ἀναλαμβάνει νὰ ἐξομαλύνῃ κάθε ὑπόθεσιν.

Ἦκουσε λοιπὸν ὁ Τζαννέττος νὰ ὁμιλοῦν διὰ τὸν δικαστὴν καὶ εἶπε τοῦ Ἑβραίου.

— Πάμε σ' αὐτὸν τὸν δικαστὴν.

Ὁ Ἑβραῖος εἶπε:

— Πηγαίνομε, μὰ ὅτι καὶ νὰ γίνῃ, εἶναι δικαίωμά μου νὰ κάνω ὅτι γράφει ὁ νόμος.

Ἐφθασαν ἐμπρὸς στὸν δικαστὴν καὶ τὸν ἐχαιρέτησαν μὲ σεβασμό. Ὁ δικαστῆς ἀνεγνώρισε τὸν μεσσέρ Τζαννέττο, ἀλλ' ὁ μεσσέρ Τζαννέττος δὲν ἀνεγνώρισε τὸν δικαστὴν, διότι εἶχε ἀλλάξῃ μὲ βότανα τὸ πρόσωπόν του. Ὁ μεσσέρ Τζαννέττος καὶ ὁ Ἑβραῖος εἶπαν καθένας ὅτι εἶχε νὰ εἰπῇ καὶ ὁ δικαστῆς ἐπῆρε τὰ χαρτιά, τὰ ἐδιάβασε καὶ εἶπε τοῦ Ἑβραίου:

— Πάρε τῆς ἑκατὸ χιλιάδες δονκάτα καὶ ἐλευθέρωσε τὸν τίμιον αὐτὸν ἄνθρωπο, ποῦ πάντα θὰ σὲ εὐγνωμονῇ.

Ὁ Ἑβραῖος ἀπήντησε:

— Τίποτε δὲν κάνω.

Ὁ δικαστῆς εἶπε:

— Σοῦ τὸ λέω γιὰ τὸ καλὸ σου.

Ἄλλ' ὁ Ἑβραῖος δὲν ἤθελε τίποτε ν' ἀκούσῃ.

Ἐσυμφώνησαν λοιπὸν κ' ἐπῆγαν εἰς τὸ μέρος ὅπου δικάζονται αὐταὶ αἱ ὑποθέσεις. Ὁ δικαστῆς, δείχνοντας τὸν μεσσέρ 'Ανσάλδον εἶπε:

— Ἄς ἔλθῃ ἐδῶ. Καὶ ἔπειτα εἶπε: Ἄς ἔλθῃ καὶ ὁ Ἑβραῖος.

Ὅταν ἦλθαν καὶ οἱ δύο, ὁ δικαστῆς εἶπε:

— Ἐμπρός, πάρε του μιὰ λίτρα κρέας ἀπ' ὅπου θέλεις καὶ κάμε ὅτι θὰ κάμῃς.

Τότε ὁ Ἑβραῖος ἐγδύσε τὸν μεσσέρ 'Ανσάλδο καὶ ἐπλησίασε κρατώντας ἓνα ξυράφι ποῦ τὸ εἶχε ἐτοιμάσει ἐπίτηδες.

Ὁ Τζαννέττος εἶπε τότε τοῦ δικαστοῦ:

— Μεσσέρ, μὰ δὲν σ' ἐπροσκάλεσα γι' αὐτό.

Ὁ δικαστῆς ἀπήντησε:

Ἦσύχασε, δὲν ἔκοψε ἀκόμη τὴ λίτρα.

Τὴν στιγμὴν ποῦ ὁ Ἑβραῖος ἦτον ἐτοιμος νὰ κόψῃ, ὁ δικαστῆς εἶπε:

— Πρόσεξε τί κάνεις, γιατί ἂν κόψῃς περισσότερο ἢ ὀλιγώτερο ἀπὸ μιὰ λίτρα, θὰ σοῦ πάρω τὸ κεφάλι. Καὶ μάλιστα σοῦ λέγω: ἂν τρέξῃ μιὰ στάλα αἷμα, πάλι θὰ πεθάνῃς, γιατί τὰ χαρτιά δὲν γράφουν νὰ χυθῇ αἷμα γράφουν πῶς θὰ πάρῃς μιὰ λίτρα κρέας καὶ τίποτε ἄλλο. Ἐτσι ἂν ἦσαι φρόνιμος κάμε ὅτι νομίζεις καλλίτερο.

Καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ ἔλθῃ ὁ δήμιος μὲ τὸ μαχαίρι του καὶ εἶπε:

— Ἄμα ἰδῶ μιὰ στάλα αἷμα θὰ διατάξω νὰ σοῦ κόψουν τὸ κεφάλι.

Ὁ Ἑβραῖος ἄρχισε τότε νὰ φοβῆται καὶ ὁ Τζαννέττος ἦταν χαρούμενος.

Ἐπειτα ἀπὸ πολλὰ ὁ Ἑβραῖος εἶπε τοῦ δικαστοῦ:

— Ξέρεις περισσότερα ἀπὸ ἐμέ: διάταξε νὰ μοῦ δώσουν τῆς ἑκατὸ χιλιάδες δονκάτα καὶ καὶ εἶμαι εὐχαριστημένος.

Ὁ δικαστῆς εἶπε:

— Θέλω νὰ πάρῃς μιὰ λίτρα κρέας ὅπως λέγουν τὰ χαρτιά σου, γιατί ἐγὼ δὲν θὰ σοῦ δώσω λεπτό. Γιατί δὲν ἐδέχθηκες τὰ δονκάτα ὅταν σοῦ τὰ ἔδωκα;

Ὁ Ἑβραῖος κατέβηκε στὴς ἑννεήντα χιλιάδες, ἔπειτα στὴς ὀγδόντα, ἀλλ' ὁ δικαστῆς ἦτο ἀκλόνητος. Ὁ Τζαννέττος εἶπε τότε τοῦ δικαστοῦ.

— Ἄς τοῦ δώσουν ὅτι θέλει, ψιδάνει νὰ μᾶς ἀποδώσῃ τὸν μεσσέρ 'Ανσάλδο.

Ὁ δικαστῆς εἶπε:

— Ἐγὼ θ' ἀποφασίσω.

Τότε ὁ Ἑβραῖος εἶπε:

— Δόσετέ μου πενήντα χιλιάδες.

Ὁ δικαστῆς ἀπήντησε:

— Δὲν θὰ σοῦ δώσω οὔτε λεπτό.

Ὁ Ἑβραῖος ἐπανελάβε:

— Δόσετέ μου τοῦλάχιστον τῆς δέκα μου χιλιάδες, κ' ἂς ἦναι καταραμένη ἡ γῆ καὶ κάθε τί.

Ὁ δικαστῆς εἶπε:

— Ἀκοῦς; Δὲν θὰ σοῦ δώσω λεπτό. Ἄν θέλῃς νὰ πάρῃς μιὰ λίτρα κρέας πᾶρ' τὴν εἰδεμὴ εἶνε ἄκυρα τὰ χαρτιά σου.

Ἐτσι ὅλοι οἱ παρόντες ἦσαν καταχαρούμενοι. Καθένας ἐπερίπαζε τὸν Ἑβραῖον λέγοντας.

— Ἐσκαψες τὸν λάκκον ἄλλου κ' ἔπρεσε ὁ ἴδιος μέσα.

Τότε ὁ Ἑβραῖος, βλέποντας πῶς δὲν εἴμπορῳσε νὰ κάμῃ ἐκεῖνο ποῦ ἤθελε, ἐπῆρε τὰ

χαρτιά του καὶ τὰ ἔσχισε ἀπὸ πείσμα. Καὶ ὁ μεσσέρ 'Ανσάλδος ἐλευθερώθηκε καὶ εὐτυχισμένος τὸν ἐπῆρε ὁ Τζαννέττος στὸ σπίτι του. Ἐπειτα ἐπῆρε τῆς ἑκατὸ χιλιάδες δονκάτα καὶ ἐπῆγε νὰ ἰδῇ τὸν δικαστὴν ποῦ ἦταν εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἐτοιμάζετο νὰ φύγῃ. Ὁ Τζαννέττος τοῦ εἶπε:

— Μεσσέρ, μοῦ ἐκάματε τὴ μεγαλίστην ἐκδούλευσι, καὶ θέλω νὰ σὰς δώσω αὐτὰ τὰ χρήματα, γιατί τ' ἀξίζετε.

Ὁ δικαστῆς ἀπήντησε:

— Μεσσέρ Τζαννέττο, σὰς εὐχαριστῶ παρὰ πολὺ, δὲν μοῦ χρειάζονται. Πάρετε αὐτὰ τὰ χρήματα μαζί σας γιὰ νὰ μὴν εἰπῇ ἡ γυναῖκα σας πῶς τὰ ἐσπαταλήσετε.

Τότε ὁ Τζαννέττος εἶπε:

— Μὰ τὴν πίστι μου, ἡ γυναῖκα μου εἶναι τόσο γενναία, τόσο εὐγενεὴ καὶ τόσο καλὴ, ποῦ, καὶ τετραπλάσια ἂν ἐξώδευα, θὰ ἦταν εὐχαριστημένη, γιατί ἤθελε νὰ πάρω μαζί μου πολὺν περισσότερα ἀπ' ὅσα ἐπῆρα.

Ὁ δικαστῆς ἀπήντησε:

— Εἰσθε λοιπὸν εὐχαριστημένοι ἀπ' τὴ γυναῖκα σας;

Καὶ ὁ Τζαννέττος ἀπήντησε:

— Δὲν εἶναι στὸν κόσμον ἄλλος ποῦ νὰ τὸν ἀγαπῶ τόσο, γιατί εἶναι φρόνιμη καὶ ὥραία κ' ἂν θέλετε νὰ μοῦ κάνετε τὴ χάρι νὰ ἔλθετε νὰ τὴν ἰδῇτε, θὰ σὰς κάμῃ τῆς μεγαλίστην τιμὴν καὶ θὰ ἰδῇτε ἂν ὅσα σὰς λέγω δὲν εἶναι ἀληθινά.

Ὁ δικαστῆς τότε εἶπε:

— Δὲν θάρθω μαζί σας γιατί ἔχω κ' ἄλλες ὑποθέσεις. Μὰ, ἀφοῦ μοῦ λέτε πῶς εἶναι τόσο καλὴ γυναῖκα, ὅταν θὰ τὴν ἰδῇτε νὰ τὴν χαιρετήσετε ἐκ μέρους μου.

Ὁ Τζαννέττος εἶπε:

— Αὐτὸ θὰ τὸ κάμω. Ἀλλὰ θέλω νὰ πάρετε αὐτὰ τὰ χρήματα.

Καὶ ἐνόσω ὁ Τζαννέττος ὁμιλοῦσε, εἶδε ὁ δικαστῆς τὸ δαχτυλίδι ποῦ φοροῦσε καὶ τοῦ λέγει:

— Χρήματα δὲν θέλω, μεσσέρ Τζαννέττο, μὰ θέλω τὸ δαχτυλίδι αὐτό.

Ὁ Τζαννέττος ἀπήντησε:

— Καλὰ, μὰ σὰς τὸ δίνω μὲ κακὴ καρδιά, γιατί εἶναι δῶρον τῆς γυναίκας μου καὶ μὲ παρακάλεσε νὰ τὸ φορῶ πάντα ὅσο τὴν ἀγαπῶ ἂν δὲν τὸ ξαναἰδῇ, θὰ νομίσῃ πῶς τὸ ἔδωκα σὲ καμμιά γυναῖκα καὶ θὰ θυμώσῃ μαζί μου καὶ θὰ φαντασθῇ πῶς ἀγαπῶ ἄλλην, ποῦ ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου.

Καὶ ὁ δικαστῆς εἶπε:

— Εἶμαι βέβαιος πῶς σὰς ἀγαπᾷ τόσο ποῦ θὰ σὰς πιστέψῃ. Θὰ τῆς εἰπῇτε πῶς τὸ ἐδώσατε σ' ἐμένα. Μά, ἴσως εἴχετε σκοπὸ νὰ τὸ δώσετε σὲ καμμιά παλιὰν ἀγαπητικιά ἐδῶ...

Ὁ Τζαννέτος ἀπήντησε:

— Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσίς μου σ' ἐκείνην εἶναι τόση, ποῦ καμμιά γυναῖκα στὸν κόσμο δὲν θὰ μὲ κἀνῃ νὰ τὴν ξεχάσω· εἶναι τελεία σὲ ὅλα καὶ ὥραία.

Καὶ βγάνοντας τὸ δαχτυλίδι ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ ἔδωσε τοῦ δικαστοῦ. Ὅταν ἐφιλήθηκαν ὁ δικαστὴς εἶπε:

— Κάμετέ μου μιὰ χάρι!

Ὁ Τζαννέτος ἀπήντησε:

— Ζητήσετε.

Ὁ δικαστὴς εἶπε:

— Μὴ μείνετε πιά ἐδῶ, πηγαίνετε νὰ ἰδῇτε τὴ γυναῖκα σας.

Καὶ ὁ Τζαννέτος:

— Μοῦ φαίνεται πῶς πέρασαν χίλια χρόνια ποῦ δὲν τὴν εἶδα.

Καὶ ἔτσι ἐχωρίσθηκαν. Ὁ δικαστὴς ἐμπῆκε σὲ μιὰ βάρκα καὶ ἀνεχώρησε μὲ τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Τζαννέτος ἔδωσε γεύματα, ἐχάρισε ἄλογα καὶ χρήματα στοὺς φίλους του καὶ πολλὰς ἡμέρας ἐώρτασε τὸ γεγονός. Ἐπειτα ἀποχαιρέτησε ὅλους τοὺς συμπολίτας του καὶ ἐπῆρε μαζί του τὸν μεσσὲρ Ἀνσάλδο καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς παλαιούς του φίλους. Ὅλοι σχεδόν, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἔκλαιαν ποῦ ἔφευγε τόσο καλὸς ἦτον πρὸς ὅλους. Ἐτσι λοιπὸν ἐπέστρεψε εἰς τὸ Μπελμόντε.

Ἡ γυναῖκα του ἐπέστρεψε ὀλίγες ἡμέρες πρὶν φθάσῃ ὁ Τζαννέτος καὶ ἐπροσποιεῖτο ὅτι ἦτον εἰς τὰ λουρά. Ἐφόρεσε πάλι τὰ γυναικεῖα φορέματα καὶ ἔκαμε μεγάλες προετοιμασίαι, σκεπάζοντας ὅλους τοὺς δρόμους μὲ μεταξωτὰ καὶ ντύνοντας πλούσια πολλοὺς ἀθλητάς. Ὅταν ἔφθασαν ὁ μεσσὲρ Τζαννέτος καὶ ὁ μεσσὲρ Ἀνσάλδος, ὅλοι οἱ βαρῶνοι καὶ ὅλη ἡ αὐλὴ ἐπῆγαν νὰ τοὺς προῦπαντήσουν φωνάζοντας: Ζήτω ὁ Κύριός μας! Ζήτω ὁ Κύριός μας! Εὐθὺς ποῦ ἀποβιβάσθηκαν, ἡ Κυρία ἐφίλησε τὸν μεσσὲρ Ἀνσάλδο καὶ ἐπροσποιεῖτο λίγος τὴν κακιωμένην μὲ τὸν Τζαννέτο, ποῦ τὸν ἀγαποῦσεν ἐν τούτοις περισσότερο ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν της.

Ἐγίναν ἑορταὶ μὲ ἀγῶνας, χορούς, ἄσματα καὶ ὅλοι οἱ βαρῶνοι, αἱ κυρίαι καὶ ἡ ἀρχοντοπούλες ἔλαβαν μέρος.

Ὁ Τζαννέτος, βλέποντας πῶς ἡ γυναῖκα

του δὲν ἦτον τόσο καλὴ μαζί του ὅπως πάντα, ἐπῆγε στὸ δωμάτιόν του, τὴν ἐκάλεσε καὶ τῆς εἶπε:

— Τί ἔχεις;

Καὶ ἠθέλησε νὰ τὴν φιλήσῃ.

Ἐκείνη εἶπε:

— Δὲν ἔχεις ἀνάγκη νὰ μοῦ κἀνῃς αὐτὰ τὰ χάδια· ξέρω καλὰ πῶς στὴ Βενετία ξαναεἶδες τῆς παλιῆς ἐρωμένες σου.

Ὁ Τζαννέτος ἠθέλησε νὰ δικαιολογηθῇ.

Ἡ κυρία εἶπε:

— Ποῦ εἶναι τὸ δαχτυλίδι ποῦ σοῦ εἶχα δώσει;

Ὁ Τζαννέτος ἀπήντησε:

— Ὅ,τι προέβλεπα μοῦ συμβαίνει: εἶχα εἰπῇ πῶς θὰ ἔβανες στὸ νοῦ σου κακό, μὰ σοῦ ὀρκίζομαι, στὸν Θεὸ καὶ στὴν ἀγάπῃ ποῦ σοῦ ἔχω, πῶς τὸ δαχτυλίδι αὐτὸ τὸ ἔδωκα τοῦ δικαστοῦ ποῦ ἐκέρδησε τὴ δίκῃ μου.

Καὶ ἐκείνη εἶπε:

— Κ' ἐγὼ σοῦ ὀρκίζομαι στὸν Θεὸ καὶ στὴν ἀγάπῃ ποῦ σοῦ ἔχω, πῶς τὸ ἔδωκες σὲ καμμιά γυναῖκα. Τὸ ξέρω· δὲν ἐντρέπεσαι νὰ ὀρκίζεσαι ἔτσι;

Ὁ Τζαννέτος ἀποκρίθηκε:

Ὁ Θεὸς νὰ μὲ πάρῃ ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμο ἂν δὲν λέγω τὴν ἀλήθειαν· τὸ εἶπα τοῦ δικαστοῦ ὅταν μοῦ ἐζήτησε τὸ δαχτυλίδι.

Ἐκείνη εἶπε:

— Ἀς ἔμενες ἐκεῖ καὶ ἄς ἔστελλες ἐδῶ τὸν μεσσὲρ Ἀνσάλδο, νὰ διασκεδάξῃς μὲ τῆς ἐρωμένες σου· ἔμαθα πῶς ὅλες ἔκλαιαν σὰν ἔφευγες.

Ὁ Τζαννέτος ἄρχισε τότε νὰ κλαίῃ καταλυπημένος καὶ εἶπε:

— Μιᾶς γιὰ πράματα ποῦ οὔτε ἔγιναν καὶ οὔτε ἦταν δυνατόν νὰ γίνουν.

Ἐκείνη, βλέποντάς τον δακρυσμένον, ἠσθάνθηκε κλονισμὸν ὥσάν νὰ τῆς εἶχαν δώσει μαχαιριά. Τὸν ἐφίλησε γελώντας, καὶ δείχνοντάς του τὸ δαχτυλίδι τοῦ ἐπανελάβε τὰ λόγια του πρὸς τὸν δικαστὴ καὶ ὅλη τὴν ἱστορίαν τοῦ δαχτυλιδιοῦ. Ὁ Τζαννέτος στὸ ἄκουσμα αὐτὸ ἀπόρησε καὶ βλέποντας πῶς ἦτον ἀλήθεια, ἦταν πλέον παρὰ χαρούμενος. Ἐδιηγήθη ὅλα εἰς τοὺς βαρῶνους καὶ τοὺς φίλους του. Ἐπειτα ἐκάλεσε τὴν νέαν ποῦ τὸ βράδυ ἐκεῖνο τὸν εἶχε συμβουλευσεῖ νὰ μὴν πῇ καὶ τὴν ἐπάνδρεψε μὲ τὸν μεσσὲρ Ἀνσάλδο. Ἐξῆσαν αὐτοὶ καλὰ κ' ἐμεῖς καλλίτερα.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Κ. Μ.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

«Ὁρως» ὑπὸ Μ. Μαλακάση

Ὁ κ. Μιλτιάδης Μαλακάσης χωρὶς ἄλλο εἶνε ποιητὴς εἰς τὰς καλὰς του ὥρας. Οἱ στίχοι του μὲ σύρουν πάντα, ὅπως μὲ σύρει ἀπὸ μακρυνὰ τὸ ἀσπροβόλημα μιᾶς βρύσης μέσα εἰς τῆς πρασινάδες μὲ ὑποσχέσεις φλοίσβων καὶ δροσεροτήτων. Ἀκόμη περισσότερον μὲ σύρει ὁ ἴδιος. Τὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα ἀδικοῦν τὸν ποιητὴν αὐτόν, ὁ ὁποῖος γνωρίζει νὰ μαγεύῃ καὶ νὰ ἐμψυχώνῃ τοὺς στίχους του μὲ μίαν φωνὴν τρομώδη καὶ διακεκομμένην, χρωματισμένην ἰδιορρυθμῶς, συμπαθητικὴν καὶ λιποθυμημένην, εἰς τὴν ὁποίαν θαρρεῖς ὅτι χύνεται καὶ ἀναλύεται ὅλη ἡ παθητικὴ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος παρὰ τὴν ἀρρενωπὴν κατασκευὴν του, ἔχει ὅταν ἀπαγγέλλῃ, καὶ ὅταν δὲν ἀπαγγέλλῃ ἀκόμη, μίαν θηλυκότητα ἐντελῶς ποιητικὴν, κάτι τι ἡμιλιπόθυμον καὶ ἀσθματικὸν καὶ παλμῶδες, διαπνεόμενον ἀπὸ μίαν ἐλαφρὰν ὑστερικὴν αὐραν, ἰδιαίτερος ἐλκυστικὴν.

Δι' αὐτὸ ὅταν ἔλαβα τὸν νέον αὐτὸν κομποφανὴ τόμον τοῦ ἀγαπητοῦ ποιητοῦ — μίαν ἔκδοσιν Ἐπισκοποπουλικήν, μὲ περγαμινὰς καὶ διπλὰ ἐξώφυλλα, ἀριθμημένην καὶ ἀναρίθμητον 51-500 — τὸν ἐφυλλομέτησα μὲ κάποιαν δυσφορίαν καὶ ἀνησυχίαν, διότι ἐδυσκολευόμουν νὰνεύρω τὸν ποιητὴν μέσα εἰς τὴν ξηρὰν αὐτὴν καὶ ὀλίγον ἀκαλαίσθητον σύνθεσιν τῶν τυπογραφικῶν στοιχείων. Δὲν ἤξεύρω, ἀλλὰ θὰ ἤθελα τὰς ἐκδόσεις τοῦ Μαλακάση ὅχι εἰς βιβλία ἀλλὰ εἰς πλάκας γραμμοφώνου. Ἰσως αὐτὸ συνετέλεσε, ὥστε ὁ νέος τόμος τοῦ ποιητοῦ νὰ μοῦ φανῇ ἀσθενέστερος ἀπὸ τοὺς προηγούμενους του. Τὰ παλαιότερα ποιήματά του ἔτυχε νὰ ἀκούσω τὰ περισσότερα ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ποιητοῦ, κατὰ τὰς ὥρας ἐκείνας συναθροίσεις τοῦ καλοῦ παλαιοῦ καιροῦ εἰς τὰ φιλόξενα σαλόνια τῆς Κας Παρὲν καὶ τοῦ κ. Παλαμά. Ἐκεῖ εἶχα ἀκούσει τὴν γλυκυτάτην μελαγχολίαν τοῦ Λάσους, ὡς ὑπὸ μυστικὴν ὑπόκρουσιν ἀοράτου κιθάρας:

Τὸ δάσος ποῦ λαχτάριζες

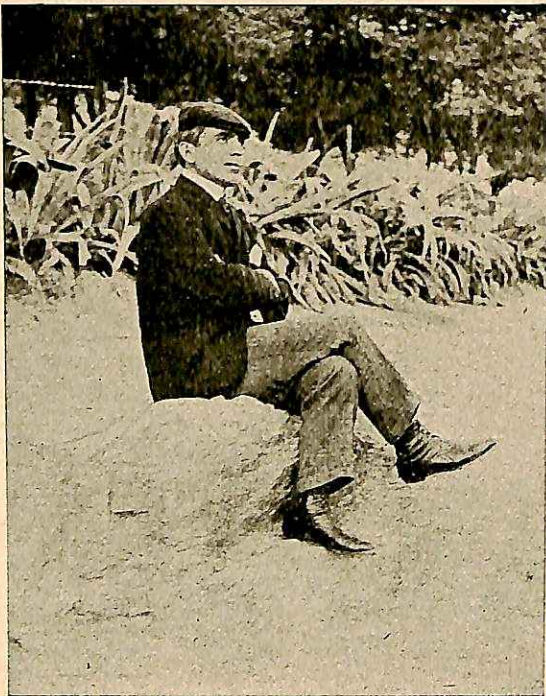
Ὡς ποῦ νὰ τὸ περάσῃς

Τώρα νὰ τὸ ξεχάσῃς,

Διαβάτη ἀποσπερνέ...

Καὶ εἶχα αἰσθανθῇ ἀκόμη ἕως τὸν μυελὸν τῶν κοκάλων μου τὴν εἰδυλιακὴν τραγικότητα τῆς Δευτρογαλιᾶς καὶ τὸ βαθύτατον πάθος τοῦ Ἀράπη καὶ τὰς γλυκυτάτας ἀρμονίας τῶν Σιντριμυῶν, στίχους καὶ ρυθμούς, οἱ ὁποῖοι μοῦ ἐπανέρχονται πάντοτε καὶ τοὺς ὁποῖους μουρμουρίζω κάποτε εἰς τὰς ὥρας τῶν μελαγχολικῶν δύσεων. Τώρα τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά. Φυλλομετρῶ τὸν τόμον αὐτόν καὶ αἰσθάνομαι ὅτι μοῦ λείπει ὁ ποιητὴς διὰ νὰ μὲ σύρῃ καὶ νὰ μὲ μνήσῃ εἰς τὰς νέας του ἀρμονίας. Εἶνε ἐλάττωμα τάχα τῶν ποιημάτων ἢ εἶνε μία κακὴ ἀλλ' ὥραία συνήθεια, ποῦ διέστρεψε τὴν ἀντίληψίν μου; Ὀρκίζομαι ὅτι εἶμαι ἀνίκανος νὰ τὸ καταλάβω. Ὁ κ. Μαλακάσης εἶνε ὀρισμένως ποιητὴς εἰς τὰς καλὰς του ὥρας. Καὶ εἶνε πολὺ πιθανὸν οἱ «Ὁρως» του νὰ ἦνε ἀπὸ τῆς καλλιτέρας του. Ἐμένα μοῦ λείπει αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸ κλειδί τῆς ποιητικῆς τῶν ἀρμονίας, μοῦ λείπει ὁ ποιητὴς μὲ τὴν τρομώδη, λιπόθυμον, ὑπόβραχον καὶ γοητευτικὴν ἀπαγγελίαν του.

Καὶ ὅμως δὲν εἰμὸρῶ νὰφίσω τὸν συμπαθητικὸν αὐτὸν τόμον, χωρὶς νὰ τὸν ἐπαναλάβω δύο καὶ τρεῖς φορές. Ἀνάμεσα εἰς τοὺς στίχους, τοὺς μαλακοὺς καὶ ἀρμονικοὺς, αἰσθάνομαι νὰ δονῇται πάντα ἡ ἄβρᾶ καὶ εὐγενικὴ φωνὴ τῆς ποιήσεως. Καὶ ἐνῶ φυλλομετρῶ, ἐπανευρίσκω ἔξαφνα μέσα εἰς τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ μίαν παλαιάν καὶ συμπαθητικὴν γνωριμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν σταματῶ μὲ τὴν στοργὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ξαναβλέπομεν παλαιούς φίλους. Εἶνε ἓνα ποίημα τὸ ὁποῖον ἐπέρασεν ὡς μουσικὴ ὀπτασία ἓνα βράδυ ἐμπρὸς μου. Ὁ ποιητὴς ἦτον ἐξαπλωμένος εἰς μίαν ἀναπαυτικὴν πολυθρόναν καὶ ἦσαν ὅλοι οἱ πολυέλαιοι καὶ ὅλα τὰ κερὰ ἀναμμένα τριγύρω καὶ ἐφώτιζαν τὸ χλωμόν του πρόσωπον. Καὶ ὁ ποιητὴς ἐτραγουδοῦσε:

Μιλτιάδης Μαλακάσης.

Είχα αναμμένα τὰ κεριά, όλα αναμμένα
Παρόμοια σὰν τὴ νύχτα ποὺ τοῦ γάμου
Μᾶς ἔνωσαν τὰ στέφανα τὰ δνειρεμένα.
Καὶ μὲς σὺν ὑπνῳ μου, σὴν ὑπνοφαντασιά μου
Ἦρθες μὲ τὴν δλόλευκη στολὴ τοῦ γάμου
Κι' ἔσβυσες όλα τὰ κεριά, ἓνα ἓνα.

Καὶ ἔνῳ εἴμεθα ὅλοι σιωπηλοί, ὥς νὰ ἐφύ-
σησε μία κρύα πνοή, μοῦ ἐφάνηκε διὰ τὰ φῶτα
τῶν πολυελαίων ἑταλανεύθησαν καὶ ἔσβυσαν
καὶ ἔμειναν εἰς ἓνα πένθιμον σκοτάδι, πλημ-
μυρισμένον ἀπὸ μελαγχολίας. Ἔπειτα συνώ-
δευσα τὸν ποιητὴν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ, διότι εἶχε
παλμούς καὶ δύσπνοια καὶ ἔμεινα πολλὴν ὥραν
μαζὶ τοῦ, διότι ἐφοβεῖτο νὰ μείνῃ μόνος τοῦ.
Καὶ αἰσθανόμενον ὅτι συνώδευα ἓνα ποιητὴν
καὶ δὲν ἐνοσταλοῦσα καθόλου τὴν φαιδρὰν
ἐσπερίδα. Ἐὰν μοῦ εἴπητε τώρα ὅτι τὸ ποίημα
αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ καλλίτερον τῶν «Ὁρῶν», δὲν
θὰ μὲ πείσετε ποτέ. Τί δύσκολον ποῦ εἶναι
ἀλήθεια νὰ κρίνῃ κανεὶς μεταξὺ ποιημάτων!
Εἶναι ὥς νὰ κρίνῃ μεταξύ ὁραίων γυναικῶν.

Καὶ διαβάζω ἀκόμη, διαβάζω μεγαλοφώνως,
προσπαθῶν νὰ μιμηθῶ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ
ποιητοῦ.

Τὰ ξανθὰ σου τὰ μαλλιά
Δὲν τὰ φίλησα ποτέ μου
Τὸ χλωμό σου προσώπακι
Δὲν τὸ χάιδεψα κ' ἐκεῖνο.

Μοναχὰ σὴν ἀγκαλιά
Τάλαφροτάτου τάνεμου
Σὰ διαβαίνεις τὸ ρυάκι
Σκύβω καὶ σὲ πίνω.

Διαβάζω ἀκόμη τοὺς Ἡσίοιους στὸ φῶς, Στὴν
ἄκρῃ τοῦ Ποταμοῦ, διαβάζω ὅλα τὰ ἀνώνυμα
ποιητικὰ κομματάκια τὰ σκορπισμένα εἰς τὸ
συμπαθητικὸν βιβλιαράκι, μεθ' ἀκόμη μίαν φο-
ρὰν εἰς τὰς ἀρμονίας τοῦ Μωρεᾶς καὶ τοῦ
Βερολίν καὶ τοῦ Χάϊνε καὶ τοῦ Ἀλφρέδου δὲ
Βινὺ καὶ τοῦ Οὐγκὼ καὶ τοῦ Ἰψεν καὶ τοῦ
Κήτς καὶ τοῦ Μπάϋρων καὶ τοῦ Δάντε καὶ τοῦ
Γκαῖτε, οἱ ὅποιοι χαίρονται μίαν νέαν, ὥραϊαν
ζωὴν εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς στίχους καὶ δὲν εἴμ-
πορῶ νὰ δώσω τὸ μῆλον, φοβοῦμαι καὶ δι-
στάζω νὰ τὸ δώσω. Ἡ καλὴ λαβέτω!

Δὲν τὸ κρύπτω, ὅτι ἔχω μίαν ἀδυναμίαν πρὸς
τὸν ποιητὴν καὶ τὸν ἄνθρωπον. Μὲ σύρει μὲ
μίαν γοητείαν ἀνεξήγητον. Ἦσως ἀκόμη περισ-
σότερον διότι μέσα εἰς τὴν ποίησίν τοῦ ἀγαπῶ
μαζὶ καὶ τοσούτους ἄλλους, τὸν Παλαμᾶν, τὸν
Πορφύραν, τὸν Βασιλικόν, τὸν Γρυπάρην. Δὲν
εἰμαι μὲ τὸ κόμμα τοῦ κ. Πρόκλη Ἡλιοπού-
λου, ὁ ὁποῖος ἐπάσχισε εἰς τὸν «Νουμᾶν» νάν-
εϋρη ὅλα τὰ φιλολογικὰ κλοπιμαῖα τῆς ἐπο-
χῆς μας. Δὲν παραδέχομαι κἄν, δὲν εἴμπορῶ νὰ
παραδεχθῶ ὅτι ἓνας τεχνίτης εἴμπορεῖ νὰ κλέ-
πτῃ τὸν ἄλλον, εἴτε Βιργίλιος λέγεται εἴτε Μα-
λακάσης. Εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ποιητοῦ ἀναμι-
γνύονται κἄποτε, ἀδελφόνονται καὶ συνέρχον-
ται εἰς ἀχώριστον φιλότητα ἀρμονίαι πλανώ-
μεναι εἰς τὸν ἀέρα. Εἶναι ἴσως ἓνας νόμος χη-
μικῆς συγγενείας. Αὐτὸ δὲν ἀφαιρεῖ τίποτε
ἀπὸ τὸν κ. Μαλακάσην, διότι δὲν ἀφαιρεῖ τί-
ποτε καὶ ἀπὸ κανένα ἄλλον. Ὑπάρχει ἓνας καρ-
πὸς τῶν τροπικῶν, ὁ μάγκος, τὸν ὁποῖον ὑμνη-
σεν ὁ Λεκόντ Δελίλ καὶ ὁ ὁποῖος μὲ τοὺς ποι-
κίλους χυμούς τοῦ καὶ τὰ σύνθετα ἀρώματά
τοῦ ἐνθυμίζει ὅλους τοὺς ὁραίους καρπούς.
Δι' αὐτὸ δὲν παύει νὰ ἦναι ὁραίος, οὔτε χά-
νει τὴν φυτικὴν του προσωπικότητα. Ἡ πλου-
σία χημεῖα τῶν ριζῶν καὶ τῶν κλάδων τοῦ εἶναι
δῶρον τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ.

Silentii Dissolutio ὑπὸ Σ. Σκίπης.

Ὁμολογῶ τὴν πλήρη ἀνικανότητά μου

νὰ εἰπῶ λέξιν διὰ τὴν νέαν συλλογὴν τοῦ κ. Σω-
τηρίου Σκίπης. Εἶναι ἓνας ποιητὴς παραστρατισμέ-
νος. Καὶ τὸ παραστράτισμα ἑνὸς νέου ποιητοῦ
ἐξοργίζει κάθε ἄνθρωπον ἀγαπῶντα εἰλικρινῶς
τὴν ποίησιν καὶ πιστεύοντα εἰς τὴν νεότητά,
τὴν νεότητά ἢ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἦναι κατὰ φυσί-
κὸν νόμον τόσον πλησίον εἰς τὴν φύσιν, τὸ
αἶσθημα, τὴν εἰλικρίνειαν, τὴν ἀγάπην, τὴν
δροσερότητα καὶ ἢ ὁποῖα βιάζεται τόσον πρό-
ωρα ν' ἀνταλλάξῃ τοὺς πρώτους ἰούλους τῆς
ἡβης μὲ τὴν τεχνητὴν γενειάδα τοῦ σοφοῦ καὶ
τοῦ φιλοσόφου. Τί κρῖμα! Τόσον νέος καὶ συμ-
παθὴς καὶ αἰσθηματικὸς ὁ κ. Σκίπης νὰ ὑψώ-
νῃ καὶ αἰσθηματικὸς τὸ μεσότοιχον τῶν
σκοτισμένων βιβλίων καὶ νὰ μὴν ἐννοῇ ὅτι
ὅλη ἡ σοφία τοῦ κόσμου δὲν ἀξίζει:

ἀπ' ἄκρῃ ὡς ἄκρῃ

Ὅσο ἀξίζει ἓνα φίλημα, ὅσο ἀξίζει ἓνα δάκρυ.

Καὶ ὅμως τί περίεργον! Οἱ φιλόσοφοι ὅταν
ὑψώνονται εἰς τοὺς ἀποκόσμους τῆς νοήσεως
νὰ γίνονται ποιηταί, καὶ οἱ ποιηταί, ὅταν θέλουν
νὰ φιλοσοφήσουν, νὰ γίνονται τόσον πεῖσι καὶ
τόσον πρόσγειοι κἄποτε. Καὶ τὸ παθαίνει τό-
σον συχνὰ ὁ νέος ποιητὴς τῶν λατινικῶν τί-
τλων ὅταν ὁμιλῇ ἑξάφνα διὰ «τὰ λερωμένα τὰ
σκουτιά» τοῦ Χάρου, τὰ ὁποῖα πλένει ἡ μάννα
τοῦ εἰς τὸν κάτω κόσμον, καθὼς καὶ ὅταν
ψάλλῃ τὰ αἵματα («Τὰ ρόδα τῆς παρθενίας») τὰ
ὁποῖα ρέουν ἀπὸ σκάφες καὶ πλυσταρεῖα,
πράγματα ποῦ ἀτιμάζουν τὴν ποίησιν, ἀνίκανα
νὰ περοφυήσουν ὡς σύμβολα. Διότι τὸ αἷμα
— ἔπρεπε νὰ τὸ αἰσθανθῇ τὸ γούστο τοῦ ποι-
ητοῦ — τὸ ὁποῖον εἶναι εὐγενὲς ὑγρὸν μόνον
ὅταν κυκλοφορῇ εἰς τὰς ἀρτηρίας μας ἢ χύ-
νεται ἀπὸ τὰς πληγὰς τὰς ὁποίας προσεῖναι ὁ
εὐγενὴς καὶ στιλπνὸς χάλυψ, δὲν παύει νὰ ἦναι
ἓνα ἀντιποιητικὸν ὑγρὸν καὶ νάποτελῃ ἀκα-
θαρίαν, ὅταν χύνεται ἀπὸ τὴν μύτην μας ἢ
ἀπὸ οἰονδήποτε μέρος τοῦ σώματός μας, ἀπὸ
ἀνάγκην φυσικὴν ἢ ἐξωτερικὴν βίαν. Ἀλλ' ὅχι
εἰμαι βέβαιος ὅτι ὁ νεαρὸς ποιητὴς θὰ ἐπα-
νεύρῃ γρήγορα τὴν ὁδὸν τῆς Δαμασκοῦ καὶ
τῆς ποιήσεως καὶ θὰ μᾶς δώσῃ ἀκόμη εἰς τὸ
μέλλον τόμους ποιητικούς, χωρὶς αἱμορραγίας
καὶ... ἄπλυτα ἔστω καὶ τῶν Ἡλυσίων — καὶ
πρὸ πάντων χωρὶς ἀγωνιώδεις προσπάθειάς
φιλοσοφικάς, διὰ τὰς ὁποίας νὰ ἔχωμεν ἀνάγκη
τῆς κλειδὸς τῶν «ἐνυποστατώσεων» τῶν
«προωτισμῶν» τῶν «σαρκωτῶν», καὶ ὅλων τῶν
παρομοίων σκιαχτῶν, τὴν ὁποίαν μᾶς προσ-
φέρει εἰς τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου τοῦ.

«Δυρισμοὶ» ὑπὸ Ἀχιλλέως Π. Βενετᾶ.

Εἶναι ἓνα βιβλίον νέου ποιητοῦ, τοῦ ὁποῖου
τὸ ὄνομα πρώτην φορὰν συναντῶ τυπωμέ-
νον, ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου, μὲ ἀσκετὴν τυπο-
γραφικὴν φιλοκαλίαν, ἀποτελούμενον ἀπὸ 250
πυκνοτυπωμένας σελίδας καὶ διηρημένον εἰς
πέντε μέρη: τὰς Ἑμπνεύσεις, τὰς Γοητείας,
τὰ Κύνεα, τὰ Πολύμετρα καὶ Ἀπόμειρα (;)
καὶ τὸν Ποιητὴν τοῦ Ἀπείρου. Πρέπει νὰ πει-
σθῇ ὁ ποιητὴς ὅτι διακόσσαι πενήντα σελίδες
στίχων, εἰς τὴν νευροπαθῇ ἐποχὴν μας, μίαν
ἐποχὴν ποῦ διστάζει κανεὶς νὰ ἀπολαύσῃ τὸν
«Ἀπολεσθέντα παράδεισον» τοῦ Μίλτωνος ἢ
τὴν «Ἐλευθερωμένην Ἱερουσαλὴμ» τοῦ Τάσ-
σου, ἐὰν δὲν ἔτυχε νὰ τὰ ἀπολαύσῃ ποτέ,
χρειάζεται ἀπόφασις διὰ νὰ διαβασθῶν. Καὶ
πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι αἱ πρῶται τοῦ σελί-
δες δὲν μοῦ ἔδωσαν καὶ πολὺ τὸ θάρρος νὰ
προχωρήσω. Δὲν θέλω νὰ ἀπελπίσω τὸν ποιη-
τὴν, ὁ ὁποῖος ὅπωςδήποτε δείχνει μίαν ποιη-
τικὴν εὐαισθησίαν καὶ χειρίζεται μ' εὐκολίαν
τὸν στίχον τοῦ. Μέσα εἰς τὸν ὀγκώδη αὐτὸν
τόμον πιθανὸν νὰ διδῇ ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας
δὲν κατώρθωσα νὰ ἀνακαλύψω ἀπὸ ὅ,τι εἶχα τὴν
δύναμιν καὶ τὴν ἀντοχὴν νὰ φυλλομετρήσω
ἕως τώρα. Θὰ εἴμαι πάντοτε πρόθυμος νὰ ἐπα-
νέλθω εἰς τὸν κ. Βενετᾶν καὶ τὸ ἔργον τοῦ ὅταν
ὁ καιρὸς τραπῇ εἰς τὸ ψυχρότερον καὶ αἱ δυ-
νάμεις μου μοῦ τὸ ἐπιτρέψουν. Γνωρίζω κἄ-
ποιον φίλον μου κριτικόν, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ εἶχε
τὰς ἐπιφυλάξεις αὐτάς. Τόσον ὀλίγοι κριτικοὶ
διαβάζουν ὁλόκληρα τὰ βιβλία ποῦ κρίνουν.
Ἄλλ' ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ ἦναι κανένας εὐ-
συνείδητος καὶ μάλιστα μὲ τοὺς νέους ποιη-
τάς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκοῦμαι νὰ χαιρετήσω
εὐφροσύνως τὴν ἐμφάνισίν τοῦ καὶ νὰ τοῦ εὐ-
χηθῶ μικροτέρους τόμους εἰς τὸ μέλλον. Τί τὰ
θέλετε; Ὅταν δὲν εἶναι κανεὶς Ὅμηρος ἢ Δάν-
της, εἶναι ὀλίγον ἐπικίνδυνον νὰ γράφῃ παρα-
πολλοὺς στίχους. Καὶ δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερος
καὶ σκληρότερος κίνδυνος δι' ἓνα συγγραφεῖα
ἀπὸ τὸ νὰ γράσῃ τὰ βιβλία τοῦ μὲ ἄκοπα
φύλλα. Ἡ δυστυχία τοῦ ὁμοιάζει μὲ τὴν δυ-
στυχίαν τοῦ πατρός, ὁ ὁποῖος γεμίζει τὸν κό-
σμον μὲ γεροντοκόριττα.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Προσέχω:

Τρισεῦγενῇ τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ ὑπὸ Γρηγορίου
Ξενοπούλου.

Οἱ ἐρωτικοὶ Μυθογράφοι τῆς Ἰταλίας μετάφρα-
σις τοῦ κ. Ad. van Bever et Ed. Sansot-Orland ὑπὸ
Παύλου Νιρβάνα.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ: 'Ο Τρίτος, δράμα εις μέρη δύο, υπό Γρηγορίου Ξενοπούλου.

Ο Άλκης Ρόδης, αρχιτέκτων, τριάντα πέντε ετών, είνε εξ εκείνων τών εκλεκτών, περι τών οποίων όμιλεί ο φιλόσοφος, οΐτινες άφοσιούμενοι όλοψύχως εις μίαν ιδέαν, την ευρίσκουν τόσον ώραιάν, ώστε την προτιμούν από όλα, και από τόν έαυτόν των, την λατρεύουν ως θεάν, και προσφέρουν εις αυτήν τὰ πάντα θυσίαν. Η μορφή της τέχνης και επιστήμης συγχρόνως, ή κατακτήσασα τόν Άλκην, είνε ή 'Αρχιτεκτονική· άλλ' ή λατρεία του ταράσσεται από άμφιβολίαν και από δισταγμούς, σπαράσσεται εκ δυσπιστίας, όπως πολλών άσκητών τών πρώτων αιώνων.

Ο άνθρωπος οΐτος, ο χαλκεύσας τὰ δεσμά του αύθορμήτως, εκ της ανάγκης του ψυχής του, και όχι εκ της ανάγκης του άρτου, διότι είνε εύπορος. Έχει σύζυγον την ώραιάν Κάκιαν, κατά δέκα έτη νεώτεραν του. Αυτή ευρίσκεται εις την άνθησιν της ευμορφίας της, εν ώ αύτος κατεκάμφθη προώρως από την εργασίαν.

Η Κάκια υπανδρεύθη τόν Άλκην όχι « με όλην της την καρδιά » την είχαν άνησυχήσει πολύ μερικαί πληροφορίαι περί κληρονομικών ψυχοπαθειών της οικογενείας του, άλλ' έπειτα ήρχισε να τόν λατρεύη, και ήτο ευτυχής με τόν γάμον της. Επέρασαν τέσσαρα χρόνια. Εις τὸ πέμπτον τὰ σχέδια παρενεβλήθησαν μεταξύ τών φιλημάτων των, και όσφ περισσότερον έπλησίαζον προς τὸ εΐδωλον τών γραμμών τὰ γόνιμα του Άλκη, τόσον άπεμακρύνοντο οί βραχιόνες του από την άγκάλην της γυναίκος του. Άλλά και ή Κάκια ένεβάδυνε περισσότερον εις την ύπαρξιν της, άνεμέτρησε με πόνον την μεταξύ των απόστασιν, και, λεληθότως, χωρίς να τὸ θέλῃ, κάτι συνέβη εις την ψυχὴν της.

Αίρομένης της αιλίας την βλέπομεν βυθισμένην εις βαθύτατον ρεμβασμόν τρομωδώς άρπνίζεται από την τραχείαν εισβολήν της άξέστου ύπηρετρίας, άναγγελούσης την έλευσιν μιᾶς κυρίας. Είνε ή κυρία Άντιγόνη Φωκά, μία διαβολογυναίκα με περιέργειαν άμελικτον, και βλέμμα φοβερόν· ή άρνησις της Κάκιος να έξέλθῃ εις περίπατον ή μελαγχολία της την σκανδαλίζουν κατασκοπεύει τὰς αποχρώσεις της μορφής της, πᾶσαν κίνησιν της. Τέλος μαντεύει ότι υπάρχει μυστικόν, και τρομερόν μάλιστα· εν όνομα προφέρεται έξαφνα, του άνε-

Γρηγόριος Ξενοπούλος. 'Ο συγγραφεύς « του Τρίτου ».

ψιού της Κρίτωνος, και τὸ γιαβέρειον βλέμμα της, τὸ άνηλέες, συναρπάζει την δυσδιάκριτον ταραχήν της Κάκιος· και τώρα γνωρίζει ότι « τὸ πρόσωπο τὸ ωχρό, τὰ μάτια τὰ κομμένα, ή άνησυχία, ή αγωνία » είνε διὰ τόν Κρίτωνα και άνταγαπάται ή άγάπη υπέβασκε πρό πολλού εις τὰς δύο καρδίας. Την προτεραίαν δ' άκριβώς ο Κρίτων ξεστομίσε « τὸ μυστικὸ της ψυχής του » και αυτή ξεστομίσε τὸ ιδικόν της.

Η Κάκια όμως, ήτις έχει άμυδράν μόνον ιδέαν της αδυναμίας της, και θέλει να συγκρατηθῇ εις τὸ καθήκον με βραχιόνας φεῦ! πολὺν άδυνάτους, διήλθεν αγωνιώδη νύκτα και άπεφάσισε να παλαίσῃ διὰ τοῦτο όταν μετ' όλίγον έρχεται ο Κρίτων πλήρης πυρός και πεποιδήσεως, αυτή δεικνύεται επιφυλακτική. Έκείνος έκπληκτος μινυρίζει παράπονα, εκρήγνυται εις μομφάς. « — Δυστυχία μου! τὸ όνειρόν μου! ποῦ είνε τὸ όνειρόν μου! άχ! έξύπνησα! » — « Τὸ όνειρόν σου έτελείωσε! » άπαντᾷ συνάγουσα όλας τὰς δυνάμεις της ή Κάκια. »

Όπως οί θεοφοβούμενοι επικαλοῦνται τοὺς άγίους την στιγμὴν του κινδύνου, ή δυστυχής Άδύνατος επικαλεῖται την ανάμνησιν του συζύγου της.

Άλλ' όταν μετ' όλίγον φεύγῃ ο Κρίτων με εν σπαρακτικόν εν τῇ παγερότητί του χαίρετε, τόν παρακολουθεῖ με βλέμμα περιαλγές και τόν φωνάζει λυπητερά: « Κρίτων! » Η υπερέντασις της προσπαθείας επέφερε την έξάντλησιν. Εις την κρίσιμον στιγμὴν την έγκατέλιπον αἱ δυνάμεις της, και κρημνίζεται εις την άγκάλην του λατρευμένου· και εν ώ τὰ χεῖλη δρμεμφύτως ζητοῦν τ' άγαπημένα χεῖλη και προσκολλῶνται με πάθος, ή Άδύνατος, τάλαίνα μέσα εις την ευτυχίαν της, δλολύζει με δάκρυα: — « Πόσον εἶμαι δυστυχής! »

Έξαφνα άκούεται ο κώδων της εισόδου, και άποσπῶνται τών άγκαλῶν των έντρομοι: — « Ο Άλκης! να φύγῃς χωρίς να σε ιδῇ! » και τόν ώθει έλαφρῶς προς την μικράν θύραν.

Ο Άλκης εισέρχεται φέρων την κόπωσην του άνησύχου και άκάρπου μόχθου του με την έξιν του, την ως δρμέμφυτον άκατανίκητον, διευθύνεται εις την τράπεζαν της εργασίας του· εν ώ δὲ ταξιδετὶ τὰ χαρτιά του, αἱ χεῖρές του συναντοῦν τὰ χειρόκτια του Κρίτωνος, τὰ όποια εν τῇ σπουδῇ της φυγῆς είχαν εκείνος λησμονήσει. Ο Άλκης από την άφηρημάδα του Κρίτωνος συμπεραίνει ότι είνε « έρωτευμένος πάλιν ο κατεργάρας » και παρακινεῖ την γυναίκα του να τόν ψαρεύσῃ διὰ να γελάσουν. Όλίγα λεπτά διαρκεῖ ή μεταξὺ τών συζύγων συνομιλία, άλλ' όπωςδήποτε έννοοῦμεν την δυσαρμονίαν τών δύο χαρακτήρων.

Εν ώ ο Άλκης παραδίδεται εις την μανίαν τών γραμμών του, έρχεται ή Άντιγόνη και ο άδελφός της Παυλῆς διὰ τὸ προβέγγερο.

Η κάπως βραδεῖα διὰ μέσου τών παρεμβάσεων άλλ' ήθογραφική και ζωηρά αὐτὴ σκηνὴ μᾶς δίδει ευκαιρίαν να εισδύσωμεν βαθύτερον εις τὸν χαρακτήρα του Άλκη. Εν πρώτοις μανθάνομεν τὰς περὶ γάμου θεωρίας του: « — Ξέρεις κάποια εργαλεία ποῦ είνε σε δύο, και τὸ ένα κομμάτι εφαρμόζεται εις τὸ άλλο, και κάμνουν ένα; Η παραμικρὴ άσυμφωνία, τὸ ελάχιστον αν ύπάρχῃ, ή εφαρμογὴ είνε ακατόρθωτος και ή χρῆσις άδύνατος. Είνε σαν να μὴν ἔχῃς τίποτα τὸ ίδιο και με την γυναίκα: Αν δὲν είνε πλασμένη γιὰ σενα, αν δὲν συμφωνῇ εις όλα, από τὰ μεγαλείτερα ως τὸ μικρότερα, μὴ νομίσετε ότι θὰ κάμῃτε ποτὲ αλληθινὸ άνδρόγυνον. ... ο παπᾶς και τὸ στέφανο ένώνουν φαινομενικῶς, και όσον ο καιρὸς περνᾷ τόσο τὸ χάσμα γίνεται μεγαλείτερο. » (Κακόμοιρε θεωρητικέ, ποῦ να ἤξευρες πόσον απέχει, και εἰδῶ, ή θεωρία από την πράξιν!)

Από την σκηνὴν αὐτὴν μανθάνομεν ακόμη ότι φοβερόν προαίσθημα ότι « κάτι μεγάλο κακὸ θὰ τοῦ συμβῇ » πιέζει την ψυχὴν του Άλκη, και ότι ή φοβερὰ Άντιγόνη άνεκάλυψε τὸ μυστικόν της Κάκιος, (πράγμα τὸ όποιον ενδιαφέρει αὐτὴν και μόνην πλέον, διότι οί θεαταὶ τὸ γνωρίζουν λεπτομερέστερον).

Οί άλλοι μεταβαίνουν εις την τραπεζαρίαν, και ο Άλκης βραδύνει, βυθισμένος εις τὰ χαρτιά του. Έξαφνα εμφανίζεται ή Άννα, τὸ άγριον και κακὸν αὐτὸ όν, τὸ όποιον μισεῖ την Κάκιαν με όλην την ένστικτον αντιπάθειαν της χυδαίας υποστάσεώς του προς την άβρότητα εκείνης· είχε παραμονεύσει τοὺς έναγκαλισμούς τών δύο έρωτευμένων και είχε κρυφακούσῃ τὰ φιλήματά των· από τόν παροξυσμόν της σατανικῆς χαρᾶς της δὲν ήδύνατο να κρατηθῇ, έγέλα, έχοροπήδα, με την άγρίαν ευτυχίαν μοχθηροῦ όντος κρατοῦντος εις χεῖράς του όργανον δλέθρου. Καὶ τώρα, ένθυμουμένη την αὐστηράν επιτίμησιν της κυρίας της να μὴ κάμῃ καμμίαν ζημίαν; — « Θὰ κάμω, μιὰ μεγάλη, πολὺ μεγάλη ζημίαν! — Τί λές, κορίτσι μου, έτρελλάθηκες, άναφωνεῖ ο Άλκης, κυττάζων αὐτὴν μετ' εκπλήξεως. — Εἴδατε, ποῦ ο κύριος Κρίτων άφησε εἰδῶ τὰ γάντια του. ... χὰ, χὰ, χὰ. » Διακόπτεται, εκρήγνυται έξαφνα εις τρελλὸν γέλωτα και φεύγει, εν ώ ο Άλκης, έξαλλος, κραυγάζων αγωνιωδῶς « Άννα, Άννα! » φέρων τὸ βέλος βαθεῖα εις την καρδίαν, δρμᾷ κατόπιν να μάθῃ τὸ φοβερόν μυστικόν. Καὶ πίπτει ή αἰλαία.

Όταν ύψώνεται εις τὸ Δεύτερον Μέρος, εύρισκόμεθα και πάλιν εις την κατοικίαν του Άλκη. Επέρασαν τρεῖς ήμέραι. Ο Άλκης γνωρίζει πλέον την συμφοράν του Τώρα εισέρχεται εις την αἴθουσαν συνοδευόμενος από τὸν Παυλῆν. Προχωρεῖ μελαγχολικὸς προς τὸ γραφεῖόν του και δεικνύει εις αὐτόν τὰ τεμάχια τών σχισμένων σχεδίων. — « Βλέπεις, ερείπια, λέγει σχεδὸν κλαίων. — Διὰ μίαν λεπτομέρειαν επήγες να καταστρέψῃς έργον τόσου κόπου; τὸν μέμφεται ο Παυλῆς. — Μία λεπτομέρεια, άπαντᾷ ο Άλκης, είνε αρκετὴ να κρημνισθῇ όλον τὸ οικοδόμημα. Ζητεῖς να δημιουργήσῃς κάτι τι. Άγωνίζεσαι, κοπιᾶζεις, αφιερώνεις όλην σου την ζωὴν εις αὐτό. Έξαφνα τὸ μεγαλοπρεπὲς έργον κλονίζεται, είνε έτοιμον να πέσῃ. ... Εξετάζεις και βλέπεις ότι ἔκαμες ένα μικρὸ λάθος, παρέλειψες ή δὲν κατόρθωσες να οικονομήσῃς μίαν λεπτομέρειαν. Καὶ μετ' όλίγον άπαντῶν εις τὸν Παυλῆν. — Δὲν άμιλοῦσα ούτε γιὰ σχέδια ούτε

γὰ σπίτια. Αὐτὰ τὰ γιγάντια οἰκοδομήματα τῆς εὐτυχίας, διὰ τὰ ὅποια ὅλοι μας ἀγωνιζόμεθα, καὶ τὰ ὅποια τόσον συχνὰ πίπτουν εἰς ἀπέραντα ἐρείπια, αὐτὰ εἶνε τὸ πλέον τρομερὰ καὶ ἐπικίνδυνα». (Ὁμολογῶ ὅτι αἱ τελευταῖαι ὥραιαι φράσεις μὲ ξενίζουν εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἄλκη. Διὰ ποῖον οἰκοδόμημα εὐτυχίας ὁμιλεῖ; καὶ πῶς ἠγωνίσθη νὰ τὸ ἀνεγείρῃ; ἂν κορημίζεται δὲν πταίει ἀκριβῶς ἡ Ἀρχιτεκτονική του;)

Ὁ Ἄλκης, κατέχεται προφανῶς ὑπὸ νευρικής ταραχῆς καὶ μόλις συνέχει ἑαυτόν. Ὡς νὰ ἐξήτει δὲ λύσιν εἰς τὸ ἀγωνιώδες πρόβλημα, τὸ ὁποῖον τὸν κατασπαράσσει, ἀρχίζει συζητήσιν περὶ τῆς *κοινωνικῆς καὶ ἡθικῆς ἀρχιτεκτονικῆς*, κ' ἐρωτᾷ τὸν Παυλὴν τί θὰ ἔκαμινεν ἂν τὸν ἐπρόδιδεν ἡ σύζυγός του. Ἀναφέρει περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὁ σύζυγος χωρίζεται. Διῶκει, ἢ συγχωρεῖ τὴν ἔνοχον; ἀλλ' ὑπάρχει καὶ μία δύσκολος περίπτωσις: «Ὅταν λάβῃ κανεὶς γυναῖκα χωρὶς να τὴν καλογνωρίζῃ. Βαθυμυδὸν ἀρχίζουν νὰ φαίνωνται αἱ ἀσυμφωνίαι ὅση μέραι ἀποκαλύπτει ὅτι δι' αὐτὴν εἶνε ξένος. Ἄλλης φύσεως ἄνθρωπος αὐτός, ἄλλη ἐκείνη. Ἐνωσις τελεία μεταξύ των ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ.

« — Καὶ ἐν ᾧ ἀρχίζεις νὰ μαντεύῃς ὅτι ἔκαμες λάθος νὰ νυμφευθῇς, δηλαδὴ νὰ *θυσιάσῃς τὴν γυναῖκα αὐτὴν*, καὶ ἐν ᾧ ἔχεις πάρει τὴν ἀπόφασιν νὰ ζήσῃς ψεύτικα καὶ δυστυχισμένα ἀλλὰ νὰ ζήσῃς — ἔξαφνα παρουσιάζεται ἕνας νέος, ἕνας φίλος οἰκογενειακός, ὁ ὁποῖος χωρεῖ ἀκριβῶς μέσα εἰς τὸ χάσμα τῆς ἐνώσεώς σας... Ἐχουν τὴν ἴδια κρασί, τὴν ἴδια ἀνάπτυξιν, ἀγαποῦν τὰ ἴδια πράγματα καὶ τὸν ἀγαπᾷ, ὅπως καὶ ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ... τοὺς βλέπεις ν' ἀποζητοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον μέσα εἰς ἑκατόν, καὶ κατορθάνουν νὰ μένουν πάντα οἱ δύο τοὺς χωριστά, ἀληθινὰ ταιριαστοὶ καὶ ἀληθινὰ ἀγαπημένοι... Πταίουν αὐτοὶ διότι ταιριάζουν; Ὁ Τρίτος δὲν εἶνε ὁ φίλος, ὁ ὁποῖος ἦλθε νὰ παρεντεθῇ μεταξύ ἐμοῦ καὶ τῆς γυναικὸς μου... Ὁ Τρίτος εἶμαι ἐγώ, ἐγὼ ποῦ, ὠχυρωμένος πίσω ἀπὸ ἕναν ἀνθρώπινον νόμο ἔρχομαι νὰ καταστρέψω αὐτὴ τὴ θεία συμφωνία... Εἶμαι τὸ πρόσκομμα, εἶμαι ὁ περιττός».

Τὸ ἄλγος του εἶνε τόσον βαθύ, τόσον σφοδρόν, αἱ διακεκομμένοι φράσεις του ἐγκλείουν τόσην ἀπελπισίαν, ὥστε ὁ Παυλὴς μένει ἐντρομος ὅταν πίπτῃ εἰς τὴν ἀγκάλην του φωνάζων — «ὦ, τί σκοτάδι φοβερό!...» Εἰς τὴν ἐπομένην σκηνὴν μένουν μόνοι οἱ δύο σύζυγοι ὁ δυστυχὴς Ἄλκης εἶνε περιποιητικώτατος· κάμνει φιλοφρονήσεις εἰς τὴν Κάκιαν· δηλοῖ ὅτι δὲν θὰ

κάμῃ πλέον τὸν μηχανικόν, καὶ ἀναθεματίζει τὰ σχισθέντα σχέδια τὰ ὅποια «ἕνα ὁλόκληρον χρόνον τὸν εἶχαν χωρισμένον ἀπὸ τὴ γυναικούλά του».

Ὁ διάλογος ἐξακολουθεῖ ὁλονὲν τρυφερώτερος. Τὴν φιλεῖ, τὴν φιλεῖ καὶ πάλιν, τὴν φιλεῖ καὶ τρίτην φοράν. Ἄλλ' ἔχει τὴν κόλασιν εἰς τὴν καρδίαν του. Μόλις ἀποσύρεται ἡ Κάκια εἰς τὸ δωμάτιόν της, τὸν πιάνουν λυγμοί, καλύπτει μὲ τὰς χεῖράς του τὸ πρόσωπον ἐν ἀπογνώσει· ἔπειτα ἐγείρεται, σπογγίζει τὰ δάκρυά του, φορεῖ τὸν πῖλόν του. Εἶχεν εἶπει εἰς τὴν Κάκιαν ὅτι θὰ ἐξέλθῃ δι' ὑπόθεσιν...

Δίδει εἰς τὴν ὑπηρετίαν τὸ κλειδί τῆς πρὸς τὰριστερὰ θύρας νὰ ἐκλειδώσῃ καὶ ἀνοίξῃ ἀπὸ μέσα τὴν θύραν τοῦ κήπου· θέλει νὰ ἐπιστρέψῃ κρυφίως, νὰ κρίνῃ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ τὰ ὁτὰ του τὴν τύχην του καὶ νὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασιν του τὴν τρομεράν. (Τὸ κλειδίωμα τοῦτο ἴσως ἠδύνατο νὰ κάμῃ καὶ μόνος του χωρὶς νὰ σύρῃ τὸν πόνον του μέχρι τῆς υπηρετίας). Ὀλίγον μετὰ τὴν ἐξοδὸν του ἐκ τῆς δεξιᾶς θύρας, εἰσέρχεται δι' αὐτῆς ὁ Κρίτων. Ἡ Κάκια εἶνε ὅλη φόβος· ὁ Ἄλκης τῆς κάμνει, λέγει, κατὶ ὑπαινιγμούς ἀπὸ προχθές... ἔπειτα αὐτὴ ἡ παραπονετικὴ ἀγάπη τοῦ τῆς δείχνει... Ὁ Κρίτων τὴν ἐναγκαλίζεται ἐκείνη ἀνθίσταται ἀσθενῶς καὶ ψιθυρίζει ὡς τελευταῖον στεναγμὸν ἐκπνεούσης προσπαθείας: — Εἶνε ἔγκλημα. — Τὸ δυστύχημα εἶνε ὅτι εἴμεθα τίμιοι ἄνθρωποι, λέγει ὁ Κρίτων. — Καὶ θὰ μείνωμε γὰ πάντα, Κρίτων! προσθέτει ἡ Κάκια, καὶ συνάγουσα τὰ τελευταῖα συντρίμματα τῆς θελήσεώς της τὸν ἐξορκίζει νὰ φύγῃ.

Ἄλλ' ἡ Κάκια, ὅπως καὶ εἰς τὸ πρῶτον μέρος, ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν τῆς σωτηρίας της, κάμνει τὸ ὁλέθριον βῆμα πρὸς τὴν συμφοράν της — «Α! εἶνε πλέον ἀργά! ψιθυρίζει, καλύπτουσα διὰ τῆς χειρὸς τὸ πρόσωπόν της. Ὁ Κρίτων θέλει νὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ. — Γὰ ὄνομα Θεοῦ! ἄρησέ με' φωνάζει αὐτὴ, καὶ φεύγουσα εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιόν της, καὶ ἵσταται πρὸ τῆς θύρας τοῦ ἐξώστου. Ὁ Κρίτων τὴν ἀκολουθεῖ καὶ ἵσταται ὀπισθὲν της. — Μὰ ἔως ποῦ θὰ μὲ παρακολουθῇς μὲ αὐτὴ τὴν παραπονετικὴ φωνή; ψιθυρίζει μὲ περιπαθεῖς παράπονον ἡ συντριμμένη θέλησις. Ὁ Κρίτων περιβάλλει τὴν ὀσφύν τῆς Κάκίας καὶ τὴν φιλεῖ ὀπισθεν εἰς τὴν παρεῖαν.

Ἐν ᾧ οἱ ἐρωτευμένοι μένουν ἐν ἐρωτικῇ ἐκστάσει πρὸ τοῦ ἐξώστου, ὁ ταλαίπωρος διηρευτής τῆς βεβαιότητος, ὁ ψυχροσπαργμένος ὠτακου-

στής τῆς συμφορᾶς του, ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν κρύπτην τοῦ μαρτυρίου του. Προχωρεῖ εἰς τὸ σκοτὸς πρὸς τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος καὶ τοὺς βλέπει ἐναγκαλισμένους ὑπὸ τὸ ῥοδόχρουν φῶς τῆς κανδύλας· ἐπιστρέφει ἡρέμα καὶ λαμβάνει ἐκ τοῦ συρταρίου τοῦ γραφείου τὸ πιστόλι του. Οἱ ἐρωτευμένοι πρὸς στιγμὴν ταράσσονται νομίσαντες ὅτι ἤκουσαν θόρυβον· ἀλλὰ στρέφονται πάλιν πρὸς τὸν ἐξώστην καὶ ἐξακολουθοῦν τοὺς ἐναγκαλισμούς των. Ὁ Ἄλκης πλησιάζει εἰς τὴν θύραν καὶ ἀκούει τὰ ἐρωτικά των τερετίσματα. Τὰ φιλήματα των γίνονται θερμότερα, ὁ ἐναγκαλισμὸς των στενότερος.

Ἐξαφνα ἀκούεται ἐκτυροσχορότης πιστολίου καὶ ἀντηχεῖ ὁ δοῦπος πίπτοντος σώματος. Ἐντρομοὶ ἀποσπῶνται ἐκ τοῦ ἐναγκαλισμοῦ των οἱ ἐρωτευμένοι καὶ ἐξορροῦν εἰς τὴν αἷθουσαν, ἐν ᾧ ἡ ὑπηρετρία σπεύδουσα μὲ τὴν λάμπαν εἰς τὴν χεῖρα φωνάζει ἐν ἡλιθία ἐκπλήξεϊ καὶ σατανικῇ χαίρεκακίᾳ. Ζημία, ζημία!

Τὸ πρόσκομμα, ὁ περιττός, ὁ Τρίτος κεῖται βουτηγμένος εἰς τὸ αἷμά του!

* *

Τὸ ἔργον ἠκούσθη μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος, ἤρεσε, συνεκίνησεν, ἐχειροκροτήθη, καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐκλήθη καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας παραστάσεις του ἐπὶ σκηνῆς καὶ ἐπευφημήθη. Τώρα ἂς προσπαθῇσωμεν νὰ εὐρωμεν τοὺς λόγους τῆς ἐπιτυχίας του καὶ ἂς ζητήσωμεν προσέτι νὰ καθορίσωμεν ἂν εἴμπορῶμεν, τὴν ἀξίαν, τὴν τεχνικὴν ἀτομικότητα, τοῦ *Τρίτου*.

Ἀνάγκη νὰ εἰπωμεν ἀμέσως ὅτι ἡ *θέσις*, ἡ φιλοσοφικὴ βάσις τοῦ ἔργου δὲν εἶνε διόλου νέα. Τινὲς ἔφηξαν αὐτὴν ὡς ἔχουσιν ἡρενικὴν καταγωγὴν. Εἶνε ἀληθές ὅτι καὶ ἡ Κυρία Ἀλβιγγ, καὶ ἡ Νόρα καὶ ἡ Ρεβέκκα Βέστ καὶ ἡ Ἐδδα Γκάμπλερ ἐπαναστατοῦσι κατὰ τοῦ γάμου, ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας τῆς καρδίας· καὶ εἰς τὴν *Κωμωδίαν* τοῦ *Ἐρωτος* ὁ Σβανχίλδ λέγει: «Ἡ εὐτυχία ἔχει λοιπὸν ἀνάγκην νὰ στηριχθῇ ἐπὶ ἐνὸς ὅρκου διὰ νὰ μὴ θρασυθῇ;» Τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου θεωρεῖται ὡς πρῶξις ἀμοιβαίας δυσπιστίας. Ἄλλ' εἶνε γνωστὸν πλέον ὅτι καὶ ὁ Ἰψεν τὴν ἰδέαν τῆς χειραφετήσεως τῆς γυναικὸς ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τὸν δανὸν φιλόσοφον Σόρεν Kjerkegaard, τὸν ὑπέρμαχον τῆς *ἀτομικότητος*, τὰ δὲ δικαιώματα τῆς καρδίας ἐξυμνήθησαν πρὸ τοῦ Ἰψεν ἀπὸ τὸν γαλλικὸν ῥομαντισμὸν καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τὴν φλογερὰν συγγραφέα τῆς *Ἰνδιάνας* καὶ τοῦ *Κονσουέλου*. Ἀλλὰ καὶ πολὺ πρὸ αὐτῶν τὸ πρό-

βλημα τοῦ *Τρίτου* ἀνεκίνησεν ὁ Γκαῖτε εἰς τὸ περίφημον μυθιστόρημά του *Wahlverwandtschaften*, εἰς τὸ ὁποῖον τὴν ἐνωσιν δύο συγγενῶν ψυχῶν θεωρεῖ ἀνάγκην τῆς φύσεως, καὶ τόσον ἀναπόδραστον καὶ μοιραῖαν ὅσον τὴν χημικὴν ἐνωσιν δύο συγγενῶν οὐσιῶν. Εἰς τὸ ἔργον τοῦ Γκαῖτε μάλιστα γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς παρενθέσεως, τῆς παρεμβάσεως ἐνὸς Τρίτου (*die Zwischenkunft eines Dritten*). Ἀλλὰ δύο χιλιάδας διακόσια ἔτη σχεδὸν πρὸ τοῦ Γκαῖτε τὴν λαχτάραν αὐτὴν τῆς ἐνώσεως τῶν «ταιριακτῶν» ὑπεδήλου ἐν ἀλληγορίᾳ ὁ Πλάτων «ζητεῖ δὴ αἰ τὸ αὐτοῦ ἕκαστος σύμβολον». Ταῦτα τί ἀποδεικνύουν; ὅτι ἡ ἰδέα εἶνε τόσον παλαιὰ ὥστε καθίσταται ἐντελὴς νέα, ὡς λέγει κάποιος Ὁδύγγω (χθὲς ἀνεκάλυψα ὅτι καὶ τοῦτο πρὸ τοῦ Οὐγγῶ τὸ εἶπεν ὁ Κικέρων, *me saepe videri nova intelligo, quum pervetera dicam* κτλ.). Τὸ κύριον λοιπὸν ἔγκειται οὐχὶ εἰς τὴν ἰδέαν, ἥτις πολλάκις περιύπταται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, διάφοροι δὲ συγγραφεῖς πραγματεύονται αὐτὴν πολλοῦ κατὰ σύμπτωσιν ταυτοχρόνως, ὡς γνωρίζομεν ἐκ τῆς συγκριτικῆς λογοτεχνίας, ἀλλ' ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς μορφῆς τὴν ὁποῖαν προσδίδει, ἀναλόγως τῆς ἰδιοφυίας του, εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην ὁ συγγραφεὺς. Εἰς τὸν Ξενοπούλου πιθανὸν ἡ ἀφορμὴ νὰ ἐδόθῃ ἀπὸ κανένα βιβλίον ὅπως καὶ εἰς τὸν Ἄλκη του: «ἐδιάβασα αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἕνα βιβλίον τοῦ ἐπραγματεύετο τὸ ζήτημα, μοῦ ἐκίνησε φοβερὰ τὸ ἐνδιαφέρον». Ἄλλ' ἡ ἀνάγκη τῆς συγγραφῆς τοῦ ἔργου ἐξεπῆδησε τῷ 1895 ἐκ τῆς ἰδίας του ψυχῆς, ὅποτε αἱ ἰδίαί του χεῖρες ἐκάμπτοντο μέχρι θρασείας ἀπὸ τὸ μολύβδινον βάρος τοῦ κοινωνικοῦ τύπου.

Κατὰ τὴν καθιερωμένην ἐννοίαν τῆς πρωτοτυπίας, τὸ ἔργον, ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων τῶν προσώπων καὶ τοῦ περιβάλλοντος ἐν ᾧ δοῶσι, δὲν εἶνε ἐλληνικόν· φαντασθῆτε ὅτι δύο φοράς μόνον γίνεται λόγος διὰ τὰ Πατήσια καὶ τοῦτο εἶνε ἡ μόνη ἀπόδειξις ὅτι ἡ *σκηνή* *υπόκειται* εἰς τὰς Ἀθήνας· ἀρκεῖ ν' ἀλλάξετε τὰ ὀνόματα καὶ ἡ σκηνὴ μετατίθεται, μὲ τὴν αὐτὴν ἀληθοφάνειαν, εἰς Παρισίους, Βερολίνον, Λονδίνον, Ρώμην ἴσως καὶ Νέαν Υόρκην. Τοῦτο ἀναφέρομεν ἀπλῶς διὰ νὰ εἰπωμεν ὅτι ὁ Τρίτος δὲν ἔχει ἀπολύτως τίποτε ἐκ τῆς πρωτοτυπίας τῆς *Ἑσμὲς* καὶ τῆς *Θυμολύρας* (τὸ πολὺ πολὺ ἕνα πυροβολισμὸν) καὶ ὅτι εἶνε ἀπλούστατα ἔργον «ἀνθρώπινον», τοῦ ὁποῖου τὰ πρόσωπα δὲν εὐρίσκονται βεβαίως

εἰς τὰ ὄρεινὰ χωρία τῆς Ἀρκαδίας ἢ τῆς Ἀκαρνανίας, ἀλλὰ γεμίζουν κάθε βράδυ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, τὸ Ζάππειον καὶ τὸ Φαληρικὸν ἀλίπεδον.

Τινὲς ἴσως ἐμόρφασαν διὰ τὴν ἠθικὴν τοῦ «Τρίτου» ἴσως εὗρον ὅτι ὁ συγγραφεὺς συγκλονεῖ ἰσχυρῶς τὸν θεσμόν τοῦ γάμου. Δὲν θίγω ἐνταῦθα τὸ πολυπλοκὸν ζήτημα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς τέχνης ἀπὸ τὴν ἠθικὴν, ἀλλ' εἰς τὴν μνήμην μου ἔρχονται οἱ βαθεῖς λόγοι τοῦ Χέγγελ «ἐκαστον ἔργον τέχνης ἔχει τὴν ἠθικὴν του, ἢ ἠθικὴ ὅμως αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐκείνου, ὅστις τὴν ἐξάγει». Λοιπὸν ἄλλοι, ὡς καὶ ἐγώ, κρίνουν ἠθικώτατον τὸν Τρίτον, ὡς ζητοῦντα ν' ἀποκόψῃ ὅ,τι σάπιον ἔχει ὁ γάμος, καὶ προσπαθοῦντα νὰ θεμελιώσῃ στερεά, ἐπὶ τῆς συγγενείας τῶν ψυχῶν, τὴν ἀρρηκτοὺς ἔνωσιν δύο ὑπάρξεων.

Ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξία τοῦ Τρίτου, κατ' ἐμέ, ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ὁ Ξενοπόπουλος ἐκ στοιχείων γνωστῶν ἐφιλοτέχνησεν ἰδικόν του ἔργον, ὃχι ἐξαιρετικόν, ἀλλὰ φέρον τὴν σφραγίδα τῆς ἰδικῆς του ιδιοφυΐας, ἔργον ἀβρόν καὶ περιπαθές. Τὰ δράματα τοῦ Βορρά εἶνε γεμᾶτα οὐκ ὀλίγη καὶ χάνει κανεὶς τὸν δρόμον του, ὡς εἰς ἀμπικνον δάσος, εἰς τὰ διασταυρούμενα καὶ συμπλεκόμενα σύμβολά των. Ὁ Τρίτος ἔχει τὴν διαφάνειαν ἐλληνικοῦ ὁρίζοντος ἢ ἀπλότης καὶ τὸ ἀπείριστον τῶν προσώπων καὶ τῶν σκηνῶν ἐνθυμίζουν τὴν κλασικὴν λιτότητα ἢ διαλεκτικὴν του φέρει εἰς τὸν νοῦν, μεθ' ὅλην τὴν ἀπόστασιν, τὸν τραγικὸν τῆς «Μηδείας», τὸ ὅλον δ' ἔργον ἀποτελεῖ πολυκίνητον καὶ ἐμπαθῆ συλλογισμόν τοῦ ὁποῦ τοῦ ἀνηλεῆς συμπεράσμα εἶνε ὁ κατὰ τοῦ κροτάφου του πυροβολισμὸς τοῦ Ἀλκη. — Τὸν πυροβολισμόν τοῦτον εὗρον ἀδικαιολόγητον μερικοὶ δὲν ἐπρόσεξαν, φαίνεται, τί λέγει ἢ Ἀντιγόνη περὶ τοῦ Ἀλκη: «εἶχε μία ἀδελφὴ ἔς τὸ φρενοκομεῖο, ἢ μητέρα του δὲν ἦτο ποτὲ ἔς τὰ καλά της, καὶ ἕνας θεὸς του, ἀδελφός της, εἶχεν αὐτοκτονήσῃ ἀπὸ ὑποχονδρίας». Τοιοῦτος ἄνθρωπος μὲ τοιαῦτα κληρονομικὰ στίγματα οὕτω θὰ ἔλυσεν τὸ πρόβλημα ἢ θέσῃς χάνει βεβαίως τὴν γενικότητά της· ἀλλ' ὅσον ὀλιγοστεύει τὸ πλάτος της τόσο αὐξάνει τὸ βάθος της, ὅσον στενεύει τὸ πρόβλημα, τόσο ἀληθέστερον γίνεται. — Ἐπειτα ὁ ἔρως αὐτὸς ὁ εἰσβάλλων βιαίως, ὁ ἐκμηδενίζων τὰς θελήσεις, ὁ συντρίβων ἕνα ἀθῶον, δὲν ἔχει τὸ ἀκαταγώνιστον καὶ τὸ τυφλὸν τῆς ἀρχαίας Μοίρας; Δι' αὐτὸ ὁ «Τρίτος» μοῦ φαίνεται ἐλληνικὸς κατὰ τὴν καθαρὰν τεχνικὴν σημασίαν.

Τὸ δὲ θέλημα τὸ ὁποῖον ὑφίστανται ἄνδρες καὶ γυναῖκες, κρύπτεται εἰς τὴν ἐκποικιλίσιν τῆς ἀγάπης, εἰς τὸν θερμὸν ὕμνον τοῦ ἔρωτος, ὅστις ἀναπέμπεται διὰ μέσου τῶν φιλημάτων, τῶν ἐναγκαλισμῶν, τῶν δακρύων, τῶν στεναγμῶν, τοῦ αἵματος. Εἰς τὸ βάθος πάσης ψυχῆς, ὡς πηγὴ κρυμμένη, κελαρύζει τὸ νᾶμα τῆς ἀγάπης καὶ αἱ παθητικαὶ φράσεις ἐδώ-πενουν καὶ τοὺς ὄνειρώδεις μυστικοὺς πόθους τῆς ἡβης καὶ τὸ ἡμιτελὲς καὶ ἀνεκπλήρωτον ἴσως ὄνειρον τῶν λευκῶν τριχῶν.

Ἀφ' οὗ εἶπω ὅτι ὁ διάλογος εἶνε τεχνικώτατος, ὅτι ἔχει τὴν γοργὴν ζωὴν καὶ τὴν θερμότητα τῆς φυσικότητος, ὅτι τὸ ἔργον στολίζον πολλὰ ὥραϊα τεχνικὰ καὶ ψυχολογικὰ λεπτομέρειαι, καὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἔχει τὴν αἰσθησὶν τοῦ θεάτρου, ὅς συγκεφαλαιώσῃ συντόμως καὶ μερικῶς ἐπιφυλάξεις μου.

Οἱ χαρακτῆρες μὲν διαγράφονται, τὸ περίγραμμα τῆς προσωπικότητός των εἶνε ἀόριστον, ἐλλείπουν δὲ τὰ βαθέα ἐκείνα γνωρίσματα τὰ ὁποῖα καθορίζουν τὰς ἀτομικότητας. Ὁ Κρίτων καὶ ἡ Κάκια εἶνε δύο κοινὸι ἔρωτευμένοι, οὐδὲ βλέπομεν εἰς τὰς πράξεις ἢ καὶ εἰς τοὺς λόγους των, τὴν συγγένειαν τῶν ψυχῶν των, καὶ τὴν ἄβυσσον, ἣτις χωρίζει τὴν ψυχὴν τῆς Κάκίας ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀλκη. Ἡ ἀτυχὴς μάλιστα φράσις τῆς Ἀντιγόνης «ἀπὸ τῆς στιγμῆς ποῦ ἀρχισες νὰ τὸν λατρεύῃς (τὸν Ἀλκη) καὶ νὰ εἶσαι εὐτυχὴς μὲ τὸ γάμους» σκοτίζει ἔτι μᾶλλον τὰ πράγματα διότι ἂν ὑπῆρχε φυσικὴ δυσαρμονία, αὕτη ὑπῆρχεν ἀνεκαθεν, καὶ ἡ Κάκια θὰ τὴν ἠσθάνθη ἀπὸ τῶν πρώτων περιπτύξεων τοῦ συζύγου της· ἂν δὲ τὸ πάθημα τοῦ Ἀλκη προήλθεν διότι *qui va à la chasse perd sa place*, καὶ ὁ Κρίτων τὸν ἀντικατέστησε διότι ἐκεῖνος ἔχανετο μὲ τὰ σχέδιά του, τότε τὸ ὅλον δράμα κρημνίζεται ἐκ βάθρων. Αὐτὸς ὁ διανοητικὸς ἐγωπαθὴς ὁ κυριευμένος ἀπὸ τὸν δαίμονα τῶν γραμμῶν, ὁ κατατηξίτεχνος, ὅπως ὀνομάζει ὁ Πανσανίας τὸν Καλλιμαχόν, τὸν διάσημον ἐφευρετὴν τοῦ κορινθιακοῦ κιονοκράνου, πρεσβύτερον ἀδελφόν τοῦ Ἀλκη ἐν ἀγωνίᾳ, πῶς παρὰ τὸ πάθος τῶν σχεδίων, τὸ ἀποσβέσαν μὲ τὴν ἀποκλειστικὴν τυραννίαν του ἐπὶ ἐν ἑτς, πᾶσαν ἀνάγκην ἔρωτος, κατορθώνει νὰ διατηρῇ ὅλον τὸ πῦρ τῆς καρδίας, τὸ ὁποῖον ἐκσπᾷ αἰφνιδίως καὶ πυρπολεῖ τὴν ὑπαρξίν του; ὁ ντίρρησιν ἔχω ἀκόμη καὶ κατὰ τῆς πεισματώδους ἰδεοληψίας τοῦ Ἀλκη περὶ τῆς εὐτυχίας τῶν ἄλλων καὶ τῆς ὁλοσχεροῦς ἀποναρκώσεως δι' ἑαυτὸν τῆς κατ' ἐξοχὴν ὁμορφύ-

του ταύτης ἀνάγκης, καὶ κατὰ τῆς ἀφελούς περὶ τιμότητος ἰδέας τῶν δύο ἔρωτευμένων «εἴμεθα τίμιοι καὶ θὰ μείνωμεν» οἷτινες δὲν μαντεύουν ὅτι ὑπάρχουν συμπεριπτώσεις ψυχῶν, αἵτινες ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν συνείδησιν δὲν ἔχουν πλέον ἀνάγκην τῆς συμπλοκῆς τῆς σαρκὸς διὰ νὰ εἶνε ἀνόσιοι...

* *

Ἡ σκηνοθεσία καὶ ἡ διακόσμησις τῆς σκηνῆς καὶ ἡ ὑπόκρισις, ἐξαιρετοί, συνετέλεσαν παρὰ πολὺ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου ὁ Παυλὴς ἀληθὴς *bon vivant*. Ὁ Ἀλκης ἔφερε φυσικῶς ὅλην τὴν ὑπερκόσμων τῶν νεύρων καὶ τῆς ὑποβοσκούσης ψυχικῆς τηκεδόνος ἢ δεσποινὶς Ξανθῆ καὶ τὴν λιγωμένην περιπάθειαν τῆς καὶ τὴν κουρασμένην χάριν τῆς ὄντοτήτος της ἠσθητοποίησε μίαν Κάκίαν ἀσυνήθους ἀβρότητας, πλήρη ἀπαλοῦ σκιόφωτος καὶ ποιητικῆς θαμβότητος. Ὁ Κρίτων δὲν μοῦ ἐφάνη ὅτι εἶχε τὴν συγγένειαν ψυχῆς πρὸς τὴν φίλην του, ὅσην ἤθελε ὁ συγγραφεὺς διὰ τοῦτο καθ' ὅλην τὴν παράστασιν ἔτρεμα μήπως τὸ παρατηρήσῃ καὶ ἡ Κάκια καὶ παγώσουν ἑξαφνα τὰ φιλήματα ἐπὶ τῶν χειλέων της.

Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΑΝΣ

Ἡ τελευταία ἀπ' ὅλων.

ΟΤΑΝ ἡ Νέα Σκηνὴ ἔπαιξε τὸ λεπτότατον καὶ ποιητικώτατον *Διμπελάι* τοῦ Σνίτσλερ, ὁ κ. Χρηστομάνος ἀδμονῶν, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν ἀπροθυμίαν καὶ τὴν ἀπάθειαν τοῦ κοινού, μὲ δάκρυα σχεδὸν στὰ μάτια ἔπεσε εἰς ἕνα κάθισμα, καὶ ἀκουμπῶν ἐπάνω εἰς τὴν παλάμην του τὸ ὥραϊον καὶ ἐκφραστικόν του κεφάλι, εἶπε: «ἐγώ, ὡς καλλιτέχνης, ἔκαμα τὸ χρέος μου».

Καὶ ὅμως ἦτο μὴ ἀπὸ τῆς ὥραιότερης βραδυῆς τῆς Νέας Σκηνῆς ἢ βραδυὰ ἐκείνη. Ἡ Νέα Σκηνὴ ἦτο πραγματικῶς ὅτι εἶχαμεν ὅλοι ὄνειροπολήσει, ἢ ἐκφανσις τῆς τέχνης ἢ εὐγενῆς, ἢ ἀριστοκρατικῆς. Εἰς τὰ *Νεῖα* τοῦ Μᾶξ Χάλμπε τὰ ἴδια Μόλις τολμᾷ νὰ τὰ ξαναδώσῃ. Εἰς τὸν Τρίτον τοῦ Ξενοπούλου καὶ πῶς, ὅχι ὅμως καὶ πολὺ καλλιτέρα. Τί ἀπέμενε εἰς τὸν κ. Χρηστομάνον; Ἀντὶ ν' ἀνεβάσῃ τὸ κοινὸν μέχρι τοῦ καλοῦ, νὰ κατέβῃ αὐτός, νὰ θίξῃ τὰ χαμηλὰ ἔνστικτά του. Καὶ ἐπέτυχεν. Τί νὰ κάμῃ; «Ἡ ὑποχωρῶ εἰς τὰ γούστα τοῦ κοινού ἢ κλείω τὴν Νέαν Σκηνήν». Καὶ ὑπεχώρησε.

Αὐτὰ δὲν τὰ διαβάσετε διὰ πρώτην φοράν.

Τὰ ἔγραψε καὶ ὁ κ. Ξενοπόπουλος. Ἀλλ' ἐξανέστημεν, ὅχι μόνον ἡμεῖς, ἀλλ' ὅσοι ἔχουν κάποιαν συναίσθησιν τοῦ καλοῦ, ὅταν ἡ ὑποχωρησις ἔγινε τόσο μεγάλη μὲ τὴν χονδροειδῆ φάρσάν *Ἡ τελευταία ἀπ' ὅλων*. Δὲν εἶχαμεν ἰδῆ ἔως τώρα παρόμοιον θέαμα. Οὐτε ἔχομεν τὴν ἐλαχίστην διάθεσιν νὰ σᾶς διηγηθῶμεν τὴν ὑπόθεσιν. Εὐχαριστηθῆτε μὲ τὴν χρονογραφικὴν ἀναγραφὴν τοῦ γεγονότος. Θὰ ἦτο ἀχάριστη ἐργασία. Θέλομεν μόνον νὰ διαμαρτυρηθῶμεν ἐντονώτερον αὐτὴν τὴν φορὰν πρὸς τὸν κ. Χρηστομάνον. Νὰ ἐνώσωμεν τὴν ἰδικήν μας διαμαρτυρίαν διὰ τῶν «Παναθηναίων» μὲ τὴν ἐκφραστικωτάτην διαμαρτυρίαν ἐνὸς φίλου μας, ὁ ὁποῖος, ἔτοιμος νὰ ρίψῃ τὸ μαξιλάρι του μὲ τὸ ἐπισκεπτήριόν του καρφισωμένον εἰς αὐτό, ὅταν θὰ ἤρχιζε ἡ ἐπόμενη πρᾶξις, καὶ βλέπων τὸν κ. Χρηστομάνον νὰ πλησιάζῃ διὰ νὰ ὁμιλήσῃ τοῦ κ. Παλαμᾶ, τοῦ ἐνεχείρισε τὸ μαξιλάρι μὲ τὸ ἐπισκεπτήριόν του λέγων: «μ' ἐπρολάβατε τὸ δίνω σὲ σᾶς ἀντὶ νὰ τὸ ρίξω ἐπάνω στὴ σκηνή».

Καὶ ὁ κόσμος; θὰ μ' ἐρωτήσετε. Καὶ τὸ κοινόν; Πρέπει νὰ σᾶς εἰπῶ πρώτα-πρώτα ὅτι τὸ θέατρον ἦτο γεμᾶτον ἔως τὴν τελευταίαν σειρὰν τῶν θρανίων. Ὅτι ἡ παράστασις ἢ μᾶλλον αἱ παραστάσεις τῆς *Τελευταίας ἀπ' ὅλων* μισοέλυσαν προσωρινῶς τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα τῆς Νέας Σκηνῆς. Αἱ εἰσπράξεις ἀπὸ 300 καὶ 400 δραχμὰς ἐφθασαν τὰς 1,000. Καὶ τώρα ἀπαντῶ εἰς τὴν ἐρώτησίν σας. Ὁ κόσμος λοιπὸν ἐχειροκροτοῦσε, ἐσποῦσε στὰ γέλια, ἐνθουσιάζετο, ἐκαλοῦσε τοὺς μύστας ἐπὶ τῆς σκηνῆς νὰ τοὺς ἀνευφημήσῃ. Εἶνε θλιβερόν. Ὅλα τὰ καπελῖνα τῶν κυριῶν, τὰ ὥραϊα καπελῖνα μὲ τὰς ὥραιας γραμμὰς, ποῦ σκεπάζουν τόσο ὥραϊα κεφαλάρια καὶ μᾶς συγκινοῦν ὅταν ἐμφανίζονται εἰς τὸν περίπατον, εἰς τὰ Φάληρα ἢ ὅπου ἄλλοῦ, ὅλα συνεκλονίζοντο ἀπὸ τ' ἀδιάκοπα γέλια. Τὰ λεπτὰ χεράκια, μὲ τὰ λευκὰ λευκώτατα χειρόκτια, ὠθοῦσαν, μὲ τὰ συχνὰ κτυπήματά των, τὸ αἷμα πρὸς τὰ ὥραϊα πρόσωπα, σὰν νὰ ἤθελαν τὰ καυμένα νὰ προκαλέσουν ἕνα τεχνητὸν ἐρύθημα. Καὶ οἱ μύσται — καυμένοι μύσται! — ὑφίσταντο καὶ αὐτοὶ τὴν ὑποβολὴν τῶν χειροκροτημάτων καὶ τῶν γέλιων καὶ ἔπαιζαν μὲ τὴν ὁρῶν — μὰ, τὴν ὁρῶν — ποῦ ἐγελοῦσαμεν κ' ἡμεῖς οἱ γρινιάρηδες, οἱ αὐστηροί.

Ὅταν τὴν ἐπόμενην ἔλεγα τὸ παράπονον, τὸν πόνον μου, εἰς ἕνα ἐκ τῶν μυστῶν, ξέυρετε τί μοῦ ἀπήντησε μὲ μίαν γραμμὴν πι-

κρίας ζωγραφισμένην εἰς τὸ πρόσωπόν του: «Ἄχ! νὰ μπορούσα ἐκείνη τῇ στιγμή ποῦ μ' ἐχειροκροτοῦσαν, νὰ τοὺς πῶ πόσον ἐσυχαίνονται τὸν ἑαυτό μου μὲ τὸν ρόλο ποῦ ἔπαιζα»!

Καὶ ἡ Νέα Σκηνὴ, τὴν ὁποίαν εἶχαμεν δνειροπολήσει τόσον ὠραίαν, τόσον ὑψηλὰ, καὶ ἡ ὁποία συγκεντρώνει τόσας ἐλπίδας, περιμένει ἀπὸ τὸ ἔλεος τῶν ἑραστῶν μιᾶς κοινοτάτης φάρσας διὰ τὴν ζήσιν καὶ ἡμπορέσῃ ἔτσι νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ὠραῖον τῆς πρόγραμμα.

KIMON MICHAILIDIS

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΓΑΛΛΙΑΣ

Τὸ ἀρχαῖον θέατρον τῆς Ὁράγγης. — Ἰφιγένεια.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπανέρχεται ἡ ἐποχὴ τῆς κλασσικῆς τέχνης. Οἱ κριτικοὶ τὸ ὁμολογοῦν μὲ χαρὰν καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνουν κατὰ κόρον δόξαις ἐκδοθῇ νέον βιβλίον τοῦ κ. δὲ Ρενιέ ἢ τοῦ κ. Λουῦς. Τὰ παρισινὰ θεάτρα ἐν τοῦτοις μένου ἀδιάφορα εἰς τὴν λατινικὴν καὶ ἑλληνικὴν τέχνην. Τὰ θεάτρα τῶν βουλευμάτων μας ἀφιερωμένα εἰς τὰ κωμειδύλλια ἢ εἰς τὰς ἀγρίως ρεαλιστικὰ θεάματα, σπανίως μὲς δίδουν ἔργα ὅπου νὰ καταφαίνεται ὁμορφία κλασσικῇ. Καὶ μᾶς ἔρχεται τὸ φῶς ἀπὸ τὰ μέρη τῆς μεσημβρίας. Ἐμπρὸς εἰς τὸν ἀπὸ τριάντα αἰώνων ἐγειρόμενον τοῖχον τοῦ θεάτρου τῆς Ὁράγγης ἐθριάμβευσε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔργον τὸ ὁποῖον ὑπεράνω τῶν ἀναριθμητικῶν κοινοτοπιῶν τοῦ νεωτέρου θεάτρου, ἐπαναφέρει τὸ ὕψιστον κάλλος τῆς ἀρχαιότητος, ἡ Ἰφιγένεια τοῦ Ἰωάννου Μωρεᾶς. Δὲν ἐπιχειρῶ εἰς τὰς στήλας αὐτὰς νὰ καθορίσω τὸ ἔργον τοῦ Μωρεᾶς. Ἐπαναλαμβάνω ἀκόμη, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Γαλλία θορνεῖ διὰ τὴν παρακμὴν τῆς δραματικῆς τῆς τέχνης καὶ τῆς ποιησεως τῆς, ἡ μήτηρ τῶν Τεχνῶν, ἡ τροφὸς Ἑλλάς μᾶς παρέχει ἕνα ἀπόστολον τοῦ φωτός καὶ τῆς ζωῆς. Μετὰ τὸν Ἀνδρέαν Σε-νιέ μᾶς ἔρχεται ὁ Ἰωάννης Μωρεᾶς.

Ἄλλοτε ἠγάπησε τὸν Ρονσάρ, τὸν ἑραστήν τῆς Κασσάνδρας, καὶ ὅλους τοὺς ἀνέκοντας εἰς τὴν Πλειάδα. Σήμερον μᾶς δείχνει τὴν ὑπερήφανόν του τέχνην σφόδρονος χάριτος καὶ ἀκριβείας, τέχνην μεθοδικήν, λογικὴν καὶ θελήσεως, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὰς κυρίας ιδιότητας τῶν κλασσικῶν διδασκάλων. Ἡ Ἰφιγένεια τοῦ

Ρακίνα εἶναι ὄχι ἀληθινὰ ἑλληνικὴ, μία κόρη ἀπαρηγόρητος διὰ τὸν προσεγγίζοντα θάνατον, ποῦ φροβεῖται τὰς ὑποχθονίους σκιὰς τοῦ Ἄδου, ἀλλ' ἀπλῶς μία νέα βασιλικῆς καταγωγῆς, μία πριγκίπισσα τῶν Βερσαλλιών, ἡ ὁποία κλαίει μὲ τὸν ἴδιον πόνον τὴν ὁμορφίαν τῆς ζωῆς καὶ τὰς βασιλικὰς τιμὰς καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ γίνῃ σύζυγος τοῦ Ἀχιλλέως.

J'ose vous dire ici qu'en l'état où je suis,
Peut-être assez d'honneurs environnaient ma vie
Pour ne pas souhaiter qu'elle me fût ravie
Un roi digne de vous a cru voir la journée
Qui devrait éclairer notre illustre hyménée.

Ἀπ' ἐναντίας ἡ Ἰφιγένεια τοῦ Εὐριπίδου κλαίει πρὸ πάντων διότι θὰ στερηθῇ τοῦ φωτός. Ὁ πόνος τῆς ἐκφράζεται εἰς τὴν Ἑξοδὸν τοῦ χοροῦ. Ὁ κ. Μωρεᾶς — ὅπως φαίνεται εἰς τὸ κατωτέρω μικρὸν ἀπόσπασμα — ἠκολούθησε βῆμα πρὸς βῆμα τὸ ἑλληνικὸν κείμενον:

Rives du Simois, vallons, forêts neigeuses,
O grottes de l'Ida, montagne sourcilieuse,
Versants, plateaux, sommets,
Où Pan habite encore les bercails et les atres
Plût au ciel que Paris nourri parmi les pâtres
Ne vous foulât jamais!
Et l'épouse de Zeus, et la vierge d'Athènes
Et la blanche Cypris qui par le monde mène
Les coeurs émerveillés
Près des limpides eaux, sources aux Naiades saintes,
Devaient aller cueillir la rose et l'hyacinthe
Dans les près émaillés.

O Parque, ô Dieux cruels, trop illustre querelle
Où le bouvier troyen jugea de la plus belle,
Et toi, funeste amour,
C'est pour ma perte, hélas, qu'Hélène fut ravie
Et je meurs, malheureuse, et je quitte la vie
Et la douceur du jour.

Αἱ στροφαι αὐταὶ δείχνουν τὸ πῶς εἰργάσθη ὁ κ. Μωρεᾶς. Ἡ ἐργασία του δὲν εἶναι ἐργασία δουλική. Μετέφερε εἰς τὴν γαλλικὴν σκηνὴν τὸ πνεῦμα μᾶλλον τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας Ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Εὐριπίδου ἐξήγαγε τὴν ἀνθρωπίνην ἀλήθειαν, τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸ πάθος τοῦ διαλόγου. Καὶ ἀνευφημήθη ἀπὸ ἕνα κοινὸν ἐκλεκτόν. Χαιρετίζοντες τὸν θριαμβεύσαντα συμπατριώτην σας, οἱ θεαταὶ τῆς Ὁράγγης ἐχαιρέτιζαν ἐπίσης τὴν αἰωνίαν πα-

τρίδα τῆς Τέχνης, τὴν θείαν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας τὰ αἰώνια ἔργα προκαλοῦν ἀκόμη τὰς ὑψίστας καὶ τὰς ἀγνωστὰς καλλιτεχνικὰς συγκινήσεις.

ERNEST GAUBERT

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ Ἰφιγένεια τοῦ Μωρεᾶς ἀποτελεῖ τὸ γεγονός. περὶ τὸ ὁποῖον στρέφεται τελευταίως ὅλος ὁ γαλλικὸς τύπος. Ὁ στίχος τοῦ Ἑλληνος ποιητοῦ — ὅλοι γνωρίζουν τὸ ψευδώνυμον τοῦ Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου — εἶναι πλήρης καὶ διαυγής. γράφει ὁ Γεώργιος Βουρδὸν εἰς τὸν Figaro Ἡ φράσις του ἔχει τὰς ἀρετὰς αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν ζωὴν καὶ τὰ γνωρίσματα τῆς αἰωνίας τέχνης.

Ὁ κ. Βουρδὸν ἐπεσκέφη πρὸ τῆς παραστάσεως τὸν ποιητὴν ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ ἔργου του καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του χαριτωμένα καὶ χαρακτηριστικώτατα:

«Ἀρχισα τὴν Ἰφιγένεια πρὸ ἐννέα ἐτῶν, ἀλλ' εἰργαζόμουν τότε καὶ τότε. χάριν διασκεδάσεως. Αὐτὸ διήρκεσε πέντε χρόνια. Τέλος ἀποφάσισα νὰ τὸ τελειώσω. Ἐσκέφθηκα ὅτι ἡμποροῦσε νὰ δοθῇ εἰς τὴν Γαλλικὴν — Κωμωδίαν καὶ ἔγραψα ἕνα γράμμα διὰ τὸν κ. Κλαρετί, τὸ ὁποῖον ὁμοῦ ἐλησμόνησα νὰ στείλω... Εἶμαι ὀλίγον ἀμελής, βλέπετε. Θὰ σὰς πῶ μάλιστα ὅτι εἶχα λησμονήσει νὰ ζητήσω καὶ τὸ δῶμά μου ἀπὸ τὸν ἀντιγραφέα εἰς τὸν ὁποῖον τὸ εἶχα παραδώσει καὶ ἐπὶ ἐν ἑτὸς τὸ χειρόγραφόν μου ἦτο στὰ χεῖρά του. Ἐγὼ ἀκόμα μὴ πολὺ κακῇ συνήθειαν νὰ μὴ γράφω ποτὲ ἐπιστολάς καὶ αὐτὸ, καταλαβαίνετε, μοῦ προξενεῖ πολλὰ δυσάρεστα. Σκεφθῆτε πῶς ἔχω ἕνα ὁλόκληρον σημειωματάριον γεμάτο ἀπὸ ἐπειγούσας ἐπιστολάς πρὸς φίλους μου ποῦ εἶχα σκοπὸ νὰ τὰς ἀντιγράψω καὶ νὰ τὰς στείλω. Λοιπὸν ποτὲ δὲν κατώρθωσα νὰ πραγματοποιήσω τὸ σχέδιόν μου αὐτὸ καὶ ἔτσι πολλοὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ἔγραψα, οὔτε τὸ φαντάζονται καὶ, ἀφ' οὗ τὰ γράμματα αὐτὰ δὲν τὰ ἔστειλα ποτέ.

«Τέλος, γὰρ νὰ ἐπανέλθωμ ἐπὶ τὴν Ἰφιγένεια ἕνα βράδυ ἐπῆρα τὸ χειρόγραφόν μου ἀπὸ τὸν ἀντιγραφέα καὶ τὸ ἔκρυψα σ' ἕνα συρτάρι. Ὁ κ. Σιλβαῖν ἐσκέφθηκε πέρυσιν νὰ μοῦ τὸ ζητήσῃ. Χωρὶς αὐτὸν θὰ ἔμεινε ἀκόμη ἴσως πολλὰ χρόνια ἀγνωστὴ ἡ Ἰφιγένεια. Ἄν ἀκούσατε προχθὲς μὲ τί φωνὴν μοῦ ἐξέφραξε τὸν ἐνθουσιασμόν του διὰ τὸ ἔργον ποῦ θὰ παίξῃ, θὰ τὸν ἐξετιμούσατε πολὺ μὲ τὸν τρόπον ποῦ ἀφωσιώθηκε εἰς αὐτό.

«Γράφων τὴν Ἰφιγένειαν ἀπέβλεπα νὰ δώσω εἰς τὸν σημερινὸν λαὸν τὴν ἀκριβὴ ἐντύπωσιν ποῦ ἔκαμε ἡ τραγωδία εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐπειδὴ τὰ ἦθη εἶναι ἄλλα σήμερον καὶ τὰ ἴδια αἶτια δὲν προκαλοῦν πλέον συγκινήσιν. ἔγραφε νὰ συνδυάσω τὰ τελευταῖα μὲ τὴν αἰσθητικὴν καὶ τὴν ἠθικὴν τῆς ἐποχῆς μας καὶ αὐτὸ ἔκαμα».

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν Παραθηναίων παραθέτομεν τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα ὅπου ἡ Ἰφιγένεια ἱκετεύει τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ μὴ τὴν θυσιάσῃ. Εἶναι ἀπαράμυλλοι οἱ στίχοι:

Mon père, en ce moment, que n' ai-je l'éloquence
De ce chantre harmonieux

Qui charmaient les rochers? Mais pour toute science
Je n'ai que les pleurs de mes yeux.

Malgré moi, j'ai senti ma force défaillante,
Et j'approche de tes genoux

Comme fait de l'autel la branche suppliante.
Hélas! que le soleil est doux!

Laisse-moi vivre encore, ô mon père, ô mon père!
Eh quoi! déjà serait ce assez?

A peine florissante, irai-je sous la terre
Avec les pâles morts glacés?

Pour la première fois, c'est ma bouche enfantine
Qui t'a donné le plus doux nom.

Alors tu me pressais père, sur ta poitrine
Sans songer au sort d'Ilion.

Alors tu me disais: «Te verrai-je, ma fille,
Dans la demeure d'un époux

Heureuse et dans un rang digne de ta famille.
Vivre et briller aux yeux de tous?»

Et je te répondais: «qu'un Dieu daigne m'entendre!
Que je reçoive en mes foyers

Mon père vieillissant, et puisse-je lui rendre
Sa peine et ses soins nourriciers!»

Tous ces tendres projets, ces paroles amies
N'ont point quitté mon souvenir.

Je m'en flattais encor mais toi, tu les oublies.
Et tu veux me faire mourir.

Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Μάνος ἐμφανίζεται, μετὰ ἐτῶν σιωπῆς, εἰς τὸν φιλολογικὸν ὁρίζοντα μὲ ζηλευτὸν ἐφόδιον, τὴν μετάφρασιν τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους. Τὴν ἡκούσαμεν προχθὲς ποῦ τὴν ἐδιάρθασε εἰς τὸ φιλόξενον σπίτι τοῦ κ. Κωστή Παλαμά, εἰς μικρὸν κύκλον λογίων. Ὁ ποιητὴς, μελετήσας κατὰ βάθος τὸ ἀρχαῖον ἀριστοῦργημα, ἀπέδωκε εἰς δεκαπεντασύλλαβους στίχους ὅλον τὸ κάλλος τοῦ εἰς καθαρὰν δημοτικὴν.

Τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐπροξένισσε ὠραία ἐντύπωσιν, θὰ δοθῇ ἑξῆς εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον.

ΥΠΟ τῆς ἑλληνίδος Ἐμμᾶς Σακελλαρίδου διδάκτορος τῆς φιλολογίας ἐξεδόθη εἰς τὸ Παρίσι ὁ Alfred de Vigny, auteur dramatique. Ἡ Ἐμμᾶ Σακελλαρίδου ἐξέλεξε τὸ θέμα αὐτὸ κατὰ τὰς ἐρετεινὰς διδακτορικὰς τῆς ἐξετάσεως. Ὁ κ. E. Sansot-Orland γράφει εἰς τὸ περιοδικὸν «La Critique Internationale» ὅτι ἡ συγγραφεὺς ἀναλὲι τὸ δραματικὸν ἔργον τοῦ Βινύ μὲ μεθοδὸν ἡ ὁποία τιμὰ πολὺ τὸ ἔργον τῆς Ἑλληνίδος ἐπειτα ἀπὸ τῶν γραφέντων περὶ τοῦ γαλλοῦ ποιητοῦ. Ἡ συγγραφεὺς τελειώνει μὲ αὐτὰς τὰς γραμμὰς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Βινύ ὡς δραματικοῦ: «Ἐν πλήρει θριάμβῳ, ἐν πλήρει ἐπιτυχίᾳ κατέλιπε ὁ Βινύ τὸ θέατρον, ὅπως ἄλλοτε ὁ Ρακίνας, ἀποστερῶν μας οὕτω κάποιου νέου ἀριστοῦργήματος...

Ἐν τοῦτοις ἀπομένει ὁ δραματικὸς συγγραφεὺς ἀριστοῦργήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ζωγραφίζεται διὰ πρῶτην φορὰν χαρακτὴρ κοινωνικὸς καὶ ἀνθρώπινος: ἡ σκέψις παλαιόσα μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὴν κοινωνίαν».

Ὁ ἀποθανὼν Gaspar Núñez de Arce εἶναι ὁ τελευταῖος μεγάλος ποιητὴς τῆς Ἰσπανίας, ὁ ὁποῖος

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ο διακεκριμένος παιδίατρος κ. Σπύρος Λούρος εξέδωκε γαλλιστί, πολύ ενδιαφέροντα πραγματίαι του περί της «Θεραπείας της Κοκκύτιδος διά τὸν ἀντιδιφθερικὸν ὄρρου». Ὡς γνωστὸν κατὰ τὸ 1902 ἐγένετο ἡ πρώτη φοράν λόγος περὶ ἐφαρμογῆς τούτου ὄρρου ὡς προφυλακτικοῦ μέσου ἐπὶ πάντων τῶν ἀρρώστων τῶν εἰσερχομένων εἰς τὸ νοσοκομεῖον Bretonneau τῶν Παρισίων, παρὰ τοῦ ἱατροῦ Josias. Πρῶτος παρ' ἡμῶν ὁ κ. Λούρος ἐφήρμοσε τὴν θεραπείαν ταύτην κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τῆς κοκκύτιδος τοῦ ἔτους τούτου ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς μῆνας Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον. Τὰ ἀποτελέσματα, ὡς καταγράφεται ἐκ τῶν κλινικῶν παρατηρήσεων, τὰς ὁποίας δημοσιεύει ὁ κ. Λούρος ὑπῆρξαν λίαν ἱκανοποιητικά. Εὐθύς ἀπὸ τῶν πρώτων ἐνέσεων ἡ βασιανιστικὴ καὶ ἐπιζίνδυνος, ὡς ἐκ τῶν ἐπιπλοκῶν αὐτῆς, νόσος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, φαίνεται ὑποχωροῦσα καὶ ὡς πρὸς τὴν συχνότητα τὴν παροξυσμὸν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔντασιν αὐτῶν, ἀποσοβόνται δὲ αἱ συχνόταται ἐπιπλοκαὶ αὐτῆς. Ὁ κ. Λούρος δημοσιεύων τὰς κλινικάς αὐτοῦ παρατηρήσεις, τὰς τόσον πειστικές, προσφέρει ὑπηρεσίας εἰς τὸν κατὰ τῶν νόσων τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν αἰῶνα μας διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Ροῦ ἐξέκρδησε τὴν περιφανεστέραν του νίκην.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Κατὰ τὸ ἐν Κορίνθῳ γεῖμα τῶν Ρώσων φοιτη-
τῶν, τοὺς ὁποίους ἐφιλοξένησαν τελευταίως αἱ
Ἀθῆναι ὁ πρίγκιψ Τσουμπέσκοι, καίχητης τῆς ἱ-
στορίας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας εἰς τὸ Πανεπιστή-
μιον τῆς Μόσχας ἔφερε τὴν ἐξῆς πρόποσιν :

ἡ Εὐνοοῖζαμεν, κύριοι, τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν φιλοξενίαν. Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοξενία ὑπῆρξε μία θεμελιώδης καὶ ὡραία ἀρετὴ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, μία μορφὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πατριωτισμοῦ. Ὁ ἀγαπὼν ἑλπίκρινως τὴν ἐστίαν του ὁ προσσηλαμένος εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ ἰδίου τοῦ οἴκου, ὁ ἰδεώδης πατριώτης αἰσθάνεται εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του τὴν ἀνάγκην νὰ καταστήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους κοινωνοὺς τῆς ἰδικῆς του εὐτυχίας. Ἐντεῦθεν ἀπορρέει ἡ Ἑλληνικὴ φιλοξενία.

Ἐντευνεν ἀπορρέει ἡ Ἑλληνικὴ φιλοξενία.
 Ἀπογόνοι ὑμεῖς, κύριοι, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ λαοῦ,
 διασῶτε ἀνεραϊὰν τὴν ἀρετὴν ταύτην τῶν ὁρίων
 μᾶς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσωμεν, κáμνοντες τὴν
 γνωρίσῃμεν σας. Ὁ τόπος σας εἶνε τόσοσ ὄρατος τό-
 σον πλούσιος εἰς καλλόνες, ὥστε αἰσθάνεσθε τὴν
 ἀνάγκη νὰ καταστήσετε καὶ ἡμᾶς κοινωνοὺς τῶν ὠ-
 ραϊστικῶν του. Καὶ μᾶς ἐμυσταγοήσατε. νὰ ἐμυ-
 σταγοήσατε μὲ ἀγάπην τὴν Ρωσικὴν νεότητα εἰς τοὺς
 καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς σας. Εἴμεθα εὐτυχεῖς ὅτι
 ἐγνωρίσαμεν τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν ξενίαν, τὴν
 ὁποίαν ἀντιπροσωπεύουν τὴν στιγμὴν αὐτὴν δι' ἡμᾶς
 ἀντιπροσώπου της Ἀρχαιολογικῆς εταιρίας, ὁ κ.
 Νομάρχης, ὁ κυβερνήτης καὶ οἱ κ. κ. ἀξιωματικοὶ τοῦ
 πολεμικοῦ πλοίου, τοῦ ὁποῖου μᾶς ὠδήγησεν ἐνταῦθα.
 Προσπῶν κύριοι ὑπὲρ ὅλων ὑμῶν».

Ιδού καὶ ἡ πρόποσις τοῦ συνεργάτου μας κ. Παύλου Νιοβάνα.

«Πρίγνηψ, κύριοι! Ἰδοὺ ἡμεῖς εἰς τὸ τέρμα τοῦ
χαριτομένου αὐτοῦ περιπλάτοι διὰ μέσου τῆς ἑλληνι-
κῆς φρονιτικότητος. Τὸ ὄνειρον ἐτελείωσεν ὅπως τελειώ-
μας κατὰ τὰ ὅρατα ὄνειρα. ἀρίστην εἰς τὴν ψυχὴν
Ποῖν ἐπαύσατο.

Ἦρῖν ἐπ' ἀνέλθομεν ἐντελῶς εἰς τὴν πραγματικότητα
θέλω νὰ σὰς χωριστοῦ ἀζόμην μίαν φορὰν καὶ τὴν
φορὰν αὐτὴν ὡς ἀδελφοῦς κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ
πνεῦμα. Εφάρτε τὴν εὐρωστον καὶ εὐγενικὴν νέαν

ρωσσικὴν ψυχὴν πρὸς τὰς λεπτότητας τοῦ μαρμαρίνου
κόσμου καὶ τὰς διαφανείας τῆς ἑλληνικῆς ἀτμοσφαιρας.
Ἐβόεζατε τὰ γέιλη σας εἰς τὸ ὕδωρ τῆς

Ἐβρέξατε τὰ χεῖλη σας εἰς τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς τῆς
Κασταλίας, ὑπὸ τὴν ἱερὰν φρεζὴν τῶν Φαιδριάδων
πετοῶν.

ἐν μέσῳ τοῦ πρασίνου θανάτου τῆς Ἀλφειοῦ.
Ἀσπρὸν γίνετε ὡς ἡ γῆ τῆς Ἀλφειοῦ.

Ἀνερωχίζητε μέχρι τῆς σκοτεινῆς Ἀκροπόλεως,
ἐνὸς πολιτισμοῦ, προγόνου τῶν πολιτισμῶν, τῆς Ἀκρο-
πόλεως τῶν Μυκηνῶν.

Τὸ ὕδωρ τῆς Κασταλίας ἀνέμιξε τὰς αἰωνίας του
δροσερότητας μὲ τὴν ζέσιν τοῦ νέου σας αἵματος καὶ
ὁ ἑλληνικὸς αἰθὴρ κυκλοφορεῖ εἰς τὴν ψυχὴν σας.
Εἰσθε τὴν σπινθὴρ αὐτὴν Ἑλλήνων.

Εἶσθε τὴν στιγμήν αὐτὴν Ἑλλήνες.
Προστίνω ὑπὲρ ὅλων ὑμῶν, πολῖται τῆς γῆραιας Ἑλ-
λάδος, ἔρμηνευσαι τοῦ ἀρχαίου πνεύματος φιλόσοφοι,
ἀρχαιολόγοι ἀνθρώποι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμ-
μάτων, πανεπιστημιαχὴ νεότης!

Καὶ προσκύνω ὑπὲρ ὑμῶν, προσκύνω ὑπὲρ μᾶς Ἑλ-
λάδος πνευματικῆς, ἄνευ ὁρίων, μᾶς Ἑλλάδος πέραν
τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ὁρέων».

Ἐξεδόθη πρὸ ἡμερῶν ἐν Ζακύνθῳ ὁ ἔκθεσις τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἑκατονταετηριδῆς τοῦ Σολωμοῦ. Τὸ τεῦχος περιλαμβάνει ὅλον τὸ ἱστορικὸν ἀπὸ τῆς συλλήψεως τῆς ιδέας καὶ τῆς συστάσεως τῆς πρώτης ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ 1897, τὰς ἐνεργείας τῆς κατόπιν ἐπιτροπῆς τὸ 1896 μέχρι τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος, τὸν ἀπολογισμὸν καὶ λοιπά.

Ἐν συμπληρωματικῇ ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς ὁποίας προήδρευεν ὁ σεβαστός καὶ ἀκάματος κ. Φ. Καρρέ, ἀναφέρει ὅτι κατατεθήνασαν προσωρινὰς παρὰ τῇ ἐν Ζακύνθῳ ἀγγλικῇ Στοᾷ « Ὁ Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς ἀρ. 880 » ἡ ὁποία διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐδουάρδου τοῦ Ζ' οἱ κατατεθέντες κατὰ τὰς ἐσθράς εἰς τὸν τάφον τῶν Σολωμοῦ στέφανοι, τὰ βιβλία ἔγγραφα καὶ τὰ διάφορα χειρόγραφα καὶ σταλνέντα πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν ὑπὸ τῆς εὐγενεῖς κυρίας Ἀσασίας Σορδὶνα Ρήγγλερ ἐκ Κερκύρας. Τὸ τεῖχος δίδει ἐν τέλει κατάλογον τῶν ἐν λόγῳ χειρογράφων — αὐτόγραφα καὶ ἀντίγραφα — εὐρεθέντων μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τῆς κληρονομίας τοῦ Ἰακώβου Πολυλά, ὡς καὶ γαλλικὸν κείμενον τῆς πρὸς τὸν Πολυλὰν ἐπιστολῆς τοῦ Σπυριδῶνος Τριζοῦπη, τῆς ὁποίας ἐδημοσιεύσαμεν ἤδη μετάφρασιν εἰς τὸ « Πανάθηρμα »

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξύ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, τὰ ἀγγλικά καὶ γαλλικά περιοδικὰ ἀναγράφουν ἐνδιαφέροντα γεγονότα ἐκ τοῦ κοινοῦ κοινοῦ καὶ φιλολογικοῦ βίου τῶν δύο ἐθνῶν. Ὁ Σατωβριάνδος ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πρεσβευτὴς ἐν Ἀγγλίᾳ, εἶχεν ἤδη ἐπισκεφθῇ τὸ Λονδίνον τὸ 1793. Εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του γράφει: 'Ἀφ' οὗ διέτρεξα τὴν δάσιν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοὺς ἀγρούς τῆς Γερμανίας, ἔφθασα τὸ 1793, πτωχὸς μετανάστῃς εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὅπου γράφαται γορμιάς αὐτὰς ἐν ἔτει 1822 καὶ ὅπου σήμερον εὐρίσκονται μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν πρεσβευτοῦ.

Εἰς τὸ Λονδίνον συνήθροισε τὸ ὕψλλον τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς μεταναστής. Ἀπὸ τοῦ 1793 μέχρι τοῦ 1800 ἔζησε ἐν πτωχείᾳ. Ἐνὰς μετανάστης Πελλεῖ τὸν ἔσωσε ἀπὸ τὴν δυστυχίαν στέλλον αὐτὸν εἰς τὸ Μπῆκλ. νὰ ἐξετάσῃ διάφορα χειρόγραφα. Εἶχε μετονομασθῇ Κόμπουργκ ἐν φόβῳ μήπως τὸ πραγματικὸν τὸν δόμοι ἦτο δυσκολοπρόφερτον διὰ τοὺς Ἕλληνας. Εἰς τὸ Μπῆκλ αἱ κυρίαί, διηγεῖται ὁ ἴδιος, τὸν ὑπεδέχθησαν συμπαθέστατα καὶ ἦσαν εὐτυχεῖς νὰ συναναστρέφονται ἐνὰ Γάλλον καὶ νὰ ὁμιλοῦν τὴν γλῶσσαν του.

Εἰς τὰ *Ἀπομνημονεύματα* τοῦ ἀφηγεῖται καὶ τὸν ἀγνὸν ἔρωτα τῆς Καρλόττας Ὑβ. Εἴγε πᾶσι πρὸ τοῦ ἀλγοῦ καὶ τὸν μετέφεραν εἰς τὸ σπιτὶ τοῦ ἱερέως, ὅπου ἡ Καρλόττα τὸν περιποιήθη καὶ ἔπλαττε ἤδη ὄνειρα εὐτυχίας μὲ τὸν *Κόμπουν*. Ἄλλ. δ. κ. *Κόμπουν* ἦτον ὑπαυδρευμένος καὶ τὸ μυητολόγημα ἔληξεν ἐδῶ

Ὁ Σατωβριάνδος εἶχε μελετήσει τοὺς Ἀγγλοὺς συγγραφεῖς καὶ ποιητὰς καὶ ἰδίως τὸν Μίλτων, Σαίξπηρ καὶ Βύρωνα.

Ο Λαμαρτίνος καὶ ὁ Μυσσέ ἀφιερώνουν ποιήματα εἰς τὸν Βύρωνα.

Ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ εἰς τὸν πρόλογον τοῦ Κρόμβελλ
ἔγραψεν περὶ τοῦ Σαίξπηρ. Ὁ Θεὸς αὐτὸς τοῦ θεα-
τροῦ ἐν τῷ ὁποίῳ φαίνεται νὰ συννηθῆσιν, ὥς εἰς
μίαν Τριάδα, οἱ τρεῖς μεγάλοι χαρακτηριστικοὶ νόες
τῆς σκηνῆς μας, ὁ Κορνήλιος ὁ Μολιέρους καὶ ὁ Μπω-
μαρσάι.

Πολλοὶ Γάλλοι συγγραφεῖς μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ
Ταῖν γράφουν περὶ Σαΐπτηρ, καὶ ἄλλοι περὶ τῆς ἀγ-
γλικῆς καλλιτεχνίας, τῆς κοινωνίας κλπ.

Ἐξ ἄλλου οἱ Ἄγγλοι συγγραφεῖς ἔχουν γράφει περὶ Γαλλίας: Ὁ Τζόν Μόρλεϋ περὶ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Λόρδος Ρότσερν περὶ τοῦ Ναπολέοντος, ὁ Μπόντλεϋ καὶ ἄλλοι.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά :

Ὁ κ. Φιλέας Δεμπετζ δημοσιεύει εἰς τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν **Le Humanité Nouvelle**—Αἰγυσιος—μελέτην περὶ τῆς φιλογλοκίης νεοελληνικῆς ζωῆς, ὑποσχόμενος νὰ μελετήσῃ πληρέστερον τὸ ἔργον τῶν περιδικιῶν καὶ μεριῶν προδρόμων τῆς νεοτέρας φιλογλοκίας μας, ἰδίως τοῦ Σολωμοῦ.

«La Science au XXe siècle». — 15 Τουλίου.
— Κατὰ τὸν Χ. Γκουτερό¹ αἱ μετεωρολογικαὶ προ-
ρήσεις εἶναι ἐνίοτε ἀκριβεῖς, βασιζόμεναι εἰς ὁρὰς
παρορηρήσεις. Ἄλλ² αἱ προρήσεις δι' ὠρισμένας ἡ-
μέρας τοῦ ἔτους εἶναι γενικῶς ἀβάσιμοι.

Ὁ Henry Litchfield West γράφει εἰς τὸ ἀμερικανικὸν περιοδικὸν «**Forum**» -- Ἰούλιος -- Σεπτέμβριος -- οὗτι ἡ δημοτικότης τοῦ Ρουσσελτ εἶναι μεγίστη καὶ αὐξάνει καθ' ἡμέραν παρὰ τὸ λαὸν Ἡ ἐλλόγη τοῦ ὡς ποσέδρου ἡμπορεῖ ἀπὸ τώρα νὰ θεωρηθῇ βεβαία. Ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν Νεάν Ὑόρκην, τὴν Πενσυλβανίαν καὶ ὅλας τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ ἀναγνωρίζουν τὸν πατριωτισμὸν, τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρος του.

Εἰς τὸ «**North American Review**» — Ἰούλιος — ὁ Ο. Π. Ὡστὲν δίδει στατιστικὴν τῆς διαδόσεως τῶν ἀμερικανικῶν προϊόντων εἰς ὅλας τὰς ἀγοράς. Ἀπὸ τοῦ 1879 ἐδιδρασιώσθη ἡ κατανάλωσις των. Αἱ Ἰννομίαι Πολιτεῖαι ἔξηγον κατὰ τὸ 1892 προϊόντα ἀξίας 76,000,000 δολλάρια. Κατὰ τὸ 1902 ἡ ἐξαγωγή ἐφθασε τὰ 200,000,000. Τὰ ἀμερικανικὰ βιομηχανικά προϊόντα ἐξαγωγῆς εἶναι κυρίως ὁ σίδηρος καὶ ὁ χάλυξ, τὸ λάδι, ὁ χαλκὸς ἀγροτικὰ ἐργαλεῖα, χημικὰ προϊόντα κλπ.

Κατὰ τὴν «Quarterly Review» τοῦ Ἰουλίου, ἀπὸ εἰκοσαετίας ἐκινήθη πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀγγλων λογίῳ διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν «Σαγὰ καὶ τῶν τραγουδιῶν τῶν Γκάελ».

Ὡς γνωστόν, Σαγκά ονομάζονται αἱ πεζαὶ ἀφηγήσεις τῆς Ἰστανδίας, αἱ ὁποιαὶ ἀπηγγέλλοντο ὑπὸ τῶν βάρδων εἰς ἐκλήρου τῶν βασιλέων, ἀναφερόμενοι εἰς τοὺς ἄθλους καὶ τὰ καταρθώματα ἡρώων καὶ βασιλέων. Εἶναι τὰ ἀρχαιότερα φιλολογικὰ μνημεῖα τῶν νεωτέρων ἑθνῶν. Ἡ δημοτικὴ αὐτὴ ἐποποιεῖα εἶναι

πλουσιωτέρα της τῶν ἄλλων ἐθνῶν. "Οἱ αἱ στανδι-
ναυικάι παραδόσεις συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν ἀπομο-
νωμένην αὐτὴν νήσον, ὅπου καὶ διεσάθησαν ἀγναί
ἀπὸ τῆς ἐπαφῆς με τοὺς ξένους. Καὶ δὲν εἶναι ἀπλάι
ἀφηγήσεις κατορθωμάτων ἀλλὰ καὶ γεγονότα ἱστο-
ρικά διαφωτίζοντα τὴν πρωτογενῆ ἱστορίαν τῶν "Αγ-
γλων καὶ τῶν Νορμανδῶν καὶ ἡθογραφία τῶν βορείων
αὐτῶν λαῶν. Οἱ ἥρωες ἔχουν ὀκτὼ χέρια, ὅπως οἱ
θεοὶ τῶν "Ινδιῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα μαγικὴν κατα-
σκευασμένην ἀπὸ τοὺς νάνους καὶ ἓνα σπαθὶ τὸ ὁποῖον
κόβει τὸν χάλυβα σάν ὕφασμα. Αἱ γυναῖκες εἶναι ἐπί-
σης πολεμिकाὶ ὅπως οἱ ἄνδρες καὶ τὸ θάρρος των δὲν
ὕστερεὶ τοῦ τῶν ἀνδρῶν.

Ἡ πρώτη συλλογὴ τῶν παραδόσεων αὐτῶν, ἐξεδόθη κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα, κατ' ἄλλους τὸν 12ον καὶ ἐξηκολογήθη συμπληρουμένη μέχρι τοῦ 17ου. Δημιουργήσαν δὲ εἰς ἱστορικὰς καὶ μυθολογικάς.

‘Ο W. T. Stead εἰς τὸ ἀγγλικὸν **‘Review of Reviews’** — Τούλιος — συμπληρῶναι τὰ γραφέντα εἰς τὰς διαφόρους ἐφημερίδας περὶ τῆς προσορήσεως τῆς δολοφονίας τῶν βασιλέων τῆς Σερβίας. Ὁ ἴδιος κ. Stead, ἡ ἀδελφὴ καὶ ἡ κόρη του ἦσαν παρόντες κατὰ τὴν προφητείαν τῆς κυρίας Barchell· δίδει δὲ τὰ δνέματα ὅσων παρέστησαν κατὰ τὴν σζητὴν αὐτὴν. Προσεσχῶς θὰ δημοσιεύσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρευνῆς τινὲν ὅποιαν ἔκαμεν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς ἢ α’ Ἑταίρια ψυχικῶν ἐρευνῶν.

Τὸ ρωσικὸν περιοδικὸν «**Istoritcheskí Wiestnik**» δημοσιεύει ἀρθρον τοῦ Σοχολόφ. εἰς τὸ ὁποῖον ἐκθέτει τὰς λεπτομερεῖας τῆς *Μοναστικῆς δημοκρατίας* τοῦ Ἀθῶ. Εἶναι, λέγει, ἀπὸ χιλίων ἐτῶν τὸ καταρῦγτον τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν καὶ συγχρόνως σπουδαία πνευματικὴ ἐστία. Οἱ μοναχοὶ πολλὰκις διεκρίθησαν διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ φιλολογικὴν ἐργον τῶν. Ὁ Ἀθῶς κατέχει τὴν πλουσιωτέραν συλλογὴν βιβλίων καὶ χειρογράφων ἑλληνικῶν. Εἶναι μοναστικὴ δημοκρατία αὐτόνομος, ἀποτελουμένη ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων ἀνεξαρτήτων ἁλλήλων, κυβερνομένη ὑπὸ διοικητῶν ἐκλεγομένων, σχεδὸν ἀνεξάρτητος τῆς ἐξουσίας τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντεύς, μὴ ὑποκειμένη εἰς καμίαν ἐξέλεγεῖν διοικητικὴν οὔτε ἀστυνομικὴν ἐκ μερὸς τῆς κυβερνήσεως.

Ἐφημερίδες :

Εἰς τὸ «Νέον Ἄστυ» περιγράφει ὁ Περαιστικὸς ἐκ
Λονδίνου τὸ ἀγγλικὸν μπαλέτο :

Τὸ εἶδα εἰς τὸ «Ἐμπόλιον Θήατρον», τὸ αὐτοκρατορικὸν θέατρον, τὸ περιήρημον διὰ τὴν ἐκστρατεῖαν ποῦ ἔκαμαν ἐναντιον τοῦ αἰ γεροντοκόρου οἱ πούρι-
ταιοι καὶ οἱ σεμνόφυροι διὰ τὴν κυζλικὴν τον στεῶν,
δπου περιφέρονται ημιμυθιομένα ἐποκλητικαὶ καὶ
κατάρτοι ἀπὸ στολίδια αἱ γυναῖκες τῶν ἐλευθεριῶν
ἦθλιν. Καὶ ἰδάρχει καὶ ἐμὲ μίᾳ ἀόλανος ὀφθαλμῶν,
μία πανηγυρὶς χρωμάτων, μία ἀλησμόνητος ἐντύπω-
σις φθάνουσα μεχρὶ τῆς αἰσθητικῆς χαρᾶς, τὴν ὁποίαν
δίδουν τὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης. Νὰ περιγραφῇ
καὶ ν' ἀναλυθῇ ἓνα μπαλλέτο· ἀγγλικὸν εἶνε δυσκο-
λον.

Πῶς νὰ γίνῃ ἡ περιγραφή τοῦ συνδυασμοῦ διακοσιῶν ἢ τοιαυσιῶν γαλακτοφόρων κοριτσιῶν, μέ ἐνδυμασίαν ἀερώδους κομψότητος εἰς τὰς ἀβροτέρας, τὰς γλυκυτέρας, τὰς ποιητικτέρας ἀποχωρήσεις τῶν χωματῶν της Ἰσίδος; Φαντασθθεὶς ἓνα ποτήρι τοῦ Σέλλεϋ ἐμπυρνούμενον ἐμπρός σας. Φαντασθθεὶς ἓνα ὄνειρόν σας, ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ βαπτίζουν τὴν ψυχὴν εἰς ὁρσιὰν εὐδαμονίας, φρυγαλέον καὶ ἀβροστον, νὰ ζωντανεύῃ ἐμπρός σας. Φαντασθθεὶς μανιέχονα τοῦ Γάλλου ζωγράφου τῆς κομψότητος καὶ τῆς γάλατος Βαττώ

νά παίρνει σάρκα και δσά εμπρός σας. Φαντασθήτε πλούτον και χρώματα και καλλονήν και συνδυασμούς χορευτικών βημάτων με όρσά πρόσωπα και χρώματα, γράματα άπαλά, άβρά, άπροσδιόριστα, σάν άποχρώσεις του "Αγγλου ζωγράφου Τώρνερ ή του άδηνάι-κου λυκόφωτος και έχετε μίαν ιδέα, τί θα είπη άγγλικόν μπαλέτο".

ΟΙ «Καιροί» δημοσιεύουν επ' ευκαιρία της έν Πάρω πανηγύρεως της 15 Αυγούστου, την έπομένην περιγραφήν του συνεργάτου μας κ. Δημητρίου Αναστασοπούλου του Αθηναίου :

Τί είνε ή Έκατοντατυλιανή.

«Απλούστατα, τό θερμογρότερον εις Χριστιανισμόν και Έλληνισμόν, ζειμήλιον. Τό αρχαιότατον δέ πάντων της Ελλάδος. Έκ του λιμένος επιβάλλεται ως θεϊον δόγμα εκεί, παρά την θάλασσαν. Και είνε λευκότατον όλον ως γών. Περιβάλλεται από ύψηλόν μοναστήριον περιφρουρούμενον ούτω ως ή πολυτιμότερα της ώραίας νήσου Δόξα.

Είνε τό καύχημα της Πάρου. Διότι είνε γεμάτον από θρύλους, παραδόσεις, μύθους, κατανύξεις, ευγένειαν, θάμνη, ευκλειαν. Η θύρα του ολομάραρος. Ολομάραρον τό κωδονοστάσιόν του άκέραιον σήμερα από τας επιδρομάς και τας συλήσεις.

Μονοζόμεναι είνε όλοι οι κίνους έσω του Ναού. Και ολομάραρα γύρω του Ναού, τά Κατηχούμενα. Λάμπει όλος έσσην λευκότητα κρινώδη. Και έχει άριστοτεχνικήν τελείως την διάταξιν.

Αρσπερόθεν είνε τό μνημα μιάς δσίας. Της δσίας Θεοκτίστης. Μετά την έρημωσιν του Ναού και την παρακμήν του, κατά τους σκοτεινούς του Βυζαντίου χρόνους. ή μοναχή αυτή ήτο τό μόνον φάσμα που έπλανάτο υπό τους θόλους του. Ερημιον εκεί ως θηρίον, μέσφ των δρυμνών, γυμνόν και εξιστάμενον και προσευχόμενον άανάως! Ο έξοχώτερος των Βυζαντινών άγιωγράφων μας μία ταπεινή μεγαλοφυία της Εκκλησίας. Συμειών ο Μεταφραστής, εις τόν βίον της, ούτω περιγράφει αυτήν, ως άγρίμν εξάσιον.

Και λέγει και όμιλει περί δρυμνών Πάρου ως περί —κρινηγοί εις τά άπέναντι όρη Παραπλανηθέντες, έφθασαν έως της σκήτης της Κ. εκείνην όλόγυμνος, και τρομαγμένη και όχρά. Εξήτει από τους βουνογούς τους πλάνητας εκείνους ένδυμα θάκος τι διά νά συγκλήση πρό των εκκλητικών όμμάτων των την γυνότητα της. Εξήτει, κρυμμένη όπισθεν των στηλών της Έκατοντατυλιανής, ως αίγαρος δειλή.

Αυτή είνε ή ποιητική αυτή Όσία, λάτρευμα εις τας παρθένους αιώνας της νήσου μου.

Γεμάτος είνε ο Ναός από βυζαντινούς αετούς "Οπως και όλη ή νήσος. Ο καλλιτεχνικώτερος δέ έπι του τύμβου της Όσίας ως άγγελος της έφησυχασούσης παρθενίας της φρουρός.

Τό Ιερόν έχει ύπερ την Αγίαν Τράπεζαν παραδοξότατον μνημείον, μοναδικόν εις όλην την Ελλάδα. "Ο,τι ο λαός λέγει. **κιβορι**, διά νά σημάνη μνημα θολωτόν. Κιβώριον βυζαντινιστί Θόλος δηλ. επί τεσσάρων κίωνων στηριγμένος, ίδού ό,τι σκέπει προστατευτικώτατα τό Άγιον Βήμα. Και είνε τό όλον κιβώριον αυτό, μονόλιθον "Η μάλλον ήτο. Έδω παρ-εμβαίνει ποιητική και πάλιν ή Παράδοσις.

Αραφ πειρατής, εκ Κρήτης όρημεις και εις Πάρον καταλήξας έσκέφθη την άρπαγήν του κιβωρίου. Αφού τό έθαύμασε, κατά τά είωθότα, διέταξε την μεταφοράν του εις τό πλοϊον. Αί Πύλαι όμως του Ναού θαυματουργώς έστένεψαν, και ή άρπαγή καθί-

στατο άδύνατος Γκρεμίζει. άνοίγει ένθεν και ένθεν τας Πύλας ο κουρσάρος. Αλλά τό κιβώριον και πάλιν θαυματουργώς όγκουται. Πού νά έξέλδη! Ως βου-νόν ίστατο άκίνητον! Επαναλαμβάνεται τό κρημνισμα Θυμώνει ο Αραφ. Αλλ' έξακολουθεί ή αποβρά-χως εκεί, πρό των Πυλών. Ανάβει ό πειρατής. Και ως πειρατής θυμωμένος έτσι σπάξει τό κιβώριον. Τό παίρ-νει. Αλλ' εις τό πλοϊον του τεράστιον βαρύνει τώρα! Σηκώνεται τριζυμιά θυελλώδης Κινδυνεύει. Μετα-νοεί. Και εις δύο τετρασμένον ούτω επαναφέρει εις τόν αρχαιον θρόνον του τόν θησαυρόν.

Τό μάραρον είνε σπάνιον και πολυτιμώτατον. Και λέγεται ότι οι Άγγλοι προσεφέρθησαν διά την τέχνην του, την αρχαιότητά του και τό πολύτιμόν του, νά τό αντικαταστήσουν με ίσον βάρος όλον εκ χρυσού. Οι Πάριοι ήρηνήσαν. Και εις τά τιμάς, που σολί-ζουν την καλήν πατρίδα των, προσετέθη και ή ώραία αυτή τιμή.

Γύρω του κιβωρίου υπάρχει Αωδεκάθρονον, είδος τι μικρό άμφιθέατρον, έφ ού συνεσκέπτετο περί των της Εκκλησίας όλον τό ιερατεϊον της, κατά την άκμήν της

Επί των χρόνων Λέοντος του Σοφού, κατά τόν έν-νατον αιώνα διειρήει άκόμη ο ναός την παλαιάν του αίγλην. Η άκμή λοιπόν αυτού ίσταται μεταξύ του θου αϊώνος και του 9ου. Ο βιογράφος, ού άνω έμνή-σθημεν, τόν περιγράφει. Θαύμα ιδέσθαι! Γαλακτώδη όλον. Εκ βύσσου έστολισμένον και πορφύρας. Γεμά-τον από τρίγλυφα άνθέμια, διαζώματα, όλα άνάγλυφα επί μαρμάρων. Κ' έξαίρει τό κάλλος του, τότε άκόμη, τό τεχνικόν του κάλλος, έως αποθεώσεως.

Από δέκα παρεκκλήσια περιβάλλεται. Και φέρεται ότι 100 έλεουσόγγον ιερείς κατά τους χρόνους της ευκλείας του

Έχει, μοναδικόν έπίσης εις όλην την Ελλάδα, ανα-τολικώς αυτού, και τό αρχαιότερον Βαπτιστήριον της Ανατολής. Στεροειδής κτιστός σταυρός και εις τό κέντρον του στήλη μαρμαρίνη μονόλιθος, μαρτυρούν τόν τρόπον του αρχαίου Βαπτίσματος κατά τους πρώ-τους χριστιανικούς αιώνας, μέχρι των οποίων άνάγεται ή Εκκλησία.

Επί της στήλης ίστατο ιερεύς. Και εκ των Κατη-χουμένων προσήρχοντο άνα εις οι Έθνικοί, κατέβαι-νον έντός του Σταυρού εκ της μιάς βαθμίδος, άρι-στερόθεν του Βαπτιστηρίου κ' έξήρχοντο εκ της άλ-λης άφού έβαπτίζοντο.

Είνε ή εποχή του Κωνσταντίνου και της μητρος του Ελένης. Οι Έθνικοί ύπήρχον πυκνοί άκόμη τότε. Οι δέ διωγμοί, οι μέχρι τότε, είχαν κατακλύσει την νήσον από νεοφωτίστους στην άρχή, και από χριστιανούς αποδήμους και άσκητάς ύστερα, εις ούς όφει-λονται τά 20 έως 30 μοναστήριά της, άλλα έν ενεργεία, τά πλείστα άποσυντεθειμένα και έρειπιώδη.

Τό Βαπτιστήριον λοιπόν, είνε αρχαιότερον του Ναού όστις φέρεται ως τάμμα της Αγίας Ελένης, ναυα-γησάσης εις τας άκτάς της Πάρου, ένφ μετέβαινε εις Ιεροσόλυμα, διά νά εύρη τόν Τίμον Σταυρόν. Και πάλιν ή λευκή Παράδοσις στό μέσον... Αποδη-σκει ή Αγία Ελένη, μετά την επιστροφήν της εκ των Αγίων Τόπων. Και τό τάμμα μένει άνεκτέλεστον. Τό ένθυμείται ο χριστιανικώτατος Ιουστινιανός και απο-στέλλει τόν μαθητήν του αρχιτέκτονος της Αγίας Σο-φίας, ίνα, κατά τό πρότυπον αυτής, τόν κτίση. Τόν κτίζει. Και ό,τι έρχεται εις φώς είνε έξαίσιον την τέχνην!

Οργίζεται ο διδάσκαλος και μεταβαίνει εις Πάρον. Τόν θαυμάζει και φθονεί τόν μαθητήν του θανασι-μωσ. Διδάσκαλος και μαθητής άνέρχονται εις της

Έκατοντατυλιανής τό άέτωμα. του δευτέρου οδηγούν-τος τόν πρώτον, διά ν' απολαύσουν άφ ύψηλου τό έξαίσιον θέαμα. Και κρημνίζει ούτος εκείνον εκ του φθόνου. Διότι —επιλέγει ή Παράδοσις — ό,τ' είδεν, ήτο άνώτερον και αυτής της εκ της Αγίας Σοφίας λάμψεως.

Και ή Παράδοσις επί τέλει αποκρυσταλλούται άνα γλυφος υπό τεχνίτου άγνώστου, επί του Πυλώνος του Μοναστηρίου, διασωζομένη μέχρι σήμερον.

Αυτός είνε ο Ναός. 1600 χρόνια διέρχονται επάνω του ως πύλα. Και διασώζεται άκόμη, ύπερηφανό-τατος

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

τη πρωτοβουλία των «Παναθηναίων»

— άδεία του ύπουργείου —

Έκ προηγουμένων εισφορών... Δρ. 1.443.20
Πολύβουλος Ραπτάκης... " 25.—
Δις Ε. Β. " 1.—
Δρ. 1.169.20

ΟΔΙΓΟΣΤΙΧΑ

Οί γάμοι του πρίγκηπος Ανδρέου της Ελλάδος και της πριγκίπισσας Αλίκης του Βάττεμβερν ώρίσθησαν διά την 7 προσεχούς Οκτωβρίου ε. ν.

Εις τόν κατάλογον των συνδρομών ύπερ των έν Μακεδονία παθόντων Έλλήνων ένεγράφησαν μεταξύ άλλων: Η Α. Μ Βασιλεύς διά φράγκα χρυσά 10.000. Ο κ. Πεσμαζόγλου γεν. διευθυντής της Τρα-10.000. Ο κ. Πέσης Αθηνών διά δρ. 10.000, ή Τράπεζα Αθηνών πέσης Αθηνών διά δρ. 20.000. Ο κ. Στρέϊτ Διοικητής της Έθνικής διά δρ. 20.000. Ο κ. Τραπεζης παρεχώρησε τό τέταρτον των έτησίων απο-δοχών του. Η Έθνική Τράπεζα δρ. 25.000.

Χαριτωμένον άνέκδοτον του διευθυντού της «Ακρο-πόλεως», κ. Βλ. Γαβριηλίδου δημοσιεύουν αι «Αθη-ναι»: Δύο άγνωστοί προς άλλήλους Έλληνες συντα-ξιδεύοντες είναι τό ένοχλητικώτερον πράγμα. Πάν άλλο ξιδεύοντες είναι τό καταπνίγει ή περιέργεια. Θέλει νά μάθη αίσθημα τό καταπνίγει και τί σκέπτεσαι και τί ποιος είσαι που πηγαίνεις και τί σκέπτεσαι και τί ποιος έχουν οι συγγενείς σου και ποία ή πατρίς των, ίδίως έχουν οι συγγενείς σου και πόσα δαπανάς. Ο κ. και ποία ή περιουσία σου και πόσα δαπανάς. Ο κ. Γαβριηλίδης έμπεσών μίαν φυράν άπέναντι Έλληνας συνταξιδιώτου έξευρε τό φάρμακον ν' άπαλλαγή της άνακρίσεως.

— Και από που έρχεσθε;
— Από την Νεάπολιν της Ιταλίας.
— Είσθε εκεί έμπορος;
— Όχι, ήμουν εις τό φρενοκομείον και έθεραπεύ-θην εύτυχώς.

Ο συνταξιδιώτης εις τόν πρώτον σταθμόν άλλαξε βαγόνι και μετ' όλίγον όλη ή άμαξοστοιχία έμάνθανε ότι επικίνδυνος παράφρων ταξιδεύει εις έν των δια-μερισμάτων.

Κατά τό ακαδημαϊκόν έτος 1901—1902 ο άριθμός των φοιτητών του έθνικού πανεπιστημίου άνήλθε εις 2.356. Ηκ τούτων 1.707 εκ του βασιλείου της Ελλά-δος, 645 εκ των έξω ελληνικών χωρών τέσσαρες δέ δε ήσαν άλλοεθνεϊς. Κατά τό έτος 1891—1892 ο άριθ-μός των φοιτητών ήτο ο άνώτατος της τελευταίας δο-δεκαετίας, άνήλθον δηλ. οι φοιτηταί του έτους εκεί-νου εις 3878, σχεδόν κατά 1500 περισσότεροι των του λήξαντος έτους. Η έλάττωσις αυτή προέρχεται εκ των φοιτητών του έξωτερικού. — Κατά τό λήξαν έτος έδωκαν εξετάσεις διδακτορικάς: 16 εις την Θεολογι-κήν Σχολήν, 340 εις την Νομικήν και 165 εις την

Ίατρικήν. Εις τό φαρμακευτικόν σχολείον 41 ύπέστη-σαν την επί πτυχίω δοκιμασίαν.

Η άρχαιολογική Έταιρία θ' άνασκάφη τόν περι-τήν Στοάν των Γιγάντων χώρον προς άνεύρεσιν άρ-χαιοτήτων.

Ο κ. Ι. Πολέμης έγραψε νέον έμμετρον δόγμα τό Μαγεμένο ποτήρι τό όποϊον θα παιχθή κατά την χει-μερινήν περιόδον εις τό Βασιλικόν Θέατρον. Τό δόγμα του κ. Πολέμη είναι φανταστικόν.

Τό Βασιλικόν Θέατρον θα δώση έφέτος πρωτότυπα ελληνικά έργα τους Ισαύρους του κ. Κλέονος Ραγκαβή, την Μερόπην του κ. Δ. Βερναρδάκη, τό Μαγεμένο ποτήρι του κ. Πολέμη και μίαν τρίπρακτον κοιμωδιάν του Δ. Κορομηλά.

Κατά τους έν Σάμφ τελευταίους πανελληνίους γυ-μναστικούς άγώνας άνεκηρύχθησαν νικηταί οι άθλη-ταί των έν Αθήναις γυμναστικών Συλλόγων «Έθνι-κού» και «Πανελληνίου».

Η άγγλίσ μυθιστοριογράφος Μαρία Κορέλλι κατα-φέρεται εις τό τελευταίον της έργον κατά της άγγλι-κής άριστοκρατίας, ή όποία προκαλεί και περιουεί-ται τους χυδαιότερους άνθρώπους, άρκεί νά είναι πλούσιοι κλείουσα την θύραν της εις την άτομι-κήν άξίαν. Προσθέτει μάλιστα ότι μερικά πρόσωπα πληρώνονται διά νά παρουσιάσουν εις τά μέλη της βα-σιλικής οικογενείας εκείνους που συναναστρέφονται

Ανεκαλύφθη έσχάτως εις Αίγυπτον αρχαιότατον βιβλίον, μεταφρασθέν γαλλιστί υπό του γάλλου αιγυ-πτιολόγου Φιλίππου Βιβέ. Αποτελείται από 16 περι-που σελίδας και έφράγη 3500 έτη πρό Χριστού υπό την πέμπτην δυναστείαν υπό του Πτάχ-χο-τίπ. όστις ήθέλησε ούτω νά δώση εις τόν νίον του μερικά συμ-βουλās πρακτικάς. Ιδού μία εξ αυτών. «Νά κυβερνάς την γυναίκα με την πειθώ μάλλον παρά με την βίαν. Μην είσαι άγροίκος. Τότε θα φροντίξη διά τό σπίτι σου» άλλως είσαι χαμένος. Ανοιξέ της την άγκαλιά σου με άγάπην, όμίλει της με την φωνήν του έρωτος.

Απέθανε ο άμερικανός ζωγράφος Ουίλσσο. Τό Λουξεμβούργον κατέχει μίαν των καλλιτέρων του ει-κόνων την προσωπογραφίαν της μητρος του.

Εις την Ιταλίαν προκαλεί μεγάλην συγκίνησιν «ο Γίγας και οι Πυγμαίοι» του Ε. Α. Μπούττι, όπου ο ποιητής γελοιογραφεί τους γνωστότερους συγχρόνους Ιταλούς συγγραφείς: Τόν Καρδούτσι, Τσουγκολι κλπ. Η όμοιότης ήτο τόση μάλλον καταφανής καθότι οι ήθοισοί έμυμήθησαν και τό πρόσωπον και τά φορέ-ματά των.

Ο «Μυστικός Δείπνος» του Λεονάρδου δά Βίντσι, ή περίφημος τοιχογραφία της Σάντα Μαρίας δελλά Γράτσια του Μιλάνου, κατεστράφη καταρρεύσαντος του τοίχου.

Εις ένα μέγαρον, άνήκον εις την αυτοκρατορικήν οι-κογένειαν της Αυστρίας, ανεκαλύφθη μία εικών του Ρομπερτσ, άγνωστος μέχρι σήμερον ή εικών παριστ-ά την αγίαν οικογένειαν και φέρει την ύπογραφήν Ρ. Ρ. Rubens 1630. Τό έργον θα μεταφερθή εις τό αυτοκρα-τορικόν μουσείον της Βιέννης.

Ο Γκρόγκ, ο μέγας νορβηγός μουσικός, έόρτασε τελευταίως εις τό Μπέργκεν την εξηκοστήν έπετη-ρίδα του.

Ἡ Ὀλλανδία ἐώρτασε τὴν 30 Ἰουνίου τὴν ὀγδοηχοστὴν ἐπετηρίδα τοῦ Σίμμελ, ἐνὸς τῶν δημοτικωτέρων μυθιστοριογράφων τῆς. Ὁ Σίμμελ κατέγινε ἰδίως εἰς τὸ μυθιστόρημα καὶ τὸ ἱστορικὸν δράμα ὅπου καὶ διέπρεψε. Ὅλος ὁ φιλολογικὸς κόσμος τῆς Ὀλλανδίας ἔλαβε μέρος εἰς τὴν πνευματικὴν ἐορτήν.

Ἡ ἐναρξὶς τῆς προσεχοῦς χειμερινῆς περιόδου τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας θὰ γίνῃ μὲ τὸν *Δαίδαλον* τοῦ Παύλου Ἐρβιέ.

Ὁ Σαὶν-Σάν συνθέτει νέον ἔργον *Ἐλένη καὶ Πάρις*.

Προσεχῶς θὰ ἐορτασθῇ ἡ ἐξατονταετηρίς τοῦ μεγάλου ἰταλοῦ ποιητοῦ Ἀλφιέρι.

Τὸ καλλίτερον κριτικὸν βιβλίον περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἐκδόσεως τῆς Βενετίας θὰ λάβῃ βραβεῖον ἐξ φρ. 1500.

Ὁ κ. Georgios Lambetis, συνδιευθυντὴς τῆς *Κριτικῆς* στέλλει μίαν ἀνταπόκρισιν πρὸς τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν *Mercure de France* ὑπὸ τὸν τίτλον νεοελληνικὰ γράμματα. Ὁ κ. Georgios Lambetis ἀρχίζει μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς *Κριτικῆς* τοῦ καὶ πλέκει τὸ ἐγκώμιόν τῆς. Καὶ προσθετεῖ ὅτι ἡ πάλῃ αὐτῇ τῶν ἰδεῶν ποῦ γίνεται μέσα εἰς τὰς στήλας τῆς - ὁ Θεὸς νὰ σᾶς φυλάγῃ - θὰ ἀποβῇ τοῦλάχιστον γόνιμος ἂν δὲ ἀναστατώσῃ τὸν καλλιτεχνικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν μας κόσμον.

Κάποιος φίλος μας καὶ φίλος τῶν ἐξ ἀπορρήτων, σχολιάζων τὰ τῆς ἀναστατώσεως αὐτῆς, ἔλεγε προχθές: Δὲν εἶνε δὲ καὶ τόσο δύσκολη, ἀφ' οὗ ἐκεῖνοι ποῦ τὰ γράφουν, οἱ ἴδιοι καὶ τὰ διαβάζουν.

Ἐορτάσθη ἐν Ρωσσίᾳ τὰς 5 Ἰουλίου ἡ πεντηκονταετηρίς τοῦ ρώσου συγγραφέως Βλαδιμίρου Κορολέγκο.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ. Λόγος πανηγυρικὸς ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ πατριαρχικῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν τριῶν Τεσσαρῶν ὑπὸ Δ. Η. Οἰκονομίδου καθηγητοῦ ἐν αὐτῇ. Ἀθήναι 1903 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΟΙ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΑΙ συλλογὴ τῶν περὶ αὐτῶν γραφέντων μετὰ προλόγου Κωνσταντίνου Γ. Ζησίου. Ἀθήναι 1903 τυπογραφεῖον «Ἀνέστη Κωνσταντινίδου» σφ. 16ον σελ. 254 δρ. 4.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1901—1902, ὑπὸ τοῦ Εθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἀθήναι 1903 τυπογραφεῖον τοῦ «Κράτους».

ΤΡΙΣΕΥΤΕΝΗ ὑπὸ Κωστὴ Παλαμᾶ δράμα. Ἀθήναι 1903 τυπογραφεῖον «Ἑστία» Μάισονερ καὶ Καργαδούρη σφ. 16ον σελ. 156 δρ. 3.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ὑπὸ Γρηγορίου Ξενοπούλου *Σειρὰ Δευτέρα*. Σφ. 32ον, σελ. 200. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Α. Κωνσταντινίδου. Τιμὰται φρ. 3.

Ἡ δευτέρα σειρὰ τῶν «Διηγημάτων» Ξενοπούλου περιέχει τὰ ἑξῆς: Ἑρως Ἐσταυρωμένος - Στέλλα Βιολάντη. — Ὁ τρελλὸς μὲ τοὺς κόκκινους κρίνους. — Ἡ φρούρα. — Εὐδὸς παιδαγωγός. — Τὸ μυστικὸν τῆς Βαλέραινας. — Κάλιν καὶ Ἀβελ. — Ἡ Εὐχарιστία. — Ἡ λίτανεῖα τοῦ Φωσκόλου. — Οἱ γέροι.

Μὲ τὸ τεῦχος τοῦτο διανέμεται καὶ Δελτίον πα-

ραγγελίας. Συνιστῶμεν ἰδιαίτερος εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων» τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἐκλεχτοῦ τούτου βιβλίου.

ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ὑπὸ Μιχαὴλ Γούδα—ἐκδόσις «Κριτικῆς» — Ἀθήναι 1903 τυπογραφεῖον Παρασκευᾶ Λεῶν.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΛΟΙΑ ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑ σημασιολογημένα μέχρις Ἰουλίου 1903 Ὑπουργεῖον Ναυτικῶν, τμήμα Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας Ἐν Ἀθήναις Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Τόμος Ἑκτὸς Τεῦχος Εἰκοστὸν δευτέρου Αὐγουστοῦ 1903. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, κατὰ τὰς πηγὰς καὶ τὰ δοκιμώτερα τῶν βοηθημάτων ἐκπονηθὲν ὑπὸ Χαράλαμους Ι. Βουλοδήρου. Ἐκδίδοντος Ἑμμανουὴλ Γ. Βουτρινᾶ σελ. 660. Ἐν Ἀθήναις Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ὑπὸ Ἀδόλφου Γάσπαρη μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου. Τόμος Β' τεῦχος Α'. — Βιβλ. Μαρσλὴ 210. Ἐν Ἀθήναις Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛ. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ὑπὸ Ἀδόλφου Γάσπαρη μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου. Τόμος Β' τεῦχος Β'. Βιβλ. Μαρσλὴ 211. Ἐν Ἀθήναις Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΣΑΙΞΠΗΡ ΚΥΜΒΕΛΙΝΟΣ τραγωδία εἰς πράξεις πέντε μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Μ. Ν. Αμυράλη. — Βιβλιοθήκη Μαρσλὴ 209. Ἐν Ἀθήναις Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΜΠΑΝΡΩΜΑ τεῦχος 16ον περιέχον ἄρθρα ἀπὸ τοῦ «Κουάγγ-Σί» μέχρι τοῦ «Κῶς» μετὰ τῶν ὁποίων «Κουμανούδης, Κρήτη, Κρόνγε, κυμάνσεις ἡλεκτρικαὶ καὶ κλπ.» Πρὸς τοῦτοις διπλοῦν πίνακα τῆς Ἀμφίσσης. Ἐκαστον τεῦχος ἐν Ἀθήναις τιμὰται λεπτὰ 80, εἰς τὰς ἐπαρχίας λ. 90 εἰς τὸ ἑξωτερικὸν δρ. 1.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ Ζάκυνθος 1903 τύποις Ν. Κοντογεώργα.

DU TRAITEMENT DE LA COQUELUCHE PAR LE SÉRUM ANTIDIPHTÉRIQUE par le Dr Spyro Louros. — Athènes, imprimerie «Hestia» C. Meissner & N. Kargadouris 1903.

LISTE DES BATIMENTS DE LA MARINE HELLÉNIQUE (Guerre et Commerce) Arrêtée le Juillet 1903. Athènes Imprimerie P. D. Sakellarios 1903.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΚΟΠΕΥΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ. Ἐν Ἀθήναις Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΠΕΡΙ ΦΘΙΣΙΑΓΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΦΥΛΑΞΕΩΣ ἀπὸ τῆς φυματίωσης. Ἀνακοινώσις γενομένη ἐν τῷ πρώτῳ Πανελληνίῳ Ἰατρικῷ Συνεδρίῳ (6—11 Μαΐου 1901) ὑπὸ Α. Βαβάκη. Ἐν Ἀθήναις Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΤΑ ΠΡΑΞΙΤΕΛΕΙΑ ΑΝΑΓΛΥΦΑ τῆς Μακεδονίας ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου. — Ἀνατύποις ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Εθν. Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθήναις Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

Φιλαρέτου Π. Ἀνθοκομία περὶ τῆς καλλιέργειας καὶ θεραπείας τῶν φυτῶν καὶ ἁνθέων, ὅσα δύναται νὰ εὐδοκίμησῶσιν εἰς τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος »

Φραγκλίνον Β. Πῶς ἀποκτᾶται ὁ πλοῦτος 1889 16ον σελ. 56. »

Μαυρογιάννη Γ. Ε. Βυζαντινὴ τέχνη καὶ καλλιτέχνη. Μετὰ 30 εἰκόνων. »

Βιβλίον τῆς Σφιγγός. Κρυπτογραφία — Παίγνια — Αἰνίγματα — Γρίφοι κλπ. (μετὰ τῶν λύσεων) σελ. 154. »

Παιγνιόχαρτα. Παίγνια καὶ πασιέντσι. »

Πανηγυρικὸν τεῦχος τῆς Ἑστίας. Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐν Ἀθήναις Μάρτιος—Ἀπρίλιος 1896. Τεῦχος ἐκδοθὲν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν πρώτων Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων περιέχον ἄρθρα περὶ τῶν ἀρχαίων ἀγώνων μετὰ εἰκόνων 1896. »

Σμῆλς Σ. Βοήθει σαντόν. Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ 16ον σελ. 320. »

Ν. Γ. Πολίτου. Διήγησις συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ρητὰ τοῦ Κολοτρώνη. Τραγοῦδια — Μετὰ τῆς εἰκόνος τοῦ Κολοκοτρώνη. — Τόμοι δύο »

Ὁκταβίου Φεγιέ. Ἡ μικρὰ κόμηση. Μετάφρασις Ἑμμ. Ροῦδου 1895. »

Φλωρᾶ Θ. Τὸ βιβλίον τῆς θγείας. 1890 σελ. 144. »

Τιμαὶ
διὰ τὸ
κοινόν

2. 1.05

0.50 0.25

5. 1.30

2. 0.65

1. 0.40

3. 0.65

2 50 1.30

2. 0.65

1. 0.25

1. 0.25

Αἱ τιμαὶ εἶναι ἀποκλειστικαὶ διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων». Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι ἢ τῷ ἑξωτερικῷ ἐπιθυμοῦν οἰονδήποτε τῶν ἄνω βιβλίων, ὀφείλουν νὰ στείλουν μαζὴ μὲ τὴν παραγγελίαν καὶ τὸ τίμημα αὐτῆς.

Προσεχῶς καὶ νέος κατάλογος βιβλίων.

ΩΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ὁδείου γνωστοποιεῖ ὅτι αἱ ἐγγραφαὶ τῶν παλαιῶν καὶ νέων μαθητῶν διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1093-1904 ἀρχοῦνται τῇ 1 Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. καὶ λήγουσι διὰ μὲν τοὺς παλαιούς τὴν 11 διὰ δὲ τοὺς νέους τὴν 14 τοῦ ἰδίου.

Οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ παρουσιασθῶσιν αὐτοπροσώπως ἕνεκα κωλύματος τινος ἐντὸς τῆς ἀνω ὁριζομένης προθεσμίας δύναται δι' ἐπιστολῆς ἢ δι' ἀντιπροσώπου νὰ υποβάλλωσι τὴν περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσιν ταν ἀποστέλλοντες συγχρόνως καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς δρ. 5. ὡς καὶ δρ. 2 δι' ἐκθεσιν καὶ ἐνδεικτικόν. Οἱ μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἀνω ὁριζομένης προθεσμίας τῶν ἐγγραφῶν προσερχόμενοι παλαιοὶ καὶ νέοι μαθηταὶ ὅπως ἐγγραφῶσιν υποβάλλονται εἰς πρόσθετον πληρωμὴν δραχ. 5 ἥτοι δικαίωμα ἐγγραφῆς δρ. 10. Οὐδεὶς ἐκ τῶν παλαιῶν μαθητῶν δύναται ν' ἀνα- νεώσῃ τὴν ἐγγραφὴν τοῦ ἀνεῦ τῆς προσαγωγῆς τοῦ ἐνδεικτικοῦ του.

Τῶν μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἐγγραφῶν προσερχομένων νέων μαθητῶν, τότε μόνον δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ πρὸς ἐγγραφὴν αἰτήσις τῶν ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι θέσεις κεναὶ ἢ δὲν παρεμποδίζεται ἡ πρόοδος τῶν μαθητῶν.

Μαθηταὶ στερούμενοι πάσης μουσικῆς γνώσεως, ἔχοντες δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ ἀπαιτουμένην ἡλικίαν, γίνονται δεκτοὶ ἀνεῦ εἰσιτηρίων ἐξετάσεων καὶ κατατάσσονται εἰς τὴν σχολικὴν θεωρίαν.

Ἀντίτυπον κανονισμοῦ παρέχεται εἰς πάντα αἰτούντα ἀντὶ λεπτῶν 10.

Πρόγραμμα εἰσιτηρίων ἐξετάσεων. Αἱ εἰσιτήριοι ἐξετάσεις διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1903-1094 ὁρίζονται ὡς ἑξῆς:

15 Σεπτεμβρίου Δευτέρα 8 π. μ. κλειδοκύμβαλον (μαθήτριοι).

15 Σεπτεμβρίου Δευτέρα 4-5 μ. μ. κλειδοκύμβαλον (μαθηταὶ).

15 Σεπτεμβρίου 5 μ. μ. ἔγχορδα καὶ πνευστὰ ὄργανα (μαθηταὶ).

16 Σεπτεμβρίου Τρίτη 8-10 Δραματικὴ (μαθηταὶ καὶ μαθήτριοι).

16 Σεπτεμβρίου Τρίτη 10-11 θεωρητικὰ μαθήματα ἐν γένει χορῶν καὶ ἔγχορδα ὄργανα (μαθήτριοι).

16 Σεπτεμβρίου Τρίτη 11-12 Μονωδία (μαθήτριοι).

16 Σεπτεμβρίου Τρίτη 4-5 θεωρητικὰ μαθήματα ἐν γένει, ἁρμονία, ἀντίστιξις καὶ χορῶν (μαθηταὶ).

16 Σεπτεμβρίου Τρίτη 5-9 μονωδία μαθηταὶ.

Σχολὴ ἐρασιτεχνῶν.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες ν' ἀκολουθήσωσι ἐν τῇ καὶ πλείονα τῶν μαθημάτων τῆς ὁργανικῆς ἢ φωνητικῆς μουσικῆς, ἀνεῦ τῶν ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ ὁριζομένων υποχρεωτικῶν μαθημάτων, καὶ ἔχοντες τὰς ὑπὸ τοῦ προγράμματος ἀπαιτουμένας γνώσεις γίνονται δεκτοὶ μετὰ προηγουμένην ἐξετάσιν καὶ κατατάσσονται εἰς τὴν σχολὴν ταύτην.

Εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας ἐπίσης νὰ ἀκολουθήσωσι τὰς ἀσκήσεις τῆς ὁρχήστρας καὶ ἔχοντας τὰς ἀπαιτουμένας δυνάμεις, ἡ φοίτησις ἐπιτρέπεται δωρεάν.

Δραματικὴ σχολή.

Εἰς τὴν σχολὴν ταύτην γίνονται δεκτοὶ μαθηταὶ ἔχοντες γνώσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, προφορὰν κατὰλληλον διὰ τὴν σκηνὴν καὶ ἀρμόζον ἑξωτερικὸν παράστημα.

Ἑσπερινὴ σχολὴ χορῶν.

Αἱ ἐγγραφαὶ τῆς σχολῆς ταύτης ἀρχοῦνται ἐπίσης τῇ 1 Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. καὶ λήγουσι τῇ 14 ἰδίου.

Ἡ διδασκαλία παρέχεται δωρεάν.

Δικαίωμα ἐγγραφῆς δρ. 2.

Διὰ πᾶσαν περαιτέρω πληροφορίαν ἀπευθυντέον εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ὁδείου ἀπὸ τῆς 9-12 π. μ. καὶ 3-7 μ. μ.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου

Γ. Ν. Νάτος.

Τὰ Γραφεῖα τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» μετεφέρθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Ἀριστοτέλους 35.

Ἐγγραφαὶ καὶ ἀνανεώσεις ἐγγραφῶν γίνονται καὶ εἰς τὸ Ἐκδοτικὸν Κατάστημα Π. Δ. Σακελλαρίου ὁδὸς Λυκούργου ἀρ. 8.

POLEY BROTHERS

CONDUCTED TOURS GENERAL TICKET AND TOURIST AGENCY

2 PHILELLENES STREET 2

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Πεφημισμένων οίνων καὶ κονιάκ
Μαραθῶνος τῶν κτημάτων Παύλου
Σκουζέ.

Ίαματικῶν ὑδάτων Σαρίξης Ἄνδρου (πώλη-
σις εἰς δαμιτζάνας καὶ φιάλας σφραγιζομένας
ἐπὶ τῆς πηγῆς διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ Δήμου,
πρόσφατα ὡς κοιμίζόμενα δις τῆς ἐβδομάδος.

Ὑδάτων Κυλήνης — Σαμπάνιας GIESLER

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΑΔΕΛΦΟΙ ΠΟΛΕΜΗ

2 — Ὀδὸς Φιλελλήνων — 2

LA CRITIQUE INTERNATIONALE

Revue mensuelle des Livres, des Théâtres et des Arts.
Directeur: E. SANSOT - ORLAND; Rédacteur en
chef: ROGER LE BRUN

Bureaux: 20, Rue Mazarine, PARIS

La Critique Internationale est fon-
dée dans le but de suivre le mouve-
ment des diverses littératures française
et étrangères.

La Critique Internationale se recom-
mande spécialement:

Aux lecteurs français soucieux d'être tenus au courant des livres nouveaux publiés à l'Etranger et aux lecteurs étrangers désireux d'être bien renseignés sur les actualités littéraires françaises.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΙ ΚΟΝΔΥΛΟΦΟΡΟΙ

STYLOGRAPH & FOUNTAIN PENS

Ἐκομίσθη μεγάλη συλλογὴ Ἀμερικανικῶν κονδυλοφόρων, εἰς διαφόρους ποιότη-
τητας, διὰ τῶν ὁποίων ἅπαξ πληρου-
μένων γράφονται 2,000 λέξεις.

Αἱ τῆς συνήθους ποιότητος με πένναν
τιμῶνται ἀπὸ 1 μέχρι 3 δραχμῶν ἑκα-
στος, συνιστῶνται δὲ ἰδιαίτερος εἰς τοὺς
κ. κ. σπουδασίας, διότι ἀντικαθίσταται ἡ
πέννα καὶ οὕτω καθίστανται διαρκεῖς.

Οἱ τῆς καλητέρας ποιότητος ἔχουσι
πένναν χρυσοῦν, ἥς ἡ αἰχμὴ προστατεύε-
ται ὑπὸ ἀδάμαντος τιμῶνται δὲ ἀπὸ 20
μέχρι 50 δραχμῶν ἑκαστος.

Πάλλης καὶ Κοτζιάς

Χαρτοπῶλαι, ὁδὸς Ἑρμοῦ

Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις